

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Birleşim
6 Ekim 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, 5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'ın, iklim değişikliğinin cezaî ve hukukî sorumlulukları bağlamında ele alınmasına ilişkin kendisi tarafından hazırlanan ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde kabul edilen rapora ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin iline ilişkin gündem dışı konuşması

IV.- AÇIKLAMALAR

- 1.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Anayasa'nın ilk 4 maddesinin Memleket Partisinin kırmızı çizgisi olduğuna ilişkin açıklaması
- 2.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Kahramanmaraş'a verilen hızlı tren sözünün tutulmadığına ilişkin açıklaması
- 3.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, sağlık sistemindeki sorunlara ilişkin açıklaması
- 4.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Paris Anlaşması'na ilişkin açıklaması
- 5.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Erzurum Pasinler'e yapılan termal tesislere ilişkin açıklaması
- 6.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, TRT Spor kanalının, yayın ilkelerine ters düşen uygulamasına ilişkin açıklaması
- 7.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Sayıştayın Tarım ve Orman Bakanlığına ait 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu'na ilişkin açıklaması
- 8.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, ay çekirdeği üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması
- 9.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, yeni yasama yılının hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması
- 10.- Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, tamamlanmayan Mavi Tünel projesine ilişkin açıklaması
- 11.- Antalya Milletvekili Kemal Bülbül'ün, Malatya'nın sorunlarına ilişkin açıklaması
- 12.- Yalova Milletvekili Özcan Özel'in, eğitimdeki sorunlara ilişkin açıklaması
- 13.- Trabzon Milletvekili Ahmet Kaya'nın, balıkçı teknelerine ucuz yakıt sağlanması gerektiğine ilişkin açıklaması
- 14.- Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü'nün, Osmaniye'li yer fıstığı üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması
- 15.- Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Paris Anlaşması'na ilişkin açıklaması
- 16.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, gelir vergisine ilişkin açıklaması
- 17.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, Bahriye Üçok'un vefatının 31'inci yıl dönümüne, yoksulluk rakamlarına ve Iğdır Tuzluca'daki su sorununa ilişkin açıklaması
- 18.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, 6-7 Ekim olaylarının 7'nci yıl dönümüne, Türkiye'deki ilk uçak fabrikasının kuruluş yıl dönümüne, ülkemizin havacılık alanında kaydettiği ilerlemelere ve bu yolda emeği geçenleri rahmetle, minnetle andığına ilişkin açıklaması
- 19.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, İzmir Buca Sevgi Ferit Akın Ortaokulu öğrencilerinin zehirlenmesi olayına, İzmir Kırklar Cezaevindeki sorunlara, Akademisyen Dicle Koşacıoğlu'nun ölüm yıl dönümüne, 6 Ekim protestolarında yaşanan ölümlerin araştırılması gerektiğine, vergi kaçırın şirketlerin önüne geçilmesi gerektiğine ve atık kâğıt işçilerine yönelik baskınları kınadıklarına ilişkin açıklaması
- 20.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Bahriye Üçok'un katledilişinin 31'inci yıl dönümüne, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifleri ve kamu bankalarına olan borçlarının yapılandırılması gerektiğine ve vergi kaçırın şirketlere ilişkin açıklaması
- 21.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, adil ve merhametli yeni bir küresel düzen için çalışacaklarına, 6-8 Ekim olaylarına ve bu olaylarda katledilen vatandaşlarımıza rahmet ve mağfiret dilediğine, Diyarbakır Annelerinin şanlı mücadelesine, Bingöl'de 2 işçiyi katleden PKK'yı lanetlediğine, Genel Kurulda görülecek konulara ve Türkiye'nin çevreci hamlelerine ilişkin açıklaması
- 22.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın CHP grup önerisi üzerindeki konuşması sırasında kullandığı bazı ifadeler ve Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- 23.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Genel Kuruldaki simultane çeviri sistemine ilişkin açıklaması

24.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşması sırasında kullandığı bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

25.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

26.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, henüz parmak izi vermeyen milletvekillerine ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, bütün milletvekillerinin üslup ve kullandıkları dil açısından dikkatli olmalarını, kaba ve yaralayıcı sözlerden uzak durmalarını rica ettiğine ilişkin konuşması

3.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, kendisinin, Genel Kurul çalışmaları başlamadan önce simültane çeviri sisteminin kaldırılması konusunda görevlileri uyardığına, tutumunun Kürtçe'yle bir alakası olmadığına, gerekli olduğunda simültane tercümanların Türkçeye çeviri yapacaklarına ilişkin konuşması

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop başkanlığında bir parlamento heyetinin 6-8 Ekim 2021 tarihleri arasında İtalya'nın başkenti Roma'da düzenlenecek olan 7'nci G20 Parlamento Başkanları Zirvesi'ne (P20) katılımda bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1698)

VII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ Parti Grubunun, Aksaray Milletvekili Ayhan Erel tarafından, kuraklığın olası olumsuz sonuçlarının önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla 17/6/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2.- HDP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, fiyat artışlarının halka olumsuz etkilerinin nedenlerinin araştırılması amacıyla 6 Ekim 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan Batı Karadeniz Bölgesi'nde yaşanan sel felaketlerinin sebeplerinin araştırılarak benzer felaketlerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/4798) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin, ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

B) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, bastırılarak dağıtılan 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına, 88 ve 210 sıra sayılı Kanun Teklifleri ile 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'nun ise yine bu kısmın sırasıyla 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü sıralarına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine; Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü (bugün) birleşiminde denetim konularının görüşülmeyle gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesine ve 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'na kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi

VIII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun yaptığı açıklaması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına ve AK PARTİ Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

3.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

4.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat'ın yerinden sarf ettiği bazı ifadelerinde HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

5.- Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat'ın, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

6.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

7.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

8.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

- 1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3853) ile Çevre Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 279)
- 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1801) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 88)
- 3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2369) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 210)

X.- OYLAMALAR

- 1.- (S. Sayısı: 279) Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi 'nin oylaması
- 2.- (S. Sayısı: 88) Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması
- 3.- (S. Sayısı: 210) 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

XI.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

- 1.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polisin intiharına ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/47714)
- 2.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, İstanbul'da bir eylem sırasında yapılan gözaltı işlemlerine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/47902)
- 3.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü'nün, İstanbul'da bir eylem sırasında yaşanan olaylara ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/47904)
- 4.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, polis intiharlarının önlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48007)
- 5.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, bir polis memurunun intiharına ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48009)
- 6.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, uyuşturucu ile mücadeleyle ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48015)
- 7.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü'nün, Maden Hükümet Konağının restorasyonuna ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48016)
- 8.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2016-2020 yılları arasında yıllara göre FETÖ'ye yönelik mücadele kapsamında gözaltına alınan kişi sayısına, 2013-2020 yılları arasında İŞİD ile mücadele kapsamında gözaltına alınan kişi sayısına, 2013-2020 yılları arasında PKK'ya yönelik mücadele kapsamında gözaltına alınan kişi sayısına, İlişkin soruları ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48325), (7/48326), (7/48327)
- 9.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, POMEM alımlarında yaş şartının düzenlenmesine ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48331)
- 10.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Takviye Hazır Kuvvetlere ilişkin sorusu ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun cevabı (7/48460)

6 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.01

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Emine Sare AYDIN (İstanbul), Sevda ERDAN KILIÇ (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3'üncü Birleşimini açıyorum. (x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, iklim değişikliğinin cezai ve hukuki sorumluluklar bağlamında ele alınmasına ilişkin kendisi tarafından hazırlanan ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde kabul edilen rapor hakkında söz isteyen Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'a aittir.

Buyurun Sayın Altunyaldız.

Ziya Bey... Sayın Altunyaldız... Yok.

Gündem dışı ikinci söz, Dünya Öğretmenler Günü münasebetiyle söz isteyen Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'ya aittir.

Buyurun Sayın Kaya. (CHP sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya'nın, 5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

YILDIRIM KAYA (Ankara) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; yeni yasama yılında hepimize başarılar

(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

diliyorum.

5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü. Öncelikle pandemi sürecinde hayatını kaybeden ve görevi başında şehit düşen tüm öğretmenlerimize Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırlar diliyorum. Her türlü zorluğa rağmen, hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan çocuklarının, öğrencilerinin eğitimi ve öğrenimi için mücadele eden öğretmenlerin Dünya Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Öğretmenlerin ekonomik sıkıntı içerisinde olduğunu söylesem şimdi Sayın Cumhurbaşkanı diyecek ki: "Böyle bir sorun yok. Gerçekten Avrupa'da son yirmi yılda öğretmenine en yüksek maaş veren ülkeyiz." Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a bu bilgileri kim veriyor bilmiyorum ama inanın kendisini yanıltıyorlar ya da o, bilerek toplumu yani öğretmenleri yanıltıyor. Öğretmenlerin fakirleştiğine ilişkin bilgilere gelin hep beraber bakalım. Adalet ve Kalkınma Partisinin son on yılına yani çok uzağa gitmeden bir bakalım: 9'un 1'inci derecesindeki bir öğretmen on yıl önce 1.769 lira maaş alıyordu, bu parayla 977 dolar alıyordu, 10 çeyrek altın alıyordu. 2021 yılına geldiğimizde ise 9'un 1'inci derecesindeki bir öğretmen 4.960 lira maaş alıyor, bu parayla 559 dolar, 6 çeyrek altın alabiliyor. Şimdi, sizler diyeceksiniz ki "Dolarla ne işin var? Biz millî ve yerliyiz." Gelin, o zaman hem dolarla hem altınla hesap yapmayalım, mutfağın alev alev yandığı süreçte kadınların en çok kullandığı ayçiçeği yağı üzerinden hesaplayalım: 1.769 lira maaş alan bir öğretmen 478 litre ayçiçeği yağı alabiliyordu, bugün ise 4.960 lira alan bir öğretmen 291 litre ayçiçeği yağı alabiliyor. Bu ayçiçeği yağı fiyatını Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Tarım Kredi Kooperatifinden yaptığı alışveriş üzerinden hesapladım. Demek ki öğretmenlerin satın alma gücü neredeyse yarı yarıya azalmış.

TÜRK-İŞ'in verilerine bir bakmak isterim: 2021 yılında yoksulluk ve açlık sınırını hesaplamışlar. Açlık sınırı 3.049 lira, yoksulluk sınırı ise 9.931 lira yani öğretmenlerin tamamı yoksulluk sınırının altında maaş alıyor, ücretle çalıştırdığımız öğretmenler ise açlık sınırının altında maaş alıyor.

Sevgili milletvekilleri, öğretmen meslek kanunu çıkaracağımızı tüm siyasi partiler olarak öğretmenlere vadettik. Sarayın tozlu raflarında bekleyen öğretmen meslek kanunu var ama Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizler 22 Kasım 2018'de Türkiye Büyük Millet Meclisine öğretmen meslek kanunu teklifi verdik, hâlâ görüşemiyoruz.

"Kadrolu öğretmen" "sözleşmeli öğretmen" "ücretli öğretmen" diye ucube bir ayırım olmaz; öğretmen öğretmendir. 2.511 engelli öğretmen var, bunların atamasını yapamıyoruz. 3.900 PIKTES öğretmeni var, bunların atamasını yapamıyoruz. 15 bin öğretmen alınacağı söylendi ama karma yolla alınacağı söylendi. Bu "karma yolla" ne demek? 31 Ocak 2022 tarihinde alınacak öğretmeni bugünden açıklıyorsunuz, 2020 KPSS puanı olanların sadece 360'ı müracaat edebilecek; bu, haksızlık ve adaletsizliktir, bunları çözmemiz gerekiyor. Bunlar bu iktidar döneminde çözülebilir mi? Tabii ki hayır ama size sözümüz olsun, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu "3600 ek göstergeyi ilk bir haftada vereceğim." diyor. (CHP sıralarından alkışlar) İki, "Her öğretmene Öğretmenler Günü'nde bir maaş ikramiye vereceğiz." diyor. Her eğitim öğrenim yılı başında bir maaş öğrenim ödeneği verileceğini söylüyoruz.

Öğretmen meslek kanunu çıkacak, eğitim fakültelerine öğretmen alımları, aday alımları yeniden düzenlenecek; eğitim fakültesinden ülkenin ihtiyacı oranında öğretmen yetiştirilecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

YILDIRIM KAYA (Devamla) – KHK'yle ihraç edilen öğretmenler var, bunlar mahkeme kararı almış, savcılıktan ve mahkemeden beraat kararı almış, hâlâ göreve başlatılmayan binlerce öğretmen var. Bu öğretmenlerin geriye dönük hakları verilerek göreve iadesi bizim iktidarımızda mutlaka gerçekleşecek. Öğretmenlerin sendikal hakları önündeki engeller mutlaka kaldırılacak. Zorunlu hizmet değil, gönüllü hizmet esasını getireceğiz.

Sevgili arkadaşlar, öğretmen yalvarmaz, öğretmen el açmaz, öğretmen boyun eğmez, öğretmen ders verir. Kim söylüyor bunu? Öğretmenlerin öğretmeni Fakir Baykurt söylüyor. (CHP sıralarından alkışlar) Buradan Fakir Baykurt'a, benim öğretmeni olan Sami Süngü'ye, Ali Baktır'a ve İsmail Gökdemir'e selam olsun. Onlara sözümüz olsun ki asla yalvarmayacağız, asla el açmayacağız, mutlaka kendi haklarımızı mücadeleyle alacağız diyor, hepimize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, gündem dışı ikinci söz, iklim değişikliğinin cezai ve hukuki sorumluluklar bağlamında ele alınmasına ilişkin kendisi tarafından hazırlanan ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde kabul edilen rapor hakkında söz isteyen Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'a aittir.

Sayın Altunyaldız, buyurun lütfen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2.- Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'ın, iklim değişikliğinin cezai ve hukuki sorumlulukları bağlamında ele alınmasına ilişkin kendisi tarafından hazırlanan ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde kabul edilen rapora ilişkin gündem dışı konuşması

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27'nci Dönem Beşinci Yasama Yılı'nın ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Tüm çalışma arkadaşlarımıza, Meclisimize, milletvekillerimize hayırlı, keyifli, verimli bir çalışma dönemi diliyorum. Ekranları başında bizleri izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, dünyamız, Sanayi Devrimi'nden bu yana, gelişmiş ülkelerin hızlı büyüme ihtiraslarıyla ciddi anlamda bozuldu ve maalesef kirlenmiş durumda. Günümüzde her yıl milyonlarca buzul eriyor. Dünyanın dengesi bozuldu. Çok önemli aksiyonların vakit geçirilmeden atılması dönemi geldi geçiyor maalesef. İklim değişikliğine "Durl!" demediğimiz her saniye bizim için yeni maliyetleri beraberinde getiriyor; şöyle ki eğer gidişat bu şekilde sürerse 2050'ye kadar küresel gelirden 8 trilyon dolar daha az üreteceğimiz, çalışmalar tarafından ortaya konuyor. Bir diğer çalışmada, özellikle kötü senaryoda, toplam dünya gelirinin yüzde 20'ye kadar azalabileceği ifade ediliyor.

Küresel bir problemin önüne geçilebilmesi için elbette çözümün de küresel olması, küresel iş birliğinin geliştirilmesi, birlikte hareket edilmesi gerekiyor. İşte, bu bağlamda, geçtiğimiz hafta çok Değerli Başkanımızın sunumunda ifade ettiği gibi, Türkiye delegasyonu olarak görev aldığımız Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi 4'üncü Genel Kurulunda iklim değişikliğinin cezai ve hukuki sorumluluklarını içeren bir rapor hazırladık. Raporumuz Genel Kurulda 47 ülkenin oylarıyla, oy birliğiyle kabul edildi.

Değerli arkadaşlar, oy birliğiyle kabul edilen bu raporda neler vardı? Özellikle küresel iklim değişikliğine ilişkin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Anlaşması ve Paris İklim Anlaşması'na baktığımız zaman, bu anlaşmalarda eylemlerin hukuki ve cezai sonuçlarına ilişkin olarak bir düzenleme görmüyoruz. İşte, Avrupa Konseyi, bu düzenlemenin eksikliğini görerek, 1998 yılında ve 1993 yılında cezai sorumlulukları ve hukuki sorumlulukları düzenleyen iki konvansiyon ortaya koydu ve bu konvansiyonların maalesef yeterli ülke onayı alamaması nedeniyle yürürlüğe giremediğini gördük. Bu çerçevede hazırladığımız raporda: Bir, özellikle Bakanlar Komitesine bir an önce bu konvansiyonların yeniden gözden geçirilmesi ve hayata geçirilmesi için üye ülkelerin onaylarının alınmasının behemehâl sağlanmasını tavsiye kararı olarak Genel Kurul kabul etti. Ayrıca, ülkelere dönük olarak da millî mevzuatlarında çevre suçlarının düzenlenmesi ve çevre suçlarıyla ilişkili olarak, hapis cezaları dâhil, bu suçları işleyenlerin cezalarının yasal yollarla mutlaka takip edilmesi ve verilmesi; diğer taraftan, tazminat hukukuna ve özel hukuka ilişkin

olarak da "Kırleten öder." mantığıyla bu alanın üye ülkelerin millî mevzuatlarında düzenlenmesine ilişkin olarak da Konsey Genel Kurulu tavsiye kararını geçirmiş oldu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu aşamada, özellikle küresel anlamdaki bu sorunun ancak küresel iş birliğiyle çözülebileceğini ifade ettik, gelişmiş ülkelerin itirazından bahsettik. Şunun özellikle altını çizmek istiyorum: Geldiğimiz noktada, küresel iklimin yeniden "iklim Nötr"e ulaşabilmesi için 2050 yıllarında Yeşil Mutabakat'la birlikte, gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere dönük teknoloji transferi ve proje finansmanı ile ilgili diğer konularda mutlaka finansman sağlaması ve bozdukları dengenin yerine getirilmesi için bu maliyete katlanmaları gerekiyor, bunun özellikle altını çizmek istiyorum. Diğer taraftan, ülkemizle ilgili konuya geldiğimiz zaman, özellikle yeni çalışma döneminin başında attığımız böylesine önemli bir adımla, Sayın Cumhurbaşkanımızın işaret ettikleri gibi, yeşil kalkınma devrimine dönük yeni bir kalkınma dönemine giriyor dünya.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayınız sözlerinizi.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Devamla) – Bu dönemde ülke olarak yeşil kalkınma devriminde oyunun önemli bir aktörü olarak rol almak, küresel yatırımlardan daha çok pay almak, Avrupa Birliği başta olmak üzere, küresel destinasyona tedarikçi olmak, üretici olmak gibi bir dönüşümün öncüsü olmak durumundayız. İşte bu kapsamda, tüm kamu kurum ve kuruluşları olarak bu vizyon çerçevesinde, zorun oyunu bozduğu bu dönemde, kalkınma stratejilerinin yeniden belirlendiği bu dönemde, evet, kalkınma stratejilerini belirleyen, bu süreci doğru yöneten, küresel iklimi bozanların finansman yükünü taşıdığı ve ülkemizin de başta Avrupa Birliği olmak üzere, yakın coğrafyada hem üretim merkezi hem de tedarik merkezi olduğu bir dönemi hep birlikte inşa edeceğiz. Bu dönemin inşacıları olarak yolumuzun ve işlerimizin kolay olmasını diliyor, hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, Mersin ili hakkında söz isteyen Mersin Milletvekili Baki Şimşek'e aittir.

Buyurun Sayın Şimşek. (MHP sıralarından alkışlar)

3.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin iline ilişkin gündem dışı konuşması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Mersin ilimiz üzerinde gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle aziz Türk milletini ve Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Mersin dinlerin, dillerin ve medeniyetlerin kesiştiği noktada bulunmaktadır. Eshâb-ı Kehf'i, Danyal (AS)'si, Cennet-Cehennem'i, Kız Kalesi, ören yerleri, St. Paul'üyle yaşamın insanlık tarihinden günümüze kesintisiz devam ettiği bir kenttir. Hazreti Adem'in oğlu Şit (AS)'nin makamı ve Danyal (AS)'nin kabri Mersin-Tarsus'ta bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Mersin nüfus olarak Türkiye'nin en büyük kentlerinden biri olup 2 milyona yakın nüfusu, 320 kilometrelik sahil şeridi, limanı, serbest bölgesi, OSB'leri, tarımı, hayvancılığı ve turizmiyle bir dünya kentidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kapandığı günden itibaren Mersin'i karış karış gezip, vatandaşlarımızla buluşup, sorunları yerinde görüp taleplerini dinledik. Mersin'de vatandaşlarımızın en büyük sorunu sudur. Gülek'ten Çamlıyayla'ya, Ayvagediği'nden Gözne'ye, Avgadı'dan Mara'ya, Bardat Yaylası'ndan Abanoz'a kadar köylerimizin ve yaylalarımızın birçoğunda içme suyu yaz aylarında büyük sorun olmaktadır. Bazı bölgelerde ise maalesef, tankerlerle su depolarına su takviyesi yapılarak su talebi karşılanabilmektedir. Özellikle Gülnar ilçemizde ve Tarsus Gülek beldemizde İller Bankası tarafından yüzde 50 hibeyle içme suyu projeleri yıllar önce başlatılmış olup daha sonra proje Büyükşehir devredilmiştir. Ancak bugün itibarıyla, 2019 yılında bitirilmesi gereken içme suyu projeleri tamamlanamamış ve akıbeti de meçhuldür. Her 2 projenin bitirilip vatandaşlarımızın hizmetine sunulması beklentimizdir.

Mersin'de Tarsus'tan Anamur'a kadar birçok baraj ve gölet projesi hazırlanmış birçoğunda sona yaklaşılmıştır. Bu projelerde emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Tarsus Pamukluk Barajı bölgenin en büyük projelerinden biridir. Bu barajın yüzde 90'ı tamamlanmış, sulama suyuyla ilgili çalışmalar devam etmektedir. Yalnız, on yıldır kamulaştırmayla ilgili sorun çözülmemiştir. Kamulaştırma sorunu çözülmezse vatandaşlarımız sulama suyundan faydalanamayacaklar. Burada acilen acele kamulaştırma kararı alınmalı, yüzde 90'ı biten ve bu aydan itibaren su toplayacak olan baraj 2022 yılında sulama suyuyla ilgili vatandaşlarımızın hizmetine sunulmalı, Yenice'den Mezitli'ye kadar olan arazilerin sulanması sağlanmalıdır.

Yine, Mersin'imiz, Erdemli'miz ve Silifke'miz için büyük projelerden olan Aksıfat ve Sorgun Barajlarının ve sulama suyu projelerinin bitirilmesi; Erdemli Akpınar, Esenpınar, Avgadı, Ayaş, Karacaoğlu, Güzelyayla ve Fındıkpınarı göletleriyle Değirmençay ve Erçel göletlerinin tamamlanması; Aydıncık Göleti ve sulama suyu projesinin tamamlanması; Anamur Alaköprü ve Anıtlı Barajı ve sulama suyu projelerinin tamamlanması; Bozyazı'da Sini Çayı üzerine ve Gözce deresi üzerine baraj ve göletlerin yapılarak vatandaşların hizmetine sunulması gerekmektedir.

Göksu Nehri üzerinde Mut'tan Silifke'ye kadar geniş bir vadiye güneş enerji sitemleriyle ve kurulacak olan barajlarla sulama suyu projeleri yapılmalı ve Göksu Vadisi sulanmalıdır. Yine Akdere, Işıklı, Yeşilovacık bölgelerinin sulama suyuyla buluşturulması gerekmektedir. Mut Çaltılı, Dereyurt, Yalnızcağa göletlerinin tamamlanıp hemşehrilerimizin hizmetine sunulması beklentimizdir.

Çiftçilerimiz şunu söylüyorlar: "Devletimiz bize tarımsal destek vermesin, tamamını baraj ve göletlere harcasın, bu projeler bir an önce hayata geçirilsin."

Diğer bir sorun; vatandaşlarımız tarım amaçlı kullanılan hazine arazilerinin açık ihaleyle satılmamasını, bunların o köylerde ve beldelerde yaşayan köylülere uygun bedelle satılmasının doğru olacağını belirtiyorlar.

Yine, bölgemizde 350 bin nüfusu olan, benim de doğduğum kent olan Tarsuslu hemşehrilerim mutlaka bir araç muayene istasyonu istiyorlar. Çukurova Havaalanı, Tarsus Devlet Hastanesi, Tarsus Hükümet Konağı projelerinde sona yaklaşılmış; Silifke, Mut, Mersin Şehir Hastanesi, Anamur Devlet Hastanesi Mersinlilerin hizmetine açılmıştır. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

BAKİ ŞİMŞEK (Devamla) – Çeşmeli-Taşucu yolunun ihalesi yapılmıştır, bir an önce inşaatla başlanması beklentimizdir. Yine Gülek, Tarsus Kazanlı, Karboğazı, Silifke Narlıkuyu, Akyar, Ovacık, Taşucu, Boğsak ve Kargıcak turizm bölgelerinden en az 2 tanesinin bu dönem hayata geçirilmesi Mersinli hemşehrilerimizin beklentisidir.

Hayvancılarımız için en önemli sorun yemdir. Bakanlığımızın Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla ithal arpa dağıtması hayvancılıkla uğraşan insanlarımızı mutlu etmiştir. Bu projenin devam ettirilmesi, tonajların da artırılarak devam ettirilmesi hayvancılarımızın yüzünü güldürecektir.

Köylerde ve yaylalarda yaşayan hemşehrilerimizin bir diğer beklentisi de cep telefonu ve internet erişimine ulaşımın sağlanmasıdır. Bölgede birçok yerde, özellikle yaylarımızda ve köylerimizde bununla ilgili sorunlar bize aktarılmaktadır.

Ben hepinize teşekkür ediyor, bu yeni yasama yılının hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyor, saygılarımı sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 15 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim. Sayın Çelebi, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Anayasa'nın ilk 4 maddesinin Memleket Partisinin kırmızı çizgisi olduğuna ilişkin açıklaması

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Dinle küçük adam: Laiklik dinsizlik değildir; laikliği tartışmaya açanlar yüce İslam dinini kirli siyasi emellerine alet etmeyi alışkanlık edinenlerdir, FETÖ gerçeğinden ders çıkarmayanlardır. Memleket Partisi camiye siyaset sokulmasına da cemevinde siyaset yapılmasına da karşıdır. Ellerinizi kutsal mekânlarımızdan çekin, milleti birbirine düşürmeyin.

Memleket Partisi olarak Anayasa ilk 4 madde kırmızı çizgimiz, tüzüğümüze de yazdık. Biz kitapçık bastırıp “Atatürk” ve “Türk milleti” ibarelerini Anayasa'dan çıkarmayı teklif edenlerden olmayacağız. Ortalıkta “İlk 4 maddeyi tartışmayız.” deyip arkada gizli toplantılarda pazarlık konusu yapanlardan olmayacağız. Atatürk'ün ulus-üniter, laik devlet inşasından, kurucu değerlerden taviz vermeyeceğiz. Ana vatan, yavru vatan, mavi vatan, gök vatan bir bütündür...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Öztunç...

2.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Kahramanmaraş'a verilen hızlı tren sözünün tutulmadığına ilişkin açıklaması

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

AK PARTİ MKYK üyesi ve Malatya Milletvekili Sayın Bülent Tüfenkci, geçtiğimiz günlerde Devlet Demiryolları Genel Müdürü Sayın Metin Akbaş'ı ziyaretinin ardından Kahramanmaraş Pazarcık Narlı Mahallesi'nden Malatya'ya hızlandırmış tren projesinin etüt ihalesinin yapılacağını açıklamıştı. Malatyalılar için doğru bir karar, sevindirici bir haber. Ama hızlı tren Kahramanmaraş'ı yine es geçti. Mersin-Adana-Osmaniye-Gaziantep-Malatya hızlı treni yapılıyor, buralara hızlı tren gidiyor ama Maraş'ı teğet geçiyor, Maraş'ı, Kahramanmaraş'ı es geçiyor. Her seçimde söz verildi, “Kahramanmaraş'a hızlı tren gelecek.” denildi ama ne tren kaldı ne hızı kaldı. Kahramanmaraş yine üvey evlat olarak gösteriliyor, Kahramanmaraş'ı yine es geçtiler. Kahramanmaraş'ı çantada keklik görenler, çantada keklik olduğunu zannedenler bunun bedelini ödeyecekler. Kahramanmaraş'a da hızlı treni inşallah iktidarımızda biz getireceğiz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Aydın...

3.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, sağlık sistemindeki sorunlara ilişkin açıklaması

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Adalet ve Kalkınma Partisi 2002 yılından bugüne kadar “Sağlıkta devrim yaptık.” diyerek halkın oylarını aldı, bir nebze de olsa aslında bir şeyler yaptı. Ancak geldiğimiz noktada sağlıkta devrim bir sağlıkta çileye dönüştü. İnsanlara her zaman SSK kuyruklarını, ilaç kuyruklarını anlatan Adalet ve Kalkınma Partisi bugün, insanların telefon başında, bilgisayar başında muayene için, MR görüntülemesi için, diğer tetkikler için beklediğinin farkında değil. Biz bunu dile getirdik. Geçen hafta Bursa'da yerel basında manşet oldu ancak yetkililerin verdiği cevaplarda iki gün içerisinde, üç gün içerisinde randevu verildiği söylendi resmî rakamlardan.

Buradaki 600 milletvekili dâhil hepimiz, hemen hemen her gün hasta randevuları, tetkik için taleplerle uğraşıyoruz ve öyle iki gün, üç gün değil dört-beş aylarda randevu veriliyor. Bu konunun bir kez daha gündeme getirilip çözülmesini talep ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

4.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Paris Anlaşması'na ilişkin açıklaması

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Küresel bir sorun olan küresel ısınma sonucu tüm dünyanın tartıştığı çevreye ve doğaya duyarlı ekonomik büyüme, kalkınma, üretim ve istihdam modellerine uyum açısından özellikle de resmî aday ülkesi olduğumuz Avrupa Birliği'nin Yeşil Mutabakatı'nın bir parçası olmak adına ülkemiz için önemli olan Paris İklim Anlaşması bugün Genel Kurulun gündemine gelecek. Özellikle Gümrük Birliği Anlaşması'nı güncellemek ve Yeşil Mutabakat sürecinde muazzam ekonomik kayıpları yaşamamak için Paris Anlaşması bizim için artık bir ön koşuldur. Bugün, bu koşulu gerçekleştirmiş olacağız. Anlaşmanın onaylanmasını bir başlangıç olarak görüyor, sonrasında siyasi iktidarın çevre, yeşile karşı uygulamalara son veren ve ülkemizin ihtiyacı olan üretime dayalı ekonomik kalkınmanın itici gücü olacak yasal düzenlemeleri bir an evvel Meclis gündemine getirmesini de temenni ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Aydemir...

5.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Erzurum Pasinler'e yapılan termal tesislere ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Her türlü hırsızlık kötüdür, eser hırsızlığı daha da kötüdür. Son zamanlarda metro çalmaya kadar işi götürdüler. Oysa biz, ak iktidarlarda hep hizmet yaptık, hep eser yaptık, eserlerle milletin hayatını kolaylaştırdık. Bunlardan bir tanesi Erzurum'da, şimdi Pasinler'de; çok özel termal tesisler yapıldı. Belediye Başkanımız bir açıklama yapmış -okuyunca hakikaten çok beğendim- Ahmet Dölekli Bey “Termalin başkenti olacağız.” diyor.

Pasinler hakikaten Erzurum'un değil, Türkiye'nin marka bir ilçesidir. İnşallah, termaliyle de çok daha şahika bir noktada olacak. Başta milletvekillerimiz olmak üzere, bütün milletimizi Pasinler'e bekliyorum. Pasinlere gelsinler, ruhlarına böyle bir dinginlik kazandırsınlar.

Size de çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım, sağ olun.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Termalin başkenti Afyon'dur.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

6.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, TRT Spor kanalının, yayın ilkelerine ters düşen uygulamasına ilişkin açıklaması

YÜKSEL ÖZKAN (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bugün Futbol Federasyonu Başkanı Sayın Nihat Özdemir'le A Millî Futbol Takımı'mızın Norveç ve Letonya maçlarıyla ilgili yapılan röportajların yerinin seçimi, TRT'nin, milletin televizyonunun getirildiği noktayı göstermektedir. Sayın Özdemir'e ait olan ve devletin hemen hemen her ihalesinde adı geçen firmasının logosunun önünde yapılan bu röportajın TRT Spor ekranlarında yer almasını etik bulmuyorum. Kimsenin ticaretiyle ilgili yorum yapmamakla birlikte, yayın ilkelerine ters düşen bu uygulamayı kınadığımı belirtir, Genel Kurulu saygıyla selamlarım.

BAŞKAN – Sayın Barut...

7.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Sayıştayın Tarım ve Orman Bakanlığına ait 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu'na ilişkin açıklaması

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, Sayıştayın, Tarım ve Orman Bakanlığına ait 2020 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu'nu okuyunca çok geçirdik. Bunların yasalardan, hukuktan ve yönetmeliklerden çekinmediklerini zaten biliyorduk da Allah'tan korkmadıkları ve kuldan utanmadıkları da anlaşılıyor. Raporda denetmenler tam 36 bulguya erişmiş. Bir sürü usulsüzlükten söz edilen raporun "Görüş" bölümünde "Tarım ve Orman Bakanlığının 2020 yılına ilişkin geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının doğru ve güvenilir bilgi içermediği kanaatine varılmıştır." deniliyor. Bir örnek vereyim: Raporda "2020 yılı dönem sonu bilançosuyla raporlanan banka hesaplarının 262 milyon 237 bin liralık banka mevcuduna ilişkin banka tespit tutanaklarının düzenlenmediği, haricen tespit edilen 221 milyon 665 liralık banka mevcudunun raporlanmadığı tespit edilmiştir." ifadesi var. Sayıştayın doğru ve güvenilir bulmadığı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Köksal...

8.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, ay çekirdeği üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, seçim bölgem Afyonkarahisar ilinin Dinar ilçesinin Yeşilhüyük, Yüksel, Duman köyleri başta olmak üzere birçok köyünde, Sandıklı ilçesinin Sorkun, Kızılca köyleri başta olmak üzere yine birçok köyünde ve Afyonkarahisar'daki diğer köy ve kasabalarda çiftçilerimiz ürettikleri çerezlik ay çekirdeklerini uzun süre satamamışlardır. Şu anda ise fiyat olarak 5 liraya zar zor alıcı bulmaktadırlar. Aynı sıkıntı Aksaray ilinde ve Türkiye'nin birçok yerinde de yaşanmaktadır. Çiftçilerin elinde tonlarca ay çekirdeği vardır, satmazsa zarar edecek, 5 liraya verirse yine zarardan kurtulamayacaktır. Geçen yıl 12-13 liradan sattığı çerezlik ay çekirdeğini bu yıl 5 liraya zar zor satan çiftçi borcunu ödeyemeyecek, belki de üretimden kopacaktır. Gübreye bir yılda yüzde 146 zam yapanlar, yemin çuvalını 160-170 liraya satanlar, tarımsal sulamada çiftçiden yüksek paralarla elektrik faturasını alanlar, kendi çiftçisinin feryadına kulak tıkayıp Sudanlı çiftçinin ürününe alım garantisi verenler artık bu feryadı duysunlar. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Fendoğlu...

9.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, yeni yasama yılının hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

MEHMET CELAL FENDOĞLU (Malatya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27'nci Dönem Beşinci Yasama Yılı ülkemize, ülkemize ve milletimize hayırlı olsun. Biz Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak elli iki yıldan beri aynı şevk ve heyecanla asil milletimize hizmet ettik. Geçmişte olduğu gibi yılmadan, yorulmadan, darılmadan bugün de ve yarın da milletimizin ve ülkemizin hizmetinde olacağız. Bu vesileyle, Allah, yeni yasama yılında tüm milletvekillerimize, ülkemize ve yüce Türk milletine güzel işler yapmayı nasip etsin.

Gazi Meclisi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Ünver...

10.- Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, tamamlanmayan Mavi Tünel projesine ilişkin açıklaması

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Karaman ve Konya Ovası'nın suya hasretliği bu yıl da devam etti. Ovaya bölge dışından su sağlayarak bir nebze olsun susuzluğa çare olacak Mavi Tünel'den -2011 yılından beri her yıl "Bu yıl tamamlanacak." denilmesine rağmen- hâlen su verilebilmiş değilken yeni ekim sezonu geldi çattı, çiftçimiz çaresiz.

Bunların yanı sıra yine Karaman'ımıza bağlı Süleymanhacı köyümüzde toprak reformu kapsamında topraksız 128 kişiye bedeli mukabilinde dağıtılmak üzere 3 bin dönüm arazinin yer tespiti yapılmış ve bu arazilerin Mavi Tünel'den su alacağı vadedilmişti. Projenin bitirilememesi nedeniyle sulu diye alınan arazilerdeki hak sahipleri mağdur olmuşlardır. Bu arazilerde kıraç şartlarda tarım yapma imkânı da yoktur. Başta hak sahibi Süleymanhacı köylülerimiz olmak üzere bölgedeki tüm çiftçilerimiz Tarım Bakanlığı ve DSİ'den susuzluğa çare bulmasını ve mağduriyetlerinin giderilmesini beklemektedirler.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kemal Bülbül...

11.- Antalya Milletvekili Kemal Bülbül'ün, Malatya'nın sorunlarına ilişkin açıklaması

KEMAL BÜLBÜL (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Geçen hafta Malatya iline yaptığımız ziyarette... Pütürge ilçesinde Ağalar, Hatip ve Köylü Mahallelerinde daha önce meydana gelen deprem nedeniyle riskli alan olarak ilan edilen ve bu alanda bulunan konutların tamamen boşaltılmasını, arsaların terk edilmesini söyleyen kararnameye rağmen depremedelerin hiçbir insani barınma ve yaşamsal talebi karşılanmamış, depremedeler infial hâlinde.

İkincisi; Arguvan'ın Şotik köyünün yolu, suyu ve iletişimi yoktur, telefon hattı yoktur. Yol asfalt değildir. Su çok ciddi bir sorundur.

Üçüncüsü; Arguvan, Pütürge, Hekimhan, Kuluncak, Doğanşehir, Yeşilyurt ilçelerinde maden araması adı altında doğal yaşam, su, toprak, bitki örtüsü tahrip edilmekte ve yaşama ciddi zarar verilmekte, bunun için yapılan eylem ve etkinlikler de terörizm kategorisine konulmaktadır. Bunu protesto ediyor, halkı doğal tepkilerini yükseltmeye çağırıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Özel...

12.- Yalova Milletvekili Özcan Özel'in, eğitimdeki sorunlara ilişkin açıklaması

ÖZCAN ÖZEL (Yalova) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Okullarda yüz yüze eğitimin başladığı bugünlerde veliler ve öğrencilerimiz mağdur. Sınıf mevcutlarının önceki yıllara göre artması, 35-40 kişilik sınıflarda eğitim görmek zorunda kalınması riski daha da artırmaktadır. Geçtiğimiz hafta vaka tespit edilen okul sayısı 872, kapanan sınıf sayısı ise 774'tür. Pandemi öncesi bile sınıf kapasitesinin üstünde eğitim verilirken sosyal mesafenin sağlanması gereken şartlarda ülke genelinde 43.600 yeni dersliğe ihtiyaç vardır. Koşullar bu iken iktidar, yeni sınıflar yapacağına okulları tamirata, tadilata alarak birleştirilmiş sınıfların çoğalmasına sebep olmuştur. Bu süreçte ihtiyaç duyulan öğretmen atamaları da yapılmadı. 700 binden fazla öğretmen atama beklerken 20 bin ek atama yapıldı. 3 öğrenciden 1'inin eğitim imkânlarına erişemediği bu dönemde hiçbir sorun yok...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ahmet Kaya...

13.- Trabzon Milletvekili Ahmet Kaya'nın, balıkçı teknelerine ucuz yakıt sağlanması gerektiğine ilişkin açıklaması

AHMET KAYA (Trabzon) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bilindiği üzere, balıkçı teknelerimiz ÖTV'siz yakıt kapsamına alınmıştı. Bu sayede, balıkçılarımız, en büyük gider kalemlerinden olan mazotu neredeyse yarı fiyatına alabiliyordu ve yine bu sayede vatandaşlarımız daha ucuza balık yiyebiliyordu. Son yıllarda akaryakıtta yapılan zamların ÖTV'den karşılanması sonucunda balıkçılarımızın mazot alımlarındaki ÖTV avantajı ortadan kalkmıştır. Bugün, aylık 700 bin liralara bulan yakıt giderleri nedeniyle Türk balıkçısı iflas etme noktasına gelmiştir, bankalara olan borçlarını ve çalışanlarının maaşlarını ödeyemez durumdadır. İktidara çağırırız: Balıkçı esnafımızın yaşayabilmesi ve vatandaşlarımızın ucuza balık yiyebilmesi için acilen yeni bir düzenleme yapılmalı ve balıkçı teknelerinin birkaç yıl önce olduğu gibi ucuza yakıt almaları sağlanmalıdır. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ünlü...

14.- Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü'nün, Osmaniye'de yer fıstığı üreticilerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Seçim bölgem Osmaniye ili, yer fıstığı üretimi bakımından Akdeniz Bölgesi'nde ve Çukurova'da önemli bir yere sahiptir. Osmaniye'de yaklaşık 10 bin aile geçimini yer fıstığı tarımından sağlamaktadır. Eylül ayında hasat yerinde çiftçilerimizle birlikte yaptığımız basın açıklamasında tekrar dile getirdiğimiz gibi; elektrik, mazot, gübre gibi temel girdilerdeki yüksek fiyat artışlarına rağmen yer fıstığı satış fiyatının geçen yılki fiyatların bile altına düşmesi yer fıstığı üreticilerimizi zor durumda bırakmıştır. Ürünleri depolarında kalan çiftçilerimiz kredi borçlarını vadesinde ödeyememiş ve icra takibine düşmüştür. Çiftçilerimizin mağduriyetlerinin giderilmesi için derhâl Toprak Mahsulleri Ofisi, ÇUKOBİRLİK ve Yer Fıstığı Kooperatifi tekrar faaliyete geçirilmeli ve yer fıstığı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özer...

15.- Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Paris Anlaşması'na ilişkin açıklaması

AYDIN ÖZER (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye'nin 2016 yılında imzaladığı ama beş buçuk yıldır onaylamaktan imtina ettiği Paris İklim Anlaşması nasıl olduysa bugün önümüze geldi ve Meclis tarafından onaylanacak. Şimdi ise akıllarda şu soru: Bugüne kadar iklim değişikliğiyle mücadeleyle ilişkin gerçekçi adımlar atmayan Hükûmet bundan sonra ne kadar samimi davranacak? Çünkü iktidardan yapılan açıklamaya bakılırsa bu Hükûmet karbon salımını millet bahçeleri inşa etmekle, sera gazı emisyonunu ise Sıfır Atık Projesi'yle azaltacağını sanıyor. Gıda fiyatlarındaki artışlar için bile çözüm olarak yeni marketler açmayı planlayanlar, hâliyle iklim değişikliğiyle mücadelede de pek güven vermiyor. Örneğin Çevre Bakanlığı Paris İklim Anlaşması onaylanacağı için sevinç cümleleri kurarken Enerji Bakanlığı "yerli kömür, yerli enerji" sloganları atıyor. Yine de umuyoruz ki iktidarın asıl derdi iklim fonları değil, iklim değişikliğiyle mücadeledir.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Göker...

16.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, gelir vergisine ilişkin açıklaması

MEHMET GÖKER (Burdur) - Sayın Başkanım, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Vergi Usul Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'yle yıllık satış tutarı 240 bin TL'ye kadar olan esnafa gelir vergisi muafiyeti getirilmektedir. Aylık satış ortalama 20 bin TL düzeyinde olan esnaf gelir vergisinden muaf olacaktır. Teklif, gelir düzeyi düşük olan vatandaşlar üzerindeki vergi yükünü hafifletmek, yüksek gelirliden çok, düşük gelirliden az vergi almak hedefine ulaşılması bakımından olumludur. Ancak aylığı ortalama 4 bin ile 5 bin lira arasında olan memurun da yıl içerisinde yüzde 20'ye kadar artan vergi ödediği göz önüne alınarak gelir adaletinin dağılımı, vergi yükünün hafifletilmesi için teklife memurları da içeren bir madde eklenmeli ve kamu çalışanlarının gelir vergisi yüzde 15'te sabitlenmelidir.

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Türkan, buyurun.

17.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkan'ın, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, Bahriye Üçok'un vefatının 31'inci yıl dönümüne, yoksulluk rakamlarına ve Iğdır Tuzluca'daki su sorununa ilişkin açıklaması

LÜTFÜ TÜRKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; itilaf devletleri tarafından 13 Kasım 1918'de fiilen işgal edilen ve dört yıl on ay yirmi üç gün süren işgal döneminin ardından Türkiye'nin göz bebeği olan İstanbul'un işgalden kurtuluşunun 98'inci yılını idrak ediyoruz. 6 Ekim 1923'te Türk ordusunu bağrına basan Türk milleti, hak edilerek kazanılmış zaferi kurtuluş günü olarak belirlemiş ve bayram coşkusuyla kutlamıştır. İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümünde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve İstanbul'un kurtuluşunu sağlayan başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere işgale karşı direnen, uğrunda canını feda eden tüm şehitlerimizi rahmet ve saygıyla anıyorum.

Otuz bir yıl önce evine bir kitabın içine yerleştirilerek gönderilen bombanın patlaması sonucu yaşamını yitiren tarihçi, siyaset bilimci ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ilk kadın akademisyeni olan Bahriye Üçok'u vefatının yıl dönümünde saygıyla anıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vatandaşlarımız her geçen gün ağırlaşan ekonomik şartlardan artık yoruldu. Artan zamlardan ve cebinde bulunan paranın değer kaybetmesinden sıkılmış durumda. Sayın Erdoğan'ın yıllar önce yapmış olduğu meşhur bir çay-simit hesabı vardı. Bugün Sayın Erdoğan'ın tavsiyesi doğrultusunda 3 çocuk yapan bir aile 3 öğün sadece simit yiyip çay içse aşgari ücretin yarısı etmektedir. TÜİK verilerine göre ülkemizde gıdaya ayda 150 lira harcamayan 16 milyon vatandaşımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin lütfen, buyurun.

LÜTFÜ TÜRKAN (Kocaeli) - Yani bu ülkede günde 3 simit bile almaya gücü yetmeyen 16 milyon vatandaşımız var, neredeyse Türkiye nüfusunun yüzde 20'si bu. 13 milyon hane ve bu hanelerde yaşayan yaklaşık 50 milyon kişi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Ülkemizde 5 milyon 800 bin kişi açlık sınırının altında yaşıyor. Bu rakamlar gösteriyor ki ekonomi her geçen gün kötüye gitmekte, milletimiz günden güne fakirleşmeye devam etmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin milletimizi getirdiği nokta işte tam olarak da budur.

Geçtiğimiz haftalarda Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener'le birlikte sorunlarını yerinde dinlemek üzere Doğu Anadolu'daki vatandaşlarımızla beraberdik, bölgeyi ziyaret ettik. Duraklarımızdan biri Iğdır Tuzluca'ydı; yol üzerinde, Tuzluca'da vatandaşlar önümüzü kesti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin, lütfen.

LÜTFÜ TÜRKAN (Kocaeli) - Tuzluca'da vatandaş su istiyor. Iğdır Tuzluca'nın ciddi bir su sorunu var. İlk 10 ekonomiyi gireceği iddiasıyla 2018 yılında başlayan bu Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde bırakın ilk 10 ekonomiye girmeyi ülkede insanlar susuzluk çekiyor. Böyle bir şey olabilir mi? Acıçay üzerinde yapılması gereken barajlar yapılmadığı için su akıyor

gidiyor, yazın ise kayboluyor. Bölge halkı tarım yapamaz noktaya gelmiş, bölgeden göçler başlamış. Tuzluca'yı memleketten saymıyor musunuz merak ediyorum. Bölge insanı devletten öyle çok büyük bir beklentisi yok yani ne Osmangazi Köprüsü istiyor ne bir havalimanı istiyor ne de Ay'a gitmek, Mars'a gitmek istiyor. Cumhuriyetin 100'üncü yılı yaklaşırken istedikleri sadece su.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, henüz parmak izi vermeyen milletvekillerine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Sayın Grup Başkan Vekillerimiz; bir hatırlatma yapmak istiyorum: Hâlihazırda 73 milletvekili arkadaşımız sisteme parmak izini vermek için henüz masalara müracaat etmedi. Yani milletvekili arkadaşlarımızı parmak izi vermeleri konusunda uyarmanızı rica ediyorum. Biz de Başkanlık olarak kendilerine mesaj da göndereceğiz.

Sayın Bülbül, buyurun lütfen.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

18.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, 6-7 Ekim olaylarının 7'nci yıl dönümüne, Türkiye'deki ilk uçak fabrikasının kuruluş yıl dönümüne, ülkemizin havacılık alanında kaydettiği ilerlemelere ve bu yolda emeği geçenleri rahmetle, minnetle andığına ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk İslam medeniyetinin kadim şehri olan aziz vatan toprağımız İstanbul'umuz 1918 yılında Birinci Dünya Savaşı sonrasında şartlarında itilaf devletleri tarafından işgal edilmiş, 6 Ekim 1923'te de Şükrü Naili Paşa komutasındaki Türk ordusunun şehre girmesiyle yaklaşık dört yıl on ay süren esaretten kurtulmuş ve işgal sona ermiştir. İstanbul'un işgalden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümünde “Ya istiklal ya ölüm!” parolasıyla bu vatan için mücadele eden ve Millî Mücadele'yi zaferle neticelendiren başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere bütün şehitlerimizi rahmetle, minnetle yâd ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamuoyunda 6-7 Ekim olayları olarak bilinen, 2014 yılında Ayn el Arap'ta yaşananların bahane edilerek sokaklarımızın karıştırıldığı, birtakım dış güçlerin yerli piyonlarıyla huzurumuza kastettiği, âdeta bir kalkışma provasının yaşandığı olaylarda 2 polisimiz şehit olmuş, 35 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 761 insanımız yaralanmış; evler, okullar, iş yerleri ve hatta müzeler insanlık düşmanı caniler tarafından ateşe verilmiş, özellikle 35 ilde yoğunlaşan olaylarda vatandaşlarımız büyük bir mağduriyet yaşamış ve telafisi imkânsız zararlar meydana gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Diyarbakır'da kurban eti dağıtırken vahşice katledilen Yasin Börü ve 3 arkadaşı asla aklımızdan çıkmamıştır. 7'nci yıl dönümünü idrak ettiğimiz bu olaylarda hayatlarını kaybeden vatandaşlarımızı, şehitlerimizi rahmetle anarken, bu olayların mümessillerini ve bölücü terör örgütü PKK'yı bir sefer daha şiddetle kınıyor, lanetliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 6 Ekim 1926 tarihinde Türkiye'de ilk kez Kayseri ilimizde uçak fabrikası açılmıştır. “İstikbal göklerde” deyişiyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çizdiği rotada büyük bir adım olan bu gelişmenin akabinde ikinci Dünya Savaşı sonrası ABD'nin Marshall Planı'nın ülkemizde uygulanması dolayısıyla her ne kadar üretim ve gelişme durma noktasına gelmiş olsa da ülkemiz özellikle 21'inci yüzyılın başlarından itibaren havacılık alanında çok büyük ilerlemeler kaydetmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bugün, geline nokta Türkiye, millî savunma sanayisinde silahlı-silahsız insansız hava aracı üretiminde ve kullanımında dünyada çığır açmakta, HÜRKUŞ, HÜRJET GÖKBAY, ATAK-2, Millî Muharip Uçak, Millî İnsansız Savaş Uçağı projeleriyle havacılıkta ulaşılabilecek en üst seviyeye çıkma azmini ve kararlılığını dost düşman herkese göstermektedir. Bu yolda mücadele eden, millî teknoloji hamlesinin gerçekleşmesi için çaba sarf eden bütün mühendislerimizi, teknisyenlerimizi, bu noktada çaba sarf eden devlet büyüklerimizi bir defa daha buradan tebrik ediyor, çalışmalarında başarılar diliyor, geçmişten bugüne bu yolda emeği geçen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Vecihi Hürkuşları, Nuri Demirağları ve bütün geçmişlerimizi rahmetle, minnetle andığımızı ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, buyurun lütfen.

19.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, İzmir Buca Sevgi Ferit Akın Ortaokulu öğrencilerinin zehirlenmesi olayına, İzmir Kırıklar Cezaevindeki sorunlara, Akademisyen Dicle Koğacıoğlu'nun ölüm yıl dönümüne, 6 Ekim protestolarında yaşanan ölümlerin araştırılması gerektiğine, vergi kaçırıcı şirketlerin önüne geçilmesi gerektiğine ve atık kâğıt işçilerine yönelik baskınları kınadıklarına ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Şimdi, İzmir Buca Sevgi-Ferit Akın Ortaokulunda dün gece bir zehirlenme vakası olmuş. Bize velilerin verdiği bilgiye göre Kızılayın dağıttığı kek ve meyve sularından kaynaklı. Velilerin iddiası, 50 zehirlenme vakasının olduğu yönünde ancak biz hastaneyle iletişim kurduk bu sayının -söyleyeceğim- tam olarak 37 kişi olduğunu, 10-12 yaşları arasında çocuklar olduğunu ifade ettiler. Hepsinin taburcu olduğunu fakat bulantı ve kusma şikâyetiyle geldiklerini, adli makamlara bildirildiğini ve numune aldıklarını bize ifade ettiler hastane yetkilileri. Bu vesileyle ben şunu söyleyeyim: Velilerin elindeki kek poşetleri toplanmış tarihlerine bakılmasını diye. Yani bu olayda çok şükür bir can kaybı, ağır bir vaka yok şu an edindiğimiz bilgiye göre ama bundan sonra okullarda çocuklara dağıtılacak gıda ürünlerinin tarihine ve güvenilirliğine ehemmiyet verilmesini ifade ediyorum ve bütün ailelere, çocuklarımıza geçmiş olsun demek istiyorum.

Sayın Başkan, cezaevlerinden mektup alıyoruz diye her gün söylüyoruz. İzmir Milletvekilimiz Murat Çepni'ye Kırıklar Cezaevinden gelen bir mektubun bir bölümünü ifade edeceğim -ismini ifade etmeme gerek yok, elimde mektup- bu mektupta, cezaevi müdürünün değişmesiyle beraber eziyetin arttığı yönünde ciddi bir durum var. Daha önce bu müdürün Tekirdağ-Edirne F tipi cezaevlerinde görev yaptığını ve sürekli bir sorun kaynağı olduğunu ifade ediyor ve kimi şaibeli ölümlerin de, işkenceye varan uygulamaların da kamuoyuna yansıdığını söylüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Kırıklar Cezaevinde, 27 Eylül 2021 tarihinde İbrahim Tikan ve Fırat Yağmakan arkadaşlarımız soruşturma gerekçesiyle kalmış oldukları odadan alınıp götürülmüşlerdir. Kendilerine ne yapıldığını bilmiyoruz, her iki arkadaşımızın can güvenliklerinden endişeliyiz...” Bu sorunun çözümünü talep ediyor. Biz de bu vesileyle iktidar grubundan bu iki tutuklunun nereye götürüldüğünü, neden götürüldüğünü izah etmelerini beklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Dicle Koşacıoğlu'nu hepimiz aslında çok acı bir şekilde hatırlarız. Şöyle söylemişti Sevgili Dicle: “Çok acı var, dayanamıyorum. Lütfen beni affedin ve kendinizi üzmeyin. Siz elinizden geleni yaptınız. Çok özür dilerim. Çok çaresizim. Özür dilerim. Lütfen Çitçit'a iyi bakın ve paramı, her şeyimi hayvanlara bağışlayın.” 6 Ekim 2009'da, maalesef, bu sözleri yeryüzüne bırakıp yaşama veda ettiğinde 37 yaşındaydı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, erkek şiddeti ve hukuk sosyolojisinde toplumsal cinsiyet meselesini dert edinen onlarca yayına imza attı. Son çalışmaları adalet erişim süreçleri ve 12 Eylül darbesinin hukukçular tarafından nasıl algılandığına ilişkin anlatımlara dair. Bizim her gün gerçekleşen kadın cinayetleri haberlerini okurken her kadın ölümünde, İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılma kararında, yapılan itirazlara ilişkin Danıştay kararında Dicle Hoca geliyor ilkin aklımıza; kendisini sevgi ve saygıyla anıyorum.

Bugün, yine 6 Ekim, Kobani'de yaşanan vahşete, IŞİD kuşatmasına “Dur.” demek için barışçıl gösteri hakkını kullanan yurttaşların protestolarına yapılan müdahaleler sonucu elim olaylar yaşandı, çokça ölüm oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Meral Hanım, devam edin, buyurun lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Bu ölümlerin sebepleri, sonuçları araştırılsın.” diye verdiğimiz bütün önergeler reddedildi, sorularımız yanıtsız bırakıldı ve müdahalelerde 42 yurttaşımız yaşamını yitirdi; 29'u HDP'liydi ve bunların 10'u da çocuğu maalesef. Biz bu vesileyle, yaşamını yitirenleri anıyoruz ve hakikatlerin ortaya çıkarılması için gerekli çalışmaların yapılması yönündeki çağrılarımızı da yineliyoruz Sayın Başkan.

Sayın Başkan, diğer bir mesele, dünya tarihi vergi kaçırıcı şirketler ile siyasi iktidarlar arasındaki sıkı ilişkilerin örneğiyle doludur -bunu biliyoruz- Pandora Papers'ta birçok bilgi ortaya çıktı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Pandora Papers'ta çıkan bilgilere göre, Türkiye'den vergi cennetlerine milyon dolarlar akmaya devam ediyor. Halk kuru ekmeğe muhtaç hâle gelmiş ama şirketler vergi kaçırıyor. 2 litre benzinin 1 litresini vergi olarak ödeyen öğrenci servisçisine karşı 210 milyon dolar vergiyi ödememek için yandaş şirketler bu ülkede iki ayrı gerçekliği işaret ediyor. Pandora Papers'ta gün geçtikçe iktidarla ilişkili bir şirket daha ortaya çıkıyor. Kaçak sarayın müteahhidi Rönesans'tan sonra saray rejiminin mali prensi Çalık Grubu da Türkiye'den milyonlarca dolar vergi kaçırdı, kaçırmaya devam ediyor. Bu iki şirketin ortak özelliği AKP iktidarıyla kurdukları sıkı ilişkiler. Her yıl milyonlarca TL ihale alıyorlar, vergi afları, usul dışı ihale süreçleri, korunma kollanmayla zengin oluyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bitiriyorum.

Eğer iktidar partisi patronaj ilişkilerini reddediyorsa neden vergi cennetlerine ilişkin düzenleme yapmıyor, neden vergi cennetlerine para kaçırıcıları açıklamıyor? Biz HDP olarak hazırız, iktidar yarın getirsin, vergi cennetlerine giden paraları ortaya çıkarıp vergileri alalım. Kapsamlı düzenleme yapıp vergi kaçırıcıların önüne geçelim. Siz yapmazsanız biz yapacağız. İlk seçimden sonra, bugüne kadar bu halktan vergi kaçırıcı kim varsa hukuk devleti ilkeleri kapsamında hesap verecek, halkın olana halka iade edeceğiz.

Bu katı atık işçilerine yönelik baskınları da bir kez daha kınadığımızı ve gözaltına alınanların serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Onlar demişti ki: “Açlığımızdır bizi örgütleyen.” Hakikaten bu cümleyi herkesin düşünmesini istiyoruz. Çok zor koşullarda yaşam mücadelesi veren katı atık emekçilerini buradan selamlıyorum ve iktidarı da bu yaklaşımdan vazgeçmeye davet ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özel...

20.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Bahriye Üçok'un katledilişinin 31'inci yıl dönümüne, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifleri ve kamu bankalarına olan borçlarının yapılandırılması gerektiğine ve vergi kaçırıcı şirketlere ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ilk kadın öğretim üyesi, Cumhuriyet Senatosu Üyesi, Halkçı Parti Ordu Milletvekili, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Meclis Üyesi Bahriye Üçok evine gönderilen bir bombalı kargoyla otuz bir yıl önce katledildi. Görüşleri nedeniyle ölüm tehditleri alan Üçok, cumhuriyet tarihinin karanlık bir dönemi olarak hafızalarımızda yer eden 80'lerin sonu, 90'ların başında kahreden katliamlardan birinde yaşamını yitirmişti. Bu Parlamentoda görev yapmış saygın bir siyasetçi, akademisyen olan Bahriye Üçok'un katlini, kendilerini “İslami Hareket” olarak adlandıran bir örgüt, görüşlerini gerekçe göstererek üstlenmişti. Üçok'u saygıyla, rahmetle, minnetle anıyoruz.

6 Ekim bugün Sayın Başkan. Dört yıl on ay yirmi üç gün sürmüştü işgal İstanbul'da. Atatürk, Kartal İstimbotu'nun üstüne çıkıp gözleri ufuk çizgisinde “Geldikleri gibi giderler.” demişti. O işgal ordularına kırmızı halı serenlere inat Anadolu ve Trakya'nın kahraman insanları, kadınları, erkekleri Atatürk'e inandılar, başarabileceklerine inandılar. Zaman zaman değersizleştirilmeye çalışılan Lozan, 24 Temmuz 1923'te imzalandı, İstanbul'u işgal kuvvetleri teker teker terk ettiler. 167 gemi teker ayrıldı ve 4 Ekim tarihinde işgal ordularının son kuvveti de Dolmabahçe'ye çekilen Türk Bayrağı'na selam durarak, selam durmak zorunda kalarak İstanbul'u terk etti ve Şükrü Naili Paşa 6 Ekim günü 3'üncü Kolordu'nun başında olarak İstanbul'a gözyaşları, sevinç çığlıkları ve muhteşem bir mutluluk ve gururla girdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Geldikleri gibi gidecekler.”e inananların devamıyız biz, mandayı, himayeyi savunanların değil; ona inananların torunlarıyız hepimiz ve çok büyük bir işgali çok büyük bir zaferle neticelendirdik. Lozan'ı yapan İsmet Paşa'yla da Başkomutan Mustafa Kemal'e de İstanbul'a giren Şükrü Naili Paşa'yla da kurtuluşun ve kuruluşun bütün kahramanlarıyla da gurur duyuyoruz. Onları değersizleştiren, onlara söz söyleyen, kendi yazdığı yalan tarihe gençleri inandırıp onları şeytanlaştırmaya çalışanlara inat, hakikatin yanında bu büyük gururu hep beraber taşımaya devam edeceğiz. (CHP

sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, biraz önce milletvekili arkadaşlarımız çağırdılar, kulise çıktım; 25 kişi vardı, 7'nci kez geliyorlardı, Tarım Kredi ve Ziraat Bankası, kamu bankaları mağdurları platformu, 20 bin kişiyi temsilen 7'nci kez Meclisteler. Tarım Kredinin temerrüt faizlerinin kaldırılmasını, borçlarının beş yıla yayılmasını, aksi takdirde tüm mallarını, varlıklarını kaybettiklerini ifade ediyorlar.

Yukarıda bir torba yasa var. Malumunuz Plan ve Bütçenin Başkanıydınız. Plan ve Bütçede her şey yapılandırıldı. Plan ve Bütçe şirketlerin vergi borçlarına bile af çıkardı ama Plan ve Bütçe şu kamu bankalarına borçlu çiftçilere ve Tarım Kredi mağdurlarına yönelik bir şey yapmadı. Yukarıdaki bu torbayı bir fırsat olarak görüyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Cevap hakkım yok değil mi burada?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Takdir sizin Başkanım.

BAŞKAN – Evet, yok. Yani cevap verirdim, cevabı var bunun ama buradan vermeyeceğim tabii, konumum uygun değil. Buyurun devam edin siz, tamamlayın sözlerinizi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, 17 bin liralık borca 13 bin lira avukatlık ve yargılama masrafları, 222 bin liralık borcun 479 bin liraya çıkmasını gösteren belgeler, 200 bin liralık borcun 459 bin lira olduğunu gösteren bildirimler Meclis kulisinde havada uçuşuyor. Bu gerçek bir sorun, bu sorunun mutlaka çözülmesi lazım. Bütün partileri ziyaret edecekler. Biz tam destek veriyoruz, bu mağduriyetin mutlaka ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Sayın Başkanım, bütün dünya sarsılıyor, ortaya Türkiye'den 220 şirket ismi çıkacak, 2'si çıktı; 1'i sarayın müteahhidi Rönesans, sarayı yapan müteahhit aynı zamanda, -sarayın müteahhidi deyince bir başka anlam da çıkmasını, ikisi birden doğru-diğeri sarayın çok sevdiği Çalık Grubu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Vergi cennetlerinde para tutmuşlar. Niye tutmuşlar? Malta'da şirket kurmuşlar, Malta'da vergi yüzde 2. Türkiye'de para kazanmışlar, çifte vergilendirme olmaması esası üzerinden yüzde 2'lik vergiye koşup Türkiye'deki vergiden kaçınmışlar. Bunu yapmamaları için, yapamamaları için bir imkân var. 2006'da kanun çıkmıştı. 2018'de yeni sisteme uyarlanırken "Cumhurbaşkanı" olarak yazıldı. Diyor ki: "Dünyadaki vergi cennetlerine bak, listesini yap, buraya giden paradan yüzde 30 vergi al." Eğer bunu şimdi yaparsa Recep Tayyip Erdoğan -ve 2006'dan beri Başbakan olan kişi- bu şirketler yüzde 30 vergi vereceklerdi bize.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez açıyorum, lütfen tamamlayın.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Vermediler ve yüzde 2'yi Malta aldı, yüzde 28'i kaybettik. Yurt yok, para yok, hububata destek yok, işsizlik çok, fabrika yok; hepsi olurdu. 250 milyara varan vergi kaçırdılar. Neden hâlâ bu liste ilan edilmez bilinmez ama bu "BUMERZ" nedir, biliyoruz biz. Burak'ın "BU"sü, Mustafa'nın "M"si, Erdoğan'ın "ER"i, Ziya İlgen eniştenin "Z"si. Bu da vergi cennetlerinde faaliyet gösteren bir başka şirket. BUMERZ'i duymayan, görmeyen, inkâr eden varsa beri gelsin. Bugün akşam yayımlanacak Resmî Gazete'de Malta'yı yayımlayın, bakalım BUMERZ ne yapacak; Man Adası'nı yayımlayın, bakalım BUMERZ ne yapacak. Burak'ın "BU"sü, Mustafa'nın "M"si, Erdoğan'ın "ER"i, Ziya İlgen eniştenin "Z"si; buyurunuz.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

21.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun 98'inci yıl dönümüne, adil ve merhametli yeni bir küresel düzen için çalışacaklarına, 6-8 Ekim olaylarına ve bu olaylarda katledilen vatandaşlarımıza rahmet ve mağîret dilediğine, Diyarbakır Annelerinin şanlı mücadelesine, Bingöl'de 2 işçiyi katleden PKK'yı lanetlediğine, Genel Kurulda görüşülecek konulara ve Türkiye'nin çevreci hamlelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, bugün 6 Ekim 2021, İstanbul'un kurtuluşunun yıl dönümü. Kurucu Cumhurbaşkanımız Mustafa Kemal Atatürk'ün "Manda ve himaye kabul edilemez, tam bağımsız Türkiye." hedefleri doğrultusunda İstanbul'un doksana sekiz yıl önce bugün emperyalist işgalden kurtarılması dünya milletler topluluğuna ilham kaynağı olmuştu. Bugün, bizler de AK PARTİ Grubu olarak aziz milletimizle birlikte tam bir kararlılıkla ifade ediyoruz ki dünya 5'ten büyüktür ve daha adil bir dünya mümkündür.

Sayın Genel Başkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Ağustos 2001 yılında kurulmuş Adalet ve Kalkınma Partisinin mensupları olarak ilk yirmi yılımızda büyük ve güçlü Türkiye'nin inşasına yönelik adalet, demokrasi ve özgürlükler alanında nice sessiz devrimlere imza attık. Devlet-millet kaynaşmasıyla bir uçtan bir uca Türkiye'mizin her köşesini muazzam yatırım, hizmet ve eserlerle donatarak tarihimizin en büyük kalkınma hamlelerini gerçekleştirdik. Ağustos ayında idrak ettiğimiz 2'nci yirmi yılımızda da inşallah Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde, adil ve merhametli yeni bir küresel düzeni tüm insanlığa hediye etmek için bütün gücümüzle çalışacağımızı Millet Meclisinde, milletimizin huzurunda ilan ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün aynı zamanda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin lütfen, tamamlayın sözlerinizi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 6-8 Ekim 2014 tarihinde, terör örgütü PKK'nın provokatörlüğünde, onların sözcülerinin provokatörlüğünde, gerçekten, Yasin Börü ve arkadaşları başta olmak üzere, bütün bu olaylarda katledilen vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet ve mağîret diliyorum. Hakikaten o günlerde yaşanan bu menfur olayın sonuçlarını hep beraber bugünlere yansıyan şekliyle gördük. O gün arızemeyvutu, vadedilmiş toprakları kabul eden anlayışın siyonist ve emperyalist emellere alet olduğunu net bir şekilde görmüş olduk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) - Bu vesileyle, siyonist ve emperyalistlerin maşası olan, Kürtlerin ve bölgenin düşmanı olan PKK'nın ve onların sözcülerinin mutlak surette milletimizden ve Diyarbakır Annelerinden mutlaka cevabını aldıklarını ve alacaklarını hep birlikte müşahade ediyoruz. Bu vesileyle, terör örgütünden evlatlarını kurtarmak için şanlı bir mücadele yürüten Diyarbakır Annelerine milletin Meclisinden selam ve hürmetlerimi arz ediyorum, onların ellerinden öpüyorum.

Ve en son, PKK'nın katletmiş olduğu, Bingöl kırsalında elektrik işçisi olan 2 işçinin hunharca katledilmesine sebebiyet veren PKK'yı bir kez daha lanetliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.
Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; çok önemli bir uluslararası anlaşmayı hep birlikte Meclisin gündemine taşıdık. Paris İklim Anlaşması'nın ve beraberinde nükleer enerjiye ilişkin 2 uluslararası sözleşmenin bu manada görüşülmesine inşallah bugün başlayacağız.

Yeşil kalkınma devrimini başlatan Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde, Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla da uyumlu bir şekilde... Sayın Cumhurbaşkanımız 21 Eylül 2021 tarihinde, Birleşmiş Milletler 76'ncı Genel Kurulunda Paris Anlaşması'na taraf olacağımızı ifade etmişti. Bu konuda "Türkiye 2053 net sıfır karbon emisyonu" hedefini de ortaya koymuş bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Son olarak...

BAŞKAN – Son kez açıyorum.

Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu manada bugüne kadar hakikaten çevreyle uyumlu çok önemli adımlar attık. Bilhassa Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde Sıfır Atık Projesi'yle ortaya konan muazzam bir netice sözü konusu. Son üç yılda geri kazanım oranımızı 9 puan artırarak, orman varlığımızı 21 milyon hektardan yaklaşık 23 milyon hektara yükselterek, yeşil devrimini gerçekleştirerek muazzam hizmetlere imza attık. Elektrikli otomobilimiz TOGG şu anda inşallah üretilme aşamasına doğru ilerliyor. Bu manada Birleşmiş Milletlerin, Atık Alanında Akıllı Şehirler Küresel Şampiyonu Ödülü'nü Sayın Emine Erdoğan'a Türkiye olarak vermesi önemli bir kazanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bitiriyorum, teşekkür ederek bitiyorum.

BAŞKAN – Lütfen, son kez açıyorum yani.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Son kez.

Birleşmiş Milletler Habitat Başkanı marifetiyle, Sıfır Atık Projesi'nde ortaya konan muazzam geri dönüşüm ve çevreci hamlelerle beraber örneklik teşkil etmesi bakımından Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'ye Atık Alanında Akıllı Şehirler Küresel Şampiyonu Ödülü takdim edildi. Bu manada inşallah hep beraber, Türkiye olarak yeşille, çevreyle, geleceğimizle ilgili çok daha iyi hizmetlere imza atacağımızı ifade ediyorum. Bu konuda dile getirilen hususlara hep beraber ortak katkı vermeyi de sizlerden istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları vardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

VI.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop başkanlığında bir parlamento heyetinin 6-8 Ekim 2021 tarihleri arasında İtalya'nın başkenti Roma'da düzenlenecek olan 7'nci G20 Parlamento Başkanları Zirvesi'ne (P20) katılımda bulunmasına ilişkin tezkeresi (3/1698)

6/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Profesör Doktor Mustafa Şentop'un beraberinde bir parlamento heyetiyle 6-8 Ekim 2021 tarihleri arasında İtalya'nın başkenti Roma'da düzenlenecek olan 7'nci G20 Parlamento Başkanları Zirvesi'ne (P20) katılımda bulunması hususu 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca Genel Kurulun tasviplerine sunulur.

Mustafa Şentop

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ Parti Grubunun, Aksaray Milletvekili Ayhan Erel tarafından, kuraklığın olası olumsuz sonuçlarının önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla 17/6/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

6/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin, İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Dursun Müsavat Dervişoğlu

İzmir

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Aksaray Milletvekili Ayhan Erel tarafından, kuraklığın olası olumsuz sonuçlarının önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla, 17/6/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 6/10/2021 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ Parti Grubu adına Sayın Ayhan Erel.

Buyurun Sayın Erel. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN EREL (Aksaray) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yüce Türk milleti; ülkemizde yaşanabilecek kıtlık ve kuraklık felaketlerine ilişkin acilen önlem alınması amacıyla İYİ Parti olarak vermiş olduğumuz araştırma önergesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, özellikle 45-50 yaş üstü arkadaşlar; şöyle otuz saniye gözümüzü bir kapatalım, memleketimizin

güzel dağlarına, ovalarına, nehirlerine, gözelerine, akarsularına, göllerine doğru bir uzanalım, kırk sene önceki hâlini gözümüzün önüne getirelim. Hemen hemen hepimizin yaşadığı bu bölgede ulu ırmaklar, çağlayanlar, gözeler, kaynaklar, göller tüm güzellikleriyle burnumuzun direğini sızlatarak gözümüzün önünden akıp geçecektir. Gözlerimizi açtığımızda ise ulu ırmaklar kuru ırmağa, gözeler çoraklığa, göller çöllere dönüşmüş olarak karşımıza çıkacaktır. Bu acımasız ve hüzün verici tablo her geçen gün maalesef boyutlarını çoğaltarak devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hayatımızı devam ettirmek için en çok ihtiyaç duyduğumuz kaynak sudur. Dünyanın dörtte üç'ü sularla kaplıdır. Bu dörtte üç'lük kısmın yüzde 97'si tuzlu su, geri kalan ise tatlı sudur. Tatlı suların sadece yüzde 1'ini kullanabilmekteyiz. Bu oranlardan da anlayabileceğimiz gibi dünyada insanların kullanabileceği su miktarı çok kısıtlı. Bu belirttiğimiz tatlı su yüzdesinin birçoğunun kutuplarda olması, önümüzdeki yıllarda insanlığın suya ulaşmakta ne kadar zorluk çekeceğini ortaya koymaktadır.

Dünya nüfusu her geçen gün artmaktadır. Nüfus artışıyla birlikte aşırı kentleşme, küresel ısınma, sulama sistemlerinin yanlış kullanılması ve tüketimde her geçen gün büyüyen bilinçsizlik dünyadaki kullanılabilir suyun büyük bir şekilde israfına yol açmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günümüzde eğer meteorolojik kuraklık devam ederse Türkiye'nin kaçınılmaz bir kuraklıkla karşı geleceğini görüyoruz. Türkiye'nin her bölgesinde olağanüstü kuraklık görülmekte, Türkiye'nin yavaş yavaş suyu azalmakta. Biz vatandaşlar ise bu meteorolojik kuraklığı hissetmiyoruz. Sadece, havanın sıcak olduğundan, yağmur ve karın yağmadığından dem vurup onların farkında oluyoruz. Evlerimizde suyumuz hâlâ akıyor. Eğer bu meteorolojik kuraklık devam ederse hidrolojik bir kuraklık göreceğiz, o zaman hissedeceğiz. Evlerimizdeki musluklarda su akmayınca ya da toprağımıza sulama yapmak için su bulamayınca düzeltmek için çabalamaya başlayacağız ama bir kere hidrolik kuraklığa girmek tarımsal kuraklığı ve kıtlığı akabinde getirdiği için toplumsal olarak düzeltmemiz imkânsız hâle gelecektir.

Kuraklık, üretimi ciddi oranda etkileyen afetlerin başında gelmektedir. Ne yazık ki pandemiyle mücadele ettiğimiz 2020-2021 yılı üretim sezonunda bir de kuraklığın yol açtığı kayıplarla karşı karşıya kaldık. Bu dönemde çiftçilerimizin yoğun emek vererek ürettikleri ürünler kuraklıktan büyük zarar gördü. Kayıpların etkisi sürmeye devam ediyor ve bu durumu en aza indirmek için, iktidar, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle, kuraklıktan zarar gören üreticilere, kuraklıktan etkilenen buğday, arpa, yulaf, çavdar, nohut ve mercimek üreticilerine verim kayıplarına göre dekarına 40 ila 100 liraya kadar doğrudan ödeme yapılmasına karar vermişti. Ancak bu kararın üzerinden dört ay geçmesine rağmen, başta seçim bölgem Aksaray olmak üzere henüz hiçbir ödeme yapılmamıştır. Tohum ve gübre alma gayreti ve telaşı içinde olan çiftçimiz bu ödemelerin bir an önce yapılmasını talep etmektedir. Aksi hâlde çiftçilerimiz ya üretimden vazgeçecek ya ürününü gübresiz şekilde yetiştirecektir. Bu da üretimin daralmasına ve ülkemizde tarım ürünlerinin yokluğuna sebep olacaktır.

Yine, hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımıza buzağı ve süt destekleri verilmemiştir. Bu ödemelerin de bir an önce yapılmasını beklemektedirler.

Kuraklığın yanı sıra elektrik, mazot, ilaç, tohum, gübre girdilerinin çok yüksek oranda artması, çiftçinin ürettiği ürünlerin aynı oranda artmaması, değer görmemesi, çiftçimizi zor durumda bırakmaktadır ve bu girdilerin pahalılığı, fazlalığı karşısında artık gece rüyalarına bu zor durum girmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

AYHAN EREL (Devamla) – Yine, durum böyle devam ederse elli yıl içerisinde kuraklığın yanı sıra bir de kıtlıkla mücadele etmek zorunda kalacağız. Yine bilim adamları diyor ki: "Küresel ısınma bu şekliyle devam ederse elli yıl içerisinde yaklaşık 60 milyon insanın kurak bölgelerden su kaynaklarının olduğu bölgelere göç etmesi kaçınılmaz bir hâle gelecektir."

Geleceğimizi, torunlarımızı, memleketimizi ilgilendiren bu mesele partilerüstü, politikaüstü bir durumdur. Tüm siyasi partilerin bu duruma destek vererek ülkemizin ileride yaşayacağı kuraklık ve kıtlığa karşı şimdiden yasal anlamda yapılacak önlemleri almak amacıyla verdiğimiz Meclis araştırması önergemizi takdirlerinize sunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Hüseyin Kaçmaz, Şırnak Milletvekili. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, küresel iklim krizi tüm dünyanın gündeminde olan, özellikle pandemi döneminde gıda kıtlığının ve yine ileride karşılaşılabileceğimiz kıtlık sebebiyle ortaya çıkabilecek göçler, yine üretim araçlarının, üretim gelirlerinin düşmesi sebebiyle çok önemli bir gündem maddesi olmuş durumda. Tabii, bizler, uzun dönemdir, aslında kapitalizmin doğaya karşı başlatmış olduğu sermaye odaklı, rant odaklı savaş sonrası ortaya çıkan büyük doğa olaylarıyla karşı karşıya kalıyoruz.

Tabii, şu an yine, birçok arkadaşımızla birlikte ilgili bir komisyonda uzun zamandır bu konuda görüşmeler yapıyoruz. Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu, aylardır, tabii bu konuda bir rapor hazırlamak için -birçok arkadaş- emek sarf ediyor. Ancak bugün itibarıyla ivedi olarak alınması gereken bazı önlemler konusunda, özellikle mağdur olan çiftçiler konusunda da tabii bazı önlemlerin alınması gerekiyor, bu sebeple tabii ki oluşturulması gereken bir komisyon önergesi var karşımızda. Yani iklim krizi çölleşmeye, kuraklığa, kuraklık da tabii gıda güvenliğine karşı bir sorun teşkil ediyor. "Bunun için neler yapabiliriz?" diye düşündüğümüzde, çiftçilerin desteklenmesi kaçınılmaz, elzem konular arasında yerini almakta.

Tabii, aslında, sadece çiftçilerin desteklenmesi tek başına yeterli olmayabilir. Bunun için iktidar bugün bir ekonomik kriz olması sebebiyle aslında kaynak aktarımı konusunda da bir eksiklik olduğunu iddia edebilir, kaynak olmadığını iddia edebilir. Ama arkadaşlar, yani hiçbirini birbirinden bağımsız değil. Evet, kapitalist sermayenin doğaya karşı savaşıyla birlikte... Şırnak'ta çekilen bu fotoğraf iki gün önceye ait ve son iki yıldır Şırnak'ta, Mardin'de, Diyarbakır'da, Batman'da, neredeyse onlarca kentte meydana gelen bir husus; güvenlik gerekçesiyle ormanların kesilmesi, güvenlik gerekçesi iddiasıyla ormanlık alanların talan edilmesi, birtakım yandaşlara peşkeş çekilmesi ve her tarafın betona, asfalta gömülmesiyle karşı karşıya kalmış bulunmaktayız.

Tabii, bununla birlikte son dönemlerde defaultle dile getirdiğimiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN KAÇMAZ (Devamla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Devamla) – ...son dönemlerde sürekli gündemde olan, özellikle yaz aylarında gündeme gelen operasyonlar sonrası ortaya çıkan orman yangınları ya da güvenlik endişesi, güvenlik gerekçesiyle bir meşe ağacından bile güvenlik tehlikesinin doğduğunu iddia eden bir anlayış sonrası ortaya çıkan -dediğimiz gibi- orman yangınları, maalesef ki bugün bu yaşadığımız kuraklıkta ve yarın daha etkili şekilde, daha can alıcı şekilde yaşayacağımız kuraklıkta karşımıza bir sorun olarak

ortaya çıkmakta. Tüm bu sebeplerle artık kaynaklarımızın, bütçemizin, enerjimizin çiftçilerin, halkın gerçek sorunlarına kanalizasyon edilmesi için, hem bu sorunlarla baş edilmesi hem de aynı zamanda ülkede barışın tesis edilmesi için herkesi üzerimize düşeni yapmaya davet ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Kamil Okyay Sındır... (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. İYİ Parti Grubunun verdiği araştırma önergesi üzerine partimiz adına düşüncelerimi paylaşıyorum.

Değerli arkadaşlar, çiftçimizi ve ülke tarımımızı, maalesef bir yandan yanlış tarım politikaları, diğer yandan son yıllarda şiddetle yaşadığımız kuraklık ve tabii ki beraberinde çölleşme yok ediyor. Topraklarımız yanlış ve denetimsiz kullanımdan kaynaklı kirlenmekte, çölleşmekte, verimsizleşmekte; üretmez duruma gelmekteyiz ve ülkeyi yönetenler ise bu duruma maalesef kayıtsız kalmakta. Diğer yandan, tarım topraklarımız konut, sanayi, madencilik ve benzeri amaçlarla tarım dışına çıkarılmakta. Sularımız kirlenmekte, zehirlenmekte ve bırakın içme ve kullanma amacını tarımsal üretimde dahi kullanılamaz hâle gelmekte ve yine ülkeyi yönetenlerin bu konuda pek büyük bir derdi olmadığını da görüyoruz.

Velhasıl toprağımız, suyumuz ve ayrıca, tabii ki beraberinde havamız bir yandan kirlenirken, diğer yandan plansızlık, vurdumduymazlık, denetimsizlik, beceriksizlik nedeniyle maalesef yok oluyor, ölüyor. Üreticilerimiz toprağını terk ediyor, hayvanlarını mezbahaya gönderiyor ve kentlere göç ediyor; kentlerde büyük bir sorunun da nedeni hâline geliyor. Şimdi, bir de bu kuraklık sorunuyla karşı karşıyayız; 41 ilimizde Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin de bu konuda yaptığı bir çalışma sonucunda belirlendiği ciddi şekilde yaşanan bir sorun.

Değerli arkadaşlar, 2020 yılı toplam tarım alanımızın -ki tarla bitkileri, sebze, meyve, süs bitkileri nadas dâhil 23 milyon 145 bin hektar olduğunu biliyoruz- sadece 6,2 milyon hektarı sulanıyor hâlde olduğuna göre, Türkiye tarım topraklarının yüzde 73'ünde kuru tarım yapılıyor yani yağışa dayalı tarım yani Allah ne verirse onunla üretim yapıyoruz.

Değerli arkadaşlar, bunun anlamı şu: "Tarımsal kuraklık" dediğimiz şey, bitkinin ihtiyaç duyduğu suya kavuşamaması anlamını taşıyor ki son yıllarda yaşanan düzensiz yağışlarla, özellikle zamansız yağışlarla ve şiddetli yağışlarla, bu su döngüsü içerisinde, yağışlarla gelen suyun büyük bir kısmının ne yer altını beslediğini ne göllerini beslediğini ne de yer altından sulama amaçlı kullanıldığını görüyoruz.

Peki, ne gibi önlemler almamız gerekiyor? Kısaca bunlardan da bahsederek sözlerimi sonlandırmak istiyorum.

Bu iklim değişikliğinin etkilerinin; meteorolojik, tarımsal ve hidrolojik kuraklık sorununun olası etkilerinin sağlıklı, doğru verilerle ve gerçekçi tahminlenmesi gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Bir dakika daha rica edeceğim.

BAŞKAN - Tamamlayın sözlerinizi.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Bu tahmin ve projeksiyonlara göre doğru bir üretim planlaması, ürün deseni planlaması; bu bağlamda kuraklığa dayanıklı çeşitlerin, sulama gereksinimi düşük olan tür ve çeşitlerin üretimlerinin teşviki; su yönetimi ve doğru sulama; bitkinin gereksinim duyduğu suyun özellikle kapalı ve/veya basınçlı sulama sistemleri ile ayrıca toprak altı sulama sistemleriyle ulaştırılmasının desteklenmesi, teşvik edilmesi; suyun tasarruflu kullanımının sağlanması; tarla içi sulamada üreticilerimize yeterli ve gerekli bilgilerin verilmesi; kuraklık destekleme ödemelerinin çeşitlendirilmesi, artırılması ve derhâl yapılması; hasar tespiti sürecinin hızlandırılması ve tabii ki üreticimizin her açıdan desteklenmesi, üretici borçlarında faizlerin silinerek ileri tarih ve uzun vadeyle üreticinin rahatlatılması gibi önlemler; tabii, hepsinden önce, ithalatçı tarım politikası yerine üretime dayalı politikanın uygulanması gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Bu bağlamda, aç ve susuz kalmamak için İYİ Partinin Meclis araştırması önergesine desteğimizi veriyoruz.

Teşekkür ederim. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kars Milletvekili Sayın Yunus Kılıç.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi Yunus Bey "Kuraklık yoktur, Tayyip Bey'den önce su da yoktu." diyecek.

YUNUS KILIÇ (Kars) – Özgür Başkan benim söyleyeceklerimi zaten baştan söyledi, ben o yüzden...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – "Kuraklık yoktur, Tayyip Bey'den önce su da yoktu."

BAŞKAN – O zaman oylamaya geçeyim ben.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA YUNUS KILIÇ (Kars) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Kamil Hocamın kaldığı yerden ben devam edeyim, gerekçelerini çok güzel izah etti.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye'de geçen yıl -ne yazık ki- ortalama yağış azalma oranımız yüzde 19. Tabii, bunun bölgelere göre daha da fazla olduğu yerler vardı: Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 38, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 32, Karadeniz ve Marmara daha iyiydi, Ege Bölgesi'nde yüzde 18'lerde falan, İç Anadolu'da da -Akdeniz'le beraber- yüzde 22-23 civarında yağışlarda azalma vardı. Ve bunun aynı zamanda, lazım olduğu zamanlarda da yağmadığını düşünecek olursanız, özellikle 2020'nin Aralık ve Kasım ayında rekoltelerimizde haklı olarak, iklime bağlı olarak -iklime açık bir alan çünkü tarım- azalışlar oldu. Kamil Hocam "41 il" dedi, ben onu daha da genişletelim, şu anda 65 ilden geri dönüşler ve bildirimler var. Dolayısıyla, illerimizin hemen hemen tamamına yakınında az çok kuraklıktan etkilenen alanlarımız var. Hocamın da söylediği gibi, tabii, doğaya açık bir alanda sizin yapabilecekleriniz sınırlı, alabileceğiniz önlemler çok elbette. Öncelikle, şu anda hâlihazırda durum için Hükûmetimiz ne yapıyor, onu anlatayım, önlemlerle alakalı da birtakım tespitlerde bulunacağım.

Öncelikle, kuraklığın yaşandığı belli olan, bilinen illerde tarım teşkilatları sahada bir tespate başladılar, icmaller tamamlamak üzere ve yaklaşık olarak 65 ilde -bazılarında çok ağır- sonuçlar alındı. Hocam dedi ki: "Ödemeleriyle alakalı..." Hocam, biliyorsunuz, tarımda desteklemeler ve afetten kaynaklı yardımlar bir sonraki yıl yapılır ama bu kuraklık yılında çiftçimizin daha fazla mağdur olmaması adına bu yıla özel bir çalışma var, yıl tamamlanmadan çiftçimizin bu kuraklıktan kaybını karşılamak üzere birtakım desteklemeler yapılacaktır.

Ayrıca, hayvancılık da var tabii -sadece bitkisel üretim kayıpları söz konusu değil- hayvancılıkta da yem fiyatlarının hızlı artışını engelleyebilmek adına çok ciddi bir çalışma yapılıyor. TMO aracılığıyla -kilosunda neredeyse yaklaşık 1 lira zarar edecek şekilde- çiftçimizin ve sanayicimizin yem fiyatları artmasın, daha fazla artmasın diye arpa, buğday ve mısır tedarik etmesine yardımcı olunuyor. Aynı zamanda, Sayın Cumhurbaşkanımızın çiftçimizin, kuraklıktan etkilenenlerin borçlarının bir yıl

ertelenmesiyle alakalı talimatı vardı; bu, sahada gerçekleştiriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Kılıç.

YUNUS KILIÇ (Devamla) – Tabii, saygıdeğer milletvekilleri, suyun yönetimiyle alakalı da Türkiye tarihinde ilk defa suyun doğru yönetilmesi, Türkiye’de havza bazlı modelin düzgün bir şekilde işletilebilmesi, hatta bölgeye ve illere göre ürün desenlerinin yeniden belirlenebilmesi ve şu anda yapmakta olduğumuz yüzde 60’ı salma sulama şeklinin damlama sulama, su tasarrufu olan yöntemlere geçilmesiyle alakalı, biliyorsunuz, bir Su Şûrası yaptık -ben de yönetim kurulundayım- çok yakın zamanda da lansmanını yapacağız, bundan sonra atacağımız adımlara da bu şûranın sonuçlarına göre... Bilim insanlarının oluşturmuş olduğu büyük, 1.600 kişilik bir ekip çalıştı ve çok değerli bir tablo ortaya çıktı ve bundan yararlanarak suyu daha iyi yönetme noktasında, inşallah, ülkemize güzel şeyler kazandıracağız diyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İyi Parti grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, fiyat artışlarının halka olumsuz etkilerinin nedenlerinin araştırılması amacıyla 6 Ekim 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

6/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Meral Danış Beştaş

Siirt

Grup Başkan Vekili

Öneri:

6 Ekim 2021 tarihinde Siirt Milletvekili Grup Başkan Vekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Grup Başkan Vekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından (14709 grup numaralı) fiyat artışlarının halka olumsuz etkilerinin nedenlerinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 6/10/2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Garo Paylan.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, tüm yurttaşlarımız fahiş fiyatları konuşuyor. Yurttaşlarımız pazara gittiğinde filesini geçen yıl 100 liraya doldururken bu yıl 200 liraya dolduramıyor. Yurttaşlarımız bir bakkala, bir markete gittiğinde geçen yıl 30 liraya, 40 liraya aldığı 5 litre ayçiçeği yağını bu yıl 80 lira, 90 lira etiketlerle görüyor ve yurttaşlarımız fevran ediyor. Yurttaşlarımız fahiş fiyatlar altında eziliyor.

Bakın, şu anda açlık sınırı yani yalnızca 4 kişilik bir ailenin karnını doyurması için yani mutfak masrafı için en az 3 bin lira gerekirken asgari ücret 2.825 lira. O 2.825 liradan kira ödüyor, fatura ödüyor yurttaşlarımız, 2 bin lirası gidiyor, 825 lirayla bir ay -yani bir günde 25 lira yapar- yurttaşımız makarna yese bile her gün makarnayı kaynatabilecek durumda değil.

Fahiş fiyatlar yurttaşlarımızı eziyor ama AKP’lilerin keyfi yerinde. Niye? Onların derdi yandaşlar, onların derdi yüzde 1, onların derdi Pandora kutusundan çıkan yandaşlar. Onlara kamu bütçesinden milyarlarca dolar aktarılıyor ve o milyarlarca dolar vergi cennetlerine gidiyor ve hiç kimse de harekete geçmiyor; ne Mali Suçları Araştırma Kurulu ne vergi daireleri ne Maliye Bakanlığı; hiç kimse sarayın müteahhidine dokunmaya cesaret edemiyor. İşte, tüyü bitmemiş yetimin hakkı böyle yeniliyor, işte yurttaşlarımız bu yüzden yoksul.

Değerli arkadaşlar, bakın, yalnızca TÜİK’e göre bile son bir yılda olan artışları söylüyorum; domatese yüzde 70, yumurtaya yüzde 69, tavuk etine yüzde 68, ayçiçeği yağına yüzde 52 -ki doğru değil, yüzde 100’e yakın- mercimeğe yüzde 50 zam geldi. Siz enflasyona kaç diyorsunuz? Yüzde 19. Ne yapıyorsunuz? İşçiye, memura, emekliye yüzde 19 üzerinden zam veriyorsunuz. Özel sektördeki işçi o yüzde 19 zammı bile bulamıyor. Yani gıda fiyatlarına yüzde 50, yüzde 100 zam gelirken işçinin, memurun, emeklinin maaşına yüzde 5, yüzde 10, yüzde 15 zam yapılıyor. Bu ne demek? Geçen ay çocuğuna ayda 2 kere et yedirebilen yurttaşımız şimdi ayda 1 kere et yediremiyor ve yurttaşlarımızın alım gücü eriyor. Ama bu kaynaklar nereye gidiyor? İşte, saraylar yapmaya gidiyor, işte, yandaşlara gidiyor, rantçılara gidiyor ama yurttaşlarımız sefalet içinde yaşıyor değerli arkadaşlar.

Peki, bu ortamda Sayın Cumhurbaşkanı ne yapıyor? Markete gidiyor. Hangi markete gidiyor? Tarım Kredi Kooperatiflerine gidiyor. Ne alıyor? Abur cubur alıyor yani temel gıda ürünlerine bakmıyor, abur cubur alıyor yani bir ayçiçeği yağı almıyor, bir salça almıyor. Ne yapıyor? Bisküvi alıyor, şekerleme alıyor; çocuklara dağıtacak. Ve ne diyor? “Fiyatlar gayet uygun.” diyor.

Ya, bugün haberi çıktı Tarım Kredi Kooperatiflerinde 5 litre ayçiçeği yağı 93 liraymış, başka markette 70 lira. Tarım Kredi Kooperatiflerinde çayın kilosu 35 liraymış, başka bakkalda 24 lira veya zeytin 30 liraymış, başka bakkalda 20 lira. Yani fiyatlar uygun filan değil, Cumhurbaşkanının dünyadan haberi yok, Sayın Cumhurbaşkanının fiyatlardan haberi yok. Tabii ki 110 bin lira maaşı olan bir kişi için elbette fiyatlar gayet makul gelebilir ama değerli arkadaşlar, 2.825 lira asgari ücret alan bir kişi için bu fiyatlar makul filan değil ve Sayın Cumhurbaşkanı ne yapıyor? Hedef saptırıyor, vatandaşa da zann ediyor ki 5 tane market bundan sorumlu; A101, BİM, Carrefour bunlardan sorumlu zann ediyor. Ne diyor? “Zincir marketler fiyatı yükseltiyor.” Ya, içinde iktisat okuyan arkadaşlarımız var. Eğer domates azsa domatesin fiyatı yükselir, eğer patates az üretiliyorsa patatesin fiyatı yükselir. Siz bin tane daha market açarsanız, bin tane daha tedarik noktası açarsanız ancak o patatesin fiyatının daha da yükselmesine sebebiyet verirsiniz. Ha, şunu yaparsanız anlarım: Ben patatesi piyasadan 5 liraya alacağım, 1 liraya satacağım. Bunu yaparsanız, kamu zararı yaratırsınız. Ama patatesi çoğaltmadan fiyatların düşme şansı yoktur, bin tane de 2 bin tane de Tarım Kredi Kooperatifi açsanız fiyatlar düşmez patates, domates çoğaltmadan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın.

GARO PAYLAN (Devamla) - Sayın Cumhurbaşkanı bu anlamda hedef saptırmaktadır. Bu anlamda, tek adam rejimi

sebebe, enflasyon sonuçtur. Tek adam rejiminin başladığı üç yıl önce dolar 4,5 liraydı, bugün 9 lira. Çiftçi bütün girdilerini -ilaç, gübre, tohum- dolarla alıyor değerli arkadaşlar, dolarla ve dolardan daha fazla da arttı, 2 kat, 3 kat gübrenin fiyatı arttı. Gübrenin fiyatı 2 kat, 3 kat artmışken sen Tarım Kredi Kooperatifinde fiyatı nasıl düşürecek? Elektriğe yüzde 180 zam yapmışsın, nasıl düşecek çiftçinin maliyeti? Doğal gaza, mazota zam yapmışsın 2 kat, 3 kat; çiftçinin maliyeti nasıl düşecek? Hedef saptırmayın. Sayın Cumhurbaşkanı da bu işi bilmiyor olabilir. "Ekonomistim." diyor ama maalesef iyi bir ekonomist değil. "Faiz sebep, enflasyon sonuç." dediği gibi, sanki "Zincir marketler sebep, enflasyon sonuç." diyor. Burada, bu Mecliste bu işi bilenler var. Gelin bir araştırma komisyonu kuralım, fahiş fiyatların gerçek sebebini ortaya koyalım. Çiftçiyi nasıl destekleyeceğimizi, fiyatları nasıl dşreceğinizi ortaya koyalım değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN – Sayın Paylan, süreniz doldu teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Devamla) – Bu anlamda nergemize desteğinizi bekliyoruz.

Teşekkür ederim, saygılar. (HDP sıralarından alkışlar)

BAşKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Arslan Kabukcuoğlu, Eskişehir Milletvekili.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ARSLAN KABUKCUOğLU (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; HDP'nin vermiş olduğu grup nerisi üzerine parti grubum adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

Türkiye bir yoksulluk batağında yuvarlanmaktadır. 2002-2020 yılları arasında ülkemizde 2 trilyon 269 milyar dolar vergi toplanmış, 67 milyar dolar özelleştirmeden, 323 milyar da dış borçlardan, toplam olarak 2 trilyon 659 milyar dolar AK PARTİ Hkmetinin elinden geçmiştir.

Türkiye'nin cihana kafa tutan, tüm ülkelerin kısılandığı bir ülke olarak AK PARTİ iktidarınca lanse edildiğini görüyoruz. Başka lkeler bizi kıskanırken yakın ve benzer ülkelerdeki durum nedir, bir onlara göz atalım. 2020'de bizde kişi başına gayrisafi millİ hasıla 8.600 dolardır. Almanya'da 2002 ile 2020 yılları arasında sadece gayrisafi millİ hasılda artış 7.752 dolar olmuştur. Aynı zaman diliminde kişi başına gayrisafi millİ hasıla artışları Çin'de yüzde 400, Romanya'da yüzde 129, Bulgaristan'da yüzde 131, Rusya'da yüzde 138 iken Türkiye'de sadece yüzde 80'dir. New World Wealth'n yayınladığı milyoner göçü raporuna göre son üç yılda Türkiye'de 10 bin milyoner ülkemizi terk etmiştir. Bu, dünya sıralamasında sayı olarak Çin ve Hindistan'dan sonra gelmekte ise de nüfusa kıyaslarsanız dünyada bir numarayız. Ülkemizde yapılan istatistiklere göre, gençlerimizin yüzde 70'i zaten ülkeyi terk etmeyi düşünmektedirler.

Ülkemizde ekilen arazilerde yüzde 18 azalma oldu. rn taban fiyatları dünyadaki fiyatların hep altında kaldı. iftiye, kanun millİ gelirimizin yüzde 1'inin dağıtılmasını hkmetmişken sadece yüzde 0,6'sı dağıtılmıştır. Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener'in dile getirdiği TIK verilerine göre, 0-14 yaş arasında yüzde 50 civarında çocuğumuz en yoksul yüzde 20'lik gelir dilimine dhildir. Öyle ki bu grubun beslenme yetersizliğine bağlı epigenetik değişikliklerin olmaması için devletin özel olarak desteği gerekmektedir. Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener'in açıkladığı Rüzgâr Gl Projesi'yle biz bu çocuklara günde 2 öğün yemek vermeyi düşünüyoruz, planlıyoruz.

Ülkemizde gelir dağılımı hızla bozulmaktadır. 2006 yılında en üstteki yüzde 5'lik gelir dağılımında olanlar millİ gelirin yüzde 21,4'n alırken 2020 yılında bu oran yüzde 22,3'e çıkmış olup dar gelirlielerin aleyhine denge bozulmuştur. İşsiz sayısı 8,5 milyonu bulmuştur. İnsanlarımız fakirleşmiştir, satın alma gleri ileri derecede dşmştir; art arda gelen zamlar karşısında çaresizlik içindedirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

ARSLAN KABUKCUOğLU (Devamla) – Pandemi ncesi kıt kanaat idare eden insanlarımız, pandemiden sonra hiç idare edemez hâle gelmişlerdir. Hiçbir toleransın bulunmaması nedeniyle pandemiyle birlikte olan değişiklikler yaşam standardını çok dşrmştir. Ülkemizi bu çıkmaza sürükleyen mevcut iktidarın yanlış politikalarının düzeltilmesi ve ülke insanlarının refahının sağlanması için Meclis araştırması yapılması gereğine inanıyoruz ve bunu destekliyoruz.

Saygılarımı sunarım. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAşKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ednan Arslan, İzmİr Milletvekili. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA EDNAN ARSLAN (İzmİr) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Halkların Demokratik Partisinin elektrik, doğal gaz ve bunlara bağlı olarak temel gıda maddelerinde ve diğer ürünlerde yaşanan yüksek zamlara ilişkin araştırma önergesi üzerine söz almış bulunuyorum. Doğru bir önerge dir ve grup olarak da destekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, ülkemizin iki gündemi var; vatandaşın gündemi ve Adalet ve Kalkınma Partisinin gündemi. Vatandaşın gündeminde yoksulluk, işsizlik, yolsuzluk, çaresizlik, intihar, çocuğuna yurt bulamama sorunu var ama iktidarın gündeminde ise dolarla yapılan geçiş garantili köprüler, "Yandaşlara 3-4 maaş nasıl verebiliriz?", alabildiğince nepotizm uygulamaları, "Kamu İhale Kanunu'nun kapsamının dışına ihaleleri nasıl çıkarırız? Bunları el altından yandaşlara nasıl veririz?" var; işte iki tane gündem, ikisi de birbirine maalesef, yüz seksen derece zıt. Vatandaş hayat pahalılığı nedeniyle en temel ihtiyaç olan ürünlere dahi ulaşmakta ciddi sıkıntılar çekiyor ama iktidar cenahından "Porsiyonlarınızı kltn." "Pazara akşam saatlerinde gidin." "pten bulunan gıdalardan nasıl lezzetli yemekler yapılır?" belgesellerine kadar ne ararsak var. Maalesef, ülkemizi getirdiğiniz nokta budur.

Ülkemiz G20 lkeleri arasında elektriği en pahalı kullanan 3'nc lke. OECD verilerine göre ise enerji fiyatlarına en çok zam yapan ülkedir. Sayın Cumhurbaşkanımız geçen Ağustos 2020'de bir müjde verdi -Allah esirgesin, Sayın Cumhurbaşkanını müjde verdikçe elimiz ayağımız titriyor- o müjdeyi verdiği günden bugüne kadar enerji fiyatlarına 35 kez zam geldi; 25 kez akaryakıt -son zamlar hariç- 7 kez doğal gaza, 3 kez de elektriğe zam geldi. Bakın, ne oldu o zamlardan sonra biliyor musunuz değerli arkadaşlar? Dört kişilik ailenin 230 kilovatsaat elektrik kullandığını düşünün, 300 metre küp doğal gaz kullandığını düşünün ve bir de orta hlli bir aracınız var, ayda bir kere 50 litre benzin aldığınızı düşünün, faturası aylık 205 lira arttı. Yani insanlar o müjdeden sonra, elimizi ayağımızı titreten müjdeden sonra maalesef 205 TL yoksullaştı. Bakın, dört kişilik bir aile 2017 yılında 95 lira elektrik faturası derken şu an 2021 Temmuzunda 211 TL elektrik faturası ödüyor. 2020 yılı içinde 3 milyon 768 bin 638 abonenin elektriği, faturasını ödemediği için kesilmiş. 1 milyona yakın ailenin doğal gaza kesilmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

EDNAN ARSLAN (Devamla) – Ocak 2021 tarihinde 1 milyon 37 bin olan faturasını ödeyememiş olan abone sayısı nisan ayında 5 milyon 166 bin olmuş. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının açıkladığı rakamlarla 1 Mart 2019'dan bu yana 2 milyon 100 bin aileye 68 lira ile 138 TL arasında elektrik desteği sağlanmış. Peki, bu yoksulluk değildir de nedir? zm: Elektrik, doğal gaz, su ve iletişim faturalarındaki tüm vergiler kaldırılmalı, konut abonelerinde KDV yüzde 1 olmalıdır. Fosil yakıtlı elektrik

santralleri yerine yenilenebilir enerji santralleri kurulmalı, bu şekilde enerjide dışa bağımlılık azaltılmalıdır. Enerji üretimi, iletimi ve dağıtımı kamusal bir hizmettir, kamu kuruluşları eliyle yapılmalıdır. Üretmeyen bir ülkede fahiş fiyatla mücadele edemeyiz. Fiyat bir sonuçtur ama üretmemek, güvensiz bir ortam yaratmak, zam üstüne zam yapmak ise bu fiyatlarla mücadele edemediğimizi gösteren en önemli göstergedir. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Arslan, süreniz tamamlandı, teşekkür ediyorum.

Evet, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın İffet Polat.

Buyurun Sayın Polat. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İFFET POLAT (İstanbul) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum. HDP grup önerisi hakkında grubum adına söz almış bulunmaktayım.

Öncelikle, bugün 7'nci yılı olan 6-8 Ekim olaylarında PKK'lı şehir eşkıyaları tarafından şehit edilen Yasin Börü evladımıza ve diğer şehitlerimize Rabb'imden rahmet diliyorum ve hepsini saygıyla hürmetle yâd ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunma gayemiz, milletvekilleri olarak, elbette milletin vekilleri olarak sorunları konuşmak, sebepleri tespit etmek, çözümler geliştirmek ve nihayetinde, günün sonunda vatandaşlarımızın hayrına olan çalışmalara imza atmaktır. Bunu yaparken her türlü eleştirinin olması, beraberinde çözüm önerilerinin de sunulması iktidar partisi açısından kıymetlidir. Fakat ne yazık ki ülkemizde muhalefet partileri sorunların çözümünü yerine derinleşmesi, kronikleşmesi ve bundan bir siyasi rant elde edilmesi yönünde bir siyaset yürütüyor. Sanki dünyada her şey güllük gülistanlıkmiş, sanki küresel bir koronavirüs salgını, küresel bir iklim krizi, küresel bir enerji sorunu meselesi yokmuş gibi, her şey sadece Türkiye'de yaşanıyor gibi sunulan bir yaklaşım sorunlarımızı çözümüyor ve siyaseti de istismar ediyor. Bakınız, Türkiye, tüm dünyayı kasıp kavuran, fabrikaları, üretimi durduran, ihracatı sekteye uğratan, sınırları âdeta Orta Çağ'daki karanlığa kapatan koronavirüs pandemisi esnasında ekonomik verileriyle, büyümesiyle, ihracatıyla, yatırımlarıyla bütün dünyada pozitif olarak ayrılmış bir ülkedir. Dolayısıyla belli bazı sıkıntıların yaşanıyor olması yanında makro göstergeler ve rakamlar Türkiye'nin iyi bir yere doğru gittiğini, salgının olumsuz etkilerinden en az şekilde etkilendiğini göstermektedir. Dolayısıyla, inşallah, olumsuz etkileri diğer ülkelerden çok daha hızlı bir şekilde atlatacağımıza inanıyoruz.

Bir ekonominin iyiye veya kötüye gittiğini nereden anlarız? Büyüme rakamları bir ülkenin ekonomisi hakkında makro ölçekte yeterli bir veri ortaya koymaz mı? Bu bakımdan, 2021'in ilk çeyreğinde yüzde 7,2; ikinci çeyreğinde 21,7'lik bir büyüme sağlanması ve yılın tamamında yüzde 9'luk bir büyüme beklentisi bir başarı değil midir? 2021'in ilk ayında 1,7 milyonluk istihdam artışı şu salgın döneminde bir ilerlemeyi ifade etmiyor mu? 210 milyar dolarla cumhuriyet tarihinin ihracat rekorunu kırmamız dolayısıyla 2021 için hedeflenen 211 milyar dolarlık ihracat hedefinin çok üzerine çıkacak olmamız bir başarı hikâyesi değil midir? Millî geliri 3 kat artırmak, satın alma paritesine göre dünyada 11'inci sıraya oturmak hiçbir anlam ifade etmemekte midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın sözlerinizi.

İFFET POLAT (Devamla) – Küresel düzeyde yatırımlar yüzde 35 azalırken her geçen gün yeni bir fabrika sanayi tesisi, sanayi bölgesi, yol, köprü, tünel açmak size bir şey ifade etmiyor mu? Şu anda Avrupa'da 1 megavat gazın fiyatı 10 eurodan 90 euroya çıkmış durumda. Dünyada yaşanan bütün bu gerçekleri görmeden kendi ülkesini yalanlarla demoralize etmek ülke yararına değildir.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanımıza isnat edilen şeyleri de reddetmek istiyorum çünkü Cumhurbaşkanımız sık sık kendisi de sorunları gördüğüne ve bununla ilgili tedbirler alındığına dair beyanatlarda bulunuyor.

Ben şunu burada ifade etmek istiyorum ki hem kısa vadede gerekli tedbirleri alarak hem uzun vadede daha fazla proje üreterek, daha fazla yatırım yaparak inşallah vatandaşlarımızın satın alma gücünü ve fiyat istikrarını sağlayacağız.

Bütün Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan Batı Karadeniz Bölgesi'nde yaşanan sel felaketlerinin sebeplerinin araştırılarak benzer felaketlerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/4798) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin, ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

6/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 6/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Özgür Özel

Manisa

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan, Batı Karadeniz Bölgesi'nde yaşanan sel felaketlerinin sebeplerinin araştırılarak benzer felaketlerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/4798) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin görüşmesinin Genel Kurulun 6/10/2021 Çarşamba günlü (bugün) birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Hasan Baltacı, Kastamonu Milletvekili.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA HASAN BALTACI (Kastamonu) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

11 Ağustosta Kastamonu, Sinop ve Bartın'da büyük bir felaketi yaşadık. 71'i Kastamonu'da, 10'u Sinop'ta, 1'i Bartın'da olmak üzere 82 insanımız hayatını kaybetti, 15 insanımız hâlen aranıyor. Sel felaketi sonucu hayatını kaybeden insanlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı diliyorum.

Öncelikle, bölgeye gelerek acımıza ortak olan tüm milletvekillerimize, yaralarımızın sarılması için seferber olan tüm yurttaşlarımıza, bölgeyi ayağa kaldırmak için ekiplerini gönderen tüm belediyelerimize ve kurumlarımıza teşekkür ediyorum.

Tek isteğimiz, arzumuz bir kez daha böyle bir felaketin yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması, bu felaketten ders çıkartılmasıdır. Türkiye ve dünya bir iklim krizinin tam ortasında, seller ve yangınlar artık kaçınılmaz duruma gelmişken

Türkiye'nin son zamanlarda gördüğü en büyük sel felaketinin tüm yönleriyle araştırılması için bir Meclis araştırması komisyonunun kurulmasını istiyoruz çünkü felaket anlık değildir, göz göre göre gelmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığınca hazırlanan 2019 yılı Taşkın Eylem Planı'nda Bozkurt ve Abana başta olmak üzere selin vurduğu ilçeleri bekleyen tehlike açıkça belirtilmesine rağmen o güne kadar herhangi bir önlem alınmamıştır. Aksine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, nüfusu giderek azalan Bozkurt için 1/100.000'lik çevre düzeni planında nüfusun artacağını iddia ederek rant uğruna dere yataklarının âdeta talan edilmesini teşvik etmiştir. Tüm uyarılara rağmen HES'in susuz bıraktığı dere yataklarında yıkılabileceği öngörülen ağaçların temizlenmemesi, menfez ve köprülerin bugünler düşünülerek inşa edilmemesi selin bir felakete dönüşmesindeki en büyük etkenler olmuştur. Hâl böyle iken değerli arkadaşlar, aşırı yağışlar sekiz on saat öncesinde başlamasına rağmen hiçbir yetkili böyle bir felaketin olacağını öngöremiştir. Öyle ki saat on iki sularında sel bütün Bozkurt'u vurmuşken bile yıkılan Ölçer Apartmanı'nda hayatını kaybeden vatandaşlarımız yaklaşık altı saat boyunca kurtarılmayı beklemiştir.

Değerli arkadaşlar, içimi en çok acıtan altı saat boyunca insanlarımız kurtarılmayı beklerken bir Valinin, Tarım ve Orman Bakanının alelacele HES'i masum gösterecek açıklamalar yapmış olmasıdır. Millet canının derindeyken HES'inin derinde olanları asla unutmayacağım. Sırf CHP'li olduğu için belediyeden gelen yardım ekiplerimizi geriye çevirenleri de asla unutmayacağım. Aynı Yalova depreminde olduğu gibi tüm suçu, bir müteahhidi tutuklayarak sorumluluğu üzerinden atmaya çalışanları da asla unutturmayacağım.

Şimdi, biz bu araştırma önergesiyle felaketin nedenleriyle birlikte sonuçlarının araştırılmasını da talep ediyoruz çünkü işini kaybedenler oldu, iş yerini kaybedenler oldu, evleri hasar görenler oldu, evleri yıkılanlar ve riskli bölgede olduğu için evleri yıkılmak zorunda kalanlar oldu. Bazıları geçici, bazıları kalıcı Bozkurt'u terk edenler oldu. Felaketin üstünden elli altı gün geçti; artık hamaset bitti, seli gitti, kumu kaldı. Elli altı gündür suyu bağlanamayan haneler var, hâlen yapılmayan köy yolları var, işini kaybettiği için hiçbir yerden geliri olmayanlar var; bakanların kurduğu pazarlık masasında zararının yarısını bile kurtaramayan esnaf var, geçici de olsa bir yer gösterip üretim yapmak isteyen sanayi esnafı var.

Değerli arkadaşlar, bu millet büyük bir millettir. Tüm felaketlerin, yıkımların üstesinde gelmiş, ayağa kalkmayı başarmıştır ama şimdi, güçlü devlet olmanın gereğini yapma zamanıdır. Devlet güçlüdür. Sarayın müteahhidi 210 milyon doları vergi cennetlerine kaçırdığı hâlde, yandaşların vergi borçları bir gecede silindiği hâlde, Demirören 750 milyon dolarlık kredisini ödemediği hâlde bu devlet ayakta durabiliyorsa o zaman sadece yardım kampanyasında toplanan 996 trilyon parayla felakette yıkılan tüm konutları ve iş yerlerini hiç kimseyi borçlandırmadan yapabilecek kadar da güçlüdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HASAN BALTACI (Devamla) – Ev ve iş yerleri yıkılanların geçmiş döneme ait konut kredilerini silebilecek kadar da güçlüdür. Bu devlet, eşinizi dostunuzu, akrabanızı, sınıf arkadaşınızı sınavsız, sorgusuz memur yaptığı hâlde yıkılmadıysa, üç beş yerden maşa bağladığınız bürokratları hâlen sırtında taşıyabiliyorsa ücretli çalışıp da işini kaybeden tüm afetzedeleri devlet kadrolarında istihdam edebilecek kadar güçlüdür.

Ravza Kavakçı'nın Amerika'daki eğitim masraflarını karşılarken yıkılmadıysa bu devlet tüm afetzede çocukların da eğitim masraflarını karşılayacak, onlara karşılıksız burs verecek kadar da güçlüdür. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, son kez söylüyorum, çağırım başta Kastamonu milletvekilleri olmak üzere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Baltacı, süreniz bitti.

HASAN BALTACI (Devamla) – Başkanım, çok önemli bir konu. Son otuz saniye.

BAŞKAN – Süreniz bitti. Son otuz saniye de yok, ben size uzatma verdim.

Teşekkür ediyorum.

HASAN BALTACI (Devamla) – Başkanım, 82 insan öldü, 82 insanın hakkı için bir dakika istiyorum.

BAŞKAN – Hayır, uzatma verdim zaten.

HASAN BALTACI (Devamla) – 82 insanın hakkı için bir dakika istiyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Baltacı, uzatmanızı verdim, ek süre verdim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Akbaşıoğlu.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

22.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın CHP grup önerisi üzerindeki konuşması sırasında kullandığı bazı ifadeler ve Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biraz evvel sayın konuşmacı hem bazı milletvekillerimizin isimlerini anarak hem grubumuzla ilgili gerçekleri ters yüz eden birçok açıklamada bulundu. Bunların hepsini reddettiğimizi ifade etmek isterim kayıtlara geçmesi açısından.

Kastamonu'daki felaket sonrasında sabahleyin, Çankırı Milletvekili olmam münasebetiyle, oradaydım. "HES patladı da böyle oldu." yalanını kimlerin çıkardığı belli oluyor. Kesinlikle Bozkurt'ta devletimiz bütün imkânlarıyla seferber olmuştur ve bu konuda da vatandaşlarımızın yanında yer almıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Kesinlikle Man Adası'ydı, şuydu buydu vesaire sonuç itibarıyla biraz evvel partimize atfedilerek leke sürmeye çalışanlar İSKİ "gate"e baksınlar yolsuzluğu görsünler, Yuvacık Barajı'na baksınlar onları görsünler. Man Adası'yla ilgili bütün bu konuda ne varsa Türkiye Cumhuriyeti devleti üzerine de gidecektir. Bu konuyla ilgili bütün iddiaları da reddettiğimiz ifade ediyorum, teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Bu arada, Ravza Hanım, oturum içerisinde de kendisi Genel Kurula gelecek olursa kendisine sataşmadan söz vereceğim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, hepsini reddettiğimizi ifade ediyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun Sayın Özel.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Sayın Grup Başkan Vekili "HES patladı yalanını kimin attığı anlaşılıyor." diyerek HES'in patlamasının bu faciaya sebep olduğuyla ilgili ortaya çıkan o yalan beyanın milletvekilimize ait olduğunu iddia etti.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öyle iddia etmedim, hayır.

BAŞKAN – Yok canım, öyle bir şey söylemedi, üzerinize alınmayın yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, konuşmayı... Hayır, hayır...

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Öyle dedi ama.

BAŞKAN – Ya, Hasan Bey üzerine alınma, öyle bir şey söylemedi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öyle bir şey iddia etmedim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım...

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Öyle dedi ama.

BAŞKAN – Canım, ortaya konuştu yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, şimdi, bakın...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tutanaklara bakılabilir, tutanaklara bakılabilir.

BAŞKAN – Tamam, Sayın Akbaşıoğlu, bana müsaade ederseniz ben...

Evet, Sayın Özel, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, bir konuşmacının konuşmasının üzerine söz alıp, dönüp konuşmacının beyanların tekrar edip “Böylelikle kimin bu yalanı attığı belli oldu.” dersiniz bu konuşmacıya “Bu yalanı sen attın.” demektir.

BAŞKAN – Sayın Baltacı, üzerinize alındınız mı?

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Ben cevap vermek istiyorum Başkanım.

BAŞKAN – Üzerinize alındınız mı?

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Elbette bizi hedef gösterdi.

BAŞKAN – Yani bakın, alınmamış üstüne.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır “Beni hedef gösterdi.” diyor Sayın Başkanım.

Başkanım, doğrudan bir sataşma var. İster, 1’inci maddeye göre yalancılıkla suçladı, hakaret; ister 2’nci maddeye göre yaptığı konuşmada HES’in patladığını da söylemedi; öyle bir yalanın kendini ait olmadığını da ifade etme imkânı açısından 69’uncu maddeye göre cevap hakkı talep ediyoruz efendim.

BAŞKAN – Peki, buyurun, kürsüden iki dakika. (CHP sıralarından alkışlar)

VIII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı’nın, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu’nun yaptığı açıklaması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Şimdi, Başkanım...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Söyle kimin iddia ettiğini de, o yalanı kimin söylediğini de söyle.

BAŞKAN – Ortada yalan var yani.

HASAN BALTACI (Devamla) – Son cümlem şöyle olacaktı: Başta Kastamonu Milletvekilleri olmak üzere tüm milletvekillerimizi bu araştırma komisyonu kurulması için sorumluluğa davet ediyorum diyecektim.

Şimdi, selin başladığı günden itibaren bir “HES patladı.” hikayesi var. “HES patladı.”yı kim söyledi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kim?

HASAN BALTACI (Devamla) – Selin ilk anında İhlas Haber Ajansı söyledi HES’in patladığını. Sonra “HES patladı.” diye kamuoyuna kim duyurdu Sayın Akbaşıoğlu?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kim?

HASAN BALTACI (Devamla) – Siz, AKP’nin Grup Başkan Vekilisiniz, bir şeyden haberiniz yok. Eski milletvekiliniz, 26’ncı Dönem Kastamonu Milletvekiliniz “HES patladı.” diye ilan etti. (CHP sıralarından alkışlar)

Ben, o HES’in daha önce 2015’te heyelan sebebiyle kaydığı bölgede hasar tespit raporu hazırlamış bir mühendisim; HES’in ne olacağını, patlayıp, yıkılıp yıkılmayacağını bilecek bir milletvekiliyim; orada çalışmış, o boruların içerisinde on beş gün çalışmış bir milletvekiliyim. Hiçbir yerde böyle bir ifademiz olmadı. Bu ifadeyi getirip ispat eden varsa özür dilemeye hazırım. Yalnız bütün sel felaketini kurnazlıkla sadece HES’e indirgeyerek, karışıklık oluşturup kutuplaşma yaratarak bu 996 trilyonluk paranın nereye harcandığını sormayacağımızı düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz. Ben o memleketin evladıyım, kimsenin hakkını kimseye yedirmem, hesap sormaya da devam edeceğiz.

Yalnız, bu HES konusunda çok da merak ediyorsanız kurun araştırma komisyonunu, gidelim; hiçbirinizin gitmediği, çıkmadığı o dağlara, tepelere birlikte çıkalım. O HES yapılırken hafriyat kumlarının nereye döküldüğünü, heyelanın hangi sebeple oluştuğunu, HES’in susuz bıraktığı deredeki ağaçların hangi evlere girerek can aldığını hep birlikte görelim. Varsa gelin “Evet.” deyin. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Hasan Bey, şimdi “Eski 26’ncı Dönem milletvekilleri...” derken bütün milletvekillerini zan altında bıraktınız, isim vermeniz lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İsim ver, isim ver!

HASAN BALTACI (Kastamonu) – 26’ncı Dönem Milletvekilidir, isim vermeyi kendime zül addederim, siz bilirsiniz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Söyle, söyle; sorumluluk ver.

BAŞKAN - Zül olmaz ki bütün milletvekillerini zan altında bırakamazsınız.

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Murat Demir’dir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle çünkü bütün 26’ncı Dönem zan altında kalır.

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Tamam, söyledim ben.

BAŞKAN - Olmaz, yakışmaz.

Buyurun Sayın Akbaşıoğlu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – AK PARTİ 26’nci Dönem Murat Demir; tutanağa geçsin, kimse zan altında kalmasın.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, size sataşmadı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hiçbir şey demedi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Şöyle efendim: “Gitmediğiniz görmediğiniz yerler” diye yani gittiğim yer, gittiğim hâlde “gitmediğiniz...”

BAŞKAN - Siz de gidip gördüğünüzü söyleyeceksiniz yerinizden vereyim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır. Sonuç itibarıyla bu şekilde sataşmış oldu.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Konuş konuş.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Ben de kürsüden şahsıma ve grubuma “Gitmediğiniz görmediğiniz yerleri gelin beraber gezelim.” dedi. Ben de ne yaptığımızı anlatayım müsaadenizle.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Kastamonu, Çankırı’ya yakın çünkü konuşman lazım. Sınır komşusu, vilayetten sınır komşusu, konuşması lazım.

BAŞKAN – Buyurun, peki Sayın Akbaşıoğlu.

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına ve AK PARTİ Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

Bu vesileyle, Kastamonu, Sinop ve Bartın'da yaşanan sel felaketi münasebetiyle vefat eden bütün vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Bu konuda devletimiz en başından itibaren yaraların sarılması hususunda büyük bir seferberlik ilan etmiştir ve yaralar sarılmaya devam etmektedir. Ben de Çankırı Milletvekili olarak, AK PARTİ Grup Başkan Vekili olarak derhâl milletvekillerimizle temasa geçerek nezaret etme imkânını buldum ve sel felaketinin hemen ertesi sabah Kastamonu Bozkurt'taydık, orada hatta beraber karşılaştık, selamlaştık.

HASAN BALTACI (Kastamonu) –Elbette.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Orada bir heyet de geldi, CHP heyeti; o CHP heyetiyle beraber teşkilattaki insanlar şunu söylüyorlardı, o CHP heyetinin içerisinde -ispatlayabilirim- "HES patladı da öyle oldu bu, Allah'tan gelen felaket değil." diye.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İsim ver, isim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) - Sayın Engin Altay da oradaydı, hep beraber... Bu cümleleri sarf edenler orada -bir fıslıtı gazetesiyle- CHP heyetinden biz duyduk; bunu orada CHP heyetiyle beraber... Hatta Kahramanmaraş Milletvekili Genel Başkan Yardımcısı da vardı. Sonuç itibarıyla beraber, onları hep beraber orada müşahade etme imkânını elde ettik.

Sonuç itibarıyla, bir yalanı, teziratı ortaya koydular, siz de gelip buradan onu söylemeye çalışıyorsunuz ve bir sürü başka arkadaşımıza da sataşarak burada bulunmayan insanlarla ilgili bir şeyler söylüyorsunuz ama bizzat muhataplığımızda, bunları, CHP heyetinin içerisindeki teşkilat mensubu ilçe başkanı ve o heyetle gelen insanlar bizlere kendileri ifade ettiler. Biz de bunun yalan olduğunu, uydurma olduğunu ifade ettik, doğru olmadığını ifade ettik; bunu ifade ediyorum. Bu konuyla ilgili de ben size herhangi bir suçlamada bulunmamıştım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akbaşıoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Ancak kendi üzerinize bu suçlamayı aldınız. O, tabii sizin takdiriniz.

Bu vesileyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz yerimden bu iddiaya karşı.... Çünkü "CHP heyeti söyledi." diyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – CHP heyetinin içerisinde beraberdik. Orada arkadaşlarımızla biz konuştuk yani.

BAŞKAN – Vallahi Sayın Engin Altay'ın ismini verdi, Sayın Engin Bey gelirse oturma içerisinde sataşmadan söz veririm kendisine, Engin Altay'a.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Peki, o zaman tamam.

Sayın Başkanım, o zaman madem öyle yapalım. Ben yerimden sadece kayda geçireceklerimi...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Beni de söyledi, "Genel Başkan Yardımcısı." dedi.

BAŞKAN – Ama yerinizden konuşacaksınız buyurun size vereyim, açayım mikrofonunuzu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır hayır, bakın... Madem vereceksiniz şöyle: "Maraş Milletvekili arkadaşımız da oradaydı." dedi, gelince de "Evet sendin." diyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tabii, tabii.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Madem ismini verecek şimdi o heyetin, tezvirat...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Şöyle bakın...

BAŞKAN – Sayın Öztunç, yalan söylediği için sataşmadan söz alabilir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu diyordum zaten.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben yok muydum acaba?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Öztunç. (CHP sıralarından alkışlar)

3.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Evet, Sayın Akbaşıoğlu vardık, beraberdik, ilk gün karşılaştık, sohbet de ettik.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bunu söylüyorum ben.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Yaraların sarılması için ne yapabiliriz diye konuştuk ama hiçbirimiz çıkıp da HES patlaması var demedik.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşkilat mensupları.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kim, kim ama?

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Sayın Akbaşıoğlu, HES patladığı için bu oldu demedik, hatta hatırlarsanız şöyle bir sohbet ettik: Ayancık'ta tomruklar yüzünden bir sıkıntı varmış, ondan kaynaklanmış dedik.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sizlere affen söylemedim yalnız. Sizin heyetinizle beraber...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yav kim, kim? Söyle, isim ver.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Biz öyle bir şey söylemedik. Bir gazeteci bunu söylüyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sizin heyetinizin içindeki teşkilat mensupları dedim, teşkilat mensupları. Ben tanımıyorum onları.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Sayın Akbaşıoğlu, şimdi, şöyle söylemek lazım: Cumhuriyet Halk Partisi teşkilatından orada ilçe başkanı vardı, milletvekilimiz vardı, ben vardım, Engin Altay Grup Başkan Vekilimiz vardı Sinoplu olduğu için.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Başka arkadaşlar da vardı.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Sizinle hep beraber sohbet ettik.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Başka arkadaşlar da vardı, onlarla ikili müzakere ettik.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Hayır, yoktu o gün.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Vardı, heyet hâlinde televizyonlarla beraber geldiniz.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Yoktu Sayın Başkan, yoktu. Neyse şunu söyleyeyim: Şu vardı, bu vardı, falandı demeye gerek yok.

BAŞKAN – Arkadaşlar, neyin tartışmasını yaşıyoruz bilmiyorum ki yalanmış bu yani. Bir yalanın üzerinde ne konuşuyoruz ben de bunu anlamıyorum, yapmayın.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Sayın Başkan, netice itibarıyla bizim heyetimizden hiç kimse “HES patladı, HES patladığı için bu oldu.” demedi; bir gazeteci bunu dile getirdi, orada yaşayan bir yerel gazeteci ve aynı zamanda geçmiş dönem AK PARTİ Kastamonu Milletvekili bunu söylemişti, ondan dolayı bir tartışma vardı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Murat Demir.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) - Ama onun öyle olmadığını siz de söylediniz, biz de söyledik; olay budur, olayın özü budur. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, anlaşılmıştır, kifayetimizakere.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Mesele Murat Demir’den kaynaklanmıyor, bu konuda yapılan iftirayı da reddediyorum.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan Batı Karadeniz Bölgesi’nde yaşanan sel felaketlerinin sebeplerinin araştırılarak benzer felaketlerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/4798) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi’nin, ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Trabzon Milletvekili Sayın Hüseyin Örs.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisinin vermiş olduğu önergeyle ilgili İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Doğruya, doğru yani.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öyle olmadı.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Vallahi öyle oldu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Anlattığım gibi oldu, aynen anlattığım gibi oldu. Siz söylediniz demiyorum zaten siz de vardınız, yani görüştük, Hasan Bey de vardı, Engin Altay da vardı, görüştük biz.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, Sayın Öztunç; hatip kürsüde rica ediyorum.

HÜSEYİN ÖRS (Devamla) – Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere 9-11 Ağustos tarihlerinde Kastamonu, Sinop ve Bartın illerimizde sel felaketi yaşanmış, maalesef 80’in üzerinde vatandaşımız hayatını kaybetmiş, büyük maddi hasarlar meydana gelmişti. Felaket sonrası başta Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener olmak üzere, Başkanlık Divanı üyelerimiz, milletvekillerimiz, GİK üyelerimiz, Genel Merkez yöneticilerimiz bölgeyi ziyaret ederek yaşanan felaketin boyutu ve yapılan çalışmalarla ilgili inceleme ve tespitlerde bulunmuşlardır.

Kastamonu, Bartın ve Sinop’ta yaşanan felaketin öncesinde Artvin, Rize, Giresun, Ordu ve Samsun illerimizde de can kayıplarına sebep olan sel felaketleri yaşanmıştı. Sel ve heyelan Trabzon’umuzu da vurmuş, 2019 yılı Haziran ayında Araklı’da yaşanan felakette 10 vatandaşımız hayatını kaybetmişti. Bu felaketlerde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza da Cenabıhak’tan rahmet diliyorum. Temennimiz odur ki bir daha bu tür afetler yaşanmasın, kimsenin canı yanmasın.

Değerli milletvekilleri, çok fazla yağış alan ve coğrafi yapısı nedeniyle sel ve heyelana oldukça müsait bir bölgede yaşıyoruz biz. Doğal afetleri engelleyemeyiz ama alınacak tedbirlerle vereceği zararları en aza indirmek mümkündür. Öncelikle dere yatakları ve heyelan riski taşıyan dik yamaçlarda yapılaşmaya izin verilmemeli, yanlış imar ve yapılaşmanın önüne geçilmelidir. Dere yatakları, dere tabanını yükselten bütün malzemelerden temizlenerek doğal kotuna indirilmelidir. Dere yatakları üzerine tomruk deposu kurulmamalı, bu uygulamaya derhâl son verilmelidir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından açıklanan, Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Ordu ve Samsun illerimizi kapsayan Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliği Eylem Planı genişletilerek bir an önce uygulamaya geçirilmeli, bu plan lafta kalmamalıdır. Yeni yağış rejimini esas alan taşkın tehlike haritaları hazırlanmalı ve bu haritalara bağlı olarak arazi kullanım politikası belirlenmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HÜSEYİN ÖRS (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, unutmayalım ki arazi rantı için eski aktif dere yataklarının yerleşime açılması da can mal ve kaybını artıran başlıca unsurlardan bir tanesidir.

Ben sözlerimi şöyle bağlamak istiyorum: Bu kısa zaman zarfında, bu üç dakikalık süre içerisinde birtakım tespit ve önerilerde bulunduk, inşallah bu önerilerimiz ve tespitlerimiz iktidar sahipleri tarafından dikkate alınır, değerlendirilir.

Son olarak şunu söyleyerek huzurlarınızdan ayrılıyorum: Verilen araştırma önergesinin kabulü yönünde oy kullanacağımızı ifade ediyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Kemal Bülbül, Antalya Milletvekili.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA KEMAL BÜLBÜL (Antalya) – Sayın Başkan, değerli Genel Kurul üyeleri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 6 Ekim. 6-8 Ekim 2014 tarihinde Türkiye genelinde Kobani’ye IŞİD’in saldırılarını ve IŞİD’e destek veren barbar anlayışı kınamak ve buna karşı meşru demokratik hakkını kullanmak için alana çıkan insanlara saldıran ve bunu planlayan dönemin İçişleri Bakanından mülki idare amirlerine kadar tamamı suç işlemiştir. Kobani’ye saldırıyı protesto etmek bir insan hakları görevi ve sorumluluğudur, burada asla bir suç yoktur. Bu anlamda, Selahattin Demirtaş’ı ve bu konuyla ilgili olarak tutuklanan herkesi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Selahattin katildir, bu kadar.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Sensin. Haddini bil, haddini bil!

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Katil sizsiniz, sensin! Genel Başkanımıza diyemezsin. Katil sensin! Terbiyesiz!

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Katil sensin! Katil sensin! Terörist de sensin, katil de sensin, hadsiz de sensin! Haddini bil, yeter ya!

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – İfade ediyoruz misliyle...

(AK PARTİ ve HDP sıralarından gürültüler)

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Değerli arkadaşlar, ikinci konu...

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Sayın Toğrul, Sayın Eronat...

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Eş Başkanımıza “Katil” diyemez, katil kendisidir.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Ne kadar değer varsa katildir, ne kadar değer varsa teröristtir...

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Tamam kes sesini, yeter ya!

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Konuşma! Seviyeli ol! Seviyeli olacaksınız, haddinizi bileceksiniz! Seviyeli olun, yeter ya! Kendinizi ne zannediyorsunuz!

BAŞKAN – Evet, Sayın Bülbül, siz devam edin.

Buyurun.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Bu anlamda tartışma devam edecek ve hakikatler ortaya çıkacak. Yalnız Sinop'ta meydana gelen katliam için “doğal afet” tabirini kullanmak asla ve kata...

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ne oluyor ya, ne oluyor? Orayı susturun orayı. Sayın Başkan hatibimizin süresini...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir müsaade edin de Sayın Bülbül konuşsun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ama oradan “katil” sesleri yükselirken hatibimiz konuşamaz.

BAŞKAN – Sayın Bülbül'e söylemediler.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Bülbül'ün Genel Başkanına söylüyorlar, öyle şey mi olur ya?

BAŞKAN – Sayın Bülbül, buyurun.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Bana söylemedi ama Eş Genel Başkanlığımızı yapmış onurlu bir insana söyledi. Onu aynen geri alması gerekiyor. Katil olup olmadığı konusunda karar verme yetkisi ona ait değil, böyle bir görev ve sorumluluğu, böyle bir haddi, böyle bir bilgisi, böyle bir birikimi yoktur; bu, bir nefret suçudur. Sayın Vekil, şu anda nefret suçu işliyor, şu anda alenen nefret suçu işliyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Geri alacak onu. Sen kimsin “katil” diyorsun ya? Böyle bir şey olur mu ya?

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Oraya oturmuşlar, sadece laf atmaya çalışıyor. Eş Başkanımıza bu lafı ettirmeyiz biz burada.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Seviyesizliğinize her şekilde cevap verilecek.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Eş Başkanımıza bu lafı ettirmeyiz biz burada.

BAŞKAN – Evet, devam edin Sayın Bülbül.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Ya devam edeyim ama konuşmamım insicamı bozuldu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Diyemezsin bunu!

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Seviyesiz, seviyesiz, yeter ya! Kadınsın diye, annesin diye bir şey demiyoruz. Yeter ya!

BAŞKAN – Sayın Kaçmaz, Hüseyin Bey, Sayın Toğrul...

Evet, buyurun.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Evet, değerli arkadaşlar, Kastamonu, Sinop ve Bartın'da meydana gelen bir sel felaketi değildir. Evet, bunun üzerinde iklimin, bunun üzerinde küresel ısınmanın etkisi söz konusu olmuş olabilir fakat bu, sistematik olarak doğayı, sistematik olarak yaşamı, sistematik olarak rantı esas alarak yaşama ve doğaya müdahale etmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Şimdi, başta söylediğim hakikate müdahaleden dolayı konuşmamın insicamı ve ahengi bozuldu. Konuyla ilgili söylemem gereken şeyi de şu anda söyleyemiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ek süre vereceğim size.

Buyurun.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

O anlamda şunu belirteyim: Biz bu önergeyi destekliyoruz.

Karadeniz'de sel felaketi, Akdeniz'de yangın felaketi denilen şey, aslında kendiliğinden ortaya çıkmış doğal bir durum değildir. Karadeniz'de sel yıkmış, Akdeniz'de yangın yakmış ve AKP bakmıştır; bu kadar açık ve net. Bunun sonucunda da yapılan eleştirileri yani nemrutlara, firavunlara rahmet okutacak kadar inanılmaz bir kibirle, yapılan eleştirileri refüze eden, yapılan bütün tahlilleri kötüleyen ve ortaya bir kötülük politikası saçıp bunu da çözümmüş gibi ifade eden bir yaklaşım söz konusu.

İşte, 6-8 Ekim için söylenenle, cezaevinde rehin tutulan bir insanla ilgili söylenenle, burada durumun ne olduğu ortaya çıkıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

KEMAL BÜLBÜL (Devamla) – Oturduğunuz yerden iktidarın olanağını kullanarak her türlü şeyi söylemeyi kendinize hak bilmek ve hukuku aşmak, insan haklarını aşmak, her kelimedeki nefret suçu işlemek... Böyle bir siyaset olamaz. Her söylediğimizi refüze etmek, her söylediğimizin suç olduğunu, terörist olduğumuzu söylemek... Hiçbir şekilde tutuklanması için meşru bir yerin olmadığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararıyla da belgelenmiş insanlar için hâlâ “katil” demek alenen Meclis huzurunda, bütün Türkiye'nin huzurunda nefret suçu işlemektir, örneği ortadadır. Bunu aynıyla sel felaketine de yangın felaketine de teşmil edebilirsiniz. Bu yaklaşım mahkûm edilmiştir, bu yaklaşım bitmiştir. Sel, yangın ve bunun yanında topluma, halka, kimsesizlere çay atma çaresizliği politikanın tükenmişliğinin çok bariz göstergesidir. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bülbül.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Oya Eronat'ın Selahattin Demirtaş hakkında “Katildir.” sözü bütün grubumuza yöneliktir çünkü Selahattin Demirtaş 3 dönem partimizin Eş Genel Başkanlığını yapmış bir insandır.

Ben sataşmadan söz istiyorum.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Hakkında işlem yapılsın Başkanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, bir de orada işlem de istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş'la ilgili bir şey, size sataşma... Ama yerinizden söz vereyim size.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, lütfen...

Ben oradan konuşmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun, buradan konuşun, fark etmez.

Buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Başkanım, ben de isterim.

BAŞKAN – Size de sataşmadan söz verebilirim.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sen ne hakla istiyorsun ya! Hem hakaret edip hem hâlâ konuşuyorsun.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Buna sen mi karar vereceksin? Başkan karar verecek.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Evet, ben karar vereceğim. Genel Başkanıma laf ettirmem.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Başkan karar versin.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sus be!

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Bırakın Başkan karar versin.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Beştaş.

VIII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

4.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat'ın yerinden sarf ettiği bazı ifadelerinde HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, bu Parlamentoda Oya Eronat klasiği var. Her fırsatta kin kusan, nefret söyleminde bulunan, bize düşmanlık besleyen, halka düşmanlık besleyen bir dille konuşuyor.

Bir kere, ben en sonda söyleyeceğimi en başta söyleyeyim: Bu Parlamentoda hiçbir milletvekili başka bir şahıs hakkında, bu Parlamentoda görev yapmış, 2 defa Cumhurbaşkanı adayı olmuş, milyonlarca insanın desteğini almış, rehin olarak tutulan ve bizim onurumuz olan Selahattin Demirtaş'a katil diyemez. (HDP sıralarından alkışlar) Buna İç Tüzük'e göre ceza verilmesini talep ediyorum; bir kere önce bu.

Sizin yargınızla, iktidarın yönettiği yargıyla 4 Kasım 2016'dan beri Figen Yüksekdağ, Selahattin Demirtaş, Gültan Kışanak, Sebahat Tuncel ve yüzlerce arkadaşımız sadece sizin aldığınız kararla rehin tutuluyor. Hiçbirinizin haddine değildir. Oya Eronat, sen bizim Genel Başkanımıza "katil" diyemezsin. Senin yönettiğin yargı AİHM'den döndü. AİHM Büyük Dairesi dedi ki: "AKP iktidarı bütün HDP'lileri siyasi bir kararla cezaevinde tutuyor." Büyük Dairenin kararına uymak yerine gelip burada her fırsatta bu cümleleri kullanarak siz kutuplaştırmayı, düşmanlaştırmayı sadece teşvik ediyorsunuz. Biz grup yöneticilerimize de sesleniyoruz: Biz mümkün olduğunca uygun bir dille muhalefetimizi etkili bir şekilde yapmaya çalışıyoruz. İç Tüzük kurallarına uyararak bu Mecliste bir görev yapıyoruz ama hiç kimse gözümüzün içine bakarak arkadaşlarımızı bu şekilde itham edemez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) - Biz ceza istiyoruz. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Beştaş.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Akbaşoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan, biraz evvel Sayın Grup Başkan Vekili hem milletvekilimize hem de grubumuza dönük birtakım değerlendirmelerde bulundu ve nefret suçuna ilişkin hem birinci konuşmacının hem de ikinci konuşmacının bizlere dönük birtakım iddiaları ve ithamları vardı, o nedenle söz istiyorum.

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Siz "Katil." dediniz ama.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, yani gruba yönelik herhangi bir şey olmadı yalnız Sayın Eronat'ı halka düşmanlık yapmakla suçladı. Yani kendilerine, HDP'ye düşman olabilir, ona bir şey demiyorum ama halka düşmanlık yapmakla suçladığı için sataşmadan Sayın Eronat'a söz verebilirim. Siz Grup Başkan Vekili olarak istiyorsanız size yerinizden söz vereyim.

Buyurun Sayın Eronat. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

5.- Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat'ın, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; halkı kin ve düşmanlığa sevk ettiğimi, sürekli kin kustuğumu iddia ediyorlar.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Öylesin öyle.

OYA ERONAT (Devamla) – Arkadaşlar, 3 Ocak 2008'de oğlumu kaybettim.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Bir tek bunun üstüne buradasın işte.

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Oğlunun kanının üstüne siyaset yapma.

OYA ERONAT (Devamla) – Hâlâ oğlumun katiline bile beddua bile etmemişim. Niye biliyor musunuz? Ben inançlı bir insanım.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Başka hiçbir şeyin yok, sermayen bu.

BAŞKAN – Daha ne olsun arkadaşlar? Müsaade edin.

OYA ERONAT (Devamla) – Ben hiçbir zaman oğlumun katiline bile beddua etmemişim.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sermayen bu.

BAŞKAN – "Oğlumu kaybettim." diyor, siz daha "Ne var?" diyorsunuz yani yapmayın. Bu nasıl bir yaklaşım?

OYA ERONAT (Devamla) – Çünkü ben Müslüman bir insanım. Hayır, Müslümanlık da önemli değil, inançlı bir insanım.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Katil olmayan birine "katil" diyorsun, sonra "Müslümanım." diyorsun ya. Allah'ını seversen doğru konu ya.

OYA ERONAT (Devamla) – Allah'a inanıyorum, onun için bedduadan da, kinden de, intikamdan da nefret eden biriyim.

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Birine "katil" demek o kadar basit mi?

OYA ERONAT (Devamla) – Eğer bir tetikçi...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – "Katil" de sonra arkasını toplamaya çalış.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Müsaade edemeyiz.

BAŞKAN – Edeceksiniz. Ne demek "Edemeyiz."

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Siz konuşun, konuşun.

OYA ERONAT (Devamla) – Dinlemeyi bilmiyorsunuz.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Hakkında işlem yapın Başkan, hakkında işlem yapın.

OYA ERONAT (Devamla) – Dinlemeyi bilmiyorsunuz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Dinlemeyi senden mi öğreneceğiz Oya Hanım?

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Bir başkana "katil" diyemezsiniz, "katil" diyemezsiniz.

OYA ERONAT (Devamla) – Eğer bir insan, bir tetikçiye azmettirmişse tetikçiyle birlikte azmettiren de yargılanır.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – "Katil" diyor, sonra "Müslümanım." diyor ya. Allah çarpacak seni, senin haberin yok.

OYA ERONAT (Devamla) – Yasin Börü'nün annesi bana ne dedi biliyor musunuz? "Oğlumun üzerinde denenmedik ölüm metodu kalmamıştı." dedi.

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Çocuğun üzerinden siyaset yapma, yapma.

OYA ERONAT (Devamla) – Oğlunu beninden tanımış. Bıçaklamışlar, balkondan atmışlar, yakmışlar, üzerinden arabayla geçmişler, beynini ezmişler.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – “Kim yaptıysa araştıralım.” dedik, siz “Yok.” dediniz.

OYA ERONAT (Devamla) – O zaman bir tetikçiyi azmettiren katiller de yargılanmayacaksa mafya cenneti olur bütün ülkeler. Selahattin Demirtaş terlerini sile sile ne kadar pişman olduğunu kendisi zaten söyledi. “Kobani namusumuzdur.” dediniz de Diyarbakır namusunuz değil miydi? 300’den fazla ev ve iş yeri yakıldı, binden fazla araba yakıldı, dükkânlar yağmalandı, hani Kobani namusunuzdu, peki Diyarbakır neyinizdi?

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – O kadar önerge verdik, neden reddettiniz?

OYA ERONAT (Devamla) – Diyarbakır da benim namusumdur ve ben bu olayı savunacağım. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Belli ki bütün iktidar grubu bu sözleri destekliyor. Sataşmadan...

(AK PARTİ sıralarından “Destekliyoruz.” sesleri)

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Azmettiriciler de tetikçiyle aynı cezayı alır.” “Terlerini sile sile...” Yani daha da ileri gitti sözlerinde. Sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

Mümkünse yeni bir sataşmaya mahal vermeden konuşalım.

6.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, Diyarbakır Milletvekili Oya Eronat’ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, bir kere meselenin adını koyalım, bugün 6 Ekim, 6 Ekimde 46 kişinin katili AKP iktidarının politikalarıdır, AKP iktidarının vatandaşları korumamasıdır.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kendinizi öyle mi kandırıyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Panzerlerin arabaları, sivil araçları kaza yaptırarak ve provokatörler eliyle, paramiliter güçlerle bu şekilde cinayetleri işleyenlerdir katiller. Bizim 29 üyemiz öldürüldü, 29; 10’u çocuk, tek birinin katili yargı önüne çıkarılmadı. Bunların katilini en iyi iktidar içindekiler bilirler. Buradakileri demiyorum, ben genel bir sistemden söz ediyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – İnanarak mı konuşuyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ve şimdi, bir isim üzerinden... Biz Yasin Börü’nün ailesine buradan defalarca başsağlığı diledik. Bizim elimiz bırakın silahı tek bir çakıya bile değmemiştir. Biz burada demokratik siyaseti savunan, bunun için mücadele eden, büyük bedeller ödeyen ve sizin, bizi yenemediğiniz için cezaevlerinde rehin siyaseti yürüttüğünüz bir partiyiz ve sizin baskılarınız karşısında bugüne kadar hiçbir şekilde destek kaybetmedik, halk gerçekleri biliyor. Ama Oya Eronat’ın derdini biliyorum, onun derdi Diyarbakır değil, onun derdi Kobani’deki Kürtlerin IŞİD’e karşı verdiği destansı mücadeledir. (HDP sıralarından alkışlar)

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Ne alakası var ya.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Kobani’nin IŞİD çetelerinden kurtarılmasıdır. Tıpkı “Kobani düştü, düşecek.” lafından sonra ellerini ovuşturarak IŞİD çetelerinin Türkiye’ye komşu olmasını isteyenler bugün çok üzgünler ama biz Kobani’nin her zaman yanında olduk.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hapishaneden serbest bıraktılar, doğru. Rakka’da serbest bıraktılar. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Halkın IŞİD çetesine karşı direnişini destekledik. (HDP sıralarından alkışlar)

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – DAESH’le mücadele eden tek devlet Türkiye Cumhuriyeti devletidir.

BAŞKAN – Hasan Bey, hoş geldiniz.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Hoş bulduk Başkanım.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Evet, Sayın Akbaşoğlu...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, biraz evvel Sayın Grup Başkan Vekili grubumuzu itham altında tutarak birtakım sataşmalarda bulundu.

BAŞKAN – Ne gibi birtakım sataşmalar?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu konuda “Bize baskı uyguluyorsunuz.” dedi bizi kastederek, grubumuzu kastederek, iktidarımızı kastederek.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – AİHM söylemiş. Biz söylemiyoruz, AİHM de söylüyor, mahkeme kararı.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu konuyla ilgili...

BAŞKAN – Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Mahkeme kararı Başkanım.

7.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu’nun, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikli olarak şunu ifade edeyim ki Sayın Cumhurbaşkanımız Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda bütün dünyanın huzurunda DAESH’le (IŞİD’le) tek mücadele edip onu alt eden ülkenin Türkiye Cumhuriyeti devleti olduğunu ilan etmiştir. Bu hakikati hepiniz biliyorsunuz ancak işinize gelmiyor.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Ya, ya, ya. O sınırları kevgire dönüştürürken de biliyoruz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Türkiye’de asla bir siyasi rehine bulunmamaktadır. Onu net bir şekilde ifade edeyim.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – AİHM söylüyor, AİHM. Uluslararası mahkeme, kanun hükmündedir.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Sonuç itibarıyla değerli arkadaşlar, bu konuda “Hakikaten tek bir çakı bile elimize almadık.” dediniz. Gayet güzel, bunu teşvik edin, şiddetin karşısında olduğunuzu ifade edin ve “Şiddete başvuran PKK/PYD-YPG, DAESH gibi bütün terör örgütleri lanete müstahaktır.” diye buradan ifade edin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz her yerde şiddete başvuruyorsunuz, sokaklarda, her yerde.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Aranıza ayırım koyun, “PKK’yi lanetliyoruz.” deyin.

Biraz evvel Oya Eronat Hanım kendilerine sizlerden gelen tarizler karşısında ne söyledi? “Diyarbakır bizim namusumuzdur.” Evet, Diyarbakır bizim namusumuzdur, hepimizin namusudur, hepimizin ortak paydasıdır.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Ya, Diyarbakır’da yaptıklarınız ortada.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Dolayısıyla Diyarbakır annelerinin yanında yer alın, hep beraber ziyaret edin, “PKK’ya karşıyız, teröre karşıyız, terörizmin her çeşidine karşıyız.” deyin, aranızda mesafe koyun, onların sözcülüğünü üstlenmeyin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Söylediği husus budur Sayın Oya Eronat Hanım’ın. Bunu takdirlerinize sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akbaşoğlu.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Siz IŞİD’le aranızda mesafe koyun, IŞİD’le aranızda mesafe koydunuz mu? El Bağdadi sınır dibinde öldürüldü.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Grup Başkan Vekilleri, bunu sürdürürsek oturuma ara vereceğim. Sataşmadan da bir daha kimseye söz vermeyeceğim.

Buyurun Sayın Beştaş.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben sataşmadım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, şiddetin yanında olduğumuzu söyleyerek sataşmada bulundu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, hayır; “Şiddetin yanında yer almayın” dedim. Efendim, “Şiddetin yanında yer almadığınızı beyan edin.” dedim, o kadar.

BAŞKAN – “Şiddetin yanında olmayın.” dedi, “Yanıdasınız.” demedi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, “Ayrım koyun, şiddetin yanında yer almayın.” ne demek? Yani illa “Şiddetin yanındasınız.” demesi gerekmiyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, yer almadığınızı beyan edin.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – “Ayrım koyun.” diyor yani “Aynısınız.” diyor Başkan. Basit Türkçe yani.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım... Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Yahu şunu söyledi...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ve de “Şiddetin yanında olmayın.” dedi. “Olmayın” ne demek?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Öyle demedim, öyle demedim; hayır, hayır.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – “Terörle aranızda ayırım koyun.” dedi, demek ki “Birsiniz.” diyor. Ne yani, Türkçe anlamıyor musunuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, ne söylediğim ortada, tutanaklara bakılabilir.

Şunu söyledim...

BAŞKAN – Efendim, şunu söylediniz: “DAEŞ’i nasıl görüyorsanız PKK’yı da öyle görün.” “Terör örgütleriyle araya mesafe koyun.” dediniz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, öyle dedim.

BAŞKAN – Sataşmadan, buyurun.

Arkadaşlar, söylenenleri lütfen iyi takip edelim, ben buradan tekrarlamak zorunda kalmayayım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz de takip ediyoruz Başkan. “Ayrım koyun.” deyince “Ayrım yok.” anlamına geliyor.

8.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu’nun sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında HDP Grubuna sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, her ne kadar ana dilim Kürtçe olsa da Türkçeyi bildiğimi sanıyorum. “Şiddetle aranızda mesafe koyun.” demek, koymadığınız anlamına geliyor. Yani bunu illa tersten yorumlayalım mı şimdi, bu kadar da yaptırmayın bize.

Şimdi ben talebimi tekrar ediyorum.

BAŞKAN – Ben de tam bunu söylüyordum zaten, evet.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Sayın Başkan, İç Tüzük 67, çok açıkça... Siz görevinizi çok iyi biliyorsunuz, çok deneyimli bir Başkan Vekilisiniz.

BAŞKAN – Yapmayın, ben daha yeniyim burada, iki sene oldu burada.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bugün Oya Eronat’ı söylemiş olduğu sözler nedeniyle temiz bir dile davet etmeniz gerekiyordu. “İsrar etmesi hâlinde...” İşte, devamını okumayacağım.

BAŞKAN – E kürsüde değil ki Oya Hanım, nasıl edeyim yani?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Kürsüde değil, orada ama burada da aynı iddialarına devam etti. Bu Mecliste başka zaman bu tip konuşmaların olmaması için hakikaten Meclisin vakarı hâlâ düşünülmüyorsa -ki biz düşünüyoruz- buna son verilmesini ve yaptırım uygulanmasını bir kez daha talep ediyorum. Bu tartışmaları büyütme, derinleştirmek gibi bir amacımız yok. Herkes HDP’yi tanıyor, herkes AKP’yi de tanıyor. Biz burada, sizin sorduğunuz sorulara ya da tespitlerinize cevap vermek gibi bir zorunluluk da hissetmiyoruz. 6-8 Ekim meselesine yarın önerge indireceğiz, burada konuşacağız. İstedığınız zaman konuşmaya hazırız. 11 önerge verdik, 11, defalarca soru önergesi verdik; ne sorularımıza yanıt var ne araştırma önergelerimize geçit var. Genel görüşme açalım, ne istiyorsanız onu yapalım; 6-8 Ekimde 46 insanı kim öldürdü? Ya, 29 HDP’li öldürüldü diyorum, tek bir fail tutuklanmadı bile. Bir tek dava üzerinden bu propaganda yıllardır yapılıyor, bir algı operasyonu yapılıyor ama emin olun hakikatler inatçıdır, er geç ortaya çıkacaktır. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Beştaş.

VII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan Batı Karadeniz Bölgesi’nde yaşanan sel felaketlerinin sebeplerinin araştırılarak benzer felaketlerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/4798) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi’nin, ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Metin Çelik, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA METİN ÇELİK (Kastamonu) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri ve Genel Kurulu ve aziz milleti saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

11 Ağustos tarihinde maalesef Kastamonu, Sinop ve Bartın illerimizi kapsayan büyük bir afetle karşı karşıya kaldık. Bu afete maalesef metrelerce 453 kilogram yağın aşırı yağış neden oldu. Bir yılda yağması beklenen yağış miktarı çok kısa süre içerisinde, bir iki gün içerisinde bu bölgelerimize, bu ilçelerimize maalesef düştü. Bu afet sonucunda vatandaşlarımız maalesef vefat ettiler, hâlen aranan kayıp vatandaşlarımız var; ben, hepsine Allah'tan rahmet diliyorum, yakınlarına başsağlığı ve sabır diliyorum.

Tabii, afetin duyulmasından, ilk andan itibaren başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak kaydıyla, sayın bakanlarımız, tüm kurumlarımız hem arama kurtarma faaliyetleri hem sonrasında afetin izlerinin bir an önce silinmesi, bu yaraların bir an önce sarılması adına hep birlikte büyük bir irade ortaya koydu. Devlet millet iş birliğinin, devlet millet dayanışmasının en güzel örnekleri hamdolsun, Kastamonu'muzda, Sinop'ta ve Bartın'da sergilenmiş oldu.

Gerçekten, afetin büyüklüğünü ortaya koymak adına birkaç veriyi sizlerle paylaşmak isterim: Sadece Kastamonu'muzda 71 köprü hasar gördü, 3 ilimizde toplam 116 köprü maalesef hasar gördü. İlk anda 143 köyümüzde, 416 mahallemizde ulaşım kesildi. Elektrik, su hatlarımız, haberleşme imkânlarımız maalesef ortadan kalktı. Çok güzel bir irade ortaya konuldu diyorum ya, işte şu. Ne yaptı Hükümetimiz? Hemen ilçelerimize birer vali görevlendirdi, bu valilerimiz ekipleriyle birlikte o ilçelere girdiler ve biraz önce söylediğim o sıkıntıların bir an önce çözülmesi adına çok büyük bir çalışmayı ortaya koydular ve acil çözümleri oralarda ürettiler.

Evet, başka neler yapıldı? Bozkurt özelinde -en çok etkilenen ilçemiz biliyorsunuz Bozkurt ilçemizdi- burada neredeyse hiçbir dükkânımız kalmadı. Zemin katlar, giriş katlar, birinci katlar maalesef 5-6 metre...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

METİN ÇELİK (Devamla) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

Sürenin bittiğini, mikrofonun kesildiğini hissetmiyor musunuz kürsüdeki arkadaşlarımız, belli olmuyor mu?

METİN ÇELİK (Devamla) – Zayıf Başkanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Çok olmuyor.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Bazen belli olmayabiliyor Başkanım.

BAŞKAN – Olmuyor değil mi? Anladım.

Buyurun.

METİN ÇELİK (Devamla) – Bu ağır afetin izlerinin silinmesi adına, işte, o zarar gören iş yerlerinin bir an önce açılabilmesi adına bütün kurumlarımız iş birliğiyle, büyük bir koordinasyonla olaya müdahil oldular.

Gerçekten Türkiye'nin her yerinden büyük yardımlar geldi, hem nakdi hem aynı yardımlar geldi. Bu yardımlar kurulan komisyonlar aracılığıyla yapılan tespitler sonucunda vatandaşlarımızın hesaplarına yatırıldı. Bakınız, sadece Kastamonu'da 7.309 aileye 193 milyon TL ödeme gerçekleştirildi. 3 ilimizde toplam 10.120 aileye 302 milyon TL ödeme gerçekleştirildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

METİN ÇELİK (Devamla) – Tabii, biz maddi anlamda elimizden gelen her şeyi yaptık ancak kayıplarımızı geri getirme imkânımız maalesef yok. Tekrar hepsine Allah'tan rahmet diliyorum.

Herkese teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

B) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, bastırılarak dağıtılan 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 1'inci sırasına, 88 ve 210 sıra sayılı Kanun Teklifleri ile 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'nun ise yine bu kısmın sırasıyla 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü sıralarına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine; Genel Kurulun 6 Ekim 2021 Çarşamba günü (bugün) birleşiminde denetim konularının görüşülmesiyle gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesine ve 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'na kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi

No:65

6/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulunun 06/10/2021 Çarşamba günü (bugün) yaptığı toplantıda, aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Muhammet Emin Akbaşoğlu

AK PARTİ

Grubu Başkan Vekili

Muhammed Levent Bülbül

MHP

Grubu Başkan Vekili

Öneriler:

Özgür Özel

CHP

Grubu Başkan Vekili

Dursun Müsavat Dervişoğlu

İYİ Parti

Grubu Başkan Vekili

Mustafa Şentop

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Meral Daniş Beştaş

HDP

Grubu Başkan Vekili

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.05

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Emine Sare AYDIN (İstanbul), Sevda ERDAN KILIÇ (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, bütün milletvekillerinin üslup ve kullandıkları dil açısından dikkatli olmalarını, kaba ve yaralayıcı sözlerden uzak durmalarını rica ettiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, gerek yerimizden gerekse kürsüye çıktığımızda milletvekillerimizin, hatiplerimizin, konuşmalarında hem üslup açısından hem de kullandıkları dil açısından çok daha dikkatli ve özenli olmaları gerektiğini buradan bir kez sizinle paylaşmak istiyorum. Bütün milletin gözü üzerimizde, vatandaşlarımız ekranlardan bizi izliyorlar. Yani Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bu yüce çatı altında bizim topluma örnek olmamız gerekiyor. O yüzden, bütün milletvekillerimizden üslup ve kullandıkları dil açısından dikkatli olmalarını, kaba ve yaralayıcı sözlerden uzak durmalarını hassaten rica ediyorum.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sıraya alınan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ile Çevre Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları'nın görüşmelerine başlayacağız.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3853) ile Çevre Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 279) ^(*)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 279 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Şimdi görüşmelerine geçiyoruz.

Teklifin tümü üzerine gruplar adına ilk söz talebi İYİ Parti Grubu adına Sayın Zeki Hakan Sıdali'nindir.

Buyurun Sayın Sıdali. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz yirmi dakika.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ZEKİ HAKAN SİDALI (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz bu tarihî anlaşmayı onaylamak için bir aradayız.

İnsanlık, tarih boyunca karşılaştığı sorunları geliştirdiği mekanizmalarla çözüme kavuşturmuş, çetin doğa koşullarında hayatta kalmayı, çatışmalara karşı barışı desteklemeyi, zorbalığa karşı liberal demokrasiyi geliştirmeyi, salgınlara karşı aşılar bulmayı başarmıştır. Ancak insanlık şimdilerde kendi eliyle yarattığı en büyük meydan okuma yani iklim kriziyle karşı karşıya. İklim krizi 70'lerden beri süregelen fenomen bir küresel tartışma. Dünyada son yıllarda konuşmaktan yapma aşamasına geçildiğini görüyoruz.

Zor koşullar ve krizler insanlığı farklı düşünmeye, yeni çözümler aramaya zorlar ve zihniyet devrimini gerektirir. Covid sonrası toparlanma çabalarının karbonsuz büyüme ve teknolojik yenilenmeyle olacak olması da işte bu zihniyet değişikliğinin bir ürünü. Demokrasi başta olmak üzere, ekonomi, ticaret ve teknoloji odaklı yeni kutuplaşma çağına giriyoruz. Avrupa Birliği ve Amerika kontrolündeki "Yeşil Birlik" in Birleşmiş Milletlerin kuruluşundan beri görülen en ciddi küresel ortaklık olduğunu göz ardı edemeyiz. Yani başımızda yeni bir dünya kurulurken biz olup bitenlere duyarsız kalamaz, ekonomik ve siyasi geleceğimizi kendi dışımızdaki güçlerin alacağı kararlara bırakamayız. O nedenle, bu anlaşma tarihimizde çok önemli bir kırılma noktasını da ifade ediyor.

Paris Anlaşması'nın Meclis gündemine gelmiş olması çok değerli bir adım çünkü dışında kalmamızın hakikaten uluslararası topluma anlatılabilir bir tarafı kalmamıştı. Nihayet bugün bir inat yüzünden medeniyetten kopma riskinin daha büyük olduğu kavrandı. Paris Anlaşması'na taraf olmadan yazılacak özgün hikâyelerle küresel ekonominin bir parçası olmanın imkânsız olduğu anlaşıldı. Yalnızlaştıran iklim diplomasisinden vazgeçildi. Böylece iktidar Türkiye'ye çok değerli altı yıl kaybettirdikten sonra nihayet Paris yoluna girdi. Sadece iklim ve çevre politikalarını değil, ekonomi, sanayi, eğitim, istihdam piyasaları, vergi, dış ticaret, sosyal koruma politikalarını da kökünden değiştirmemiz gereken iklim çağına, yeni iklim rejimine giriyoruz. Anlaşmanın tarafı sıfatıyla iklim müzakerelerinde yer alacak, küresel iş birliğinde daha güçlü söz sahibi olacağız. Yeni dünyanın anayasası yazılırken biz de orada olacağız. Bundan dolayı bugün Meclisimiz tarafından verilecek onay, bir netice değil, uzun bir yolun daha ilk adımı ama unutmayalım ki daha atacak çok adım var. Çevre Komisyonu olarak, Genel Kurul olarak revize etmemiz gereken bu zihniyete uygun onlarca yasa, çıkarmamız gereken iklim kanunu, su kanunu gibi çok sayıda kanun var.

Değerli milletvekilleri, iklim krizi küresel bir sorun. Herkesin evinin önünü süpürmesi lazım. Ülkemizden de beklenen bu ancak yeşil maskesiyle fosil düzenini savunanlar var. Onlar diyor ki: "Türkiye zorda kalacak, Türkiye bir tuzağa itiliyor." Böyle bir şey yok. Ne zaman ve ne kadar sera gazı azaltım taahhüdünde bulunacağımıza Ulusal Katkı Beyanı çerçevesinde kendimiz karar verebiliyoruz. Türkiye kendi iradesiyle kendi ekonomik koşullarına uygun bir hedef belirleyecek. Tabii ki İYİ Parti olarak bu hedefin gerçekçi olmasını istiyoruz. Türkiye yönetme kabiliyetini, inandırıcılığını kaybetmiş, sorunların çözümünde muktedir olmayan bir iktidar tarafından yönetiliyor. Kamuoyu mevzu bahis iktidar olduğunda "Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz." diyor. Yani kuru lafa değil, işin ciddiyetine bakıyor. On sekiz yılda 550 milyon ton asfalt, 916 milyon ton çimento dökenler "Yeşil bizim işimiz." diyebiliyor. Türkiye'yi yık-yap ekonomisine, inşaat cumhuriyetine, beton kentler ülkesine dönüştürenler "yeşil vatan" sloganları atabiliyor. Bütçeyi, 25 milyon taşıttan alınan yakıt vergileriyle, MTV, ÖTV, KDV'yle çevirenler "Çevreci Türkiye inşa ettik." diyebiliyor. Kısacası, iktidarın yeşile dair attığı adımlar her daim yeşil göz boyama olarak bugüne kadar karşımızda duruyor. O yüzden, iktidarın taahhütlerine son derece ihtiyatla yaklaşıyoruz.

Paris Anlaşması, yeşil bir geleceğe doğru atılan önemli bir adım fakat asla yeterli değil. Bir tavır ancak davranış değil, bir duruş fakat bir alışkanlık değil; özetle bu anlaşma, bir niyet beyanı ancak aksiyon da şart. O nedenle önümüzde uzun bir yapılacaklar listesi var. Türkiye'nin resmî pozisyonu olan "azaltım hedefi" Paris Anlaşması'nın hedefleriyle uyumlu değil; hedefi iddiasız, destekleyici politikaları zayıf, ortada Türkiye'yi yeni dünya düzenine taşıyacak bir vizyon da yok. Eğer ortada gerçek bir

(*) 279 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

samimiyet varsa Ulusal Katkı Beyanı gözden geçirilmeli. 2030 yılına yönelik iddialı bir sera gazı emisyonu azaltım hedefi ortaya konmalı.

Avrupa Birliği üyesi 18 ülke kömürden tamamen çıkmışken ülkemiz de yeni kömür yatırımlarını durduracağını duyurmalı, mevcut kömür santrallerini hangi sürede kapatacağını ilan etmeli, kömür madenciliğinden çıkmak için bir takvimin açıklanmasını sağlamalı.

Türkiye enerjide yüzünü güneşe dönen, sırtını rüzgâra çeviren; ithal eden değil, üreten; kahverengi değil, yeşil; merkezî değil, yerel; dikey değil, yatay enerji çözümleri geliştirmeli. Ulaşım da demir yolu, kombine taşımacılık gibi daha az karbon emisyonu yaratan taşımacılığa yönelmeli. Yüksek emisyonlu sanayi dallarının mevcut teknolojilerinde dönüşüme gidilmesini teşvik etmeliyiz. Bunun için öngörülebilir, şeffaf, kapsayıcı ve adil bir geçiş programı hazırlanmalı, makro ekonomiye yönelik politika sinyali göndermeliyiz. Çevreyi ekonominin üzerinde yük olarak değil, ekonomide yapısal reformu sağlayan, verimliliği artıran bir faktör olarak değerlendirmeliyiz.

İlgili bakanlıklar arasında görüş ayrılığı ve koordinasyon eksikliği olduğu çok açık. Lider bir kuruma olan ihtiyacımız ayan beyan ortada. Kurumsal devlet aygıtı içerisinde iklim krizi karşısında etkin müdahale edebilmek için ivedilikle ekolojik geçiş bakanlığı kurulmalı. Özetle söz bırakılmalı, eyleme geçilmeli çünkü içine girdiğimiz dönemde dünya genelinde biriken sermayenin hem Asya hem Avrupa kanalından yeşil sektörler yönlendirileceği aşikâr yani dünyadaki ekonominin ve finansmanın rengi değişiyor. Bugün ekonominin kaynakları yeşili önemseyen, yarının dünyasında benim çocuğuma, sizin torunuza yaşanabilir bir dünya bırakabilecek olan işlere yöneliyor. Çok yakın bir gelecekte bankadan krediyi alırken kullandığınız gelir tablosu ve bilançodan çok karbon ayak iziniz, yeşile vermiş olduğunuz değer, yaptığınız yatırımlar, ürettiğiniz ürünler daha kıymetli olacak. Finansman ihtiyaçlarında en önemli reyting kriteri sürdürülebilirlik olacak.

Avrupa Birliği yeni döneme Yeşil Mutabakat'la hazırlanıyor. Artık onlar için dönemin mottosu 20-20-20 formülü; yüzde 20 verimliliği arttır, yüzde 20 tüketimi düşür, yüzde 20 yeşil enerji üretimini yükselt. Bu sadece çevreci değil, aynı zamanda ekonomik bir transformasyon. Artık açıkça görülüyor ki fosil ekonominin yaratıcı yıkımı yeşil ekonomi olacak. Gelişmiş ülkeler temel önceliklerini küresel rekabetçiliğini korumak, 2050'de "karbon nötr" olmak, Avrupa'nın dijital geleceğini şekillendirmek olarak belirledi. Bu hedefe ulaşmak için ticaret ve sanayi stratejilerini yeniden oluşturdu, yeşil büyümeyi ana hedef seçti; kaynakları yeniden kullanmayı, geri dönüşüme sokmayı ve bu şekilde daha verimli üretim yapmayı hedefledi. Bütün bunlar içinde döngüsel ekonomiye odaklandı, Yeşil Mutabakat kapsamında Avrupa Birliği dışındaki ürünlerin AB'ye girişi esnasında sınırda karbon düzenlemesi hayata geçirildi. Ülkemiz için demir çelik, alüminyum, çimento, gübre ve elektrik üretimi sektörlerinde düzenlemelere gittiler. Rusya ve Çin'in ardından yapılan düzenlemelerden en olumsuz etkilenecek 3'üncü ülke konumundayız. Rusya ve Çin'in ekonomik büyüklükleri düşünüldüğünde görece olarak en büyük darbeyi maalesef biz alacağız. Türkiye, Yeşil Mutabakat'a uygun yapısal reformları hayata geçirmedeği takdirde yılda en az 1,8 milyar euro vergi ödeyecek, rekabet gücümüz ciddi anlamda zarar görecektir. Avrupa Birliğiyle temelleri 2016'da atılan gümrük birliğinin güncellenmesi hedefini Yeşil Mutabakat kapsamında yeniden ele almamız gerekecek. Pandemiyle birlikte tedarik zincirinin Çin'den Türkiye'ye kayma fırsatı önümüzde. Avrupa Birliği pek çok üründe Türkiye'yle ticari ilişkilerini güçlendirecek. Ancak Yeşil Mutabakat'la sürdürülebilirlik anlayışına sahip olmayan firmalar için bu durum maalesef fırsattan ziyade büyük bir tehdit olarak görülmeli.

Avrupa Birliği, ticarete işletmelerden düşük karbonlu üretim isteyecek. Bu şartlara uyum sağlamadan Türkiye'nin Avrupa Birliğinin en önemli ürün tedarikçisi olacağını iddia etmek sadece bir temenni olarak kalacak. Neden mi temenni: Türkiye, Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı açıkladı. 9 ana alan altında sıralanmış olan, 32 hedef ve 81 eylemden oluşan plan aynı zamanda bir uygulama takvimi. Çalışmada yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi, enerji verimliliği, sürdürülebilir tarım gibi Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın da alt başlıklarını oluşturan alanlarda mevcut stratejiler tanımlanırken mutabakatın çıkış noktası olan net sıfır hedefi doğrultusunda alınmış olan kömürden çıkış planları ya da karbon yoğun ağır sanayinin dönüşü gibi konularda oldukça eksik kalınmış. Özellikle sektör sektör baktığımızda tekstil ve deri sektörlerinde döngüsel ekonominin geliştirilmesi gibi detaylı bir hedef tanımlanırken Türkiye'nin Avrupa'yla yoğun ticari ilişki içinde bulunduğu çimento, demir çelik, alüminyum, gübre gibi sektörlerde değinilmemiş olduğu göze çarpıyor. Bu durum eylem planının sektörel derinliğinin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na cevap verebilecek nitelikte planlanmadığını gösteriyor.

Avrupa Yeşil Mutabakatı karşısında bir an önce utangaç hedeflerden uzaklaşmak ve somut eylemlere geçmek şart. İddialı bir düşük karbonlu ekonomiye geçiş vizyonunu ortaya koymakta geciktiğimiz her an bizi ticari finansal iş ortaklarımızın alacağı kararlara karşı daha kırılgan hâle getiriyor.

Kıymetli milletvekilleri, doğayla bırakın mücadeleyi, pazarlık bile olmaz. İklim krizi asla sadece iklim krizi değil, çoklu krizler çağına girmiş bulunuyoruz; gıda güvenliği, su krizi, pandemi, demokrasi krizlerinin tam ortasındayız. İklim krizi aynı zamanda toplumsal adalet duygumuza da bir meydan okumadır. Öncelikle en kötü darbeyi alacak olanların krizden en az sorumlu olanlar olmasına ürküten bir adaletsizlik söz konusu. İklim değişikliğinden en çok etkilenecek olanlar evsizler, engelliler, kentsel ve kırsal yoksullar, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar olacaktır. Bu kriz toplumsal adaletsizliği kalıcılaştırma, eşitsizliği derinleştirme potansiyeli taşıyor. Bunun için azaltım ve uyum çalışmaları, geliştirilecek olan sosyal politika uygulamalarıyla bütünleştirilmek zorunda. Çünkü iklim değişikliğine karşı korunmak bir kentli hakkıdır, hatta ön koşuldur. Yeni kuşak insan hakkı olan güvenli, temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir yaşam hakkı yerelden ulusala, oradan küresele uzanan ve devletlere büyük bir sorumluluk yükleyen temel hak çerçevesinde değerlendiriliyor.

İklim değişikliği, sıcaklık artışı, su kıtlığı, gıda ürünlerinde verim düşüşüyle tarım ve gıda güvenliği risklerimiz de artıyor. Gıda fiyatları yükseliyor, daha da yükselecek. Bu durum dar gelirli insanların gelirlerini daha fazla gıdaya ayırmalarına neden oluyor; eğitim ve sağlık masraflarında kesintiye gitmek zorunda kalıyorlar, haksızlık üzerine haksızlığa uğruyorlar. Gıdaya erişim azaldığında, özellikle kız çocukları beslenme sırasında ve gıda paylaşımında maalesef en son sırada yer alıyor, dolayısıyla cinsiyet eşitsizliği artıyor.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz ve tüm Akdeniz havzası açısından bir diğer çarpıcı sonuç, daha kuzeye doğru iklim göçü olacak. Yani ulusal güvenlik, askerî tehditler kadar iklim felaketleriyle de ilgili olacak. Ekolojik değişimle birlikte küresel ekonomik, ticari ve güvenlik çıkarları dâhil olmak üzere jeopolitik yeniden şekillenecek. Bugün Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da egemen olan daha sıcak ve daha kurak bir iklim kuşağının etkisinde kalacağız. Bu, orta, güney ve güneydoğu bölgelerimizde yarı kurak iklim kuşağı ve çölleşme riskini de artıracaktır. Bu öngörülere göre bu yüzyılın sonuna dek coğrafyamızın yarı kurak bölgelerinin kurak, yarı nemli bölgelerinin yarı kurak, nemli bölgelerinin ise yarı nemli şartlara doğru değişmesi tehlikesiyle hep beraber karşı karşıyayız. Yani Antalya'nın Kahire, Ankara'nın Antalya, Giresun'un da Ankara gibi bir yaz sıcaklığına ve yağış düzenine sahip olması öngörülüyor. Kuraklık ve çölleşme riskimiz artacak, su konusunda çok ciddi sıkıntılar yaşayacağız. Kentler arasında ve sektörler arasında suya olan rekabet üst düzeye taşınacak. Ayrıca, sınırı aşan sular konusunda komşu ülkelerle yeni diplomatik sorun alanları da ortaya çıkacaktır. Geride bıraktığımız 20'nci yüzyıl petrol yüzyılıydı, 21'nci yüzyıl ise su yüzyılı olacak. Önümüzdeki dönemde gıda güvenliği, su güvenliği, enerji güvenliğiyle birleşerek güvenliğin yeni refleksini oluşturuyor. Güvenlik yaklaşımı artık çok boyutlu. Devletimizi ortaya çıkabilen çoklu güvenlik risklerine karşı etkin hile getirmeliyiz. Siber ve çevresel

güvenlik, su, gıda, enerji güvenliği Türk devletinin yeni nesil güvenlik angajmanları olmalıdır.

Değerli milletvekilleri, yeni düzen, imalat sanayi, tarım, ulaşım ve enerji üretimi gibi alanlarda düşük emisyonla verimlilik sağlamayı öngörüyor. Yeşil ekonomi, aynı zamanda içinde “düzgün iş” kavramını da barındırıyor yani insan onuruna yakışır çalışma koşullarında, çalışanların yaptığı iş karşılığında hak ettiği ücreti alabildiği bir iş. Yerel gelişme, enformel ekonomi, mikro işletmeler, genç işsizler, düşük vasıflılar ve yoksullar gibi dezavantajlı gruplara odaklanmış politikalar içeriyor, tam da ihtiyacımızın olduğu gibi. Covid-19 sonrası hazırlanacak teknolojik ve yeşil dönüşüm, daha farklı donanımda çalışanlara ihtiyaç duyacak. Yeni iş alanlarının ihtiyaçlarının belirlenmesi, mevcut iş gücüne yeni gelişen becerilerin kazandırılması, gençlerin ve hâlen çalışanların bu ihtiyaçlara göre yeniden eğitilmesi gerekiyor. Peki, biz neredeyiz? Zaafları günün ve geleceğin ihtiyaçlarından tamamen kopmuş eğitim sistemimiz, bize unvanları büyük ama kabiliyetleri sınırlı mezunlar üretiyor. Umutsuz ve gelecek hayallerinden yoksun kuşaklara ve de şu andaki iş arayışındaki gençlerimize yönelik yeni akademik süreçler geliştirmeliyiz. “Ya katıl ya atıl” döneminden geçiyoruz. Yarının dünyasında yalnızca yeni becerileri teşvik edebilenler, yeni nesil iş imkânları yaratabilenler ayakta kalacak. Yarının dünyası yenilenebilir enerji değil, ekonominin tamamını yeşillendirme hedefi ortaya koyuyor; kirli, karbon temelli büyüme yerine enerji ve materyali verimli kullanan, döngüsel ekonomiyi esas alan, karbonsuz bir ekonomik büyüme modeli öneriyor. Bu yaklaşım, sürdürülebilir ürünler vasıtasıyla yeni iş modelleri ve sorumluluklar taşımak anlamına geliyor.

İl il baktığımızda, 81 ilde farklı etkileri olacak makroperspektife ek olarak 81 ilimizin bu dönüşümde nasıl konumlanacağına da bakmamız gerekiyor. Yeşil dönüşüm kapsamında ihtiyaç duyulacak yeni işlerin, yeşil olmayan işlerde oluşacak kayıplarından daha fazla olması bekleniyor. Bununla birlikte istihdam kayıpları ya da kazançları ülkeler arasında eşit dağılmayacağı gibi, Türkiye’nin illeri arasında da eşit şekilde gerçekleşmeyecek. O hâlde, kayıpları ve kazançları iyi hesap eden, bütünleşik ve bölge temelli bir planlı dönüşüm tasarlamak zorundayız.

Özetle, Türkiye, artık, “kalkınma eşittir inşaat” denklemi zihniyetini değiştirmeli, medeniyeti “baştan başa inşa olma hâli” olarak tanımlamayı bırakmalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Devamla) – Türkiye’nin sadece inşaat ve imar faaliyetlerine odaklanmayan yeni bir kalkınma, zenginleşme, modernleşme ve medenileşme rüyasına ihtiyacı var zira 21’inci yüzyılın dünyası başka bir pencereye açılıyor. 5 müteahhit üzülecek ama dünyanın başka alternatifi yok.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Oya Ersoy, İstanbul Milletvekili.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA OYA ERSOY (İstanbul) - Sayın Başkan, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, evet, Paris İklim Anlaşması’nı konuşacağız ama sadece bir anlaşma üzerinden değil, aynı zamanda bu iklim krizinin sebepleri ve Türkiye olarak durumumuza dair konuşup sadece “Bir anlaşmayı onayladık ve geçti.” demeyeceğimiz bir krizin çözümü üzerine odaklanan tartışma yürütmek ihtiyacı olduğunu düşünüyorum ve Meclisi de Genel Kurulumuzu da buna davet ediyorum.

Türkiye iklim değişikliğinden en çok etkilenecek bölgelerden birinde yer alıyor ve tahminler Türkiye’de ortalama sıcaklığın 2100 yılına kadar 5 dereceye kadar yükseleceği yönünde. Dünyada Paris İklim Anlaşması’nı onaylamayan, biliyorsunuz, şu ana kadar onaylamayan 6 ülkeden biriyiz. Kim bu diğer ülkeler? İran, Irak, Libya, Yemen ve Eritre. Ama Türkiye’nin özellikle Akdeniz kuşağında olması sebebiyle yaşadığı iklim krizinin sonuçlarını özellikle bu yaz hepimiz ciddi bir şekilde fark ettik. Türkiye’de sera gazı emisyonları on sekiz yılda yüzde 138 arttı. Hani, diyoruz ya, sera gazı salınımlarında en az etkili olan ülke biziz, o yüzden sorumlu değiliz. Tam tersi, etkisi on sekiz yılda yüzde 138 arttı ve karbondioksit eş değeri olarak 2018 yılı toplam sera gazı emisyonu 1990 yılına göre yüzde 138 artış gösterdi. Yine bir veri: 2019 Küresel İklim Riski Endeksi Türkiye’de iklimin değiştirilmesinden kaynaklanan felaketlerin 1997-2017 yılları arasında yaklaşık 2 milyar dolar değerinde bir ekonomik kaybın oluşmasına neden olduğunu söylüyor.

Peki, baktığımızda, tüm bu olan bitene rağmen iktidar ne yaptı bugüne kadar? Nasıl bir çevre politikasına sahibiz? Hukuksuz orman kesimlerinden tarihî, doğal alanlara uzanan talana; kanalizasyonu denize boşaltmaktan zehrinin doğaya salınan santral ve fabrikalara, kentteki son yeşil alanların betonlaştırılmasından çarpık yapılaşmaya yani Kuzey Ormanları’ndan Munzur’a, Kaz Dağları’ndan Hasankeyf’e, Marmara Denizi’nden Validebağ’a kadar; bir iklim krizine karşı yapılmaması gereken ne varsa yapan, hepsini yapan bir iktidara karşı karşıyayız. Yaptı ve yapmaya devam ediyor.

Isıtılan dünyamızda ucundan gördüğümüz, ancak ucundan gördüğümüz iklim felaketlerinin çok daha fazlasını görmemek için tüm fosil yakıt kullanımlarının sona ermesi şart.

83 milyonluk nüfusa sahip bir ülkede yaşıyoruz. Son on beş yılda en yüksek enerji talebi artışını yaşayan OECD ülkesi olarak tarihe geçtik. Türkiye’de elektriğin yüzde 56’sı fosil yakıttan, yüzde 37’si ise kömürden üretiliyor. Olmayan enerji ihtiyaçları için ve istihdam yalanlarıyla başta zaten madencilik ve enerji projelerine teslim edilmiş; Trakya’dan İstanbul’a, Bursa’dan Eskişehir’e kadar birçok yerde kömür yakan termik santraller dayatılan bir ülke. Yani yakın gelecekte hem milyonlarca insan hava kirliliğinden kaynaklanan ölümcül hastalıklara hem de dünyamız geri dönüşü olmayan bir cehenneme mahkûm ediliyor.

İklim krizinin en görünür biçimiye hava kirliliği. Türkiye’deki karbon yakıtlarının ağırlığı nedeniyle büyük kentleri ve o çevredeki tüm canlıları hava kirliliği zehirlenmektedir. Temiz Hava Hakkı Platformunun bir verisi var, hazırladığı bir rapor var, eylül ayında yayımladı. Bu rapora göre 81 ilimizin 79’unda oksijen yerine zehir solunmakta. Yıllardır doğayı yok sayan ve tepeden inme sermayenin kârından başka hiçbir şey düşünmeyen yağma ve talan politikalarıyla tarım arazilerinin yüzde 25’inden fazlasını kaybettik, meralarımızı kaybettik, ormanlık alanlar rant amaçlı mega projelerle ve kömür yakarak iklim felaketini derinleştiren enerji projeleri için talan edildi, dereler kurutuldu. Orman, mera, tarım alanı ne varsa bu Meclisten bir torba yasa çıktı, çıkardınız ve orman alanlarını, mera alanlarını, tarım alanlarını bu vasıflarının dışına çıkardınız. Gerekçe neydi? Gerekçe enerji ihtiyacı. Her yer hidroelektrik santral, nükleer santral, rüzgâr enerjisi santrali hâline geldi. TEMA Vakfının hazırladığı bir rapor var. Temmuz 2019’dan bu yana 2.685 noktada maden ruhsatı ihalesine çıkıldı. Daha yeni, daha bu yıl, 18 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne 651 maden sahasının ihale edilerek aramalara açılacağı duyuruldu. Kaz Dağları, Alaplı, Murat Dağı doğayı tehdit eden maden projelerinden sadece birkaçı.

AKP’nin son on üç yılında 99 bin hektar orman madenlere açıldı. Ormanlardaki maden alanı önceki döneme göre tam 3’e katlandı ama siz orman alanlarının rehabilitasyonundan bahsediyorsunuz, bütün komisyonlarda ve her fırsat bulduğunuzda 11.186 hektar alanın rehabilite edildiğini iddia ediyorsunuz. Şimdi ben soruyorum: Ordu’da 58 bin dönümlük alanda siyanürlü maden işletmeciliği yapılıyor. Dünyada üretilen 1 milyon ton fındığın 700 bin tonu Türkiye’de üretiliyor, bunun yüzde 30’u yani 214 bin tonu Ordu çıkışı. Fındığın ihracat getirisi ne kadar, biliyor musunuz? 2 milyar dolar. Bu kadar da değil. Ordu aynı zamanda bal üretiminde Türkiye’de 2’nci sırada. Balın sağladığı katma değer 510 milyon lira. Peki, soruyorum: Bunların rehabilitasyonu mümkün müdür? Ya Ege zeytinlikleri? Zeytin ağaçlarının, o katledilen zeytin ağaçlarının rehabilitasyonu mümkün müdür?

Havzaların, mera alanlarının kurtarılması için bir planınız var mı? Yangınlar, betonlaşma nedeniyle bu halka yaşatılan sel ve taşkınlar; afet, kıtlık, kuraklık da geliyor. Tarım alanları, ormanlar, su kaynaklarının korunması için bir planınız var mı? 2001-2020 yılları arasında toplam 46.727 orman yangını yaşandı bu ülkede, bu yangınlardan 178.374 hektarlık alan zarar gördü. 2020 yılında çıkan 3.399 yangında 20.971 hektarlık alan zarar gördü. Geçtiğimiz temmuz-ağustos aylarını hep birlikte yaşadık, 49 ilde çıkan 299 orman yangınında yurttaşlarımız hayatını kaybetti, yüzlerce hektar orman ve yerleşim yeri küle döndü ve binlerce hayvan zarar gördü. 11 Ağustos 2021'de Batı Karadeniz'de aşırı yağış sonrası Kastamonu, Sinop ve Bartın illerini etkileyen sel felaketlerinde -son verilerle- toplam 82 kişi hayatını kaybetti, kayıp yurttaşlarımız oldu ve yaralananlar oldu. Küresel çapta hissedilen iklim krizi dünyanın farklı bölgelerinde, evet, aşırı hava olaylarına neden olsa da en büyük etkisini de tatlı su kaynaklarını kirleterek ve su kıtlığını tetikleyerek gösteriyor. Sıcaklık arttıkça suda oksijen oranı azalıyor, su kalitesinin bozulması ve canlı yaşamının etkilenmesi demek bu. Toprağın organik maddelerden azalıp suya geçmesi ve akarsular, göller, yer altı sularının bozulması demek. Sadece kuraklık yani su azalması değil, aynı zamanda suyun kalitesinin bozulması demek. Zaten şu içtiğimiz pet şişe sular var ya, onlardan nasıl bir su içtiğimizi hiçbirimiz bilmiyoruz, suyun ticarileştirilmesinin sonucu. Evet, sıcaklık artması sulardaki ölümcül patojenlerin oranını artırarak içme sularını insanlar için tehlikeli hâle getirmekte.

Yapılan tahminlere göre Türkiye nüfusu 2040'ta 100 milyonu aşacak. Kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının bin metreküpün altına düşmesiyle Türkiye su fakiri bir ülke konumuna gelecek. Türkiye iklim değişikliğine bağlı riskler konusunda hassas ve kırılgan bir coğrafyada yer aldığı için bu etkiler özellikle su varlıkları üzerinde kendini daha fazla gösterecek. Peki, siz ne yapıyorsunuz? Bir Kanal İstanbul su projesi değil mi? Kanal İstanbul Projesi, rant projesi, su kaynaklarını gasp projesi. Ve Paris İklim Anlaşması'nı bugün onaylayacağız, öyle söylendi. Bu onaylandıktan sonra ne olacak biliyor musunuz? Siz bu izlediğiniz madencilik politikalarına da "Aynı şekilde devam ederiz." diyemeyeceksiniz. Ormanların talanını sürdüremezsiniz artık ve kültürel miras, arkeolojik sit alanlarını artık talan edemezsiniz. Sulak alanların korunması için politikalarınızı değiştirmek zorundasınız. Bütün bunların yanında o Kanal İstanbul Projesi'nden vazgeçtiğinizi açıklamak zorundasınız.

Evet, iklim krizi tüm dünyayı, içinde bulunduğumuz coğrafyayı sosyal, politik ve ekonomik olarak etkilemeyi sürdürecektir, bunu artık herkes biliyor. Mevsimler kaydı, kuraklık başladı, göller kuruyor çünkü doğa sermayenin birikim hızına yetişemiyor ve kendini iyileştiremiyor, yenileyemiyor ve ölüyor. İklim krizinin gerçek nedeni budur. İklim krizi bir sonuçtur. Nedenini, sorumlusunu göz ardı edip sonucun etkilerini azaltmaya dönük çabalar krizi yönetme politikasından başka bir şey değildir. Neoliberal politikaların yani doğanın yağması, kentlerin talanı ve sömürü politikalarının yarattığı ekolojik kriz, bizim şu an içinde bulunduğumuz kriz. Paris Anlaşması bu nedenle sadece tek başına kurtarıcı bir anlaşma değildir.

İklim Sözleşmesi'nin imzalandığı 1992 yılından bu yana duruma bir bakalım; bir sürü vaat vardı, emisyonlar azaltılacaktı ama ne oldu? Ülkelerin emisyonları arttı. 1990-2015 yılları arasında kapsayan dönemde emisyonlar yüzde 60 arttı, birikimli toplam emisyonlar 2 katına çıktı. Yani emisyonların azaltılması bir yana 2 katına çıkması uluslararası iklim rejiminin başarısızlığının açık bir göstergesidir. Ve Paris İklim Anlaşması, küresel karbon emisyonunun azaltılmasını kurallarla sınırlandıran bir anlaşma da değil; 1,5'a kadar azaltılmasından bahsediliyor ama hâlihazırda 1,8'i zaten geçmiş durumda. Ülkelerin emisyonları, 2015 tarihli Paris Anlaşması'ndan bu yana azaltma taahhütlerine rağmen artmaya devam etti. Üstelik, pek çok ülke vaatlerine rağmen fosil yakıtları sübvans e etmeye devam ediyor. Bakın, Çin, her hafta bu ülkede, büyük bir kömür yakıtlı elektrik santrali inşa ediyor. Japonya, deniz aşırı kömür santrallerinin en büyük finansörlerinden biri ve Norveç, devasa boyutlarla yeni petrol ve gaz sahaları açıyor.

Dünyadaki ormanlar talan ediliyor. 2014 yılından, ormansızlaştırmayı 2030 yılına kadar sona erdirm e sözü verdiler, talana devam ediyorlar. Bu vaatlerin hiçbirini yerine getirmed i hiç kimse.

Evet, Paris İklim Anlaşması aslında bir finans anlaşmasıdır ve sermayeyi bağlayan bir anlaşma. Bunun devletler üzerinde sözde bir yaptırımı yok, cezai yaptırımı yok. Gerçi, Türkiye'nin, şu anki rejim açısından, iktidar açısından bağlayıcı cezai yaptırımları olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi karşısındaki tavrını bile bugün burada biz bizzat yaşıyoruz. Sözleşmeyi ve mahkeme kararlarını tanımayan, hukuksuzlukları devam eden bir iktidarla karşı karşıyayız. Başta Sayın Selahattin Demirtaş davası olmak üzere, Osman Kavala davası olmak üzere bizzat yargı kararlarına aykırı davranan, bir gecede Cumhurbaşkanı kararnamesiyle beğenmediği "İstanbul Sözleşmesi'nden çıktım." diyen bir iktidarla karşı karşıyayız. O yüzden, bunların bütün sonuçlarını ve bu sözleşmeyi uygulamayı da biz bizzat bu ülkede yaşayan halklarla beraber vereceğimiz mücadeleyle garanti altına alacağımıza inanıyoruz.

Evet, "Paris" adlı iklim anlaşması finansal bir anlaşma dedim. Bu yeni bir ekonomik düzen öngörmekte; ekolojik varlıklar kayb ol duğu için ve eski kaynaklar çok pahalı oldu ğu için küresel sermaye kendisi için bir geçiş öngörüyor. Yani, daha az maliyetli ve daha kârlı bir geçiş. Bunu nasıl yapacak? Halklardan toplanılan vergilerle yapacak. Bunlardan oluşan kamu bütçelerini sermaye için enerjide dönüşümü sağlayacak altyapı yatırımlarının yapılması ve fosil şirketler yerine bu kez yenilenebilir enerji şirketlerinin, elektrikli otomobil şirketlerinin, düşük karbonlu bina yapan inşaat şirketlerinin, jeomühendislik şirketlerinin desteklenmesi öngörüyor. Şimdi, doğanın kapitalist yağması ortam değiştirerek sürüyor. Bu çözüm mü? Doğanın talanı devam ediyor. Rüzgâr ve güneş enerji santralleri, güneş pilleri, elektrikli otomobiller için madencilik, alan değiştiriyor.

Şimdi, burada özellikle kısaca özetlemeye çalıştığım şey: Yeni sermaye planları, projeleri, kapitalizmin sürdürülebilir hâle gelmesini sağlama çabasının bir parçası olarak sermaye tarafından ve sermaye devletleri tarafından getiriliyor. Ama tabii ki yaşamın karşısında masa üstündeki bu plan sadece sermayenin ihtiyacı doğrultusunda değil aynı zamanda halkların direniş i doğrultusunda yapılan bir plan hâlinde dir ve bunu gerçekten doğa yararına uygulatacak tek güç de bizim. Amazonlardan Kaz Dağları'na, Munzur'a, Validebağ'a kadar halkların ortak direniş iyle mümkündür, biz buna inanıyoruz.

Şimdi, "yeş il mutabakat" deniyor bu sözleşmeye göre "yeş il düzen", "yeş il dönüşüm" hatta ve hatta AKP Genel Başkanının eklediği "yeş il kalkınma devrimi"; bu lafların tek amacı sermayenin kâr oranlarını artırmak. Bakan Kurum açıklama yaptı yine bu Paris Anlaşması üzerine ve dedi ki: "Yeni bir kalkınma süreci tüm dünyada başlayacaktır; 'yeş il kalkınma' bunun adı." Şimdi biz nerede bir kalkınma varsa şunu gördük; o sizin şirketlerinizin kalkınması, halkların yoksullaşması, emeğin sömürs ü ve doğanın talanı demek. Kalkınma adı altında getirilen bütün yasalarla biz burada, bu Meclis çatısı altında, bu yasaların hepsinin sonucu olarak bunların yapıldığını gördük. Şimdiden hatta, Paris Anlaşması bu Meclis Genel Kurulunda onaylanmadan bile mevcut iktidar etrafında kümeleş en o şirketler var ya, fosil yakıtlara dayalı büyüyen Cengiz, Limak gibi termik santraller, nükleer, madencilik sektörünün tekelleri; küresel sistemde kredi bulabilmek için madencilik sektörünün tekelleri yenilenebilir enerji sektörüne bir anda hızla adım atmaya başladılar çünkü Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından Türkiye'ye, yenilenebilir enerji sektörüne 500 milyon dolar kredi verileceği haberleriyle bunların CEO'ları harekete geçti.

Özetle, sermayeyle hesaplaşmadan, sermayenin iktisadi ve siyasi gücü kırılmadan, sermayenin ve destekçisi devletlerin sorumlu oldu ğu iklim krizi çözülemez. Benzer bir biçimde işsizlik, yoksulluk, ayrımcılık gibi toplumsal eşitsizlikler ve uluslararası iklim adaletsizlikleri de çözülemez; biz bunu biliyoruz. O nedenle, burada, tabii ki bu anlaşma halkların direniş inin, tekrar ediyorum, bir kazanımıdır aynı zamanda ama sadece bu anlaşma bu krizleri çözmeye yetmeyecek ve burada eğer bir krizden bahsediliyorsa, bir kriz varsa anında müdahale gerekir. On yıl, yirmi yıl, 2030'lara kadar sürecek bir müdahale sürecinden bahsedilemez; aynı, bir kalp krizi geçiren kişiye "Sen otuz yıl bekle." denilemeyeceği gibi. Evet, sermayenin birikim hızına karşı

doğa kendini yenileyemiyor ve ölüyor; yenileyemiyor, bu hıza karşı kendini yenileyemiyor. O nedenle, burada yapılacak başlıca iş, iklim acil durumu ilan edilmek zorunda ve doğanın kapitalist yağmasına acilen son verilmeli. Emisyon artışları, ekolojik yağma, iklim krizi, toplumsal eşitsizlikler ve adaletsizlikler, bunların hepsi birer sonuçtur. Emisyonları azaltmaya çalışmak gerekir ama arkasındaki nedenleri ortadan kaldırmadan sonuç olan emisyonlar azaltılamaz. Sermayenin yararına değil, doğanın ve halkın yararına demokratik bir dönüşüm esas alınmak zorundadır. Bütün emisyonlardan sorumlu 86 şirket var ya, işte emisyon sağlayamaz hâle getirilmeli ve iklim krizinin mali yükü de dünyadaki halklara değil, bizzat bu şirketlere yüklenmek zorundadır. Bu şirketlerden alınıp hak sahiplerine, halklara verilmek zorundadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

OYA ERSOY (Devamla) – Bizler, hem bu ülkenin dört bir yanında hem de dünyanın dört bir yanında doğasına, suyuna, toprağına sahip çıkan tüm halklarımızla beraber doğanın, insanın, kurdun, kuşun hakkı için mücadeleye devam edeceğiz diyorum.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadir Durmaz.

Buyurun Sayın Durmaz. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA SADİR DURMAZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyayı etkisi ve esareti altına alan iklim değişikliği ve iklim kriziyle mücadele etmek için küresel ölçekte atılması planlanan adımları kapsayan Paris İklim Anlaşması hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanoğlu var olduğu ilk günden itibaren sonsuz bir üretim -tüketim döngüsü içerisinde bulunmuştur. Varlığını idame ettirmek ve sürdürmek adına gerçekleşen bu döngü, üretim ve tüketim süreçleri içerisinde çeşitli atıkları, beraberinde çeşitli çevre sorunlarını da ortaya çıkarmıştır. Özelden tabiat, genel anlamda çevre, Allah'ın insanlara bir emaneti ve nimetidir ancak insan fitratındaki doyumsuzluk onu tabiatın istifade etmeye değil, tabiata hükmetmeye götüren bir evreye ulaştırmıştır ki bu açıkça ilahi nizama zarar vermek demektir.

Çevre bize geçmişimizden kalan bir miras değil, geleceğe sağlıklı bir şekilde bırakmamız gereken bir emanettir. Bizler, tabiatıyla konuşan, şarkılarında, türkülerinde, şiirinde, hikâyesinde doğasıyla dertleşen bir medeniyetin mensuplarıyız. Yeryüzünde gençlerini fidana benzeten, soyunu ağaçla, büyüklüğü dağla, iltifatı gökyüzüyle tarif eden başka bir millete rastlayamazsınız. Bu sebeptir ki kadim Türk kültürü kendini doğanın efendisi gibi gören Batı anlayışından farklı olarak insan-doğa ilişkisini önemsemiş, insanı doğanın bir parçası olarak görmüştür. İklim değişiyor, mevsimler değişiyor "bozkırın tezenesi" Neşet Ertaş'ın Leyla'sı için söylediği "Yazımı kışa çevirdin." sözü günden güne insanlığın ortak ağıdına dönüşüyor. Bu nedenle artık kaybedecek zamanımız yok.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle Sanayi Devrimi'yle birlikte insanlık çevreye hükmetme gibi bir hırsın esareti altına düşmüştür. Doğada var olan dengenin bir parçası olmak yerine ona hükmetmeye çalışan insanoğlu maalesef dengeyi bozmuştur. Bozulan denge küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine sebep olarak ekosistemi bozmakta, bir fasit daire oluşturarak çevrede onarılması mümkün olmayan hasarlara yol açmaktadır. 1988 yılında Dünya Meteoroloji Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından kurulan, iklim değişikliğiyle ilgili en kapsamlı bilimsel çalışmaları yapan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli 6'ncı Değerlendirme Raporu'yla bu durum ve beraberinde getireceği yıkıcı etkiler gün yüzüne çıkarılmıştır. Rapora göre, küresel sıcaklık artışı sanayi öncesi döneme kıyasla 1,1 santigrat derece artmış, bu durum dünyamızın dengesini bozmuştur. Bu durumu insan vücuduna da benzetebilirsiniz, nasıl ki ateşimiz çıkınca tüm organlarımızın işlevselliğinde bir değişim, bir farklılaşma görüyorsak burada da aynı durum söz konusudur. Hiç şüphesiz, tabiatın dengesi bozulduğunda doğa bize felaketlerle karşılık vermektedir. Yakın zamanda dünyada ve ülkemizde yaşanan doğal afetlere bu açıdan bakmak daha doğru olacaktır. Dünya Meteoroloji Örgütü değerlendirmelerine göre iklim kaynaklı afetlerin sayısı son elli yılda 5'e katlanmış durumdadır. Afetler nedeniyle her gün 115 insan hayatını kaybederken binlercesi de yoklukla mücadeleye maruz kalıyor. Tabii, bunun bir de ekonomik boyutu var, afetlerin dünya ekonomisine maliyeti 3,6 trilyon doları aşmış durumda. Dolayısıyla, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum artık bir tercihten ziyade, zorunluluk hâlini almıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz, iklim değişikliğinden en çok etkilenmesi beklenen Akdeniz havzasında yer almaktadır. Ne yazık ki son zamanlarda sayıları ve etkileri artan felaketler de bunun emareleridir. 2019 yılında yaşadığımız Düzce sel felaketinde ve 2020 yılındaki Giresun sel felaketlerinde büyük kayıplar yaşadık. İçinde bulunduğumuz bu yıl da birçok yıkıcı afette karşı karşıya kaldık. Mayıs ayında Marmara Denizi'nde baş gösteren müsilaj sorunu sadece bir ekolojik yıkımla kalmadı, aynı zamanda balıkçılığı, turizmi, deniz ulaşımını ve sosyal hareketliliği de sekteye uğrattı. Yine, Doğu Karadeniz'deki aşırı yağışlara bağlı seller sonucu birçok canımızı kaybettik. Acımız dinmeden Akdeniz ve Ege'de art arda gerçekleşen tarihimizin en büyük orman yangınlarıyla karşılaştık. Yangınları tam söndüremeden ne yazık ki bu sefer de Kastamonu ve Sinop'ta bölgeyi âdetâ yıkıp geçen sel felaketlerine tanık olduk. Karadeniz Bölgesi'nin yoğun yağışlara teslim olduğu bu dönemde ne var ki İç ve Doğu Anadolu Bölgeleri suya hasret kaldı, yaşanan kuraklık tarımı vurdu. Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü değerlendirmelerine göre iklim kaynaklı kuraklık, dolu, sel gibi afetler nedeniyle dünya genelinde gıda fiyatlarında ciddi bir yükseliş söz konusu olup bu durum ülkemizde de etkilerini göstermiştir. Sera faaliyetlerinin yoğun olduğu Akdeniz Bölgesi'nde yaşanan hortum benzeri fırtınalar sadece seraları yıkmakla kalmıyor, aynı zamanda gıda tedarik zincirlerini ve dolayısıyla gıda fiyatlarını da doğrudan etkiliyor. Tüm bu mülahazalarla diyoruz ki: İklim değişikliği sadece bir çevresel hadise değil; gıda arzını, güvenli su arzını, kentsel altyapı gelişimi gibi hemen hemen tüm sektörleri ve tedarik zincirlerini etkileyen topyekûn bir kalkınma meselesidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; saydığımız tüm bu sorunlar küresel sıcaklığın 1,1 santigrat derece artmasıyla gerçekleşmiştir. Ancak bilimsel verilerin de gösterdiği üzere, sıcaklık artışları sürmekte ve bu durum çok daha büyük felaketlerin kapıda beklediğini göstermektedir. Şahit olduğumuz bu hadiseler karşısında doğanın yeni bir denge kurduğunu ve değişimlere bir şekilde uyum sağladığını görüyoruz. Yeni ekosistemler, yeni ve daha dirençli türlerin gelişmesiyle değişime ayak uyduran bir dünya söz konusu. Peki, biz insanlar bunu yapabilecek, başarabilecek miyiz? İşte, bu soru ve kaygının sonucu olarak 2015 yılında tüm insanlığı bir araya getiren ve Paris İklim Anlaşması'nı doğuran düşünce ortaya çıkmıştır. 21'inci İklim Değişikliği Taraflar Toplantısı'nın bir ürünü olan anlaşmanın temel hedefi, yüzyılın ortasına kadar küresel sıcaklık artışını 1,5 santigrat dereceyle sınırlı tutmaktır. Ancak geldiğimiz noktada gerek Hükümetlerarası İklim Değişikliği Raporları gerekse de geçtiğimiz ay yayınlanan Birleşmiş Milletler Sentez Raporlarında şu ana kadar verilen taahhütlerle bu hedefe ulaşmanın pek de mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, daha etkin ve katı önlemlerin hayat bulması, temel bir ilke olan "Kirleten öder." prensibi gereğince de daha çok kirletenin, kirlletmeye neden olanın bu kirliliği gidermesini beklemek en doğal hakkımızdır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, tarihi ve kültürel müktesebatı ve kadim devlet geleneğinin gereği olarak küresel anlamdaki her sorunun çözümüne samimiyetle destek vermiş, katkı sunmuştur. Burada özellikle ifade etmek isterim ki Türkiye asla Batı gibi sömürerek, kirlleterek büyümemiştir. Bugün, dünyayı kirleten ülkelerin oranlarına göz attığımızda Çin yüzde 25, Amerika Birleşik Devletleri yüzde 15, Avrupa Birliği ülkeleri yüzde 13, Türkiye ise binde 9 oranında dünyayı kirlletmektedir. Bu rakamlara göre dünyayı en az kirleten ülkeler arasındayız ancak buna rağmen ulusal ve uluslararası ölçekte bütün projelere,

programlara ve anlaşmalara katılan veya taraf olan bir Türkiye söz konusudur.

Paris İklim Anlaşması, içerisinde barındırdığı çelişiklere ve tarafgir tutumlara rağmen büyük önem arz etmektedir. Türkiye olarak 2016 yılında imzaya açılan Paris İklim Anlaşması'na ilk imzayı atan ülkelerden biri olduk. Kasım 2016'da ihtiyaç duyulan çoğunluğun sağlanmasıyla Paris Anlaşması yürürlüğe girmiş ancak fiili olarak yürürlüğe girmesi Kasım 2020'de gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, ülkemizin Paris Anlaşması'nın yürürlüğe girişi sonrası düzenlenecek ilk taraflar konferansı öncesi anlaşmanın tarafı olma adımını Milliyetçi Hareket Partisi olarak yerinde bulduğumuzu belirtmek istiyorum. Bu anlamda, bu adımla Türkiye iklim değişikliğiyle mücadelesine olan bağlılığını bir kez daha gösterirken bu ay sonunda Glasgow'da düzenlenecek 26'ncı İklim Değişikliği Taraflar Toplantısı'nda da daha güçlü bir şekilde temsil edilebilecektir. Atılan bu adımla birlikte fiili olarak uygulamaya geçen Paris İklim Anlaşması kapsamında çalışmaların yapılacağı oturma odalarında gözlemci statüsünden söz sahibi olma konumuna geçmiş olacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu noktadaki temel beklentimiz, ülkemizin finans ve teknoloji desteklerine erişebilmek bakımından kendisiyle benzer konumdaki ülkelerle aynı listede yer alması, böylelikle Yeşil İklim Fonu'na rahat bir şekilde erişebilmesidir. Avrupa'yla başlayan ve dünyada giderek yaygınlaşan yeşil düzen uygulamalarının ve iklim değişikliği politikalarının ülkeler arası ilişkilerde önemli bir etken olarak dikkate alınacak olması son derece anlamlıdır. Bu itibarla, ülkemizin böyle bir sürecin dışında kalması elbette kabul edilemez bir durumdur. Gelecek seçimleri değil, gelecek nesilleri düşünen Milliyetçi Hareket Partisi, anlaşmanın Meclisimiz tarafından onaylanmasını desteklemektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizler bugün burada sadece Paris İklim Anlaşması'na taraf olmanın değil, aynı zamanda bugünden sonra ülkemizin izleyeceği yol haritasının da temelini atmış oluyoruz. Son yıllarda özellikle kaynak verimliliği kapsamında yürütülen temiz üretim, sıfır atık ve çevre etiketi gibi uygulamalar ülkemizde büyük bir potansiyelin varlığına işaret etmektedir. Keza, savunma sanayisinde sağlanan gelişmelerle yenilenebilir enerji yatırımları bizlere bu noktada umut ışığı olmaktadır. 2023 yılında yollarda görmeyi umut ettiğimiz yerli elektrikli aracımız TOGG da ayrı bir işarettir. Sıfır atık projesi yine bu ümidimizi tazeleyen ve güçlendiren gelişmeler arasındadır. Ancak biliyoruz ki bunların birer yasal dayanağı ve uygulama takvimine ihtiyacı var. Güçlü ve kapsayıcı bir iklim kanununu, daha güçlü bir Ulusal Katkı Beyanı, yeni bir iklim stratejisi ve eylem planının da toplumun her katmanını içine alacak şekilde geliştirilmesi elzem görülmektedir. Bu kapsamda Küresel İklim Değişikliği Araştırma Komisyonu Sonuç Raporu'nun bu çalışmalara ışık tutacağını umuyoruz. Bu itibarla bugüne kadar iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum kapsamında yürütülen çalışmalarda emek sarf eden kurumlarımıza, ulusal ve uluslararası platformlarda yürütülen müzakerelerde ülkemizi temsil eden heyetlere teşekkür ediyor, hazırlanan bu teklifin de söz konusu amaca hizmet edeceğini umuyor ve düşünüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın sonunda bir hususu daha dikkatinize sunmak istiyorum: Geçtiğimiz hafta Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi, Ülkü Ocaklarının bir terör örgütü olup olmadığının araştırılmasını da öngören 2022 Ulusal Savunma Yetki Yasası'nı kabul etti. Önerge sahibi Temsilciler Meclisi üyesinin FETÖ terör örgütüyle ilişkisine hiç girmeden, Amerika Birleşik Devletleri'nin, PKK terör örgütü başta olmak üzere terör örgütlerine desteğinden bahsetmeden üzerine konuştuğumuz çevreyle bağlantılı olarak kısaca şunu söylemek istiyorum: Ülkü Ocakları "çevrecilik milliyetçilik" anlayışıyla ülkemizde sayısız çevre koruma faaliyeti yürüten, milyonlarca fidanı toprakla buluşturan, ciğerlerimizi yakan orman yangınlarında gönüllüler ordusu kurup Hazreti İbrahim'in ateşini ağızyla su taşıyan karınca misali Hakk'ın tarafını tutan, ecdat yadigarı bu toprakların her bir varlığını kutsal sayıp vatan sevgisinin içine memleketin her değerini sığdıran imanla çarpan yüreklerin buluşma noktasıdır. Dolayısıyla orman yakan teröristlerin küresel yol arkadaşları tarafından hedef alınması bizce yadırganacak bir durum değildir ama bilinmelidir ki Ülkü Ocakları Çanakale'de geri dönmeyi düşünmeyen ve her biri şehit olan 57'nci Alayın torunlarıdır, bugünkü temsilcileridir. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayın Genel Başkanımızın dün Meclis grubunda üstüne basa basa ifade buyurdıkları gibi Ülkü Ocaklarında yetişmekten iftihar ederiz. Hayatımız boyunca kalbimizin ve fikrimizin bir köşesinde Milliyetçi Hareket Partisini diğer köşesinde Ülkü Ocaklarını bir sancak gibi taşıyız, bundan da şeref ve bahtiyarlık duyarız. Dünyaya bir kez daha gelsek bin defa Ülkü Ocaklarına gideriz, yine ülkücü hareketin bir ferdi oluruz.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerimi tamamlarken yeni yasama döneminin vatanımız ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum, Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, pek kısa bir söz talebim var.

BAŞKAN – Buyurun, yerinizden söz vereyim.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

23.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Genel Kuruldaki simultane çeviri sistemine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Dün burada bu yeni sisteme dair bir eleştirimi ifade etmiştim, yeni sistemde simultane çeviri olanağı getirilmişti ve 4 dilde Arapça, Rusça, Fransızca ve İngilizce çeviri hizmeti gelmişti. Biz de "Neden Kürtçe yok bu seçenekler arasında?" diye sormuş ve eleştirmiştik. Bugün baktık ki bu buton tamamen kaldırılmış, sistemden çıkarılmış yani Kürtçeye yer vermemek için diğer dünya dilleri de silinmiş. Hakikaten bunu izah etmek bizim açımızdan kolay ama anlaşılır değil. Yani neticede burada belki konuşmaları İngilizce dinlemek isteyen de olabilir, gelen misafirlerimiz de olabilir, Kürtçe de dinlemek istiyor olabiliriz. Sırf Kürtçeyi yapmamak için diğer dillerin kaldırılmasını çok manidar buluyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı).

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bir de hakikaten bunun açıklamasını merak ediyoruz. "Kürtçe yasaklı dil." derken her seferinde karşımıza bir ret çıkıyor. İşte, hâlâ Meclis tutanaklarında "X" olarak geçiyor, kürsüde konuştuğumuzda "anlaşılmayan dil"den "X"e terfi ettik. Şimdi de burada "Türkiye'de konuşulan, milyonlarca insanın, yurttaşımızın konuştuğu dil niye yok?" dedik, bu sefer kaldırıldı. Yani varsa bunun bir açıklamasını hakikaten öğrenmek isteriz.

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, kendisinin, Genel Kurul çalışmaları başlamadan önce simultane çeviri sisteminin kaldırılması konusunda görevlileri uyardığına, tutumunun Kürtçe'yle bir alakası olmadığına, gerekli olduğunda simultane tercümanların Türkçeye çeviri yapacaklarına ilişkin konuşması

BAŞKAN – Var, var. Ben yanlış bilmiyorsam o açıklamayı size yapmıştım ama bir de burada, Genel Kurulda yapayım.

Değerli milletvekilleri, yeni sistem kurulurken simultane konuşmalarla ilgili olarak bir dil seçeneği oraya konulmuş. Fakat tabii, bu sistemi kuran arkadaşları Genel Kurul çalışmaları başlamadan önce de ben uyarmıştım, yaptıklarının doğru olmadığı ve bunu kaldırmaları gereği... Bu sistem tersine işler yani kürsüye gelir bir konuşmacı -diyelim ki bir misafir konuşmacı- başka bir dilde, lisanda konuştuğunda milletvekillerine dağıtılacak kulaklıklarla oradaki konuşmayı anlayabilmeleri için bir simultane olarak onun tercüme edilmesi babında ki simultane olarak edilecek tercüme de Türkçedir. Milletvekillerimizin tamamı da zaten Türkçe bildikleri için de öyle bir sisteme ihtiyaç olmadığı için de onu kaldırtan da benim yani bilginiz olsun. Ama tabii ki bunun ne

Kürtçeyle ya da ne başka dillerle bir alakasının olmadığı, Türkiye’de demokratikleşme çerçevesinde Kürtçeyle bakışın son on dokuz yirmi sene içerisinde nasıl evrildiğini hepimiz net olarak, bütün millet olarak biliyoruz. Yani tutumumun ve bir yanlışı düzeltiyor olmamın, vurgulamak istediğiniz gibi ya da ilişkilendirmek istediğiniz gibi, ne sizin söyleminizle ne de Kürtçeyle bir alakası yoktur.

Genel Kurulun bilgilerine sunarım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bir şey sorayım.

BAŞKAN – Tabii ki.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Türkiye dış ilişkileri yani Dışışleri, Kuzey Irak Federal Kürdistan bölgesiyle de görüşüyor sürekli, oradan bir konuk geldi ve Kürtçe konuştu. Nasıl olacak simültane çeviri?

BAŞKAN – Efendim, konuştu, bunun bütün milletvekillerimize tercümesi simültane olarak yapılır ama siz de yerinizden onu Türkçe olarak dinlersiniz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hayır, onunki de çevrilemez.

BAŞKAN – Çevrilir, çevrilir. Efendim, simültane... Bakın, siz bir cihazı oraya taktığınızda ya da bağırdığınızda otomatik olarak bir çeviri olmuyor. Arkada, şu görmüş olduğunuz camların arkasında simültane tercüman arkadaşlarımız olurlar. Bir konuşma olduğunda ve bir tercümenin yapılması gerektiğinde simültane olarak onu Türkçeye çevirirler ve tüm milletvekillerimizle, Genel Kurulla, yüce Meclisle paylaşırlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Başkan.

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum size.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler (Devam)

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3853) ile Çevre Komisyonu ve Dışışleri Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 279) (Devam)

BAŞKAN - Evet, kaldığımız yerden gruplar arasındaki konuşmalara devam ediyoruz.

Şimdi sıra Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun konuşmacılarında.

İlk söz Sayın Ali Öztunç’un, Kahramanmaraş Milletvekili.

Buyurun Sayın Öztunç. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli Başkanım, son söyleyeceğimi ilk söyleyeyim. Paris İklim Sözleşmesi’nin onaylanmasına Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak kabul oyu vereceğiz. Zaten yıllardır Paris İklim Sözleşmesi’nin onaylanması gerektiğini söyleyen bir milletvekili grubuyuz, bir partiyiz, siyasi partiyiz. Biz, yıllardır bunu söylüyorduk ama iktidar duymuyordu, şimdi olumlu bir gelişme oldu, geldi, hep birlikte oylayacağız ve bildiğim kadarıyla tüm gruplar, tüm siyasi partiler de buna kabul oyu kullanacaklar, belki de Türkiye Büyük Millet Meclisinden oy birliğiyle çıkacak olan ilk büyük anlaşma da bu olacak.

Değerli arkadaşlar, Türkiye’de çok ciddi çevre sorunları var mı? Evet, var. Ciddi bir iklim krizi var dünyada, Türkiye’de de yaşanıyor bu. Maalesef son yıllarda, özellikle bu son yıl, seller, yangınlar... Kastamonu’da, Bartın’da, Sinop’ta selden çok sayıda yurttaşımız yaşamını yitirdi, mağdur oldu. Orman yangınlarında binlerce hektar alan ormanlarımız yandı, bitti, kül oldu; yurttaşlarımız yaşamını yitirdiler. Maalesef iklim krizi tüm dünyayı sarmış durumda, aynı şekilde, Akdeniz çanağında olan Türkiye’yi de bu anlamda sıkıntıya sokmuş durumda.

Ufaklık derelerin üzerine bütün bunlara rağmen HES’lere izin vermeye devam eden bir siyasi anlayış maalesef bugün Türkiye’yi yönetiyor. Orman yangınlarıyla mücadelede maalesef ciddi bir çaba gösterilmedi. Orman yangınları ilk çıktığında memlekette yangın söndürme uçağı dahi yoktu, kiralık uçaklar vardı birkaç tane, biri bozuktu, sonradan kamuoyunun tepkileri üzerine ve yangınların büyümesi üzerine mecburen kiralandı.

Türkiye delik deşik ediliyor. Türkiye’nin dört bir yanına maden arama ruhsatları maalesef verilmeye devam ediliyor. Yani “Bu şartlarda Paris İklim Sözleşmesi’ni imzalasak ne imzalamasak ne; onaylasak ne olacak, onaylamasak ne olacak?” diye insan sorguluyor.

Bakın, 2016’dan bu yana dilimizde tüy bitti, diyoruz ki: “Paris İklim Sözleşmesi’ni, Paris İklim Anlaşması’nı onaylasın Türkiye Büyük Millet Meclisi.” Her fırsatta siyasi partiler, sivil toplum örgütleri olarak beş yıldır dilimizde tüy bitti “Getirin bu anlaşmayı.” diyoruz, Hükûmetten tık yoktu, gelmiyordu. Dün Çevre ve Dışışleri Komisyonlarında görüşüldü. Çevre Komisyonu Başkanı, çok değerli AK PARTİ Milletvekili “Her şeyin bir zamanı var, zamanını bekliyoruz.” dedi. Eyvallah. Peki, ne oldu da zamanı şimdi geldi bunun? Ne oldu? Niye bugün bu işin zamanı, Paris Sözleşmesi’nin zamanı? Ben söyleyeyim mi? Sayın Cumhurbaşkanı Amerika’ya gitti, Amerika’da İklim Fonu kendisine anlatıldı; 3 milyar dolarlık İklim Fonu’nun olduğunu duydu, Paris Sözleşmesi Genel Kurula geldi onaylanmak için. Yani doların yeşilini duyunca ağacın yeşilini hatırladı Sayın Erdoğan, maalesef gerçek bu. Bu kapsamda buraya geldi ve burada bugün görüşeceğiz, kabul edeceğiz.

İklim krizi var, evet ama Türkiye’de bir yandan vahşi madencilğe izin veren bir Hükûmet de var. Az önce söylediğim gibi, Türkiye’nin dört bir yanında maden ruhsatları veriliyor. İklim krizi var, kömürlü termik santrallere izin veren bir Hükûmet var. Hemen sayalım: Soma Termik Santrali’nin 6 ünitesinden 4’ü, Kangal Termik Santrali, Seyitömer, Tunçbilek ve benim seçim bölgem Afşin-Elbistan Termik Santrali. Filtre yok, filtre; Paris İklim Anlaşması’nı onaylasak ne, onaylamasak ne? Afşin-Elbistan Termik Santrali filtresiz çalışmaya devam ediyor. Kâğıt üzerinde kalacak; onayladık, paralar gelecek. E, peki cevap, devamı? Devamında hiçbir şey yok. Afşin-Elbistan Termik Santrali filtresiz çalışmaya devam edecek, kömürlü santraller çalışmaya devam edecek, siyanürle altın ayırıştırma işlemi devam edecek. Değerli arkadaşlar, betonlaşma devam edecek, betonlaşma.

İstanbul’da İETT otobüslerinin bulunduğu Ataşehir’deki bölge, halin olduğu bölge için AK PARTİ Genel Başkanı Sayın Tayyip Erdoğan miting meydanlarında “Burası millet bahçesi olacak, asla burada beton olmayacak, 300 dönüm.” dedi. Daha geçtiğimiz hafta ticari alan olarak izin verdi. Biz Paris İklim Sözleşmesi’ni onaylayacağız ama bir yandan da betona devam, siyanürlü altın ayırıştırmaya devam, termik santrallerin çalışmasına devam. Bunlar devam edecek, ne anlamı kalacak; bu iklim anlaşmasını onaylasak ne, onaylamasak ne?

Şunu anlatmaya çalışıyorum: Eğer bir işi yapıyorsak devamını da getirelim yani biz bu anlaşmayı onayladıktan sonra Hükûmet desin ki: “Ben kömürlü termik santralleri kapatıyorum, hele hele filtresiz çalışan kömürlü termik santralleri kapatıyorum.” Daha önce, toplumun itirazına, toplumun ses çıkarması üzerine, vatandaşların, yurttaşların, sivil toplum örgütlerinin muhalefeti üzerine Afşin-Elbistan Termik Santrali gibi termik santralleri Sayın Cumhurbaşkanı “Kapatıyorum. Halk mı, rant mı? Halk.” dedi. Eyvallah dedik, teşekkür ettik; ben geldim, bu kürsüde Sayın Erdoğan’a teşekkür ettim bir Elbistanlı olarak. Aradan altı ay geçti, tekrar izin verdi, geçici izin belgesi verdi. Afşin-Elbistan Termik Santrali insanların başına kül saçmaya, zehir saçmaya devam

ediyor. "Paris Sözleşmesi'ni onaylayacağız." İnsanlar zehirleniyor orada, ormanlar yanıyor, ufacık derelere HES'ler yapılmaya devam ediliyor. "İklim kriziyle mücadele edeceğiz." Peki, iklim kriziyle mücadele edelim ama samimiyetle mücadele etmemiz gerekiyor, bunların yapılması gerekiyor.

Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Sayın Mehmet Emin Birpınar Hocamızın dün Komisyonunda bize verdiği kitapçık bu. Kitapçıkta gayet güzel bir şekilde iklim değişikliğinin Türkiye'ye etkileri anlatılmış, eyvallah, doğru; biz başından beri zaten bunu söylüyoruz. Diyor ki bakın: "İklim değişikliklerinin Türkiye'ye etkileri, yerleşim yerlerini de etkileyen orman yangınları, Ağustos 2021" Bakanlığın kitapçığı bu. Neresi? Antalya ve Muğla orman yangınları. Hani bu orman yangınları sabotajdı, hani bunlar sabotajdı? Sayın İşçileri Bakanı "Sabotaj var." diyordu. Bakın, doğrusu bu; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı diyor ki: "İklim krizinden kaynaklandı." Biz de o zaman "Bu, iklim krizinden kaynaklandı." diyorduk ama birileri siyasi algı yaratmak için başka şeyler söylüyorlardı.

Aynı şekilde, Komisyonunda Sayın Bakan Yardımcısı dedi ki: "Dünyadaki hiçbir banka -Çin bankaları dâhil- 1 kuruş kredi vermiyor." Kime? Termik santral teknolojisine. 20 tane termik santral için ruhsat veriliyor şu anda. Yani hem 20 tane santral için ruhsat vereceksin yeni termik santral açılışın diye hem de getirip Paris İklim Anlaşması'nı burada onaylayacaksın; bu, samimiyetsiz. Niye? 3 milyar dolar para gelecek, hazineye para kalmadı; hazineye para kalmadığı için de "Biz nasıl yaparız, nasıl ederiz bu parayı alırız?" Dert bu, gerçek bu; belki üzüleceksiniz, belki kırılacaksınız ama bu gerçeği söylemek gerekiyor.

Peki, bu para geldiği zaman ne olacak? 3 milyar dolar, az para da değil. Varsayalım, ülkemize geldi; siz doğru bir hamle yaptınız, beklediniz zamanını, tamam diyelim, para geldi. Biz bu parayı İklim Fonu'na mı ayıracağız, inşaatlara mı? Nereye gidecek bu para? Mesela Beşiktaş saldırısından sonra şehitlerimiz için toplanan para ne oldu? Onun gibi mi olacak? Mesela 15 Temmuz şehit yakınları ve gazileri için toplanan para ne oldu? Onun gibi mi olacak? Ya, 128 milyar doları buharlaştırdınız, gelecek 3 milyar doları ooo... Ne yaparsınız acaba? (CHP sıralarından alkışlar) O yüzden biz bu sürecin takipçisi olacağız ve bu süreci takip ederken de değerli milletvekillerimiz, değerli iktidara sesleniyorum: Bu gelen paraların gerçekten de iklim kriziyle mücadeleye ayrılması gerektiğini istiyoruz ve bu konuda sizleri takip etmeye devam edeceğiz. Çünkü gelecek nesillere daha yaşanabilir bir ülke bırakmamız gerekiyor, gelecek nesillere daha yeşil bir ülke bırakmamız gerekiyor. Samimiyetle söylüyorum: Türkiye'nin neresine giderseniz gidin, uçağa bindiğiniz zaman değerli milletvekilleri, yaz aylarında bir yere giderken uçaktan aşağıya baktığınızda, bulut olmadığı zaman görüyorsunuz, her taraf delik deşik hâle getirilmiş, her yerde maden araması var; yazıktır, günahtır, memleket delik deşik edilmiş.

Siyanürle altın ayırıştırma işi: "Su kaynaklarında sıkıntı var." diyoruz. Eskiden Anadolu'da 150 metreden, 100 metreden su çıkardı, şimdi 250 metreden su çıkıyor değerli arkadaşlar. Niye? Su kaynakları kuruduğu için. İklim krizinin etkisi var mı? Var. Ama başka şeylerin de etkisi var. Siyanürle altın ayırıştırmanın mesela bölgesinde etkisi var, yaşanıyor.

Yağmur: Yağmur yağdığı zaman hiçbir kulun, hiçbirimizin yağmurun şiddetini, miktarını engellemeye gücü yetmez, hiçbir kul buna güç yetiştiremez ama sel olmasını ya da insanların ölmesini engelleyebiliriz doğru politikalarla. Ayancık'ta Orman Müdürlüğü -Orman Bakanının atadığı müdür ki bu arada Sayın Orman Bakanı burada yok ama Türkiye'nin gelmiş geçmiş en kötü, en yetenezsiz, en beceriksiz Bakan'dır kendisi, bunu da söylemeden geçemeyeceğim- tomrukları almış, derenin içerisine koymuş; binlerce, on binlerce tomruk. Yağmur yağdı, sel oldu...

BAŞKAN – Sayın Öztunç, kimseye "beceriksiz" falan demeyin kürsüden.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Niye?

BAŞKAN – Az önce de aynı şeyi konuştuk yani lütfen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Becerikli mi?

BAŞKAN - Sözlerinizi tamamlayın ama yani.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Becerikli mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Peki, Sayın Başkanım, ben sizi kırmayayım, sizi severim biliyorsunuz.

BAŞKAN – Ben de sizi severim, o yüzden söyledim zaten.

ALİ ÖZTUNÇ (Devamla) – Ben sizi kırmayayım ama şunu da söyleyeyim: Bizim memleketimizde beceriksiz "beceriksiz" denir.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Maraş'ın lisanını da öğrenmiş olduk böylece.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kahramanmaraş Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Kahramanmaraş, evet.

MEHMET CİHAT SEZAL (Kahramanmaraş) – Biz kabul etmiyoruz! Maraşlı biri olarak kabul etmiyoruz efendim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Akbaşıoğlu.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

24.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un 279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşması sırasında kullandığı bazı ifadelerle ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, kayıtlara geçmesi açısından ifade ediyorum, siz de gerekli ikazı yaptınız. Biraz evvel zatîalınız bu birleşimi açarken "Herkesin İç Tüzük kuralları çerçevesinde temiz bir dil kullanması gerekir." diye hep beraber, hepimize bir çağrıda bulunmuştunuz. Ancak...

BAŞKAN – Ben de onu tekrarladım zaten, bir şey yapmadım.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, aynı şekilde, haklısınız. Dolayısıyla biz bu nitelendirmeyi reddediyoruz, sizle beraber aynı kanaatte olduğumuzu ifade ediyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – İç Tüzük'le beraber aynı kanaatteyiz, bir.

İkincisi, 128 milyar dolarla ilgili zaten Sayın İlhan Kesici "O soruyu soranlarla ilgili ben cevap veririm boşla düşürmüş olurum." demişti, cevabı vermişti, kamuoyu bunları biliyor. Onlar geçti, 128 milyar dolar Merkez Bankasının kasasında, bunu ifade ediyorum.

BAŞKAN – Devam edecek misiniz? Devam edecekseniz, stenograflar yoruldu, yerinizden ayağım mikrofonu da stenograf arkadaşlar yorulmasın.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, hayır, son olarak şunu... Kayıtlara geçmesi açısından, gerekli cevapları -grubumuz adına konuşacak arkadaşımız ama- sıcaklığına... Bazı ithamlarda bulunuldu ve şöyle söylendi... Şehitler için toplanan paralarla ilgili de Türkiye'de para hangi amaçla toplandıysa oraya hasredilmiş, hasredilmektedir. Bu konuyla ilgili de çevreyle ilgili toplanan paralar çevreye harcanacaktır, bu konuyu...

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Toplanmıyor, geliyor, fon geliyor Başkanım. Toplanmıyor para, yurt dışından fon gelecek Başkanım, toplanmayacak.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Toplananları söyledim, şehitlerle ilgili toplananlar şehitler için kullanıldı, çevreyle ilgili de gelen fon çevreye harcanacak.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Şimdi düzelttiniz.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, biliyorsunuz yani bugün konuştuğumuz şey Paris İklim Anlaşması çerçevesinde küresel ısınma ve onun dünyaya verdiği zararlar yani bu Meclisteki ısınma da inanın Başkanlık Divanına zarar veriyor

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biz bu konuda devrimci bir yaklaşım içerisinde, Allah'ın izniyle, yeşilin her alanda yaygınlaşmasıyla ilgili, 21 milyon hektarı 23 milyon hektara çıkarmış bir partiyiz. Avrupa'da en fazla yeşil alan ihdas eden AK PARTİ'dir. Bunu da kendilerinin takdirine bırakıyorum. (CHP sıralarından gürültüler)

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kayıtlara geçmiştir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kısa söz talebim var.

BAŞKAN – 60'a göre, bir dakika.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir dakika efendim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Özgür Özel.

25.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Tutanakta kalsın diye söyleyelim ki bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın “128 milyarı soruyordunuz, 121 milyar döviz rezervimiz var.” demesi algı operasyonudur.

128 milyar dediğimiz para, iki tarih arasında, faizi suni düşürürken dolar fırladığında, doları tutmak için satılan ve şu anda yerinde, elimizde olmayan bir rezervdir. Bahsedilen 120 milyar ise brüt rezervdir; yükümlülükler düşüldükten sonra, net rezerv eksi 51 milyar dolardır.

128 milyar dolar dedemizin, ninemizin, anamızın, babamızın alın terinden birikmiş rezerv çarçur edilmiştir; ortada yoktur.

Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Yani şimdi buna da Sayın Akbaşoğlu cevap verecek, “Bu politika tercihidir.” diyecek.

Buyurun Sayın Akbaşoğlu...

128 milyar dolar var idiyse... (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Yerinizden söz vereyim, duyamıyorum ki.

Açayım mikrofonunuzu Sayın Akbaşoğlu.

Buyurun Sayın Akbaşoğlu...

26.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Daha önce hangi parametrelere göre 128 milyar dolarla ilgili iddiada bulunuluyor ise aynı parametrelere göre şu anda 122 milyar doların var olduğu ortadadır ve bu konuda hakikaten, İlhan Kesici Bey'e ben buradan teşekkür ediyorum “Canlı yayında bu konuyla ilgili ben soru sorarsam, hakikaten, arkadaşları açığa düşürmüş olurum.” demişti, en güzel cevabı vermişti.

BAŞKAN – Ama Sayın Akbaşoğlu, Sayın Kesici şu an Genel Kurulda değil.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bunun daha fazla üzerinde durulması kendi aleyhlerine olur, ben sadece kayıtlara geçmesi açısından ifade ettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler (Devam)

1.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3853) ile Çevre Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu Raporları (S. Sayısı: 279) (Devam)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz talebi Balıkesir Milletvekili Sayın Ahmet Akın'ın.

Buyurun Sayın Akın. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim, bizler Cumhuriyet Halk Partisi olarak üzerinde hassasiyetle durduğumuz Paris İklim Anlaşması'nı geç de olsa atılan tarihi bir adım olarak kabul ediyoruz. Neden? Çünkü Paris İklim Anlaşması dünyanın, iklim değişikliğiyle ilgili olan en önemli birlikteliğidir, beraberliğidir. Beş altı yıl gecikmeli dahi olsa ki bu süreçte Eritre, İran, Irak, Libya, Yemen'le aynı kategoriye gelecek noktaya kadar gelmiş dahi olsak buradaki bütün partilerle, AK PARTİ iktidarının yanlısından dönmesini hep birlikte oylayacağız ve bu şekilde o ayaftan da kurtulmuş olacağız.

Bizler Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu anlaşma gündeme geldiğinden beri her platformda bunu anlatıyoruz, bilgilendiriyoruz. Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nun liderliğinde İkinci Yüzyıla Çağrı Beyannamemiz hazırlandı. Bu beyannamemizin 10'uncu maddesinde aynen şöyle diyor: “Gelecek nesiller için ekosistem hakkı korunacaktır.” Bunun açılımı nedir? “Gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya teslim etmek için üzerimize düşen sorumluluğun bilincindeyiz. Canlı ve cansız varlıklar olarak bir ekosistemin parçasıyız. Sağlıklı işleyen bir ekosisteme sahip dünyaya doğma hakkı, henüz doğmamış olan nesillerin hakkıdır. ‘Sürdürülebilir Yaşam’ anlayışı ışığında bu hak Anayasal güvence altına alınacaktır.” diyor; bunu biz söylüyoruz İkinci Yüzyıla Çağrı Beyannamemizde, Genel Başkanımızın liderliğinde hazırlanan tabloda.

Şimdi, tabii, asıl iş şimdi başlıyor değerli arkadaşlar. Yapılması gereken çok iş var, çok konu var. Acaba bundan sonra

AK PARTİ iktidarı yine kulağının üzerine mi yatacak yoksa yapması gereken çalışmaları yapacak mı? Çünkü beş altı yıl geçti, şu ana kadar yapılan bu çalışmalarda ne oldu, ne bitti, bilmiyoruz. Dün Sayın Bakan Yardımcıları da bürokrat arkadaşlar da sunumlarını gayet güzel yaptılar. Orada uzun süren müzakerelerin nedenini gerçekten merak ediyoruz, burada da sizlerin huzurunda tekrar sormak istiyorum. O süreçte nasıl yol katettik, ne yaptık; onları da duymamız lazım.

Şimdi, Sayın Erdoğan bu anlaşmanın onaylanmasını bir müjde olarak açıkladı. Şimdi, "müjde" deyince, gerçekten, normalde iyi bir şey olması lazım ama bizim Doğu Karadeniz'deki gazdan sonra "müjde" lafına karşı tedbirle yaklaşıyoruz. Neden? O zaman da "müjde" dediler, o zamandan bu zamana 38 kere zam yaptılar; 3 defa elektriğe, 8 defa doğal gaz, 27 defa da pompa fiyatına yansıyacak şekilde akaryakıtta.

Soru şu: Sayın Erdoğan'ın "Yeşil Kalkınma Devrimi" diye duyurduğu müjde gerçekten bir müjde midir ve bunun içerisinde, yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde nükleer enerjiyi arttırmak da bir müjde midir? Bunu da soruyoruz. Neden? Çünkü enerjide bağımsızlığımızın ne kadar önemli bir nokta olduğunu hep birlikte yaşıyoruz. Bunu yaşarken, tam tersine, bağımlılığı artıracak şekilde hem doğal gaz hem de nükleer olarak Rusya'ya bu kadar göbekten bağlanmanın ne kadar yanlış olduğunu sizler de biliyorsunuz. Hatırlayın, o zaman Sayın Erdoğan "Ey Putin!" dediği zaman Putin dedi ki: "Ey Erdoğan! Vanayı keserim." O zaman da Sayın Cumhurbaşkanı "Biz de tezek yakarız." dedi. Yani bu anlayışların bizi nereye götüreceğini sizlerin dikkatine sunmak istedim.

Bu anlaşmanın en önemli noktası enerji politikalarıdır. Emisyonun yüzde 70'inden fazlasını enerji üretimi sağlıyor ve ortaya oluşturuyor. Onun için bu anlaşmayla enerji, ulaşım, hatta ekonominin genelinde bir dönüşüm yapılacaktır. Düşük karbonlu ekonomiye geçiştir bu. Peki, sormak lazım, beş yıldan bu yana neler yaptınız? Şimdi, burada tabii, yapılacak olan işlemler var, yerine getirilmesi gereken kuralları var, bunları kabul ediyoruz. Bunları kabul ettiğimiz zaman bunların üzerindeki yük yine 84 milyon vatandaşımıza mı yüklenecek yoksa ne yapılacak? Vatandaşa yüklemeyin. Gerçek anlamda, vatandaşımızın artık faturaları kaldıracak hâli kalmadı. Şimdi, burada emisyon salınımının en önemli etkeninin enerji olduğunu söyledim. 2005 yılında Yenilenebilir Enerji Kanunu yürürlüğe girdi. O zamandan bu zamana güneş ile rüzgârdan toplamda 17 bin megavatlık bir enerji üretimi yapıldı; bunun 10 bin rüzgârdan. Şimdi, bu hızla giderseniz, kaplumbağa hızıyla bu emisyon hedefinize ulaşamayacağınız açık, net ortada. Böldüğünüz zaman yılda 1.000 megavata dahi gelmiyor. İnşallah, Allah'ın izniyle, milletimizin desteğiyle iktidara geldiğimizde yenilenebilir enerjide gerçek anlamda devrim nasıl yaparız, hem sizlere hem de yüce milletimize göstereceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bakın, 2020 yılında hem rüzgâr hem güneş toplamda elektrik üretim talebinin sadece yüzde 12'sini karşıladı. Yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde de en büyük katkısı yüzde 26 oranıyla hidroelektrik aldı fakat 2021'de hidroelektrik yüzde 40 iken gelinen kuraklıklarla bu düştü yüzde 19'lara ve hızla ama hızla düşmeye devam ediyor; işte iklim krizi budur. Bu süreçte de enerjide rüzgâr ve güneşin etkisi de ne oldu? Yüzde 13'e düştü yani o kadar bir payı oldu.

En son yayınlanan emisyon envanterine göre de elektrik üretiminden kaynaklanan emisyonlar 139 milyon tondur. Bu ortaya konulan projeksiyonlarda 2030 yılına geldiğimizde bu rakam tam 200 milyon tonu bulacak yani artıyor. Bunun için önlemlerinizi duymak istiyoruz. Dün Sayın Bakan Yardımcıları şunu Komisyonunda söyledi, dedi ki: "Dünyamızda, dünyada son yirmi yılda yaşanan felaketlerin yüzde 91'i iklim değişikliği." İşte burada, sanki... On dokuz yıldır bu ülkeyi kim yönetiyor? AK PARTİ yönetiyor; işte onun için bu önlemleri de sizin almanız gerekir.

Birkaç sorumuz olacak. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının "net sıfır emisyon" hedefiyle ilgili çalışması nedir? Çok önemli. İktidarın "net sıfır emisyon" hedefiyle ilgili hedefi ve yol haritası nedir? 2015 yılında Paris İklim Zirvesi'ne sunulan Ulusal Emisyon Azaltım Niyet Beyanı uluslararası camiada maalesef yetersiz bulundu. Peki, o günden bu yana yapılan çalışmalar neler oldu? Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Türkiye'nin çimento, seramik, demir çelik gibi karbon salınımı çok yüksek olan bu sektörlerde uygulayacağı yol haritası nedir? Yine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Performans Programı'nda 2023 yılında fosil yakıtı dayalı kurulu gücün artacağı söylendi. Şimdi, bu ne yaman çelişkidir; birisi "Fosil yakıtlar artacak." diyor, birisi de "Emisyonu azaltacağız." diyor. Bunları duymamız lazım. Tabii, bu çarpıklıkları duyuyoruz. Daha önce Sayın Erdoğan "2023'te doğal gazı veriyoruz." dedi. Sayın Bakan da "2027'de veriyoruz." dedi. Kime inanacağımızı biz de şaşırdık.

Şimdi, biz ne yapıyoruz değerli arkadaşlar? Bakın, bu bizim çok öncesinden hazırladığımız enerjide yeşil dönüşüm belgemiz. Bunu hem büyükelçiliklerle hem arkadaşlarımızla hem de kamuoyuyla paylaştık. Ne yapacağımızı söyleyeceğiz. Bizler - ki yeşil mutabakat konusu çok önemlidir, yeşil mutabakat ülkelere özgü yapılır, bir terzi gibi dikilir- kendi yeşil mutabakatımızı, Türkiye'ye özgü yeşil mutabakatı inşallah hazırlayacağız. Bütün yapı ve işlevleri baştan aşağı gözden geçireceğiz. Yenilenebilir enerjiyi odağımıza koyacağız. On dokuz yılda 17 bin megavat yenilenebilir enerjiyi yapmak rüzgâr ve güneşte inanın bir marifet değil. Onun için bu konuyla ilgili yenilenebilir odağımızı alıp ona göre hareket edeceğiz. Enerji kooperatiflerini kuracağız. Değerli arkadaşlar, enerji kooperatifleri çok önemli. Mahallelerin, sanayinin, ticarethanenin kendi elektriğini üretmesinin önünü açmamız lazım. Enerji Bakanlığı ne yaptı? Kapattı. Yönetmelik değişikliği yaptı. Bunun da derhâl açılıp enerji kooperatiflerinin önünün açılması gerekiyor. 2007 yılında enerji verimliliğiyle ilgili yine AK PARTİ'nin bir çalışması oldu. Geldiğimiz nokta neresi? 2007 yılından bir adım öne gidemedik. İşte, Türkiye'nin en büyük enerji kaynağı, yerli, yenilenebilir, temiz enerji tasarrufu yani enerji verimliliğinde çok ama çok dikkate değer şekilde ilerlememiz gerekiyor ve çok önemli olarak, Türkiye'nin düşük karbonlu kalkınma stratejisini hazırlayacağız. Soruyorum: Sizin hazırladığınız programda Türkiye'nin düşük karbonlu kalkınma stratejisi nedir? Bunu duymamız lazım, bunu onaylayacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AHMET AKIN (Devamla) – Çok da memnun oluyoruz, büyük bir hatadan dönülüyor, tarihi bir gün ancak bunun yol haritasını hem bizlere hem de bu ekosistem hakkı olan evlatlarımıza daha iyi bir Türkiye, dünya bırakabilmek için sizin yol haritanızı duymak bize memnuniyet verecektir. Aynı zamanda, son olarak da yeşil finans için altyapıyı biz oluşturacağız diye aylar öncesinde bunu açıkladık.

Değerli arkadaşlar, enerji, ekosistem, bunlar temel bir insan hakkıdır. Bunlara ulaşmanın yolu da işte sizlerle birlikte yapacağımız politikalarla olur.

Ben bu vesileyle Paris İklim Anlaşması'nın geciken onaylanmasının hayırlı olmasını diliyorum. Sizlere ve herkese saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Muhammet Balta, Trabzon Milletvekili.

Buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; AK PARTİ Grubu adına Paris Anlaşması'yla ilgili söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, dünyada doğal değişimler ve özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra insan faaliyetlerinin etkisi sonucu küresel atmosferin yapısı bozulmaya başlamıştır. İnsan odaklı kaynaklar ve faaliyetlerin neden olduğu küresel ısınmanın iklim üzerine etkilerine karşı 1992 yılında Rio'da Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda Birleşmiş

Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi imzaya açılmıştır. 21 Mart 1994'te yürürlüğe girmiş, Türkiye 2004 yılında sözleşmeye taraf olmuştur, Ek-1 listesinde taraf olmuştur.

Ek-1 listesinde hangi ülkeler var ve sorumlulukları nelerdir? Emisyonlarını sınırlandırmak, yutak alanları korumak ve geliştirmek, iklim değişikliği için aldıkları kararları, izledikleri politikaları ve sera gazı emisyonlarının verilerini sekreteryaya bildirmektir. Ek-2 ülkelerinin -yani gelişmiş ülkelerin- sorumlulukları nelerdir? Finans sağlayan ülkeler bunlar. Ek dışı ülkeleri finanse etmek, çevreye uyumlu teknolojileri bu ülkelere aktarmak, bu teknolojilere erişimi teşvik etmek ve bunlarla ilgili yükümlülükleri vardır. Peki, ek dışı ülkeler hangileridir? Finans alan, emisyon azaltma zorunluluğu olmayan gelişmekte olan ülkelerdir, yani, 153 ülke bu sınıfta yer almaktadır.

Peki, bu süreç nasıl devam etti? Özellikle, Birleşmiş Milletler iklim değişikliği uygulama aracı olan Kyoto Protokolü 1997 yılında kabul edildi. Türkiye protokole azaltım taahhüdü vermeden 2009 yılında taraf olmuş, protokolün geçerliliği de 2020 yılında sona ermiştir. Yani burada ne demek istiyoruz? Ek-1'e biz kendimizi biz mi aldık? Hayır. Bizden önceki dönemdeki o zamanki yetkililer, müzakereciler bizi Ek-1'e aldılar ve biz gelişmekte olan bir ülke olarak bazı desteklerden mahrum bırakıldık. Şimdi de destek alalım diye uğraşıyoruz ancak karşımızda destek alan ülkelerin çoğunluğu fazla olduğu için, pasta da bölüneceği için, burada da tam oy birliğiyle bu kararların geçirilmesi için şu anda zorlanıyoruz. Peki, 2020 yılında Kyoto Protokolü sona erdi. Bizim Paris Anlaşması'yla alakalı... Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin yeni uygulama aracı olan bu Paris Anlaşması 2015 yılında kabul edildi. Paris Anlaşması'na Türkiye, 4 Kasım 2016'da yürürlüğe giren bu anlaşmaya 22 Nisan 2016'da imza attı ama taraf olmadı; 2016-2021.

Şimdi, değerli milletvekili arkadaşlarımız hem komisyonda hem burada bu işin geciktiğinden bahsediyor. Peki, hem Kyoto Protokolü hem Paris Anlaşması Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin uygulama aracı olduğuna göre, biri 2020'de bitti, şimdi Paris Anlaşması da 2020'den sonra devam edecek ve biz zaman kaybettik mi? Hayır, zaman kaybetmedik. Bu süre içerisinde biz, Sayın Cumhurbaşkanımız, ilgili bütün müzakereciler uluslararası alanda, her alanda olduğu gibi, bu haksızlıklara, adaletsizliklere karşı sesimizi çıkardık, gündeme getirdik ve ses getirdik. Şimdi de Türkiye'nin bu destekleme ve erişim taleplerinin karşılanmasında kaydıyla anlaşmayı kabul etmiş, gelişmekte olan ülke olduğunu sözleriyle olarak da o zaman 2016'da beyan etmiş "Biz gelişmekte olan ülkeyiz, imza atıyoruz ama biz gelişmekte olan ülkeyiz, peki, biz ne yapacağız?" İklim değişikliğiyle mücadelede kararlılığımızı, samimiyetimizi Paris Anlaşması'nı ilk imzalayan ülkeler arasında olarak ortaya koyduk. Türkiye olarak finansman ve teknoloji destekleri konusunda haksız ve adaletsiz uygulamaların yanlışlığını her ortamda dile getirdik. İnsanlığın ve bütün canlıların geleceğini ilgilendiren her konuda üzerine düşeni fazlasıyla yapmış, ulusal ve uluslararası arenada üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş olan bir ülkeyiz biz. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, her alanda olduğu gibi, iklim değişikliğiyle alakalı diplomamızı de başarıyla yürütülmüş ve bunun neticesinde iklim değişikliğiyle mücadeledeki bu tarihi bümü önmüzdeki günlerde atacağız.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, ben Trabzon'un Vakıfkebir ilçesine bağlı Akköy'de doğan bir kardeşinizim. Şimdi, burada arkadaşlarımız konuşuyor, ben o gençlik yıllarımı hatırlıyorum, ilçeme dört saatte yürüyüp elektriği dışarıdan aldığımız için, Bulgaristan bize elektrik vermediği için kara kandillerle beraber ders çalışan bir kardeşiniz olarak önünüzdeyim. Yine, tuz kuyruğunda coplanmış, cop yiyerek tuz kuyruğunda, benzin kuyruklarında beklemiş bir kardeşiniz olarak karşınızdayım. Yine, IMF'den acaba borç gelecek mi, gelmeyecek mi; devlet memurları maaşı ödenecek mi, ödenmeyecek mi diye düşünülen o günleri gören bir kardeşinizim; şimdi milletvekili olarak burada huzurlarınızda bulunuyorum. Yine, ilaç kuyruklarında anacığımıza ilaç almak için orada itişip kakışıp, saat beşten sonra ilaç alamayıp anacığımın karşısında mahcup olan bir kardeşinizim. Nereden nereye geldik? Burada şimdi birbirimizi şey yapmaya gerek yok, hiçbir arkadaşımıza cevap vermek istemiyorum, yaşadıklarımı anlatıyorum. Nereden nereye geldik değerli arkadaşlar? Türkiye, 2001 yılında enerjisinin yüzde 54'ünü, 2002 yılında enerjisinin yüzde 68'ini ithal eden bir ülkeydi. Yine, 2001 yılında kriz ortamında yüzde 6,5 enerji ihtiyacı azalmıştı. Niye? Herkes, bütün kurumlar iflas etmişti. Peki, Türkiye'de 2002 yılından 2021 yılına kadar biz neler yaptık? Biz, şu anda, enerjimizi 32 bin megavattan 98 bin megavata yükselttik. Bunun yaklaşık yüzde 53'ü yenilenebilir enerji kaynağı ve bu yenilenebilir enerji kaynağı olmasına rağmen on beş çeşit alanda elektrik üretiyoruz. Bu ne demektir? Eğer sular azalırsa güneş, güneş olmazsa ne olacak? Rüzgâr. O olmazsa? Jeotermal. O olmazsa? Diğerleri, diğerleri, diğerleri... On beş çeşit alanda, enerji güvenliğini... Biz bunu ne olarak görüyoruz? Millî savunma bir ülkenin bağımsızlığı açısından ne kadar önemliyse hem millî savunmanın hem enerjinin çok önemli olduğunu bilen ve o uğurda da hareket eden bir Hükûmetiz; önlemlerimizi, yatırımlarımızı yaptık. Ama burada, şimdi, arkadaşlar "Yenilenebilir enerji" diyor, diğer taraftan da hem Komisyonda hem burada şunlar söyleniyor: "HES'e karşıyız, rüzgâra karşıyız, güneşe karşıyız, jeotermale karşıyız." Ben dün Komisyonda da söyledim; arkadaşlar, bu enerji üretiminin başka bir yöntemi varsa bize söyleyin biz de üretelim, ona göre de planlarımızı yapalım ama ona söyleyecek bir şey yok.

Yine, biz bu konuda Paris Anlaşması'na ve diğerlerine uyum olarak neler yaptık? 15 Temmuz 2002 tarihinde orman alanlarımız 20 milyon 800 bin hektardı -burada Orman Bakanımız var, Allah razı olsun kendisinden- şu anda orman alanlarımız 23 milyon hektara çıktı. Yine, yirmi yılda toprağı 5 milyar fidanla buluşturduk. Sıfır Atık Projesi'yle geri kazanım oranımızı yüzde 13'lerden yüzde 22'lere çıkardık ve burada da enerji üretiyoruz, 2023 hedeflerimiz de yüzde 35.

Yine, 7153 sayılı poşet kanunuyla plastik tüketimini yüzde 75 oranında azalttık.

Yine, sanayiciye, temiz üretime destek vermek amacıyla Hükûmet olarak her türlü desteğimizi verdik. Belediyelere destek veriyoruz çevresel sorunlarla alakalı. Bisiklet, skuter kullanımını yaygınlaştırdık, bu uğurda Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız destek veriyor. Şehir ve kırsal yol ağlarının standartlarını yükselttik, en üst düzeye çıkardık. Millet bahçeleri, tren yolları, köprüler, tüneller, metrolar, ısı yalıtımlı binalar, hava yolları... Atık su arıtma tesisleri, katı atık bertaraf tesisleriyle beraber hem burada atık su arıtma tesislerinde arıtılan o sularla enerji üretiyoruz hem de katı atıktan, bu atıkların bertarafından da enerji üretiyoruz. Ama daha önceleri, 2002 öncesinde çöp dağları vardı, patlamalar vardı ve biz bu maskeyle İstanbul'da veya ülkenin farklı yerlerinde dolaşıyorduk. Allah'a şükürler olsun 81 ile doğal gazı yaygınlaştırdık. Şu anda arkadaşımız konuşuyor ama büyükşehirlerde ben hava kirliliğini görmüyorum, temiz, onun başka illerde yaşadığını düşünüyorum.

Sera gazı emisyonlarının takibinde de idari para cezaları getirerek caydırıcılığı sağladık. Çevre Ajansını kurduk sıfır atığın bir altlığını oluşturarak.

Burada da yine, Türkiye'de, Paris Anlaşması ve diğer uluslararası anlaşmalar bize sorumluluk yüklemekten biz kendi sorumluluklarımızı bilerek milletimizin, güzel vatanımızın, aziz şehitlerimizin kanlarıyla yoğurmuş olduğu ve bize teslim ettiği bu aziz vatani gelecek nesillere daha temiz daha güzel bir şekilde emanet etmek istiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

MUHAMMET BALTA (Devamla) - Evet, sözlerime ben burada son verirken, özellikle Komisyon ve Genel Kurulda destek veren Komisyon üyesi arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Başta Dışişleri Bakanlığımız ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız olmak üzere bütün bakanlıklarımıza ve burada da, Genel Kurulda da destek veren milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Her alanda bize desteğini esirgemeyen Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a da

teşekkürlerimizi arz ediyorum.

Bir noktayı belirterek bitirmek istiyorum: Recep Tayyip Erdoğan bu ülkenin boynunu hiçbir zaman aşağıya eğdirmemiştir. Recep Tayyip Erdoğan IMF'nin karşısında, bu ülkenin maaşını ödeyeceklerin karşısında eğilenler gibi değil, Birleşmiş Milletlerde "Dünya 5'ten büyüktür." diyerek, haykırarak dünyaya bu ülkenin güçlü olduğunu göstermiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMET BALTA (Devamla) – 3 milyar dolar... (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Balta.

MUHAMMET BALTA (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Bitti Sayın Balta, ilave süre de verdim size.

MUHAMMET BALTA (Devamla) – Bu Paris Sözleşmesi'nin ülkemize, milletimize ve bütün insanlığa hayırlar getirmesini Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, gruplar adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi şahıslar adına ilk söz İstanbul Milletvekili Sayın Ahmet Ünal Çeviköz'ün.

Buyurun Sayın Çeviköz. (CHP sıralarından alkışlar)

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeni yasama yılımızda hepinizi saygıyla selamlıyorum. Verimli, üretken ve özellikle de bozulan dış ilişkilerimizde daha onarıcı adımların atılacağı bir çalışma ortamı diliyorum.

Değerli milletvekilleri, bir Akdeniz ülkesi olmamızın da etkisi nedeniyle iklim krizinden en çok etkilenen ülkelerden biriyiz. Bu yıl yangınlarla, sellerle mücadele dolu bir yaz geçirdik, bir kez daha ulusumuza geçmiş olsun diyor, bugünkü görüşmelerin bu anlamda daha da önem kazandığını özellikle vurgulamak istiyorum.

Ne hazindir ki çok daha önce yüce Meclisimizin onaylaması gereken bir anlaşmayı bugün görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz, lakin bizim içimiz rahat, müsterihiz ve geç de olsa bugün Paris İklim Değişikliği Mutabakatı'yla ilgili onay sürecini nihayet sonlandırmak üzere toplanmış bulunmanın verdiği memnuniyet içinde bu toplantıya geldik.

Bazı arkadaşlarımız hatırlamak istemeyebilirler ancak ben hatırlatmadan geçemeyeceğim. Biz imzalandığı günden beri -ki Paris İklim Değişikliği Protokolü'nü ilk imzalayan ülkelerden biri olduğunuzu da herhâlde herkes biliyor- bu uluslararası belgenin hukuki usulüne uygun şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulmasının gerekliliğini dile getirdik. Onayı geciktirmenin zaman kaybı olacağını, Türkiye'ye sadece iklim, çevre gibi konularla ilgili alanlarda değil, aynı zamanda sanayileşmemizde de gelişmiş ülkeler arasında yerimizi alma hedefimizde de en gelişmiş ilk ülkeler arasına girme hamlemizde de önemli bir engel hâline geleceğini hep anlatmaya çalıştık, anlatamadık. Meşum bir el Türkiye'nin bu belgeyi imzalamasını sürekli geciktirdi, sürekli mazeretler yaratıldı, bu mazeretlerin arkasına sığınıldı. Avrupa Birliği'nin 25-26 Mart tarihlerinde yapılan zirve toplantısında alınan kararlardan sonra, haziran ayında Galler'de yapılan G7 Zirvesi'nden sonra ve yine haziran ayında Brüksel'deki NATO Zirvesi'nden sonra tüm dünyanın iklim krizi konusunu ve bunun çevreyle bağlantısını ne kadar önemle gündemlerine aldıklarını gördükçe bizim haklılığımız birkaç kat daha arttı ama yine anlatamadık. Sonra hepimiz için trajedilerle dolu hatırlanacak olan geçtiğimiz yazı, yangınları, sel felaketlerini yaşadık, içimiz yandı, nefeslerimiz tükendi. Hani derler ya "Bir musibet bin nasihatten iyidir." diye, sanırım iktidar dış ilişkilerinde muhalefetin ne kadar isabetli önerilerde bulunduğunu nihayet anlamaya başladı. Olsun, geç oldu ama temiz oldu. Biz iktidara dış politikanın nasıl olması gerektiğini anlatmaya devam edeceğiz, siz de bizi izlemeye devam edin, belki o zaman dış ilişkiler sürdürmekten dış politika yapmaya doğru bir olgunlaşmayı da yaşayabilirsiniz.

Anlaşmanın uygun bulunmasını Cumhuriyet Halk Partisi olarak desteklediğimizi belirtirken bu onaylamada çok geç kalındığının da kayıtlara geçmesini elbette istiyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

Anlaşmaya bugüne kadar 197 ülke imza attı. Bunların 191'i anlaşmaya taraf olarak süreci tamamladı. Türkiye ise anlaşmaya taraf olmayan 6 ülkeden biriydi. Bunlar, biliyorsunuz, Irak, İran, Eritre, Yemen, Libya ve Türkiye'ydi. Bugün alacağımız kararlar biz bu gruptan ve bu grupta aldığımız yerden ayrılacağız ve Türkiye'nin çağdaş uluslar topluluğundaki yerini de onay sürecimizi tamamlayarak pekiştireceğiz.

Değerli arkadaşlarımız anlaşmanın teknik boyutunu ve bizi engellemek için ileri sürülen gerekçelerin ne kadar manasız olduğunu, gecikmenin bize nelere mal olduğunu ve şimdi birdenbire bu belgeyi ve iklim konusunu yeni keşfetmiş gibi bu yasama döneminin öncelikli gündemi olarak bu konunun Meclise böyle alelacele getirilmesinin sebeplerini gayet açık ve net şekilde ortaya koydular, koyuyorlar ve koyacaklar.

Değerli milletvekilleri, Paris Anlaşması'nın onaylanması Yeşil Mutabakat'a uyum açısından da önemli bir gereklilik. İklim kriziyle mücadelede diğer küresel aktörlere göre daha etkin roller üstlenmek isteyen Avrupa Birliği, çevresel bozulmanın önüne geçmek amacıyla, ekosistemi koruyarak yenilikçi, verimli ve rekabetçi bir büyüme stratejisiyle Yeşil Mutabakat'ı hayata geçireceklerini açıkladı. Yeşil Mutabakat'a göre Avrupa Birliği, artık, başka ülkelerle yapacağı ticaret anlaşmaları için aday ülkelerin Paris Anlaşması'nı onaylama ve etkin bir şekilde uygulama ön şartını getiriyor. Avrupa Birliği, Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla iklim ve çevreyle ilgili zorluklarla mücadele konusunda yeni taahhütler öngören geniş ve etkili düzenlemeler içeren bir yol haritasını da masaya koyuyor. Bu mutabakat kapsamında 2030'a kadar karbon salımını yüzde 50 oranında azaltma, 2050'de ise karbon salımını sıfıra indirme hedeflerine ulaşmak için yeni stratejiler belirliyor. Bu hedeflere ulaşabilmek için de kademeli olarak yeni sektörel kriterler, vergiler ve iş modelleri uygulamayı konulacak.

Şimdi, Yeşil Mutabakat uyarınca üretimde karbon emisyonunu artıran ürünlerin ihracatında birtakım yaptırımlar uygulanacak olması, bir an önce bizim de bu düzenlemelere uyum sağlamamızı ve uygulamaya başlamanızı gerektiriyor. Karbon emisyonu azaltımında Avrupa Birliğiyle yapılan ithalat ve ihracat ilişkilerimizde uygulanacağı belirtilen karbon vergisi ve ekoetiketleme için yeni standartlar getirilmesi, bu alanda uyum sürecini tamamlayamayanlar için ilave bir yük oluşturacak. Buna göre iyileştirme ve uyum çalışmaları yapılmadığı takdirde Türkiye ihracatta ciddi bir pazar kaybı yaşayabilir. Onun için iş, bu belgeyi onaylamakla bitmiyor, aslında bu bir başlangıç. Zira bu belgenin onaylanmasıyla birlikte önümüzde yepyeni bir dönem açılıyor. Birçok konuda iklim kriziyle ilgili olan yasa ve düzenlemelerimizin uyumlaştırılması gerekiyor. Hem de bunun gecikmeden yapılması gerekiyor ama bakıyoruz dünya 2030 ve 2050 hedeflerinden söz ederken biz hâlâ üç yıllık bir gecikmeyi şimdiden kayıtlara geçirerek 2053 hedefi gibi bir tarihten söz ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün gerçekleştireceğimiz onay sürecinin Birleşmiş Milletler 26'ncı İklim Değişikliği Konferansı'ndan önce bitirilmesi fevkalade önemli. 31 Ekim-12 Kasım 2021 tarihlerinde Glasgow'da düzenlenecek toplantı 2015 yılında imzalanan Paris Anlaşması'ndan sonra ilk kez yapılacak ve bugüne kadarki gelişmeler değerlendirecek. En azından, bu zirveye bu uluslararası belgeyi onaylamış olarak gitmeyi de ülkemiz açısından önemli bir ilerleme olarak gördüğümüzü elbette belirtmek isterim. Glasgow'da yapılacak olan muhasebe, anlaşmanın temel hedefini yerine getirmeye yönelik faaliyetlerin yer aldığı ulusal katkı beyanları üzerinden yapılacak. Ülkelerin bu beyanları her beş yılda bir sunmaları öngörülüyor. Paris Anlaşması ülkelere bir azaltım hedefi koymazken taraf ülkelerin kendi iradeleriyle belirlediği ulusal katkı beyanlarının küresel ısınmayı 2

derecenin altına alacak şekilde iyileştirmeleri için müzakereler öngörüyor. Türkiye bu anlaşmayı onaylamasa da ulusal katkı beyanını sundu. Türkiye'nin taahhütlerinin ne kadarının gerçekleştiğinin de Glasgow'da görüşülme imkânı var. Glasgow'da ülkeler tarafından anlaşmanın imzalanmasında bugüne kadar nelerin başarıldığı ve hangi konularda başarısız olunduğunun da muhasebesi elbette yapılacak. Zirvede ülkemizin, beklentilerini ve taleplerini yenileyeceğini biliyoruz. Bunların neler olacağını ancak zirvede öğreneceğiz. Gönül isterdi ki onaylanmasına destek verdiğimiz bu belgeye ilişkin katkısı da yapalım fakat iktidarın bugüne kadar olmadığı gibi bu konuda da bizden herhangi bir talebi olmadı. Bu anlamda, iktidar Glasgow'da ne anlatacak açıkçası onu da merak ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, Paris Anlaşması'nın onaylanması, Yeşil Mutabakat'a uyum sağlanması bütün dünya ülkeleriyle birlikte Türkiye'nin de izlemesi gereken iklim politikalarını ortaya koyması bakımından önemli. Peki, bunu eyleme nasıl geçireceğiz? Çok temel bir örnek verecek olursak; "Kanal İstanbul" diye adlandırılan ve ekosistem bütünlüğünü bozan, proje bakımından yüksek emisyon tuzağı olan ve iklim krizine uyum için yapılmaması gereken, hemen hemen her şeyi özetleyen "mal adaptasyon" ilkesiyle açıklanabilen o ucube projeden, hele hele İstanbul'un Akdeniz-Karadeniz havzasındaki büyükşehirler arasında iklim krizinden en çok etkilenecek şehirlerden biri olması nedeniyle derhâl vazgeçilmelidir.

Değerli milletvekilleri, daha önce örneğini gördüğümüz gibi Türkiye'nin önder olması gereken, ülkemizi, kadınlarımızı, halkımızın gerçek bir eşitlik ve adalet kavuşmasını güçlendirmesi beklenen İstanbul Sözleşmesi nasıl bir gecede kadük edildiye bu belgenin de bir gecede geçersiz kalmaması ümidiyle anlaşmanın onaylanmasını desteklediğimizi belirtiyor, yüce Meclise ve değerli milletvekillerimize derin saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahsı adına ikinci söz talebi Diyarbakır Milletvekili Sayın Hışyar Özsoy'un.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, apar topar getirildi bu yasa teklifi. Ben Dışişleri Komisyonu üyesiyim. Doğrusu çıkan bir program yüzünden Komisyon toplantılarına katılamadım ama iktidar cenahı bir şekilde, çok seri bir şekilde bunu bu Meclise getirip buradan geçirmek istedi.

Doğrusu bu hız ve acele bana şeyi hatırlattı; yine geçen sene bu zamanlara yakın terörün finansmanı ile ilgili, hatırlayacaksınız, bir yasayı getirdiler son dakika; doğru düzgün toplumla tartışmadan Genel Kuruldan bir şekilde geçirdiler, yaptılar.

Şimdi, bunlar önemli tabii, yasalar. En nihayetinde iklim meselesini konuşuyoruz ve iklim meselesi şu an dünyadaki bir numaralı gündem. Fakat bu yasanın onama sürecinde sivil toplumun ne dediğini bilmiyoruz, basın bunun üzerine konuşmuyor, toplum bunun üzerine bilgilenmiyor; sadece bir yasa parçası buraya gelecek, oylayacağız, gidecek. Altı yıldır bu yasanın gelmesi lazımdı, gelmiyordu. Sebep ne? Sebep, Cumhurbaşkanı muhtemelen 150-200 kişiyi de peşine takarak iş çevreleriyle Glasgow'a gidecek, oraya gittiği zaman, işte, "Eritre'yle, Libya'yla, Suriye'yle aynı kampta olmamak için bu kâğıdı bir imzalayalım, bir oraya gidelim." diyor. Yoksa bunun mantığı nedir, yani altı yıl bekletip bu sıratımüstakimde getirip önümüze koymanın mantığı nedir, çok fazla anlamıyoruz.

Bakın, bu yaz boyunca Türkiye ilk defa çok şiddetli bir şekilde yangınları gündem yaptı. Kıymetli arkadaşlar -iktidar partisinden arkadaşlar, size de- bakın, beş altı yıldır ben Bingöl ve Diyarbakır Milletvekilliği yaptım, daha önce Bingöl, şimdi Diyarbakır, tam altı yıldır Dersim, Bingöl, Diyarbakır, Lice, Şırnak her yaz yanar, her yaz yanar ve hiç kimse gelip oraya müdahale etmez. Biz yandığını değil, güvenlik gerekçesiyle bilinçli bir şekilde yakıldığını düşünüyoruz çünkü insanlar o yangınları söndürmeye gittikleri zaman asker barikatlarıyla karşılaşıyorlar. En son bu yaz, Dersim'de Belediye Başkanı ve sivil toplum örgütleri, halk o yangını söndürmeye giderken önleri kesilmişti. Tam aynı dönemlerde Marmaris'te, Bodrum'da insanların içini yakan, acıtan yangınlar da oldu. Türkiye toplumu gerçekten ciddi bir tepki gösterdi; göstermesi gerekiyor, en nihayetinde ormanlar yanıyor; sadece insanlarla ilgili bir durum değil, kuş yanıyor, böcek yanıyor, bütün ekosistem yanıyor, darmadağın. Biz şunu beklerdik işin doğrusu: Yani bu kadar orman yanarken ülkenin batısında, her yaz bu ülkenin doğusunda, Kürt illerinde yanan ormanlar konusunda da bir hassasiyet oluşmasını beklerdik. Daha ilginç bir şey oldu; ne oldu? 3-5 kendini bilmez sosyal medyadan, işte "Teröristler yaktı, örgüt yaktı." gibi birtakım asparagas haberlerle milleti galeyana getirdi. Sonra bir baktık ki Marmaris'te Manavgat'ta, Antalya'da, orada burada silahlı, palalı insanlar sokaklara inmişler, kimlik kontrolü yapıyorlar, Kürt gördükleri vatandaşlara da her türlü hakareti yapıyorlar, biz bunları gördük. O dönem belki bunun üzerine çok fazla gitmedik toplumsal hassasiyet fazla diye ama bütün bunların hepsini toplumun hafızası not etti. Bu hatırlatmayı niye yapıyorum? Yani düşünün, Türkiye'de... CHP'li arkadaşlar, rica ediyorum, özellikle ana muhalefet, kıymetli arkadaşlar; bakın, Türkiye baştan başa yanıyor, 100'e yakın yangın var. Zaten yangın söndürme uçagımız yok, derli toplu bir politikamız yok...

BAŞKAN – Arkadaşlar, biraz daha sessizlik lütfen, çok uğultu var, rica ediyorum.

HİŞYAR ÖZSOY (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani Türkiye yaz boyunca yanıyor, ortaya konulan bir Hükûmet politikası yok. Biz o yangın uçakları... Biliyorsunuz, ne durumlar yaşadık, hatırlatmaya gerek yok. Bulunabilen yöntem ne biliyor musunuz, yangınla nasıl başa çıkıyoruz? Sokakta 3-5 kendini bilmez palalarla, silahlarla yol kontrolü yapıyor ya, polis bile müdahale etmiyor, bunları gördük. Bunları niye hatırlatıyorum kıymetli arkadaşlar? İnşallah yanılırız ama önümüzdeki dönem çok daha büyük yangınlar olacak; sadece Türkiye'de değil, dünyada olacak. Bu sene Yunanistan yandı, Ukrayna yandı, İtalya yandı, Amerika sürekli yanıyor, Kaliforniya her yıl yanıyor yani o kadar büyük bir aciliyet var ki. Öte taraftan, biz burada Bartın'ı konuştuk, değil mi? Selleri konuştuk. Almanya, hani, en medeni, sözüm ona, böyle doğa olaylarıyla başa çıkabileceğini düşündüğümüz ülkelerin en başında geliyor ama sel oldu, onlarca insan öldü, yıkımlar oldu.

Kıymetli arkadaşlar, bu iklim meselesi çok ciddi bir mesele ve biz maalesef, Hükûmetin yirmi yıllık politikasında iklim ve çevre konusunda kesinlikle sistemli bir entegre politikası olmadığını düşünüyoruz. Biz Paris Şartı'nı, bu anlaşmayı tabii ki sonuna kadar destekliyoruz, geç kalınmıştır ama bu anlaşmanın daha entegre, daha bütünlüklü bir konsept içerisine yerleştirilmesi, iklim ve ekoloji meselelerinin Türkiye'nin de ana gündemi olması gerektiğini düşünüyoruz. Niye böyle düşünüyoruz? Bakın, Avrupa'da ve Amerika'da bu "Green Deal" tartışmaları var "Yeşil Mutabakat" dedikleri. Artık, sermaye, ticaret, üretim, endüstri, bütün bunların hepsi iklim ve ekolojiye göre kendini yeniden dizayn etmeye çalışıyor. Az önce Ünal Bey konuşmasında bahsetti. Ya, Türkiye mecburen bunu yapacak. Bakın, Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ekonomisi yüzde 60 oranında entegre gümrük birliği olduğu için. Türkiye'nin yaptığı ihracatın yüzde 50'si Avrupa Birliği ülkelerine. Avrupa Birliği 2030 yılında karbon salınımını yüzde 55'e indirmeyi, 2050 yılında da karbonsuz ticaret düşünüyor. Bu, şu demektir: Türkiye kendisini bu sera gazları emisyonu konusunda, bu karbon salınımı konusunda belli standartlara çekmezse -bu böyle boşuna bir doğa sevicilik meselesi değil- ticaretini, ekonomisini, endüstrisini çok büyük oranda vuracaktır. O açıdan zaten, öyle tahmin ediyoruz, Cumhurbaşkanı geniş iş çevreleriyle birlikte Glasgow'a çıkarma yapacaklar. Tabii, burada keşke iklimin korunması için, çevrenin korunması için bir niyet, bir hassasiyet olsa, keşke böyle olsa, muhtemelen başka kaygılar var. Başka kaygılar bile olsa bu anlaşmanın olması önemli, en azından sürekli

olarak Hükûmete hatırlatırız: "Böyle bir anlaşmaya imza attınız, oraya buraya termik santral yapmayın, işte şunu kontrol edin, bu anlaşmanın gereklerini yerine getirin." Hoş o konuda da çok ümidimiz yok, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye'nin tanıdığı bir mahkeme olduğu hâlde -Vekilim biliyor, hemen hemen her oturumda konuşuyoruz Avrupa Konseyinde, Avrupa Konseyini tanıyan, üyesi olan ama Avrupa Konseyi mahkemesinin kararlarını tanımayan bir ülke var, böyle ilginç bir durum. Dolayısıyla hani bu yasa geldi geçti ama asıl önemli olan bunun uygulanması meselesidir. Bunun da biz tabii ki muhalefet olarak takipçisi olacağız.

Yalnız, bu aralar söylem düzeyinde de olsa iktidarın iklim konusunda, ekoloji konusunda söz üretmesi sevindiricidir. Arkadaşlar da hatta Glasgow'a gittikleri zaman muhtemelen bir sürü böyle güzel ifadeler filan da olacak; iklimin korunması, çevrenin korunması için Türkiye üzerine düşeni yapacak. Yalnız, bir iki yıldır, bir Yeşiller Partisi var, Türkiye'de kurulmaya çalışılıyor. Buradan Cumhurbaşkanı'na söyleyelim, onun dışında herhâlde kimse yapamıyor bu işi, müsaade etsin, bir kanun hükmünde kararnameyle şu partiyi de bir kursunlar ya. Ya, bunlar iklim ve çevre konusunda siyaset yapmak istiyor, Yeşiller Partisi. İki üç yıldır dilekçelerini veremediler, dilekçelerine cevap alamıyorlar, bir parti kuracaklar. Dolayısıyla hani Paris Şartı'nı imzalayabilirsiniz, iklim konusunda çok güzel şeyler söyleyebilirsiniz ama bir zahmet bu Yeşiller Partisine de bir müsaade edin, açılınsınlar.

Kıymetli arkadaşlar, Türkiye'nin iklim ve çevre konusunda yapması gereken çok şey var ancak maalesef böyle son dakikaya kadar biz bir şeyler yapmıyoruz. İlginç bir modeli var Türkiye'nin -sözümü dikkatli seçiyorum, polemiklere mahal vermemek için- böyle dışarıdan iteklemeli. İllaki birileri dışarıdan biraz böyle itekleyecek, iklim konusunda adım atacaksın; Avrupa Konseyi biraz böyle itekleyecek, demokrasi, insan hakları konusunda adım atacaksın. Biz HDP olarak şöyle diyoruz: Türkiye'de yaşayan insanlar diğer halklar gibi çok güzel bir çevrede, sağlıklı bir iklimde yaşama hakkına sahiptir. Biz bunu destekliyoruz yani bu anlaşmayı destekliyoruz tabii ki ama mesele anlaşmaları desteklemek değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

HİŞYAR ÖZSOY (Devamla) – Bu halkın layık olduğu çevre koşullarını, iklim koşullarını oluşturmak için bu Hükûmetin hem siyasal irade göstermesi hem de bütçe ortaya koyması lazım. Tabii ki bu Hükûmetin iklim, çevre konusunda yapacağı bütün olumlu şeylere sonuna kadar destek vereceğiz bu anlaşmaya destek vereceğimiz gibi ama maalesef yani uluslararası hukukla sürekli olarak problem yaşayan... Özellikle son birkaç yıldır böyle bir görüntüsü var, sadece görüntü değil, böyle bir gerçeklik var. Umarız Paris Anlaşması'nı imzalamak hayırlara vesile olur ve kâğıt üzerinde kalan bir başka anlaşma olarak kalmaz.

Bu duygu ve düşüncelerle Genel Kurulu, sizleri selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.09

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.35

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Emine Sare AYDIN (İstanbul), Sevda ERDAN KILIÇ (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

279 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, 1'inci maddeyi okutuyorum:

PARİS ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – (1) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin 21 inci Taraflar Konferansında kabul edilen ve Türkiye Cumhuriyeti adına 22 Nisan 2016 tarihinde imzalanan "Paris Anlaşması"nın beyan ile birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Evet, maddeler üzerinde gruplar adına ilk söz talebi Halkların Demokratik Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Erol Katircioğlu.

Buyurun Sayın Katircioğlu. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, hepinize iyi akşamlar.

Bugün Paris İklim Anlaşması'nı konuşuyoruz. Ben bu ihtiyacın genel yapısıyla ilgili olarak birkaç şey söylemek istiyorum ki tartışma biraz daha belki anlamlı bir yere oturur diye düşünüyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, hepimiz biliyoruz ki yeryüzünde 197 tane -galiba, son olarak, öyle hatırlıyorum- ulus devlet var ve bu ulus devletler çeşitli biçimlerde birbirleriyle ilişki içinde oluyorlar fakat Birleşmiş Milletler şeklindeki bir organizasyonun dışında çok çeşitli sorunlarla karşılaştıkları hâlde bu sorunları küresel bağlamda çözemiyorlar, daha doğrusu küresel bağlamda çözmenin kurumsallaşmasını yaratamıyorlar dolayısıyla da ülkelerin birlikte davranmaya ihtiyacı olan konular var ve bunların esasında zamanla değiştiğini de görüyoruz; mesela, Kanada'da asit yağmurları Amerika'yı da etkilemeye başlıyor. Dolayısıyla da asit yağmuru sorunu konusu sadece Kanada'nın sorunu olmaktan çıkıyor, aynı zamanda Amerika'nın da bir sorunu hâline geliyor. Dolayısıyla da asit yağmurlarıyla mücadele sadece Kanada'nın halledebileceği bir mücadele olmak durumunda değil, aynı zamanda Amerika'nın da o mücadelede bir payı olması gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, bu Paris İklim Anlaşması esasında böyle bir ihtiyacın sonucu olarak ortaya çıkmış olan bir anlaşma. Daha doğrusu, bir anlaşma olmaya çalışan bir anlaşma, henüz daha herkesin inna olduğu ve herkesin destek verdiği bir yapıda değil hepinizin de bildiği gibi.

Değerli arkadaşlar, şöyle düşünelim: İki ülke varsayalım, bu 197 ülke dışında iki ülke varsayalım ve tabii, bu iki ülke halkları da esasında havanın kirliliğinden dolayı yani karbon emisyonundan dolayı zarar görüyor. Dolayısıyla da bir anlaşma üretip de birlikte bir karşı mücadele başlatma ihtiyacında olduklarını düşünelim fakat herhangi bir ülke düşünün, A ülkesini düşünün, bu mücadele sonuç olarak bir maliyeti olan bir mücadele yani bir maliyet üstlenmesi lazım fakat A ülkesi diyor ki B ülkesi için: "Ya, asıl B ülkesi havayı kirliliyor, dolayısıyla da asıl işin ceremesini B ülkesinin çekmesi gerekiyor, daha fazla fon ayırması gerekiyor." veya en azından karşı tarafın ne harcayacağını bilemediğinden dolayı esasında kendi çıkarı neyse onu yapmaya doğru yöneliyor. Fakat aynı sorunsal B ülkesi için de geçerli, B ülkesi de bakıyor A ülkesine ve A ülkesinin nasıl davranacağını bilemediği için o da herhangi bir şekilde birlikte davranmayı gerçekleştiremiyor. Yani sonuçta hava temizlenseydi her iki ülkenin de halkları temiz havayı soluyacaklardı fakat her iki ülkenin de yönetimi birbirlerine güvenmedikleri için veya diğerinin daha fazla kaynak ayırması gerektiğini düşündüklerinden dolayı bir anlaşmaya varamıyorlar ve dolayısıyla da iklim sorunu yaşanmaya başlanıyor.

Şimdi, bir an için düşünelim arkadaşlar, B ülkesini ele alalım. B ülkesi desin ki: "Ya, A ülkesi buna katlanmıyor." Diyelim ki B ülkesi gelişmiş bir ülke, parası da var "Ben harcayayım bu parayı." diyor. Tabii, bu iki ülkenin katkısıyla olabilecek olandan daha maliyetli bir şey bir tek ülke yapmaya kalktığında.

Değerli arkadaşlar, şimdi şöyle garip bir durum ortaya çıkıyor: Diyelim ki B ülkesi havanın temizlenmesine yönelik olmak üzere yatırımlar yapıyor, karbon emisyonunu azaltıyor vesaire A ülkesinin herhangi bir katkısı olmadan ama arkadaşlar, hava havadır. Sonuç olarak A ülkesinin de insanları bu temiz havadan yararlanacaklar ve üstelik de hiçbir katkı vermeden yararlanacaklar. Dolayısıyla da değerli arkadaşlar, bu 2 ülke arasındaki ilişkiler maalesef birlikte davranma hâline dönüşmüyor. Yani benim şimdi anlattığım oyun teorisinden bir parça esasında ama bunu çok çeşitli konularda değerlendirebilirsiniz. Yani farklı ülkelerin birbirlerine yeterli kadar güvenemedikleri için, yeterli kadar birbirlerine ilişkin bir enformasyona sahip olmadıkları için bir anlaşmaya varmaları mümkün değil. Dolayısıyla da Paris Anlaşması esasında, gerçekten de iklim krizinin giderek arttığı gerçeğini her gün gören şu anda yaşayan insanlar olarak gerçekten önümüzdeki yılların hiçbirimiz için olumlu olacağını düşünmüyoruz. Dolayısıyla da her birimiz aslında birlikte davranıp, hava kirliliğini ve iklim krizini önleyici tedbirleri alıp, işte, 2 derece hedef olarak konulmuş, 2 derece aşmayacak biçimde bir emisyonu, karbon emisyonunu gerçekleştirmeye yönelmek istiyorlar. Fakat değerli arkadaşlar, dediğim gibi, bunun olabilmesi için tarafların birbirine güvenmeleri lazım, bir. İkincisi, tarafların gerçekten de karşılaştığımız sorunun herhangi bir tek ülkenin çözemeyeceği bir sorun olduğunun bilincinde olması lazım ve dolayısıyla da birlikte davranmanın kaçınılmaz olduğunu kavramış olması lazım. Fakat arkadaşlar, burada da yine şöyle bir sorun var: Diyelim ki birlikte davranmaya karar verdiler ama... Mesela Türkiye bunu yapıyor anladığım kadarıyla, Paris Anlaşması'yla ilgili öyle bir kriter önerdi ki bir anlamda sera gazı salınımının daha da artacağı bir hedefi bir bakıma koymuş oldu. Bunu niçin yaptı? Bunu şunun için yapıyor anladığım kadarıyla: "Çünkü dünyayı kirletenler, kirlı havanın olmasına neden olanlar ileri Batı ülkeleri. İleri Batı ülkeleri temizlesinler havayı veya en azından bizim de orada olmamızı istiyorlarsa eğer, o zaman bize fon vermeleri, para vermeleri gerekiyor." diyor. Paris Anlaşması'nı organize eden kesimler bunu bildikleri için de çeşitli fonların kullanılmasına ilişkin olmak üzere bir adım attılar. Yani, birlikte davranmalarını, birbirlerini kandırmamalarını, yapıyormuş gibi davranıp da yapmamayı önlemek için bu fon meselesini gündeme getirdiler. Anladığım kadarıyla Türkiye de 3 milyar euro civarında bir fon alacak ve o sebeple de Glasgow'a gidilecek, imzalar atılacak, bu fon Türkiye'ye getirilmiş olacak. Fakat değerli arkadaşlar, bu fonu nasıl kullanacağını bilmiyoruz ama bildiğimiz bir şey varsa, bu seneyi, geçen seneyi düşünün Türkiye'yi... Gerçekten de ben uzun yıllar İstanbul'da yaşadım, İstanbul'un ikliminin nasıl değiştiğini kendi deneyimimle biliyorum, Karadeniz hakeza öyle. Dolayısıyla da iklim krizi gerçek bir kriz ve bu gerçek krizi önlemenin yolu da gerçekten diğer dünya ülkeleriyle birlikte davranmaktır, samimi olarak davranmaktır. Yoksa kredi alacağız, fon alacağız, 3 milyar euromuz olacak biçimindeki bir kaygıdan ziyade, böyle bir amaçla, gerçekten iklim krizine son vermenin bir neferi olarak Türkiye'nin de kendini bu mücadelenin içinde görmesi lazım. Şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar -zamanı bitiyor- Türkiye'ye yakışın bence budur. Gerçekten bu söylemeye çalıştığım, Adalet ve Kalkınma Partisinin sözcülerinin de zaman zaman bu konuyla ilgili ifade ettiklerinden anladığım rahatsızlıkları yani Batı'yla ilgili itirazlarını anlıyorum fakat değerli arkadaşlar, Türkiye gerçekten de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında ilginç bir örnek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

Buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (Devamla) - ...olduğundan dolayı, bu konuda, gerçekten samimi bir şekilde bu işin başını çeken ülkelerden biri olmalı. Ben zaman zaman bu kürsüye çıktığımda da söylüyorum, Sayın Cumhurbaşkanının "Dünya 5'ten büyüktür." lafı doğru bir laftır çünkü gerçekten de insanlık, henüz daha yeryüzü düzeyinde bu türden normları koyacak, bu türden değerleri benimsetecek bir noktaya doğru evrilemedi. Dolayısıyla da Türkiye'nin kendi misyonu itibarıyla da bence bunu yapması lazım yani bu işin başını çeken ülkelerden biri olması lazım, sadece ve sadece 3 milyar euro gelecek diye de bu işin altına imza atmaması lazım diye düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ederim.

İyi akşamlar. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Yunus Emre. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Çok önemli bir konu üzerinde konuşuyoruz, önemli bir tartışma yapılıyor. Tabii, şöyle bir boyutu da var hadisenin, onu da unutmamak gerekir diye düşünüyorum: Artık, günümüzde, uluslararası politikada güvenlik konusunda da çok ciddi değişimler oldu yani geçmişte olduğu gibi güvenlik konuları sadece askerî güvenlik bakımından ele alınmıyor. Örneğin siber güvenlik çok önemli bir tema olarak öne çıktı. Yine, benzer şekilde doğayla, çevreyle, göçle ilgili konular da uluslararası güvenliğin çok temel konuları arasında yer almaya başladı.

Bugün konuştuğumuz iklim krizinin de uluslararası güvenlik bakımından çok önemli bir konu olduğunu göz önünde bulundurmanız gerekir diye düşünüyorum ve aynı savaşlar gibi sonuçlar üretiyor yani nasıl ki savaşlarda insanlar ölüyorsa, hayvanlar ölüyorsa, iklim krizi nedeniyle de insanlar ölüyor, hayvanlar ölüyor; nasıl ki savaşlar dünyada ekonomiyi, siyaseti istikrarsızlaştırıyorsa, iklim krizi de yine ekonomiyi, siyaseti istikrarsızlaştırıyor. Yine, benzer şekilde, uluslararası çatışma konuları nasıl ki kaynaklar üzerinde bir rekabet yaratıyor, o rekabet de birtakım çatışmalar, savaşlar üretiyorsa, yarın öbür gün iklim krizi derinleştikçe, dünyadaki kaynaklar üzerindeki rekabet sebebiyle yeni savaşlar, yeni çatışmalar da kapımızda bekliyor.

Özetle, değerli arkadaşlarım, çevre, iklim konularının çok önemli bir güvenlik boyutunun olduğu unutmamak gerekir. Türkiye açısından da çok özel bir durum var bu kapsamda yine hatırlanması gereken, o da bundan sonraki dönemde, Türkiye'nin iklim krizi nedeniyle oluşacak göç hareketlerinden en fazla etkilenecek ülkelerden birisi olması.

Bakın, değerli arkadaşlarım, artık uluslararası literatüre yeni bir kavram girdi: İklim mülteciliği. Yani iklim olayları sebebiyle, iklim krizi sebebiyle insanlar göç etmek zorunda kalıyorlar. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin rakamlarına göre, 2008'den bu yana her yıl 21 milyondan fazla insan seller, kuraklık, kasırgalar, fırtınalar gibi olaylar sebebiyle göç etmek zorunda kalıyor. Yine, benzer şekilde, 2016'dan itibaren dünyanın en büyük 10 göç hareketliliğine bakıldığında, bunların hepsinin sebebi iklim değişikliğiyle ilgili sebepler değerli arkadaşlar.

Türkiye açısından bu meseleyi değerlendirdiğimizde çok önemli bir yayın var "The Lancet" isimli, dünyanın en önemli, en prestijli tıp dergilerinden birisi bu dergi. Burada çıkan önemli bir yazıda, Türkiye'nin, ilerleyen dönemde iklim krizi nedeniyle oluşacak göç hareketlerinden en fazla etkilenecek 3 ülkeden 1'i olduğu not ediliyor. Yani Kanada, Türkiye ve İsveç iklim krizinin yarattığı göç hareketliliğinden en fazla etkilenecek ülkeler arasında yer alıyor ve Türkiye'nin tabii, tarihsel olarak göç yolları üzerinde bulunması sebebiyle çok önemli bir göç sorunu, Türkiye'nin geleceğine damga vuracak bir göç sorunu önümüzde duruyor. Özellikle bunu hatırlatmak gerekiyor. Afrika'nın kuzey bölgelerinden bu göç hareketlerinin Türkiye'ye yönelik olacağı anlaşıyor.

Değerli arkadaşlarım, bu açıklamaların yanında şunu da eklemem gerekiyor: Vatandaşlarımız da bu durumun farkında, Türkiye açısından bu olayın -dünyamız açısından da- ne kadar önemli olduğunu farkında. Bakın, yakın zamanda yapılan iki önemli araştırma var, biri KONDA'nın yaptığı bir araştırma... KONDA'nın araştırmasına göre, Türkiye'de seçmenlerin yüzde 76'sı doğal afetlerin sıklaştığını düşünüyor ve yüzde 87'si ise küresel ısınmanın çok gerçek, çok önemli bir fenomen olduğu kanaatinde. Yine, bu çerçevede yapılan uluslararası bir araştırmanın Türkiye boyutunda, yüzde 83'ü, Hükûmetin ve ülkelerinin yani Türkiye'nin küresel ısınmaya yönelik mücadelede daha fazla tedbir alması gerektiğini, daha fazla harekete geçmesi gerektiğini düşünüyor ve Türkiye'deki gençlerin yüzde 95'i de iklim krizinin ülkemize yönelik en büyük tehditlerden, en büyük tehlikelerden biri olduğunu düşünüyor. Şimdi, böyle bir manzara var orta yerde ve vatandaşlarımız da bu durumun farkında. Tabii, bunun sadece iklim değişikliğinin, iklim krizinin küresel ısınmanın, dünyanın sıcaklığının birkaç derece artacak gibi düşünülmesi çok hatalı; bugün de yaşamakta olduğumuz fırtınalar, aşırı yağışlar, sel felaketleri başta olmak üzere birçok doğal afet aslında bu durumla ilgili.

Az önce de ifade etmiştim, önemli tedbirler alınıyor değerli arkadaşlarım. Örneğin İskandinav ülkeleri toprak kaymaları olacak diye düşünüyorlar ve yeni bir kentsel planlama yapıyorlar iklim krizini merkeze alan. Amerika Birleşik Devletleri de kentlerini bu duruma dayanaklı hâle getirmeye çalışıyor, deniz seviyesinde bulunan deniz kuvvetleri üslerini, turistik tesislerini, sanayi tesislerini -ki nüfusun da yoğunluğu kıyılarda yaşadığı için- bu duruma uyumlu hâle getirecek tedbirler almakla uğraşıyor. Afrika'da, bizden çok daha zor durumda bulunan bir ülkede, Uganda'da çok önemli tedbirler alınıyor. Mesela, orada, işte, bu "Robusta kahvesi" denilen kahvenin üretildiği bir bölge var, o bölgenin küresel ısınma nedeniyle ilerleyen dönemde bu kahve çekirdeklerini üretemeyeceği düşünülüyor ve önemli başka bölgeleri koruma altına almışlar; orada konut yapmıyorlar, sanayi tesisi yapmıyorlar, yerleşim alanına açmıyorlar, iklim değişikliği ya da iklim krizi nedeniyle oluşacak, küresel ısınma nedeniyle oluşacak gelecekteki ortamda, orada biz bu kahveyi ekebiliriz diye bütün o alanı koruma altına alıyorlar değerli arkadaşlarım. Türkiye'de ise ne yazık ki bu tedbirlerin, benzer tedbirlerin alınmadığı bir ortamı yaşıyoruz.

Bakın, biz, Cumhuriyet Halk Partililer olarak defalarca, sayısız defa bunu hatırlattık. Grup Başkan Vekilimiz burada, Sayın Özgür Özel, hafızam beni yanıltmıyorsa 3 defa basın toplantısı düzenledi, bu anlaşmanın Türkiye tarafından kabul edilmesini gündeme getirdi. En son, yanlış hatırlamıyorsam temmuz ayında yapmıştı. Sayısız defa bunları söyledik.

Şimdi, tabii, bugün bu anlaşmanın gelmiş olması önemli ama unutmayalım, G20 içerisinde ve OECD içerisinde en son kabul eden ülke olacağız değerli arkadaşlarım. Yani bunun ülkemizin itibarı bakımından da çok problemlidir bir durum olduğunu not etmem gerekiyor.

Şimdi, Türkiye'de tedbirsizlik derken birkaç örnek vermek istiyorum sürem yettiği ölçüde. Arkadaşlar, bakın, Akdeniz bölgesinde araştırmalara göre ocak ayı ortalama yağış miktarı 240 kilogram. Şimdi, bu iklim krizi sebebiyle 2070'e gelindiğinde, bu yağışın 120 kilograma düşeceği ocak ayı için düşünülüyor. Biz ne yapıyoruz Allah aşkına? Akdeniz bölgemizde, başta işte bu avokado olmak üzere birçok tropikal meyve ekliyoruz. Ya, çok açık bir durum var yani Türkiye su bakımından çok ciddi sorunlar yaşayacak ve biz hâlâ bu bölgede tropikal meyveleri ekmeye devam ediyoruz, daha da artırıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bir başka örnek, tabii, İstanbul'da. Şimdi İstanbul sınırlarına ulaşmış durumda, bugün 16 milyondan fazla insan İstanbul'da yaşıyor. İstanbul'un 2009'daki çok önemli çevre düzeni planı var, orada vurgulanmış "Aman, İstanbul'un kuzeyi yapılaşmaya açılmasın." diye. İstanbul'da yeni kuzey yolları yapıldı, havalimanı yapıldı. Bir tutturdunuz "İstanbul Kanalı" diye bir proje, o da yeni bir yapılaşma projesi. İstanbul'un su kaynakları tükendi, Batı Karadeniz'den, Trakya'dan İstanbul'a su geliyor. Şimdi, bu şartlar altında, İstanbul'un bütün yer altı sularını tehlikeye atan, İstanbul'un su kaynaklarını tehlikeye atan, adına "proje" dediğiniz işlemler gerçekleştiriyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, burada, tabii, değerli bürokratlar varken de bir konuyu hatırlatmak istiyorum. Birleşmiş Milletlerin bir önemli anlaşması bulunuyor, Biyoçeşitlilik Sözleşmesi. Şimdi, arkadaşlar, 2030'a kadar biz karasal alanlarımızın yüzde 17'sini, denizel alanlarımızın da yüzde 30'unu koruma alanı ilan etmeyi taahhüt etmişiz, kabul etmişiz. Şimdi, mesela burada, gerçekten yani bütün araştırmaların bize söylediği kötü bir vaziyet var yani yüzde 4'lerde kaldığı anlaşılıyor denizel alanlarda, karasal alanlarda yüzde 9 ya da benzeri rakamlar var. Yani biz Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'nde yaptığımız gibi yani taahhütlerimize uymak bakımından yaparsak eğer, zaten bugün hiç bu anlaşmayı da kabul etmeyelim değerli arkadaşlarım. Yani küresel ısınmayı, iklim krizini "Ya, bu bizi etkilemeyecek, Kuzey Kutbu'nda bulunan birtakım kutup ayılarıyla ilgili." falan diye düşünüyorsak eğer, "Bu bize bir etki yaratmaz." diye düşünüyorsak eğer ya da az önce ifade ettiğim gibi Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ndeki gibi davranacaksak eğer, hiç bugünden de bu anlaşmayı onaylamayalım. En azından kendimize ve milletimize karşı dürüst olalım.

Değerli arkadaşlarım, çok önemli şeyler var konuşacak ama son bir noktayı gündeme getirerek kapatmak istiyorum. Artık dünyada yeni kavramlarla karşı karşıyayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

YUNUS EMRE (Devamla) – Toparlıyorum.

Bunların başında da çevreyi savunuların korunması hakkı geliyor. Artık, Birleşmiş Milletler, bir temel insan hakkı olarak çevreyi savunuların korunması hakkını kabul ediyor ve bakın, dünyada 2007-2018 yılları arasında öldürülen 1.558 çevre aktivisti var. Bu listede bizim de 2 vatandaşımız var, hatırlayacaksınız Finike'de mermer ocaklarına karşı mücadele ettiği için öldürülen Büyüknöhuçtu çifti. Dünya, artık bu konuyu, çevreyi savunuların korunması hakkını bir temel insan hakkı olarak kabul ediyor ama ne yazık ki bizim ülkemizde çevreyi savunan insanlar, çevreyi korumak isteyen insanlar sizin iktidarınızda yerlerde sürükleniyor. Bu utancın Türkiye bakımından sona ermesini diliyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Çiğdem Karaaslan.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÇİĞDEM KARAASLAN (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, sözlerime, yeni yasama yılında Genel Kurulumuzun ilk gündem başlıklarından birinin ülkemizi, dünyayı ve insanlığı yakından ilgilendiren iklim değişikliği konusuyla ilgili olmasını son derece kıymetli bulduğumu belirterek başlamak istiyorum. İçinde bulunduğumuz dönemde uluslararası toplum Covid-19 salgını, savaş ve çatışmalar, terör, göç, küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliği gibi çok sayıda sorunla mücadele etmekte ortak bir çıkar yol bulmak adına çaba göstermektedir. Başka bir ifadeyle, bu yüzyılın en büyük sınavları bu alanlarda verilmektedir. Ancak henüz hiçbirinde somut bir başarı elde edebilmiş değiliz maalesef. Oysaki teknolojinin sağladığı imkânlar her geçen gün artarken, erişilebilirlik ve etkileşim her geçen gün daha da güçlenirken dünyada toplumlar arası sosyal, mekânsal ve ekonomik eşitsizlikler aynı oranda artmakta ve bu uçurum her geçen gün daha da belirginleşmektedir. İnsanlık bir yandan çağın en büyük sınavlarını verirken diğer yandan en büyük başarısızlıklarla karşı karşıyadır. Biz biliyoruz ki bugün uluslar coğrafi sınırlarını her ne kadar çizmiş ve ayrılmış olsalar da yeryüzü coğrafyası insanlık için bir bütündür. Dünyanın herhangi bir yerinde kanayan bir yaraya dönüşmüş meselenin diğer toplumları er ya da geç

etkilememesi söz konusu değildir. Bu sorunların çözümü iş birliğinin yanı sıra adil ve samimi yaklaşımları gerektirmektedir. Bunlardan biri eksik kaldığında başarı söz konusu olmamaktadır. Cumhurbaşkanımız ve Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde AK PARTİ olarak iktidara geldiğimiz ilk günden beri ulusal ve uluslararası her platformda mücadelemizi temellendirdiğimiz anlayış işte tam da budur.

Değerli milletvekilleri, sözlerime başlarken yer verdiğim sorunlardan küresel iklim değişikliği, önlem alınmadığı takdirde tüm insanlığı belirsiz ve karanlık bir sona doğru sürüklemektedir. Dünyanın bir tarafı aşırı yağış, sel ve taşkınlarla çaresizlik içinde mücadele etmeye çalışırken bir başka tarafı şiddetli kuraklık ve susuzluğu ortadan kaldıracak bir damla suya muhtaç yaşamaktadır; buzullar hızla erimekte, deniz suyu seviyeleri giderek yükselmektedir. Bazı toplumlar günün birinde şehrinin ya da ülkesini terk etmek zorunda kalacakları gerçeğiyle bugünden yüzleşmektedir; üstelik dünya henüz savaş ve çatışmalar nedeniyle ülkesinden ayrılmak zorunda bırakılanların göçlerine çare bulamamışken.

İklim değişikliğiyle mücadele konusu 1992 Rio Zirvesi'nden bu yana Birleşmiş Milletler himayesinde ve tüm üye devletlerin katılımıyla her yıl müzakere edilmektedir. İklim değişikliği politikalarının uzun dönemli amacını ve bu amaca yönelik ilke ve prosedürlerini belirleyen "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi" de yine bu yıl imzaya açılmıştır. Bugün, burada hep birlikte üzerinde konuştuğumuz Paris İklim Anlaşması esasen bu sözleşmenin bir uzantısıdır. Anlaşmanın hedefi, yüzyılın ortasına kadar küresel sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlı tutmaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek için her ülkenin alması gereken sorumluluklar ve atması gereken somut adımlar vardır. Burada, çerçeve sözleşmenin temel ilkesini hatırlatmakta fayda görüyorum: Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler. Bu ortak çabayı çok önemli ve değerli bularak Paris İklim Anlaşması'nı ilk imzalayan ülkelerden biri olduk ancak Türkiye Büyük Millet Meclisimizde bugüne kadar onaylamadık. Bunun nedeni, sözleşmenin temel ilkesiyle bağdaşmayan yükümlülükler arasında adaletsizliklere yol açan kararlara karşı ortaya koyduğumuz tepkidir. Tarih boyunca dünyayı en az kirleten ülkelerden Türkiye, dünyayı en fazla kirleten ve buna karşın en fazla sorumluluğu almaktan geri duran ülkelerle aynı kategoride yer almak istememiştir.

İkinci bir konu ise Paris Anlaşması'nı onaylayan ve güçlü iddialarla, taahhütlerle dünyaya meydan okuyan gelişmiş ülkelerin katettiği ya da katemediği mesafedir. Yakın zamanda açıklanan bir istatistiğe göre bugün karbon emisyonlarının yüzde 68'inden sadece 10 ülke sorumludur. Bu demek oluyor ki sadece 10 gelişmiş ülke üzerine düşeni yerine getirirse meselenin büyük bir kısmı çözülmüş olacaktır. Ancak bugün ortaya konulan iklim senaryolarının hiçbirinde mevcut taahhütler somut adımlarla hayata geçmediği sürece Paris Anlaşması'nın hedeflerine ulaşması mümkün görünmemektedir. Türkiye'nin bugün Paris Anlaşması'nı onaylama yönünde aldığı bu karar, tüm bu adaletsizliğin ortadan kalktığı anlamını da taşımamaktadır elbette. Bu karar, ülkemizin bugüne kadar yürüttüğü diplomasi trafiğinin, başarılı müzakerelerin bir sonucu olarak Türkiye'nin daha adil, sağlıklı, temiz ve yaşanabilir bir dünya için sürdürdüğü küresel iklim değişikliği tartışmalarını başka bir platforma taşıyacaktır. Zira Türkiye son yirmi yılda orman varlığını 20,8 milyon hektardan yaklaşık 23 milyon hektara çıkarırken ve dünyada orman varlığını artıran nadir ülkelere biri konumuna yükselirken Paris Anlaşması'nı henüz onaylamamıştık. Emisyon azaltımının en önemli adımlarından olan yenilenebilir enerji alanında güçlü politikalar ortaya koyarken, destekleme mekanizmalarını, teşvikleri hayata geçirirken ve bu sayede yüzde 53 oranındaki yenilenebilir enerji kurulu gücüyle dünyada 12'nci, Avrupa'da 5'inci sıraya yükselirken, Antarktika'da bilim üssümüzü kurarken, şehirlerimizin en merkezî noktalarını iklim değişikliğinde en önemli yutak alanlar olan millet bahçeleriyle donatırken, sıfır emisyonlu otomobilimiz olan TOGG'un ve diğer elektrikli araçların üretimine başlama kararı alırken, Sıfır Atık Projesi'yle geri kazanım oranını üç yılda 9 puan artırırken henüz Paris Anlaşması'nı onaylamamıştı.

Kısacası, Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadele noktasında üzerine düşeni fazlasıyla yapma yönünde kararlı adımlar atarken yalnızca Paris Anlaşması'nı değil, bu küresel sorunla mücadeleyi ve insanlığın geleceği için sorumluluk almayı üstlenmeyi esas almıştır. Paris Anlaşması'nı onaylamak ülkemiz için yeni bir dönemin başlangıcıdır elbette ama bu mesele sadece anlaşmayı onaylamak, taahhüt vermek, vermemek kavramlarıyla sınırlandırılmayacak kadar da önemlidir. Cumhurbaşkanımız, Birleşmiş Milletler kürsüsünden dünyaya seslenirken anlaşmayı onaylayacağımızı söylemenin yanı sıra, dünya için en önemli kırılma noktalarından birinin eşliğinde olduğumuz bu dönemin tabiat ve insan arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendireceğinin, çağın ihtiyaçlarının ve önceliklerinin yeni bir boyut kazanacağını da vurgusunu yapmıştır. Ve hemen arkasından Türkiye'ye dönmesiyle birlikte yaptığı açıklamada ülkemizin enerjiden sanayiye, şehircilikten tarıma, ulaşımdan atık yönetimine kadar her alanda toplumsal, mekânsal ve teknolojik dönüşümünü içeren yeşil kalkınma devrimini başlattığımızın ve 2053'te "net sıfır emisyon" hedeflediğimizin müjdesini vermiştir.

Ülkemizin ulusal ve küresel sorunlara somut çözümler ürettiği bu süreçte muhalefet partilerinin de destek olmasını bekliyoruz. Çevre konusunun siyasetüstü bir mesele olduğunu, Gazi Meclisimizin kürsüsü başta olmak üzere çeşitli platformlarda defalarca dile getirdik. Akdeniz havzasında olmamızdan dolayı bu değişimden etkileneneğini bildiğimiz ülkemiz için ve tüm insanlığın ortak sorunu olan ve ortak çözümleri gerektiren küresel iklim değişikliğiyle mücadeleyi tavizsiz şekilde sürdürmek durumundayız.

Bugün Meclisimizin sergileyeceğine inandığım ortak duruş, evlatlarımızın yarınları ve nesillerimizin geleceği açısından da tarihî önemde bir gelişme olarak kayıtlara geçecektir. Cumhurbaşkanımız ve Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 76'ncı Genel Kurul vesilesiyle Birleşmiş Milletler kürsüsünden verdiği mesajlar ve küresel adalet vurgusuna da burada ayrıca değinmekte fayda var.

Adaletli olmayı, zalimin karşısında, mazlumun yanında olmakla; zulmün karşısında, adaletin safında durmakla eş tutan Sayın Cumhurbaşkanımız insanlığın tamamını ilgilendiren küresel iklim değişikliği meselesindeki adaletsizliklere dikkat çekmek üzere Birleşmiş Milletler kürsüsünden bir kez de bu mesele için "Dünya 5'ten büyüktür." demiştir. Türkiye, insanlığın bugününü ve geleceğini ilgilendiren her konuda olduğu gibi, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede de dünyaya örnek ve öncü olma pozisyonunu bir kez daha en güçlü şekilde teyit etmiştir.

Bugün artık geri dönüşü olmayan bir sürecin tam ortasındayız. Tabiatın dengesi ne kadar tahrip edilirse doğal afetlerin yıkıcılığı da o derece artmaktadır. Ayrıca, geldiğimiz noktada küresel ve ulusal çabaların yanında, bireysel çabalarımızla da yapabileceğimiz çok şey var. Aşısı ve ilacı olmayan küresel iklim değişikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi noktasında her birimiz birer aşı, her birimiz etkili birer ilaç olabiliriz. Tabiatın tüm değerleriyle birlikte insana emanet edildiğinin bilinciyle, İlahi kudretin mükemmel bir denge içinde yarattığı dünyanın ve çevremizin korunmasından elbette mesulüz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇİĞDEM KARAASLAN (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

Buyurun Sayın Karaaslan.

ÇİĞDEM KARAASLAN (Devamla) – Salgın sonrasında hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını; siyasi, sosyal sistemin yeniden inşa edileceği yeni bir döneme girileceğini her platformda vurgulayan Sayın Cumhurbaşkanımızın "yeşil kalkınma" vurgusu, sahip olduğumuz vizyonun ve önümüzdeki süreçte dair öngörüsünün bir sonucudur. Çevre dostu uygulamaların

kalkınmanın önünde engel olduğu inancı artık tarihe karışmıştır. Yeşil kalkınma hedefiyle Türkiye, salgın sonrası yeni döneme dair farklı bir kulvara girmiştir.

Bu düşüncelerle Paris Anlaşması'nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ne destek verecek olan yüce Meclisimizi selamlıyor, bu yeni dönemin ülkemiz, dünyamız ve tüm insanlık için hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Hasan Kalyoncu.

Sayın Kalyoncu, şahsınız adına da söz talebiniz var, ikisini birleştiriyorum; konuşma süreniz on beş dakikadır.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu ve şahsım adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlarım.

Sayın milletvekilleri, çevre sorunlarıyla ilgili çalışmalar Sanayi Devrimi'nden sonra bilim dünyasında başlamış; kitaplar, yayınlar, konferanslarla devam ederken 1970'li yıllarda çeşitli araştırmalarla desteklenmeye başlanmıştır.

İklim değişikliğiyle ilgili ilk uluslararası anlaşma ise 1992 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'dir. Türkiye, OECD üyesi olması sebebiyle sözleşmenin insan kaynaklı sera gazı salımını azaltmayı kabul eden ve gelişmiş ülkeler listesini de gösteren Ek-1 listesine ve geliştirmekte olan ülkelere finans ve teknoloji desteği sağlamakla yükümlü kılınan Ek-2 listesine dâhil edildiği için uzun süre sözleşmeye taraf olmamıştır. 2001 yılında Ek-2 listesinden çıkarılmasının ardından Ek-1 ülkesi olarak 2004 yılında sözleşmeye, 2009 yılında Kyoto Protokolü'ne taraf olmuştur. Ancak herhangi bir sera gazı emisyonu azaltım yükümlülüğü almamıştır. 2010 yılında Türkiye'nin Ek-1 ülkesi olarak özel koşulları sözleşmenin 16'ncı Taraflar Konferansı kararıyla tanınmış, 2014 yılında alınan 20'nci Taraflar Konferansı'nda ise Türkiye'ye en azından 2020 yılına kadar finans teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteği sağlanmasının önünü açan karar alınmıştır. Türkiye, yeni iklim rejiminde finans ve teknoloji desteklerine erişim talebinin karşılanması kaydıyla 2015 yılında Paris Anlaşması'nı kabul etmiş ve 22 Nisan 2016'da imzalamıştır.

Uluslararası finans kuruluşları iklim dostu olmayan plan ve projelere fon aktarmayı kademeli olarak durdurmaya yönelik kararlar alma sürecine girmeye başlamıştır. Son olarak Avrupa Birliği tarafından açıklanan "Avrupa Yeşil Mutabakatı" Avrupa Birliği'nin 2050 yılında ilk iklim nötr kıta olma hedefini ortaya koyan ve politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendiren, hiçbir bölgenin geride bırakılmaması temel hedeflerini içeren yeni büyüme stratejisi olarak tanımlanmıştır. Yeşil Mutabakat'ta, Avrupa Komisyonunun Paris Anlaşması'nı gelecekte yapılacak kapsamlı ticaret anlaşmalarının hepsinde olmazsa olmaz unsur olarak önereceği belirtilmektedir. Ancak mutabakat kapsamında Avrupa Birliği, kendi sınırlarındaki üretimin karbon fiyatlandırmayı uygulamayan ülkelere kaymasını önlemeye yönelik olarak sınırda karbon düzenlemesi planlamaktadır.

Türkiye, Paris İklim Anlaşması kapsamında iki konunun önemi ve çözümü üzerinde durmaktadır. Birincisi, Türkiye'nin finans ve teknoloji desteklerine erişebilmesi bakımından kendisiyle benzer konumdaki ülkelerle eşit tutulması; ikincisi ise Türkiye'nin ekonomik büyüme, nüfus artışı gibi ölçütler dikkate alındığında, mutlak emisyon azaltımı yapmasının imkânsızlığı ve bu hususun kayıt altına alınması gerekliliğidir.

Kıymetli milletvekilleri, hepimizin bildiği üzere küresel ısınma ve iklim değişikliğinin sebepleri doğal süreçlerle insan faaliyetleri sonucu emisyondan kaynaklanmaktadır. Doğal süreçler kendi doğallığı içerisinde devam ederken insan faaliyetleri süreci hızlandırmıştır. Küresel ısınmaya insanlığın etkisi Sanayi Devrimi'yle başlamış ve emperyalizmin, kapitalizmin açgözlülüğü sonucu pervasızca dünyanın geleceği riske atılmıştır. Yapılan her şeyin çevreye, doğaya ve dünyaya etkileri göz ardı edilmiştir, daha fazla kazanmak, daha fazla konfor adına doğal kaynaklar hunharca tüketilmiştir. Bugün geline durumda, bu olaylara sebep olan ve gelişimini tamamlayan ülkeler dünya üzerinde tekrar baskı kurarken yaptıklarının bedelini ödemek hususunda bir çabaları da yoktur. Çeşitli anlaşmalar süreci sonucunda geline nokta Paris İklim Anlaşması olmuştur. Bu anlaşma kapsamına girmeyen savaş teknolojileri, uzay çalışmaları, nükleer denemeler ve terör desteği sonucunda emisyon oluşumları hep göz ardı edilmiştir. Örneğin, son dönemde Kuzey Afrika, Afganistan ve Orta Doğu'da çeşitli bahanelerle yaşanan bombalamalar ve terör olayları da bu kapsamda ele alınmamakta, terörden kaynaklı yangınlar görmezden gelinmektedir. Tüm bunların yanında karbon salımı konusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî sorumluluğu ele alındığında yüzde 0,6; güncel etkisi ise yüzde 1,1 civarındadır. O hâlde ülkemizin sanayileşmesi düşünüldüğünde, zaten etkisinin çok az olduğu ortadadır.

Durum böyleyken dünyayı bu hâle getirenlerin şimdi çevreci rolü üstlenmesi ve çevreyi kullanarak diğer ülkelere tekrar baskı uygulamaya kalkmaları da kabul edilemez. Tarihî sorumlulukları düzeyinde destek vermeleri gerekirken kendi oluşturdukları pisliği dünya milletlerine temizletmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, ülkelerin tarihî sorumlulukları belirlenirken sömürgecilik faaliyetleri sonucu dünyada farklı ülkelerde yaptıkları faaliyetlerin de kendi tarihî sorumluluk rakamlarına eklenmesi gerekmektedir. Son dönemlerde sanayileşmiş ülkelerin şirketleri üretimlerini geliştirmek için veya gelişmemiş ülkelere taşımış, bu ülkelerdeki faaliyetleri de üretim yaptıkları ülkeye değil, kendi hesaplarına dâhil edilmektedir. Gelişmiş ülkelerin yeşil teknolojiyi ve doğayla uyumlu geliştirdikleri sistemleri dünyadaki diğer devletlere ücretsiz şekilde transfer etmeleri ve mali olarak desteklemeleri gerekmektedir. Hâlbuki gelişmiş ülkelerin çevre politikalarıyla getirdikleri kısıtlamalar, doğayı korumak yerine geliştirdikleri teknolojiye yeni pazar alanları açma kaygısının daha belirgin olduğunu göstermektedir. Geline noktada, bu konuyla ilgili destek fonu'nda toplanması gereken miktarın çok altında bir para toplandığı da bilinmektedir.

Değerli milletvekilleri, Paris Anlaşması çevre ve doğayı koruma amacı gütsede Kutup Dairesi'nin son yıllarda dünyanın diğer bölgelerinden çok daha hızlı bir şekilde ısınması sebebiyle çok daha kolay ulaşılabilir ve cazip hâle gelmiştir. Bu durum, küresel ısınma ve dünyanın geleceği açısından endişe yaratsa da Kutup Dairesi'nde söz sahibi olan ülkelere açısından yeni imkânların müjdecisi olarak algılanmaktadır. Bölgede askerî ve ekonomik amaçlar taşıyan ülkeler, sınırların yeniden şekillenmesi için giderek daha yoğun bir çaba içine girmişlerdir. Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde kalan bölümü ifade eden bölgedeki kıyı ülkeler Kanada, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Norveç, Danimarka, İsveç, Finlandiya ve İzlanda bir yandan, iş birliği içerisinde olup diğer yandan, daha fazla söz hakkına sahip olma mücadelesindedirler. 2018 yılında Kuzey Kutbu planını açıklayan Çin de bölgede söz sahibi olma peşindedir. Bu ülkelerin tamamı da Paris İklim Anlaşması'nı kabul eden ülkelerdir. Bölgeyi ekonomik ve stratejik üstünlük mücadelesinin merkezine oturtan birçok sebep mevcuttur. Bunlardan en önemlileri ise bölgede yaklaşık olarak 90 milyar varil petrol, 47 trilyon metreküp doğal gaz ve 44 milyar varil doğal gaz sıvısı rezervi olmasıdır. Bu kaynakları bu derecede önemli kılan unsur ise önümüzdeki on yıllar boyunca yenilenebilir enerjide ne kadar artış olursa olsun çok büyük bir buluş gerçekleştirilmediği sürece fosil enerjinin hayatımızdaki yerinin pek de değişmeyeceği gerçeği ve ihtiyaç hâlinde, çevreye zarar verdiği görmezden gelinerek kullanılmaya devam edileceğidir. Durum böyleyken Yeşil Mutabakat metninin ve sınırda karbon vergisi konulmasının temel amacının çevre kirliliğini engellemeye mi yönelik olduğu yoksa yine kapitalist kaygılar çerçevesinde mi yorumlanması gerektiği sorusu akıllara gelmektedir. Örneğin, Rusya, Paris İklim Anlaşması'nı kabul etmekle birlikte öncü rol oynamak istemediğini beyan etmiş ve anlaşmayı kabulünden sonra termik santraller kurmuştur. Aynı zamanda Paris İklim Anlaşması'nı kabul eden ülkelerin Doğu Akdeniz'de yaptığı uygulamalar ve hukuksuzluklar da ülkemizce gayet net

olarak bilinmektedir.

Ayrıca, çoğunlukla emisyon azaltım taahhütleri 2030 ve 2050 yıllarını işaret etmektedir. Bu azaltım politikaları uygulanırken çeşitli simülasyonlara göre hesaplar yapılmaktadır. Ani değişimleri ortaya çıkarabilecek veya tetikleyecek doğal olaylar ve felaketler hesaba katılmamaktadır. Unutulmamalıdır ki Sibirya'daki mamutlar o kadar çabuk donmuşlardır ki ağızlarındaki yem veya midelerindeki besin bozulmaya bile fırsat bulamamış, donma olayı birkaç saat içerisinde gerçekleşmiştir.

Kıymetli milletvekilleri, bu süreçte, Türkiye, üzerine düşeni zaten yapmakta olup küresel manada da hem tarihî hem güncel açıdan etkisi oldukça düşüktür. Bunun yanında, iklim değişiminden ve küresel ısınmadan en fazla etkilenecek ülkeler arasında da yer almaktadır. Ülke olarak hem büyük tehdit altındayız hem de fonlardan yararlanamamaktayız. Uluslararası düzeyde özel şartlar konusunda daha da ısrarcı olmamız ve değişimlere gündeme getirmesi gerekmektedir. Ülkemizde orman yangınları, sel felaketleri, fırtınalar ve hortumlar; kuraklık, su kaynaklarında azalma ve kirlenme, iklime bağlı iç ve dış göç olayları bu aşamadan sonra daha fazla karşılaşacağımız sorunlardır. Bu sebeple ülke olarak iklim değişikliği ve küresel ısınmanın ülkemize etkilerini ulusal güvenlik boyutunda da ele almalıyız. Başta tarım olmak üzere, su kaynaklarındaki azalmalar öncelikli ulusal güvenlik problemi hâline dönüşmeden kısa, orta ve uzun vadeli politikalar üretmeli ve değişen şartlara uyum sağlayabilmeliyiz. Ayrıca, yapılacak mühendislik hesaplarında "iklim değişikliği katsayısı" belirlenerek uygulamaya sokulmalıdır.

Onlarca yıldır kanlı terör faaliyetlerinin hedefi durumunda olan ülkemizin, terör olaylarının karbon salımını da hesaplayarak bu durumu ortaya koyması ve uluslararası görüşmelerde gündeme getirmesi gerekmektedir. Keza, yakınımızdaki bölgelerde çıkan iç çatışmaların da insani ve ekonomik maliyetleriyle beraber çevresel maliyeti de göz önünde tutulmalıdır. Bu anlamda, millî güvenliğimizi doğrudan etkileyen terörün önlenmesi ve bölgemizde huzurun sağlanması aynı zamanda çevre yıkımını da durduracaktır.

Bu çerçevede, Milliyetçi Hareket Partisi olarak Paris İklim Anlaşması'nın onaylanmasını uygun bulmakla beraber, anlaşmanın kapsamının genişletilmesinin gerektiğini düşünmekteyiz. Özellikle kirliliğin kaynağı olan sanayileşmiş ülkelerin ahlâm kesmeyi bırakıp faaliyetlerinde Yeşil Mutabakat'a uygun bir tarz ve işleyiş getirmeleri ve geliştirmekte olan ülkelerin çevre kirliliğine karşı önlemleri ile doğal dengeyi koruma çalışmalarına her türlü destekleri sağlaması gerekmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 1'inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2– (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Madde üzerinde gruplar adına ilk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sayın Ayşe Sibel Ersoy'a aittir.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Saygıdeğer vekiller, iklim değişikliği, sınır tanımayan ve ülkelerin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak dünyamızın geleceği için en büyük tehdit olarak küresel gündemin ilk sıralarında yer alan sorunların başında geliyor. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde iklim değişikliği "Uzun süre boyunca iklimde gözlenen doğal değişimler ile doğrudan ya da dolaylı olarak insan faaliyetlerinin neticesinde ortaya çıkan ve küresel atmosferin kompozisyonunu bozan değişiklik." şeklinde tanımlanıyor.

Dünya Meteoroloji Örgütü 2020 Küresel İklim Durum Raporu'na göre 2020 yılında ortalama küresel sıcaklık sanayi öncesi dönemin yaklaşık 1,2 santigrat derece üzerinde gerçekleşti. Keza 2015 yılından sonraki altı yıl kayıtlara geçen en sıcak altı yıl oldu. Dolayısıyla dünyamız hızla ısınıyor.

İklim değişikliği konusunda bilimsel araştırmalar yapan Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından yayınlanan 1,5 Derece Küresel Isınma Özel Raporu'nda da dünyanın iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden giderek daha fazla zarar göreceği açıklandı.

Kıymetli vekiller, ülkemiz iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı dünyanın en hassas noktalarından biri olan Akdeniz havzasında yer alıyor. Geçtiğimiz temmuz ayında yüksek sıcaklık ve kuraklık nedeniyle yaşanan afetlerin izlerini silmek için uzun ve yoğun bir mesai harcadık, harcamaya da devam ediyoruz. Sayıları ve etkileri her geçen gün artan orman yangınları, seller, aşırı hava olayları sadece ülkemizin değil tüm dünyanın canını yakıyor. Dört mevsimin bir arada yaşandığı ülkemizde artık ne yazık ki ara mevsimleri de yaşayamıyoruz.

Kıymetli vekiller, Türkiye, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne, 2009 yılında ise sözleşmenin 2020 yılına kadar uygulama aracı olan Kyoto Protokolü'ne taraf oldu. Hepimizin malumu olduğu üzere 2015 yılında Fransa'nın Paris kentinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 21'inci Taraflar Konferansı'nda 2020 sonrası iklim değişikliği rejiminin çerçevesini oluşturacak olan Paris Anlaşması kabul edildi. Paris Anlaşması, 5 Ekim 2016 itibarıyla küresel sera gazı emisyonlarının yüzde 55'ini oluşturan en az 55 tarafın anlaşmayı onaylaması koşulunun karşılanması sonucunda, 4 Kasım 2016 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz Paris Anlaşması'nı 22 Nisan 2016 tarihinde New York'ta düzenlenen yüksek düzeyli imza töreninde 175 ülke temsilcisiyle birlikte imzalamıştır. Anlaşmanın uzun dönemli hedefi, küresel ortalama sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme göre 2 derece altında tutulması, ilave olarak ise bu artışın 1,5 santigrat derecenin altında tutulmasına yönelik küresel çabaların sürdürülmesi olarak ifade ediliyor.

Kyoto Protokolü sadece gelişmiş ülkeleri hedef alırken Paris Anlaşması her ülkenin küresel iklim eylemlerine kendi imkânları doğrultusunda mümkün mertebe katkı sunmalarını öngören bir yaklaşıma sahip. Diğer bir ifadeyle herkesi ancak gücü ve kabiliyetleri ölçüsünde iklim değişikliğiyle ortak mücadeleye davet ediyor. Yine, bununla birlikte, anlaşma, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine maruz kalan ülkelerin uyum ve azaltım kabiliyetlerinin artırılması amacıyla özellikle gelişmiş ülkelerin, en az gelişmiş ülkeler ve küçük ada devletleri olmak üzere ihtiyacı olan ülkelere finansman, teknoloji geliştirme ve kapasite geliştirme imkânı sağlamalarını öngörüyor. Burada ifade ettiğim hedeflerin belirlenmesinde ve uygulanmasında en önemli sacayaklarından birini hiç kuşkusuz ulusal katkılar oluşturuyor.

Anlaşmayla ülkelerin, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkesi uyarınca gerçekleştirilecekleri azaltım, uyum, finans, şeffaflık, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme konusundaki anlaşmanın temel hedefini yerine getirmeye yönelik faaliyetlerin yer aldığı ulusal katkı beyanlarını her beş yılda bir güncelleyerek sekreteryaya sunmaları öngörülmüştür. Ülkemiz de niyet edilen ulusal katkı beyanını 30 Eylül 2015 tarihinde sözleşme sekreteriyasına sunarak anlaşma kapsamındaki ilk adımını atmıştır. Ülkemiz, iklim rejiminde de genel itibarıyla yapıcı rol üstlenmiştir; geliştirmekte olan bir ülke olarak kendi imkânlarıyla küresel bir mücadelede var olabilmek için uyum ve azaltım eylemlerini gerçekleştirmeye devam ediyor, üstelik tarihî sorumluluğu sadece binde 6 olmasına rağmen bu çalışmaları yürütüyor kendi vatandaşımız için ve kendi doğamız için.

İklim değişikliği sadece bir ülkeyi, bir bölgeyi etkilemiyor, yakın zamanda yaşanan hadiselerde gördük ki gelişmiş veya

gelişmemiş olmak fark etmiyor. Zira iklim değişikliği bu konuda bir ayrıma gitmiyor. Dolayısıyla bu çerçevede dünyadaki gelişmeleri takip etmek ve onlarla uyumlu hareket etmek de kaçınılmazdır. Bu konuda öne çıkan uygulamalardan birini Avrupa Birliğinde görüyoruz. Birliğin Paris Antlaşması'nın yüzünlü ortasına doğru sıcaklık artışını sanayi öncesi döneme kıyasla +1,5 derece hedefine uyumlu iklim değişikliği politikaları, ülkemiz tarafından yakından takip edilmekte ve desteklenmektedir.

Yeni dünyada eksenler kayıyor. Bundan sonraki yeni küresel aktörlerin hedeflerini gerçekleştirebilmelerinin odağında Paris Antlaşması yer alıyor. Ülkemizin 2053 nötr karbon hedefi var ve hiç kuşkusuz bu hedefe ulaşmak için yeni ve güçlü bir yol haritasına ihtiyacımız olacak. Bu vizyon çerçevesinde kurum ve kuruluşlarımızın aktif ve koordineli çalışmalarıyla hedefe ulaşılmasında bazı düzenlemeler gerekmektedir, örneğin iklim kanununu Gazi Meclisimizin takdiriyle ivedi bir şekilde Meclisin onayından geçirmeliyiz. Keza, büyük bir etkileşim içerisinde bulunduğumuz Avrupa'nın yeni kalkınma hamlesi olan Yeşil Mutabakat çerçevesinde ileriki günlerde ihracatımızın önünde engel teşkil edebilecek sınırdaki karbon düzenlemesine karşı kendi ulusal emisyon ticaret sistemini kurma hazırlıklarının devam etmesi; yine "Çevre ve iklim" başlığı altında temiz üretim, çevre etiket ve sıfır atık projesiyle kaynak verimliliğinin artırılması; büyümemizi bu itibarla kaynaktan bağımsız kılan döngüsel ekonomi modeline geçiş için çalışmaların yürütülmesi; sürdürülebilir ulaşım araçlarına yönelik "sıfır emisyon, sıfır kirlilik" mottosuyla 3 bin kilometre bisiklet ve 3 bin kilometre yürüyüş yolu hedefine ulaşmak için yapılan çalışmalar; elektrikli skuterlerin trafikte kullanımı için yasal düzenlemeyi hep birlikte bu Meclisten oy birliğiyle geçirmiş olmamız ülkemiz adına umut veren adımlar olarak görülmelidir. Tüm bu gelişmeler, 2053 yolunda güçlü bir potansiyelimizin varlığına işaret ediyor.

İklim değişikliği gelecek nesillere bırakılamayacak kadar ciddi bir sorun ve mücadele kaçınılmaz. Paris Anlaşması'nın imzalanmasıyla ülkemiz, bugünden sonra yapılacak tüm müzakere süreçlerinde gözlemci olarak değil söz sahibi olarak yerini alacak. Paris Anlaşması'nın Meclisten geçmesiyle küresel rekabetçiliğimiz artacak ve yeşil finansmana da erişimimiz kolaylaşacak.

Bu itibarla bu anlaşmaya taraf olmamızı destekliyor, 2053 net sıfır emisyonunu daha sağlıklı bir yolla inşa etmek üzere üstümüze düşeni yapacağımızı yineliyor; emek veren tüm kurum, kuruluş ve temsilcilerimize teşekkür ediyor, kanun teklifimizin hayırlı olmasını diliyor ve Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Tulay Hatimoğulları Oruç.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizler bugün Paris İklim Anlaşması'yla ilgili, sözleşmeyle ilgili konuşurken birazdan yine, oylamaya sunulacak olan nükleer enerji alanında üçüncü şahıslara karşı hukuki mesuliyetle ve kullanılmış yakıt idaresinin güvenliğiyle ilgili teklifleri oylayacağız. Tabii, bütün bunlar esasen birbirine bağlı olan konular. Benden önceki konuşmacı arkadaşlar neden Paris İklim Anlaşması'nın kabul edilmesi gerektiğine dair oldukça ayrıntılı açıklamalarda bulundular.

Şunu söylemek gerekiyor ki 19'uncu ve 20'nci yüzyılda bizler doğayı çok yorduk. Bizler derken elbette tek tek bireylerin bunda payı var ama bireylerin payı çok küçük. Özellikle, Sanayi Devrimi'nden sonra ekolojik dengeyi gözetmeyen ve kâr hırsıyla önü alınamayan üretimin sonuçlarını şu an yaşamaktayız. Eğer bugün dünyada susuz kalmayla karşı karşıya kalabileceğimizi görüyoruz ve konuşuyorsak bunun nedenlerinin, esasının burada aranması gerekiyor.

21'inci yüzyılın koşullarında sermaye aynı şekilde ilerlenemeyeceğinin elbette farkına varmış ve bununla ilgili kendi çapında önlemler almaya çalışıyor. Bu önlemleri alırken kâr hırsından vazgeçiyor mu? Hayır. Ekolojik dengenin bozulmasına dair gerçekten, yürekten projeler üretiliyor mu? Ne yazık ki, üzümler ifade ediyoruz ki hayır; bunu da beklemiyoruz.

Evet, burada şunu ifade etmek istiyorum: Dünya gerçekten gerçek anlamıyla yaşanmaz bir hâle gelmek üzere; buzullar hızla eriyor, kara su altında kalacak -az önce söyledim- dünya susuz kalabilir ve çok büyük bir iklim krizi yaşanıyor ama bizler, iklim krizini salt bir iklim krizi olarak ele alamayız; bunun siyasal, ekonomik politikalarla doğrudan alakası olduğunu burada epey bir arkadaşımız ifade etti. Bunlar dikkate alınmadığı sürece bugün Paris İklim Anlaşması'na hep beraber "evet" diyeceğiz -öyle görünüyor- ama Paris İklim Anlaşması iklim krizinin tek başına çözümü değildir, çok köklü ve çok radikal çözümlere ihtiyaç var.

Bakın, bu sözleşmenin, anlaşmanın uygulanmayacağına dair neden kaygılıyız? Bir kere Paris İklim Anlaşmasının bir yaptırımı yok. Bakın, yaptırımı olan uluslararası sözleşmeler bile, mesela AIHM kararlarını bu iktidar uygulamıyor. Yine, İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'deki bütün kadınların arkasında durduğu, "Asla bundan vazgeçilmemeli." dediği hâlde, İstanbul Sözleşmesi'nin gereklilikleri yerine getirilmediği gibi İstanbul Sözleşmesi'nden de çekilmeyi bu iktidar bir marifet saydı. O yüzden Paris İklim Anlaşması'yla ilgili kaygılarımız çok büyük.

Burada şunu belirtmek isterim ki: Hatırlayacaksınız Trump'ın bir konuşması olmuştu, "Ekolojik yıkım çok abartılıyor ya." demişti ve buzları eriyen Grönland arazilerine bir servet kaynağı olarak baktı. Mesela buradan hemen şu benzetme geliyor aklımıza: Erdoğan bütün bu itirazlara rağmen Kanal İstanbul'dan vazgeçecek mi, yoksa orayı bir kâr, rant alanı olarak görmeye devam edecek mi? Şayet bunlar devam edecekse Paris İklim Anlaşması'nın gereklilikleri nasıl yerine getirilmiş olacak? Bunları biz sorgulamak zorundayız. Karadeniz'de yanan ormanların Arap sermayelerine, emirlerine peşkeş çekilmesinden vazgeçilecek mi, yoksa yerine yeni ağaçlar mı dikilecek? Bütün bunlar bizim önemli sorularımız arasındadır.

Bakın, nükleer enerjiyle ilgili sözleşme de biraz sonra konuşulacak, oylanacak. Mesela, şunu hatırlatmak isterim: Dünya ölçeğinde özellikle nükleer santral projelerinde hızlı bir azaltıma gidilirken, bu projelerden vazgeçilmeye başlanırken Türkiye'deki iktidar ne yaptı? Hatırlayacaksınız, Birleşmiş Milletler toplantısına gitmişti güle oynaya Sayın Cumhurbaşkanı, orada Biden'la bir görüşme hayali kuruyordu ama bu görüşme gerçekleşmedi. Daha dönmeden tepkilerinin sinyallerini verdi ve ayağının tozuyla -ki aslında doğrudan Komisyonumuzu ilgilendiren bir çalışmadır bu- hemen Putin'le görüşmenin mesajlarını verdi ve Rusya'yla... Hep biz buradan, bu kürsüden ifade ettik, dış siyaseti bir tahterevalliye dönüştürseniz Biden da sizinle görüşmez, Putin de sizinle görüşürken pazarlığa oturur ve Türkiye'yi parça parça, parsel parsel satmak zorunda kalırsınız. Bakın, ne dedi Sayın Erdoğan bu görüşmede Putin'e? "Akkuyu santraline karşı bu kadar tepki varken gelin ikinci, üçüncü nükleer santrali kuralım." diye teklifte bulundu ve bu, verilmiş olan önemli bir tavizdir. Bu hangi zamanda oluyor? Pek yakın bir zamanda ve Paris İklim Anlaşması'nın burada, bu Mecliste görüşüleceği günlerde "Gelin ikinci, üçüncü nükleer santrali kurun." teklifinde bulunulabiliyor. Bu, bize, şunu gösteriyor: Demek ki buradaki her şey, mevcut olan iktidarın kendi iktidarını sürdürebilmesi için. Bugüne kadar gerçekten oldukça kötü, ne diplomasiyle ne barışçıl siyasetle alakası olmayan dış siyasette ülkeyi parsel parsel satabilir, ülkeyi nükleer santrallerin mekânına çevirebilir, ülkeyi uluslararası maden şirketlerine açabilir; demek ki bunu yapabilir. Bunun için yapıyor? Kendi iktidarını ayakta tutabilmek için yapar, sonra gelir bu kürsüden der ki: Vallahi biz Paris İklim Anlaşması'nın arkasındayız, bizler iklim krizinin ciddiyetinin farkındayız. Evet, farkındayız hepimiz ama önemli olan, bu farkındalık çerçevesinde gerekliliklerini yerine getirecek miyiz, getirmeyecek miyiz? Bununla ilgili planınız nedir, projeniz nedir? Ben, burada, iktidar tarafından bir vekilin çıkıp açıklama yaptığını tanık olmadım, sadece Paris İklim Anlaşması'nın ne kadar iyi bir anlaşma olduğunu anlattılar. Ama iktidar sizsiniz. Bu anlaşma nasıl uygulanacak, bu konuda planınız nedir; bu konularda hiçbir şekilde yeterli bir açıklama yapılmadı. Komisyonunda çok derin tartışmalar yaşandı ve iktidar sıralarından bizlere şu söylendi: "Fabrika açmayalım mı? Beyin göçü mü gerçekleşsin? İnsanlar işsiz mi kalsın?" Ya, bunları muhalefetin size sorması lazım, siz bize bunları niye soruyorsunuz? Sizler eğer iklim krizinin

çözümüyle ilgili bu açıklamaları bize yapıyorsanız ortada ciddi bir akıl tutulması var. Bakın, bugün fabrikaları sizler tek tek sattınız. İkinci bir şeyi hatırlatmak isterim: Yine, Türkiye Büyük Millet Meclisinde özellikle fabrikalara acil filtre takılın kanunu konuşulurken erteleme kararı alındı. İşte, fabrikalara bakış açısı bu, hiç de ekolojik bir yaklaşım değil.

İstihdam alanlarından bahsediliyor ve şuna da kızıyorlar, diyorlar ki: Ya, Paris İklim Anlaşması'nın kredilerle bir ilgisi yok, Türkiye üç kuruş para için mi bunu yapar? Türkiye bunu üç kuruş para için yapmaz ama bu iktidar üç kuruş para için yaptığını her fırsatta -mültecilik meselesinde de- bizlere göstermiştir. "Merkel, hani paralar?" diyen biz değildik ki doğrudan Cumhurbaşkanının kendi açıklamalarıydı değil mi bunlar? Dolayısıyla bizler bu uluslararası sözleşmelerde ekolojik hassasiyetten, insan hakları hassasiyetinden ziyade "Arkasında kredi var mı, bizim iktidarda kalmamıza bir katkı sağlar mı?" gibi çıkarsal yaklaşımların asla ve asla çözüm olmadığını bir kere daha burada vurgulamak istiyorum.

"Beyin göçü" deniyor. En büyük beyin göçleri bu ülkede darbeler döneminde yapıldı ve zamana yayılmış bir sivil darbe yaşadığımız bu dönemde elbette en hızlı beyin göçü şimdi oldu. Bakın, bütün bilimsel çalışma yapan bilim insanları ihraç edildi KHK'lerle. Bunun üzerine AR-GE'ye ağırlık vereceksiniz öyle bir kaygınız varsa. AR-GE'ye verilen ağırlık sıfırdır, yapılan yatırım sıfırdır. "Bugün Türkiye'de son yirmi yılda hangi bilimsel araştırmaya ve çalışmaya imza atıldı?" diye baktığımızda ortada öyle bir çalışma olmadığını hepimiz görürüz. Coronavirüsle boğuştuğumuz bu dönemde bir aşı dahi yapılamadı. Kalkıp iktidar partisi, muhalefete, yapamadıklarının eleştirisini yapar bir hâlde bizde bir akıl tutulması yaratmaya çalışıyor. Ezcümle bu iktidar ne masumdur bu konularda ne ekolojisttir ne insan hakları savunucusudur, tastamam kendini savunmaktadır.

Bakın, iklim krizini ve genel manada ekolojik krizi çözmenin yolu, nihai yolu bu sistemin köklü değişimidir. Yüzyıllardır her anlamda kirletilmiş olan bu evren, artık bizlere yaşam hakkı tanımayacak bir seviyeye gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayınız sözlerinizi.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Devamla) – İnsanlık 21'inci yüzyılı artık böyle yaşayamaz. Kapitalizmin ufkunun ötesine yelkenler açmak zorundayız. Çağcıl, bilimsel gelişmeleri, doğa ve insanı merkezine alan bir ufukla yeni bir dünyayı inşa edebilmeliyiz. Bunlar ham hayaller değildir, kapitalizmin bölgesel ve küresel ölçekte ekonomik, ekolojik, siyasal krizi derinleştiriyor, bütün somut veriler bunları bize göstermektedir ve bu manada bütün antikapitalist dinamiklerle bir araya gelerek yürütülecek mücadeleyle yeni bir dünyayı inşa etmek mümkündür.

Bakın, doğu ile batı arasında bir kavşakta bulunan Türkiye kapitalist sistemin çelişkilerinin en çok biriktiği kavşak ülkelerden biridir. Dolayısıyla bizler, tarihin bu sahnesinde, bu kritik dönemeçte bütün antikapitalist dinamiklerle bu mücadeleyi ekolojik, özgürlükçü, demokratik, adil bir düzeni tesis etmek için yürütmek zorundayız, elimizi taşın altına koymak zorundayız. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Akbaşoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın konuşmacının hitaplarına ithafen kayıtlara geçmesi açısından ifade ediyorum. Grubumuzu temsilen konuşan arkadaşlarımız bu konuyla ilgili açıklamaları yaptılar, tüm iddiaları reddettiğimizi de ifade ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Jale Nur Süllü.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; geçtiğimiz hafta Milano'da gerçekleştirilen İklim için Gençlik Zirvesi'nde Greta Thunberg kürsüye çıktı ve "Yeşil ekonomi... Bla bla bla (!)" "2050'de sıfır karbon emisyonu... Bla bla bla (!)" "Başka bir gezegen yok... Bla bla bla (!)" diyerek politika yapımcıların nasıl boş sözler ettiğini söyledi. Sözde liderlerin kulağa harika gelen sözlerinin iklim krizinde olumlu bir rol oynamadığından söz etti. Greta Thunberg haksız mı sizce? İklim konusunda gerçekleştirilen toplantılar, taraflar arası iklim konferanslarında Greta'nın "Bla bla bla (!)" dediği görüşmeler, liderler iç politikada iklim krizini bolca malzeme yapıyorlar. Sonuç: Atmosferde rekor kırılan karbon emisyonu oranı, mevsim normalleri üzerindeki sıcaklar, değişen yağış rejimleri ve afetlerde ölen ya da yerlerinden olanların haberleri.

31 Ekim-12 Kasım tarihleri arasında Glasgow'da 26'ncısı gerçekleşecek olan Birleşmiş Milletler İklim Konferansı öncesinde de tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de hummalı bir çalışma var. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunu temsilen benim de üyesi olduğum Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu kuruldu. Dört aylık yoğun çalışmaların ardından taslak rapor hazırlandı. New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Sayın Erdoğan, iklim konusunda gerçekleştirilenle övünerek büyük büyük hedefler ortaya koydu ve Paris İklim Anlaşması'nın onaylanacağı müjdesini verdi.

Şimdi, Paris İklim Anlaşması'nın onaylanmak üzere Meclise gelmesini olumlu bulduğumuzu öncelikle belirterek süreçle ilgili bazı kaygılarımızı da dile getirmek isterim. Paris Anlaşması'nın onaylanmasıyla ilgili yasa teklifi bir beyanla birlikte Mecliste sevk edildi. Bu beyanda "anlaşmayı geliştirmekte olan bir ülke olarak onaylayacağımız" ibaresi dikkat çekici; zira, Türkiye, Paris Anlaşması'nın temelini oluşturan 1992 tarihli Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde gelişmiş ülkeler listesinde bulunuyor. Bu hâliyle de 2003 yılında Meclisten geçerek 4990 sayılı Kanun'la yasalaşmıştı. Türkiye'nin yıllardır iklim değişikliği konusunda fonlardan yararlanma olanağı bulunan geliştirmekte olan ülkeler listesine dâhil olmak için uğraş verdiğini gayet iyi biliyoruz. 2018'de de Polonya'da 24'üncü Taraflar Konferansı'nda da aynı talep iletilmiş ancak gündeme gelmemiştir. Geçtiğimiz eylül ayında da İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryasına gelişmiş ülkeler listesinden çıkma isteği iletildi ancak Glasgow'da gerçekleşecek 26'ncı İklim Konferansı'nda bu talebin kabul görüp görmeyeceğini henüz bilmiyoruz. Dolayısıyla Türkiye'nin statü değişikliği kabul görmeden Paris Anlaşması'nı "geliştirmekte olan ülke" beyanıyla birlikte onaylayacağımızı ve bunun nasıl bir sonuç doğuracağını sayın milletvekillerimizin dikkatine sunmak isterim. Ayrıca, beyanda, "Paris İklim Anlaşması'nın ulusal katkı beyanları çerçevesinde hakkaniyet, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve görevler, kabiliyetler temelinde anlaşmanın ve mekanizmaların ekonomik ve sosyal kalkınma hakkına halel getirmemesi" kaydıyla yer alacağı yer alıyor.

Şimdi, bu, Türkiye'nin ekonomik büyüme, nüfus artışı gibi ölçütler dikkate alınarak emisyon azaltımı yapmasının imkânsızlığının kayıt altına alınması olmuyor mu bir anlamda? Biz Türkiye'nin artırımdan azaltım niyet beyanının ve azaltım yönündeki çabalarının yetersizliğini, iklim krizi açısından hassas bölgede olan ülkemizin nasıl bir tehdit altında olduğunu iklim değişikliği komisyonunda sürekli gündeme getirdik.

Sera gazı emisyonlarında tarihi sorumluluğumuz olmadığı sürekli savunuluyor ama bunu söyleyerek yükümlülükleri yerine getirmekten kaçamayacağımızı söyledik. TÜİK verilerine göre 1990-2019 arasındaki yüzde 30'luk artışın çok yüksek değerlendirildiğini, Türkiye'nin yakın gelecekte iklim adaleti konusunda yalnızlaşacağını ve itibarsızlaştıracağını dile getirdik.

2030'da Türkiye ve Rusya'nın tüm Avrupa Kıtası'nın karbondioksit emisyonlarına eş değer emisyonlardan sorumlu olacağını öngörüsünün ciddi bir tehdit olarak görüldüğünü anlattık. Geçmişteki önerilerden iklim karnesine baktığımızda çerçeve sözleşmeye taraf olur olmaz redevans sözleşmeleriyle 1 milyon ton kömür çıkartıldı. 2004'ten 2019'a kadar 422 milyon ton kömür ithal edildi. Kömür santrallerinin sayısı hızla artırıldı. Kyoto Protokolü'nün ardından ise redevans yoluyla elektrik üretimi modeline geçildi. 612 milyar dolar kömür, petrol ve gaz ithalatına yatırıldı, yarım milyon ton asfalt serilip, 812 milyon ton çimento üretildi. İnşaat sektörü, lokomotif sektör olarak görülerek şehirlerimiz betonlaştı, doğamız ve biyoçeşitliliğimizi tahrip eden projeler uygulanmaya başlandı. Çıkarılan 422 milyon ton inşaat malzemesiyle doğa tahribatına yol açıldı. 42,8 milyon ton petrol, 45 milyar standart metreküp gaz; 125,9 milyon ton kömür yakılarak atmosfere 399,3 milyon ton karbondioksit salındı. Sadece taş ocağı ve maden ruhsatları sayısındaki artışla ülkenin dört bir yanından talan haberleri duymadığımız gün geçmez oldu. İklim değişikliği komisyonumuza gelen madenciler, ne denli çevreci madencilik yaptığını anlattılar bizlere ancak maden talanıyla yutak alanlarımız ve su kaynaklarımız yok oluyor. UNESCO su elçisi 10 yaşındaki Kaan'ın su zirvesindeki "Sarı altın olmadan yaşanabilir ama 21'inci yüzyılın mavi altını su olmadan yaşanamaz." sözlerine aldırmandan her geçen gün azalan su kaynaklarımız konusunda ne yazık ki yeterli önlem alınmıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

2020 yılı, 984 aşırı iklim olayıyla rekor yıl oldu. Son yirmi yılda aşırı iklim olaylarında büyük artış var. Geçtiğimiz aylarda yaşanan sel felaketleri doğanın aldığı ödün en yakın örneği. Karbon yutak alanlarımız cayır cayır yandı, söndürülemeyişi ise yüreklerimizi yaktı. Küresel iklim değişikliği komisyonunda orman yangınlarına geç müdahale konusunda uyarıları yapmıştık, sonuç ortada. Türkiye'de edilen büyük büyük laflara da Greta Thunberg'in kalkıp da "Bla bla bla!" demesi haklı değil mi sizce? Bunca yıldır onaylanması beklenen anlaşmanın Meclise gelmesinin ardında yatan niyetler tartışılır oldu. İşte, tam da niyet konusunda Greta "iklim değişikliği" dendiğinde akla ne geldiğini soruyor ve yanıtlıyor: "Green jobs" yani yeşil işler, yeşil istihdam, artık sıklıkla duyduğumuz yeni yeşil düzen. Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla yepyeni bir üretim ve tüketim deseni stratejisine geçilmesinin planlandığını, sanayi, tarım, enerji ve tüketici davranışlarını dönüştürerek iklim değişikliğiyle mücadele doğrultusunda dünyada topyekün yeni bir strateji hazırlığında olduğunu biliyoruz. Bunu da aslında ülkemiz açısından fırsat olarak da görüyoruz. Ah, ah, ah!.. Bir de keşke niyet ve bu fırsatları değerlendirecek bir yönetim anlayışına sahip olduğumuza güvenebilsek.

İktidar milletvekilleri, "Yıllardır onaylanmasını istiyorsunuz." diye eleştirilerimize kızılıyorsunuz, biliyoruz ama haksız değiliz. Bakın, sadece iklim karnesi konusunda değil, daha bu yıl uluslararası anlaşmalar konusunda da ne yazık ki oldukça kötü bir karnemiz oldu. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Grup Başkan Vekili olarak bunu burada söylemeden geçemeyeceğim ne yazık ki. 2011 yılında yine, bugünkü gibi, övünülerek, âlâyıvala getirilen İstanbul Sözleşmesi -lütfen sözlerime kızmayın- bir gece ansızın bir erkek tarafından kaldırıldı kadınların tüm hakları ihlal edilerek. Dolayısıyla bu güvensizliğimizde çok da haksız görmeyin lütfen bizleri. Bu güvensizliği sadece muhalefet olarak bizler de göstermiyoruz inanın. Bakın, Fridays For Future iklim eylemcisi Duru "Geleceğimizi yok sayan politikacılara sabrımız kalmadı artık." diyor. Artık gençlerin "Bla bla bla(!)" gördüğü vaatlerle oyalanmayı bırakın, iklim için harekete geçin." çağrılarına kulak verme zamanı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Başkanım, tamamlıyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

Sözlerime son vermeden, 3 torunlu bir anneanne ve babaanne olarak ve milletvekili olarak, dünyadaki tüm Greta'lar, ülkemizdeki Kaanlar, Durular ve tüm canlıların geleceğinin sorumluluğuyla Paris Anlaşması'nın kâğıt üzerinde kalmamasının görevimiz olduğunu tüm milletvekili arkadaşlarıma hatırlatarak iklim değişikliği ve iklim adaleti konusunda Cumhuriyet Halk Partisi olarak mücadeleye devam edeceğimizi belirterek Genel Kurulu saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Muğla Milletvekili Sayın Metin Ergun.

Sayın Ergun, şahıslar adına da söz talebiniz var, konuşma süreniz on beş dakikadır.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA METİN ERGUN (Muğla) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; görüşülmekte olan Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, bilindiği üzere, temel olarak küresel sıcaklık artışını 2 dereceyle sınırlandırma ve mümkün olduğunca 1,5 derecede tutma hedefi için çaba göstermeyi amaçlayan Paris Sözleşmesi Aralık 2015'te kabul edilmiştir. Türkiye 22 Nisan 2016'da 175 ülkeyle birlikte sözleşmeyi imzalamış fakat şimdiye kadar, bugüne kadar onaylamamıştır. Bu gecikme iklim değişikliğinde geline aşama itibarıyla, sebebi ne olursa olsun, Türkiye'nin uluslararası kamuoyuna anlatabileceği bir durum değildir. Dolayısıyla, sözleşmenin onaylanması insanlığın karşısındaki en büyük tehdit olan küresel ısınma ve sebep olduğu iklim değişikliğiyle mücadele, ülkemizin imajı açısından son derece önemli bir adımdır. Dolayısıyla, bugün tarihî bir adımla sözleşmenin onaylanmasının giderek yalınlaşan Türkiye'ye uluslararası arenada nefes aldıracağını ve diplomaside önemli bir hareket alanı açacağını düşünüyoruz. Böylece Türkiye, uluslararası iklim müzakerelerinde dışarıda kalmayacak, tam aksine, sözünü çok daha güçlü bir şekilde söyleyecektir. Son olarak ise Paris Anlaşması'nın onaylanmasıyla Türkiye ekonomisi her alanda yeşil ekonomiye dönüşüm için ciddi bir irade gösterecektir.

Muhterem milletvekilleri, Paris İklim Sözleşmesi küresel ısınmanın sınırlandırılması ve iklim değişikliğiyle mücadele konusunda 1992'de Rio'daki müzakerelerden bu yana çevre ve iklim konusunda yapılan en önemli uluslararası sözleşmedir. İktidarın Paris Sözleşmesi'ni onaylama konusunda şimdiye kadar sergilediği isteksizlik, iktisadi şüphelerin çok ötesinde doğaya karşı sahip olduğu zihniyetin ve vizyonsuzluğun bir yansımasıdır. Bunun bir zihniyet yansıması olduğunu, iktidarın doğayı kirleten sanayi tesislerini ve termik santralleri umursamayan tutumundan açık bir şekilde görebiliyoruz. Buna rağmen, beş yıl geç kalınmış olsa da bugün yüce Meclisimizin çatısı altında bu sözleşmenin onaylanması son derece önemlidir.

Sözleşmenin onaylanmasıyla birlikte Türkiye uluslararası küresel iklim müzakerelerinde içinde bulunduğu çelişkili durumdan kurtulmuş olacaktır. Fakat Paris Sözleşmesi'ni onaylıyor olmak demek, küresel iklim değişikliğinin geldiği aşama itibarıyla ne Türkiye ne de insanlık için tek başına yeterli değildir ama gereklidir çünkü Paris Sözleşmesi'yle iklim sorunlarını ortadan kaldırmak mümkün değildir. Kaldı ki Paris Sözleşmesi'nin taahhütlerini yerine getirmeyen taraflara karşı kendi başına bir yaptırım gücü de yoktur. Dolayısıyla bu sözleşmeyi, 6'ncı kitlesel yok oluşa sebebiyet verecek kadar ciddi riskler barındıran küresel ısınmayı durdurma konusunda bir başlangıç adımı olarak görmek, hedef ve eylemlerimizi sözleşmenin ötesine taşımak gerekmektedir. Dolayısıyla biz İYİ Parti olarak Paris Sözleşmesi'yle yetinmemek, küresel ısınmayı durdurma konusunda hızlı bir şekilde daha radikal adımlar atmak gerektiğini düşünüyoruz. Zira son yıllarda hem ülkemizde hem de dünya genelinde şiddeti ve sıklığı artan anormal iklim olaylarının sebep olduğu yıkım, küresel iklim değişikliği konusunda yaklaşan riski giderek gözle görülür hâle getirmektedir. Özellikle, bu yıl Muğla'da ve Antalya'da yaşadığımız orman yangınlarında, Karadeniz Bölgesi'ndeki sel felaketlerinde ve son yıllarda Anadolu'nun yaşadığı kuraklıkta iklim değişikliğinin etkisini görmezden gelmenin artık imkânı yoktur. Bu açıdan, ülkemizin önümüzdeki yıllarda iklim değişikliğinin getireceği olumsuzluklardan en fazla etkilenecek bölgelerden birinde

yer alması sözleşmenin onaylanmasının önemini artırmaktadır. Tüm bunları dikkate aldığımızda, biz, sözleşmenin onaylanmasını, ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadelede hem karar vericiler nezdinde hem de toplum nezdinde önemli bir psikolojik eşğin aşılması ve bu konudaki farkındalığı artıracak bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, bundan sonrası için Türkiye'nin sera gazı emisyonları konusunda hangi taahhütlerde bulunacağı bizim de takipçisi olacağımız Ulusal Katkı Beyanı'yla belirlenecektir. Yani Paris Sözleşmesi muhtevası itibarıyla bu konuda Türkiye'ye herhangi bir zorunluluk getirmemektedir ancak sözleşmede, sıcaklık artışında 1,5 derece hedefini tutturmak için emisyonların azaltılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu yüzden, sözleşmeye taraf olan ülkeler şimdiye kadar bu konuda tam anlamıyla üzerlerine düşen sorumluluğu hâlâ yerine getirmemişlerdir.

Geçtiğimiz hafta yayımlanan Birleşmiş Milletler Sentez Raporu'na göre, Paris Sözleşmesi'nin 1,5 derece hedefine ulaşmak için taraf ülkelerin iklim çabalarını acilen artırması gerektiği ifade edilmiştir. Bu çağrı, diğer ülkeler gibi Türkiye'ye de yapılan bir çağrıdır çünkü ortaya çıkan anormal iklim olayları ve elde edilen veriler, küresel ısınmayı durdurma konusunda insanlık için zamanın daraldığını göstermektedir.

Özetle, bu açıdan bakıldığında, Paris Sözleşmesi'nin onaylanması Türkiye'nin küresel iklim değişikliğiyle mücadelesinde yeter şart değildir ama gereklidir. Dolayısıyla biz de İYİ Parti olarak Paris Sözleşmesi'ni onaylamanın tek başına yeterli olmadığı, Türkiye için küresel ısınma konusunda asıl mücadelenin bundan sonra başladığı kanaatindeyiz. Bundan sonra hızlı bir şekilde hedef ve stratejilerimizi belirlemeli, bunların gerektirdiği politikaları hayata geçirmeliyiz. Dolayısıyla emisyonların hangi tarihten sonra azaltılmaya başlanacağını ve gerçekçi bir vizyonla Türkiye'nin hangi tarihte karbon nötr hâle geleceğini net bir şekilde ortaya koymak gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, başta Avrupa Birliği üyesi ülkeler olmak üzere, dünyada kömüre dayalı enerji üretiminden hızla vazgeçilmektedir. Dünyayı en fazla kirleten Çin bile son Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ne ulusal düzeyde ne de uluslararası düzeyde kömüre dayalı enerji santrallerini artık finanse etmeyeceğini deklare etmiştir. Sera gazı emisyonlarının üçte 1'i kömürden kaynaklanan, Türkiye'nin de kömüre dayalı enerji üretimi için daha fazla gidebileceği bir yol kalmamıştır çünkü kömüre dayalı enerji üretimi yenilenebilir enerji kaynaklarıyla mukayese edilemeyecek kadar pahalı ve külfetlidir. Bu konuda Sayın Genel Başkanımız Meral Akşener, fosil yakıtlara dayalı enerji üretiminin iklim değişikliğiyle mücadelede oldukça zararlı ve geline aşama itibarıyla da verimsiz yatırımlar olduğunu defaten dile getirmiştir.

Termik santraller konusunda ciddi bir yol ayrımında bulunan Türkiye'de radikal bir dönüşüm haritası belirlenmelidir. Termik santrallerden dolayı büyük bir bedel ödeyen Muğla'nın bir milletvekili ve bir Muğlalı olarak bu konudaki radikal dönüşüm ihtiyacını görüyor ve bu dönüşümü destekliyorum. Fakat bu dönüşümden dolayı mağdur olacak insanlarımız için de devletimizin, adil, kapsayıcı ve onları yüzüstü bırakmayacak bir denge içerisinde bu dönüşümleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. İktidar mağduriyetlere yol açmadan termik santrallerden sağlıklı bir çıkış yolu bulmalı ve bu konuda çeşitli alternatifler geliştirmelidir çünkü geçimini bu tesislerden sağlayan hiçbir vatandaşımızı geride bırakmadan, mağdur etmeden bu dönüşümleri yapmaya mecburuz.

Muhterem milletvekilleri, mevcut iktidarın Paris Sözleşmesi'yle vadettiği "yeşil kalkınma devrimi" söylemine, iktidarın geçmiş yıllardaki sicilinden dolayı parti olarak temkinli yaklaştığımız bilinmelidir çünkü her fırsatta çevreci olduğunu iddia eden iktidarın politikaları sürekli olarak çevrenin ve doğal hayatın tahrip edilmesiyle sonuçlanmıştır. İktidarın geçmiş uygulamalarında göllerin yok edildiğini, nehirlerin ve derelerin HES'lerce kurutulduğunu, tarihî, turistik, doğal ve tarımsal sit alanlarının imara açılarak beton işgaline uğradığını, ormanların yakılarak katledildiğini gördük. Bundan sonrası için iklim değişikliğiyle mücadele konusunda da benzer çelişkilerle karşılaşmak bizim için sürpriz olmayacaktır çünkü bugüne kadar iktidar, iklim değişikliğiyle mücadelede gereken hassasiyeti göstermemiş, tam tersine sorumsuzca hareket etmiştir. Örneğin iktidar, son Sayıştay raporlarının da gösterdiği gibi, iklim krizini şimdiye kadar ciddiye almamıştır. Yıllarca termik santrallere filtre uygulamasını geciktiren iktidar, bu raporlara göre, iklim krizinin önemli nedenlerinden biri olan sera gazı salımının takibini yapmamış, emisyon raporlarını sunmayan ve yönetmeliğe aykırı davranan bu tesislere yönelik herhangi bir yaptırımda bulunmamıştır. Türkiye'de hangi termik santrallerin emisyon şartlarına, standartlarına uygun olarak çalıştığı meçhuldür. Sayıştay raporlarının da gösterdiği gibi, bu şekilde küresel iklim değişikliği ve iklim kriziyle mücadele edilemeyeceğinin bilinmesi gerekmektedir.

Muhterem milletvekilleri, bugün bütün fosil yakıtlardan vazgeçsek ve sera gazı emisyonlarını tamamen sıfırlasak bile küresel sıcaklıktaki artış miktarı azalmayacak ve etkileri uzun bir süre devam edecektir. Dolayısıyla kalıcı hâle gelen iklim değişikliğine uyum sağlamak sadece merkezî idarenin tasarruflarıyla mümkün değildir. Merkezî idare ve yerel yönetimler arasında sıkı bir iş birliğine ihtiyaç vardır ve bu hususta yerel yönetimlerin rolü hayatidir. Kentsel altyapıların bu doğrultuda yenilenmesi ve kentlerin anormal iklim olaylarına karşı daha dirençli hâle getirilmesi elzemdir.

Yeni iklim rejimi bizden daha kurallı ve verilerle yönetilen kentsel alanlar talep etmeye başlamıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla beslenen, enerjiyi ve su kaynaklarını verimliliğin odağına koyan yeni ve yeşil bir kentsel dönüşüm vizyonuna ihtiyacımız vardır Türkiye olarak. Bu noktada, bölgesel coğrafi gerçeklerden hareketle, akıllı kent modelleri geliştirmek sürdürülebilir bir kentsel hayat için kaçınılmaz hâle gelmektedir.

Muhterem milletvekilleri, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de artık 20'nci yüzyılın büyüme ve kalkınma modeliyle devam etmek mümkün değildir. Artık, ekonomide katma değer yaratmak kadar çevreyle olan ilişkimizin sürdürülebilir olması da bir mecburiyettir. Bu hususta iktidarın on dokuz yıldır uyguladığı beton ekonomisi ile yüksek karbonlu ekonomi modelinin sonuna geldiğimiz açıktır çünkü bu model iktisadi açıdan verimsizdir, rekabetçiliği azaltmaktadır ve daha önemlisi, çevresel açıdan sürdürülebilir değildir. Doğaya ve çevreye önem vermeyen bu anlayış artık Türk ekonomisinin önünde engel teşkil etmeye başlamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

METİN ERGUN (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

METİN ERGUN (Devamla) – Mesela, Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi uluslararası ticarete çevreyi korumayı amaçlayan düzenlemeler Türkiye'yi sanayiden dış ticarete, eğitimden tarıma kadar çevreci bir dönüşüme zorlamaktadır. Dolayısıyla, biz İYİ Parti olarak Paris İklim Sözleşmesi'nin ülkemizin sürdürülebilir kalkınması doğrultusunda bir başlangıç olarak görülmesini ve iklim dostu yeşil ekonomiye geçiş için motive edici bir adım olarak ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 2'nci madde üzerindeki söz talepleri karşılanmış ve görüşmeleri tamamlanmıştır.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Madde üzerinde gruplar adına ilk söz Halkların Demokratik Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Murat

Çepni'nin. (HDP sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakikadır Sayın Çepni.

HDP GRUBU ADINA MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Genel Kurul ve değerli halkımız, dünyamız büyük bir yok oluşa doğru gidiyor, bu yok oluş geleceğin değil bugünün sorunu. Suların kirlenmesi, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, tarım alanlarının yok olması, aşırı hava olayları, kuraklık, göllerin kuruması, denizde, karada ve havada canlı türlerinin yok olması, ormansızlaşma, gıda kıtlığı... Eğer küresel ısınma artışı ortalama 1,5 derecenin altında tutulamazsa telefisi mümkün olmayan bir aşamaya geçilmiş olacak. Dünyayı yaşanmaz hâle getiren, tüm insanlığın ortaklaşa yapıp ettikleri değil. Bunun sorumlusu, dünyayı daha çok kâr için paramparça eden birkaç yüz şirket ve onların devletleri. Yaşanan yıkım, toplumsal kalkınmanın, refahın, nüfus artışının olağan bir sonucu da değil. Söz konusu bu süreçte tüm dünyada zenginliğin küçük bir azınlığın elinde biriktiğini, yoksulluk oranının ise hızla arttığını görüyoruz. Kapitalizm krizdedir, her krizden güçlenerek çıkma becerisini de çoktan yitirmiş durumdadır ve bu kriz, üretilenin tüm insanlığa fazla fazla yetebileceği koşullarda yaşanıyor. Demek ki mesele, ortada herkese yetecek kadar ekmeğin olması, herkesin içine girebileceği kadar konutun olması değil mesele, üretim, bölüşüm ve mülkiyet ilişkileri arasındaki çelişkidir. Üretimin toplumsal, mülkiyetin ve bölüşümün ise kapitalist olduğu sistemin yerine üretenlerin yönettiği, sömürünün olmadığı, demokratik, halkçı, sosyalist bir dünya için mücadele kurtuluş yolumuzdur. Krizi sorunun bizzat kaynağı olanlarla mı yoksa doğrudan onlara karşı mücadele ederek mi aşacağız?

Paris Anlaşması 22 Nisan 2016'da New York'ta 175 ülke tarafından imzalandı. Amaçları, uzun dönemde küresel sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme göre 1,5 derecenin altında kalmasını sağlamak; bunun için sera gazı salımını küresel seviyede hızla azaltmak ve nihayetinde sıfırlamak, anlaşma yürürlüğe girdikten itibaren, bilimin elverdiği her türlü olanağı kullanarak sera gazı salımını azaltacak her türlü önlemin kısa sürede devreye alınması.

21-23 Eylül 2019'da Rusya'nın da katılımıyla anlaşmayı onaylamayan tek G20 ülkesi Türkiye kalmış oldu. Böylece, taraf olmayan ülkeler Eritre, Yemen, İran, Irak, Libya ve Türkiye.

Tabii, burada, Türkiye'nin özellikle AKP döneminde yaşanan olağanüstü ekolojik yıkımdan çok, bu sözde dünya liginde itibarsız, geri ülkelerle aynı klasmanda görünmesi daha çok gündem oldu. Sanki dünyayı yaşanmaz hâle getiren, kanla, şiddetle sömürgeleştirdikleri coğrafyalar üzerinden kendilerine refah inşa edenler o gelişmiş ülkeler değilmiş gibi; bu da meselenin ayrı bir boyutu.

1992 yılında Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi'nde Türkiye "Gelişmiş Ülkeler Listesi" denilen Ek-1 listesine dâhil edildi. Hâl böyle olunca fon ve kredi alan değil veren ülke sınıfına girmiş oldu fakat buna rağmen Türkiye, fonlardan en çok faydalanan ülke de oldu. Türkiye yıllardır kendini bu listeden çıkartmaya çalışıyor "Ben gelişmiş değil gelişmekte olan bir ülkeyim." diyor, bu durumu haksızlık olarak ele alıyor. Pekli, haksızlığı yapan kim? Türkiye'yi kıskanan ülkeler. Karbon emisyonu en yüksek ülkeler ABD, Çin ve AB ülkeleri dâhil 10 ülke, Türkiye bunlara kıyasla yüzde 1 oranında emisyonu sahip. "Ben onlar kadar suçlu değilim dolayısıyla sorumluluğun çoğunu da onlar üstlenmelidir." demeye çalışıyor Türkiye. Oysa ne dünya birbirinden bağımsız kaplar hâlinde ne de Türkiye sonuçlardan azade. Söz konusu dünya şirketleri üretimlerinin çoğunu Türkiye gibi geri kalmış ülkelerle gerçekleştiriyorlar; ucuz iş gücü, güvencesiz çalışma koşulları, doğal varlıkların sınırsız kullanımı, devletlerin de her talebi emir telakki etmesi ve benzeri. Dolayısıyla mesele, yüzde kaç karbon emisyonunu ürettiğinizden ziyade toplam riskin kendisidir.

Türkiye sadece bu yaz yaşananlarla ağır bedeller ödedi. AKP'li yıllarda yaşanan devletleşme telaşı, kendi sermayesini yaratma ihtiyacı, savaş siyaseti, acele kalkınma, üretmeden acele para kazanma durumu, beton ekonomisi ve sonucunda kır çöktü, insanlar kentlere göç etmek zorunda kaldılar, kentler beton yığınına döndü, ormanlar, tarım alanları, kıyılar, yaylalar şirketlere peşkeş çekildi. Nehir yataklarına kurulan ilçeler, "süper projeler" adı altında süper rantlar, en acısı da ormanlar yanarken Orman Genel Müdürlüğü'nün yeterli ekipmana sahip olmaması... Dünyaya parmak sallayan saray maalesef rantabl olmadığı için yangın uçaklarını depolarda çürütmeyi tercih edebildi. Halk, ormanları, dereleri, yaylaları devletten korumak için direnmeye başladı; devlet talancı şirketlerin güvenlik gücü olarak halkın karşısına dikildi, dozerler kolluk güçlerinin koruması altında çalışmaya başladı. Pandemi sürecinde insanlar canıyla uğraşırken iktidar bütçeyi şirketlere hortumladı.

Biz HDP olarak en başından beri iklim krizine karşı acil yapılması gerekenleri ortaya koyduk, durumun aciliyetini her fırsatta dile getirdik, Paris Anlaşması'nın Mecliste onaylanması gerektiğini de her fırsatta dile getirdik ancak aynı zamanda krizle mücadelenin tek yolunun Paris Anlaşması olmadığını da belirttik.

Yeni bir ekonomik emperyalist iş bölümü kuruluyor ve Türkiye de buna dâhil olmaya çalışıyor, "yeşil ekonomi" denilerek sömürü ve kâr sistemi gizlenmeye çalışılıyor, kriz fırsata çevrilmeye çalışılıyor.

Anlaşmada hiçbir zorunluluk yok yani hiçbir ülke taahhütlerini gerçekleştirmediğinde -ki şu ana kadar hiçbir taahhüt yerine getirilmiş değil- bir yaptırımla karşılaşmıyor. BM Genel Sekreteri, kasım ayında Glasgow'da yapılacak zirve öncesinde yaptığı açıklamada 1,5 derecenin altında hedefinin artık mümkün olmadığını açıkladı. Bu açıklama bile bizlere esas olarak sorumlu devletlerden beklenti yaratan siyasetçilere değil "Başka bir dünya mümkün." diyenlerle mücadeleye odaklanmamızı söylüyor.

Bu aşamada önerilerimiz şunlardır: İklim acil durumu ilan edilmelidir. İklim politikası demokratik, halkçı biçimde oluşturulmalıdır. Enerji demokrasisi, ülke içi iklim adaleti temel alınmalıdır. Tüm enerji sistemleri kamulaştırılmalıdır. Yerinde ve küçük çaplı yenilenebilir enerji sistemleri kurulmalıdır; bağlı olarak depolamayı sağlayacak elektrifikasyon planlaması yapılmalıdır. Bağımsız bir enerji verimliliği kurumu kurulmalıdır. Şirketlere zorunlu iklim vergisi, zorunlu iklim istihdamı getirilmelidir. Kömür madenciliği ve termik santraller kapatılmalıdır, yeni projeler iptal edilmelidir, nükleer santral projeleri iptal edilmelidir. Endüstriyel tarımdan vazgeçilmeli, küçük çiftçi tarımı desteklenmelidir. Betona ve ranta dayalı inşaat ve kentsel dönüşüm politikalarından vazgeçilmelidir. Barınma hakkını güvenceleyen kır-kent planlaması yapılmalıdır.

Kriz, kapitalistler için yeni yatırım alanları, yeni pazarlar demek; ezilen halklar ve işçi sınıfı için ise açlık, kuraklık, ölüm demek. Dünyada gerçek anlamda iklim mücadelesi verenlere, karbon emisyonlarını azaltmak için mücadele edenlere, atalarından kalan ormanları, meraları korumak için mücadele eden dünyanın yerli halklarına, endüstriyel tarıma karşı zehirsiz tarım yapan emekçi köylülere, Akbelen Ormanı'nı savunan İkizköylülere, Kazdağları'nı savunan Çanakalelilere, "Ağaç, demokrasi ve özgürlük." diyen Gezcilere, vadilerini korumak için nöbet tutan İkizderelilere, Validebağ Korusu'nu yirmi yıldır koruyan mahallelilere, ormanlarına sahip çıkan Dersimlilere ve dünyanın her yerinde canları pahasına mücadele eden doğa dostlarına, iklim dostlarına, ekolojistlere selam olsun. Onların sayesinde dünya yaşanılır hâle gelecek. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Gruba adına Sayın Murat Bakan, İzmir Milletvekili.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünya bir felakete gidiyor, buna "iklim değişikliği" dememiz mümkün değil; bu "iklim krizi" "iklim felaketi" "iklim yıkımı" "iklim acil durumu" dememiz gereken bir durum. Bu yaz günümüzde yangınlar, kuzeyimizde sel felaketlerini yaşadık; elbette,

iklim krizinin etkisi vardı bunlarda.

Biz, 2016 yılından bu yana Paris İklim Anlaşması onaylansın diye mücadele ediyoruz ve bu mücadeleyi yaparken yüz milyarlarca galaksi arasında belki de tek canlı yaşamın olduğu bu mavi gezegen yaşasın diye ve Akdeniz havzasında olması sebebiyle iklim krizinden en çok etkilenecek vatanımız Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak için bu mücadeleyi yapıyoruz. Arkadaşlar, bizim için mücadele şimdi başlıyor.

Sayın Cumhurbaşkanı, 1 Ekimde Meclis açılışında geldi, burada dedi ki: "Paris Anlaşması'nı Meclisin takdirine sunacağız ve bu, bizim yeşil kalkınma devriminin ilk müjdesidir." "Devrim" kelimesi çok iddialı bir kelime. Biz 6 okundan 1'i devrimcilik olan bir siyasi partinin mensupları olarak elbette hem yeşili hem de devrimi destekleriz ancak AK PARTİ'nin bugüne kadarki yaklaşımlarına baktığımızda bu bir yeşil devrim değil ancak bir yeşil -tırnak içinde- karşı devrim olabilir değerli arkadaşlar.

Şimdi, neden onaylanmadı bugüne kadar Paris Anlaşması; bunu ben kendi soru önergelerime, 2016 yılından bugüne kadar vermiş olduğum soru önergelerine aldığım cevaplardan ve İklim Araştırma Komisyonu tutanaklarına yansıyan, Bakanların verdiği cevaplardan size izah etmek istiyorum. 2016 yılında soru önergesi veriyorum "Paris Anlaşması niye onaylanmıyor?" diye, Mevlüt Çavuşoğlu yanıt veriyor, özetle diyor ki: "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde Ek-1 listesindeyiz. İklim fonlarından yararlanmak istiyoruz. İstisnalar devam ediyor." 2017 yılında bir soru önergesi veriyorum Veysel Eroğlu'na, özetle "Benim işim değil, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sor." diyor. Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'a soruyorum -Sayın Bakan burada- diyor ki: "Türkiye iyi niyetli olarak, gelişmekte olan ülke olarak Paris Anlaşması'nı imzalamıştır. Ek-1 listesinden çıkarılmamıza ilişkin çabalarımız devam ediyor." Peşini bırakmıyorum, Murat Kurum'a bir önerge daha veriyorum; onu da yanıtlıyor, diyor ki: "Türkiye Ek-1 listesinden çıkmaya ilişkin tutumunu net bir şekilde ortaya koymuş ve herhangi bir ülke itiraz etmemiştir." Değerli arkadaşlar, çok dikkat edin, Murat Kurum cevabında "Türkiye'nin Ek-1'den çıkmasına hiçbir ülke itiraz etmemiş." diyor.

Bu Ek-1 listesi nedir, onu da açıklayayım: 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda 2 tane liste var, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin altında, Ek-2 ve Ek-1. Ek-2 listesi tarihsel sorumluluğu olan gelişmiş ülkeleri ve diğer ülkeleri fonlama zorunluluğu olan ülkeleri kapsıyor. Onun altında bir liste daha var Ek-1 listesi; o da sorumluluğu daha az olan, fonlama zorunluluğu olmayan, mutlak emisyon azaltma zorunluluğu olmayan ama emisyon azaltacağını taahhüt eden ülkeleri içeriyor. Biz o dönem OECD ülkesi olmamız sebebiyle, AB hedefimiz olması sebebiyle her iki listeye de giriyoruz. Daha sonra bu Marakeş'te yapılan toplantıda, 2001'de Ek-2 listesinden geçiş ülkesi olduğumuz için çıkartılıyor arkadaşlar, Ek-1 listesinde kalıyoruz.

Peki, bu imzaladığımız Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni ne zaman onaylıyoruz bu Mecliste? 2004 yılında onaylıyoruz değerli arkadaşlar. Yani Ek-1 listesinde olduğumuzu bilerek bu iktidar döneminde onaylıyoruz. Şimdi, İklim Araştırma Komisyonunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Alparslan Bayraktar'a soruyorum, özetle "Türkiye'nin Ek-1 listesi üyesi olarak mutlak emisyon azaltım zorunluluğu var, ciddi bir sıkıntıyla karşı karşıyayız." diyor. Paris Anlaşması'nın eki sanıyor Ek-1 listesini. Öyle bir zorunluluk yok, mutlak azaltım zorunluluğu yok, Türkiye'nin mutlak azaltım taahhüdü yok diyorum. 4 ayrı kategori var; biz referans değerden azaltım, yüzde 20 azaltım taahhüt ediyoruz diyorum. Arkasından bir başka toplantıda, 20 Nisanda, Ticaret Bakan Yardımcısı Gonca Yılmaz Batur'a soruyorum, o da diyor ki: "İlk imza atanlardan biriyiz. Bu liste bizim -sadece fonlardan yararlanamama durumuna sokmuyor- diğer ülkelerden fon sağlama taahhüdü altına girdiğimiz bir liste." diyor. Orada Sayın Veysel Eroğlu müdahale ediyor -şaşıyor tabii bir bakan yardımcısı nasıl böyle bir cehaletle cevap verebilir... -diyor ki "Hangi listeden bahsediyorsunuz?" "Paris Anlaşması'nın ekindeki listeden." Yani 1992'deki Rio Zirvesi'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin eki olduğundan haberi yok Ticaret Bakan Yardımcısı. Veysel Eroğlu düzeltiyor, "Bu Ek-2'den çıkmıştık biz." diyor. Ben de Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi'nden bahsediyorsunuz diyorum Bakan Yardımcısına. "Evet, Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi." diyor. Bilmiyor konuyu arkadaşlar. Ben diyorum ki atıf yapmıyor Paris Sözleşmesi, Çerçeve Sözleşme'ye, bizim kimseye fon sağlama yükümlülüğümüz yok Paris Anlaşması'nda. Sonra Komisyona Dışişleri Bakan Yardımcısı Faruk Kaymakcı geliyor. Faruk Kaymakcı'ya soruyorum, diplomat doğru yanıtlatıyor, özetle diyor ki: "Biz Ek-1'den çıkmak istiyoruz ama çıkmamız mümkün değil. Bir, Ek-1'de olmayan birçok ülke bizi Ek-1'e alacaklar diye korkuyor. İki, Türkiye özellikle G77 ülkelerinin itirazıyla karşı karşıya." G77'de kaç tane ülke var arkadaşlar? 134 tane ülke var. 134 tane ülke Türkiye'nin Ek-1'den çıkmasına karşı; Murat Kurum'un bundan haberi yok ama. Verdiğim soru önergesine "İtiraz eden yok." demişti bana. Soruyorum: Sayın Bakanım, Ek-1'den çıkmamız için tüm taraf ülkelerin onayına ihtiyaç var değil mi diyorum. "Evet." diyor Dışişleri Bakan Yardımcısı, hatta diyor ki: "Nitelikli oylamaya gidip dördte 3 oyla da karar alabilirsiniz ama bizi destekleyen, itiraz etmeyeceğini söyleyen sadece 6 ülke var, 20 ülke de 'Talebinize koşulsuz destek veriz.' diyor."

Arkadaşlar, Türkiye'de devletin geldiği, devlet organizasyonunun geldiği noktaya bakın. Dışişleri Bakanlığının bildiğini Ticaret Bakanlığı bilmiyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bildiğini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bilmiyor ve beş yıldır bu Paris Anlaşması'nı onaylamamızın sebebi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının direnci yani başka hiçbir sebep yok. "Yeşil İklim Fonu" diye bir fon var, bundan istifade etmek istiyoruz ama burada toplanan para 8,3 milyar dolar -Bakanın açıklamasına göre- ve bundan istifade etmesi gereken ülke sayısı 150'nin üzerinde dokuz kurda bir hurda bu parayı alabilmek için ve teknik olarak sözleşmeden, Ek-1'den çıkmamızın imkânsız olduğunu bile bile biz beş yıldır -bu ülkeyi yeni dünyanın karbonsuz ekonomik düzeninden ve dünya dengeleri artık enerji değil, iklim üzerine oluşurken- bu anlaşmayı getirip Meclisimizde onaylamıyoruz ve şimdi bunu çok büyük bir zafer kazanmış gibi anlatıyoruz, son 5 ülke arasındayız Paris Anlaşması'nı onaylayan, 5'inci olduk yani.

Şimdi, bu anlaşmayı onaylamak size de birtakım sorumluluklar yüklüyor, AK PARTİ Grubuna sesleniyorum değerli arkadaşlar. Bir paradigma değiştirmek zorundasınız, bugüne kadar yaptıklarınızı yapmamak zorundasınız. Şöyle söyleyeyim: Biz en önemli karbon yutak alanlarımızı, sulak alanlarımızı kaybettik. İklim Araştırma Komisyonu olarak Seyfe Gölü'ne gittik. Seyfe Gölü'nde arkadaşlar, flamingolar havalandığında, 320 bin flamingo havalandığında hava kararır, öyle bir gölden bahsediyoruz; şu an su yok, kuru göl. Meke Gölü'ne gittik, dört beş milyon yıldır var olan ve Google'a baktığınızda yazdığınızda "Meke Gölü" "dünyanın nazar boncuğu" denilen göl sizin iktidarınız döneminde değerli arkadaşlar, kurudu, öyle bir göl yok artık. Ereğli sazlıklarının yarısı gitti, Burdur Gölü'nün yarısı gitti. Yüz binlerce dikkuyruk ördeğinin üreme alanı olan Burdur Gölü'nde dikkuyruk ördeği yok artık.

VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Ama Sultan Sazlığı'nı kurtardık.

MURAT BAKAN (Devamla) – Evet, Sultan Sazlığı'nı şimdilik kurtardık Sayın Bakan, doğru söylüyorsunuz.

Ve ormanlarda, millî parklarda ağaç kesimi yapılıyor. Ağaç üretimi... Kestiğimiz ağaç, kereste sayısı ormanın büyüme kapasitesinden fazla tabiat parklarında, koruma alanlarında; maden sahaları ona keza. Fatsa, Munzur Vadisi, Cerattepe, Kaz Dağları yani bu madenleri çıkarmayalım mı? Çıkaralım ama kılı kırk yarararak çıkarmak zorundayız, doğaya zarar vermeden, börtü böceğe zarar vermeden, bir ağacı incitmeden çıkarmak zorundayız o madenleri değerli arkadaşlar.

Ülkeyi Avrupa'nın çöp sömürgesi hâline getirdik. Kendi çöpümüzü dönüştüremiyoruz, Avrupa'dan çöp ithal eder noktadayız. Turizmi Teşvik Kanunu'nu burada çıkardık Meclis kapanırken, ormanlarımızda turizm tesisi yapılmasının önünü açtık;

bununla ilgili de sorumluluğumuz var değerli arkadaşlar.

Sevgili arkadaşlar, bu vatani biz kimseden kırk dokuz yıllığına kiralamadık. Bu vatan bize atalarımızdan şehit kanlarıyla sulanarak bırakıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MURAT BAKAN (Devamla) – Dolayısıyla biz de bu vatani evlatlarımıza, çocuklarımıza nasıl bulduysak öyle bırakmak zorundayız. Bu bizim, hepimizin ortak sorumluluğu.

Son olarak şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Vatan dediğiniz şey, öyle soyut bir kavram değil; vatan dediğiniz şey, o ormanlarımız, o göllerimiz, o denizlerimiz, o dağlarımız. Dolayısıyla eğer vatana sahip çıkacaksak önce doğamıza sahip çıkacağız, o bilinçle hareket edeceğiz. Bu noktada sadece Cumhuriyet Halk Partisi olarak bize değil, Millet İttifakı'na değil burada bulunan tüm siyasi partilere aynı sorumluluk düşüyor. O sorumlulukla hareket etmemiz gerektiğini tekrar size hatırlatıyorum.

Paris Anlaşması ülkemize hayırlı olsun, gezegenimize hayırlı olsun diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Aydın Adnan Sezgin, Aydın Milletvekili.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Sayın Sezgin, şahsı adına da söz talebiniz var, ikisini birleştiriyorum, toplam süreniz on beş dakikadır.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; beş yıl gecikmeli de olsa Paris İklim Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunmasına Dair Yasa Teklifi'nin Meclis gündemine getirilmiş olması tabiiyle olumlu bir gelişmedir. Kanun teklifi, dün Dışişleri Komisyonunda oy birliğiyle kabul edildi. Bugün Genel Kurulda görüştüğümüz yeni yasama yılının bu ilk kanun metninin ülkemize, milletimize ve insanlığa hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Bu metnin adında iklim değişikliği var ama gerçekte bir iklim krizinden bahsetmemiz gerekir, bu krizin faciaya dönüşmesi engellenmelidir. İklim krizinden büyük ölçüde sanayileşmelerini tamamlamış ülkeler sorumludur ancak küresel bir kader ortaklığı anlayışı ve gelecek kaygısı idrak edilmeli buna göre bir tutum sergilenmelidir. Elbette tabiata en büyük zararı kimler veriyse iklim kriziyle mücadeleye en büyük katkıyı da onlar yapmalıdır. Kirlenen öder fakat ülkemizin ve bölgemizin iklim krizinin etkilerinden muaf, masun olmadığı da aşikârdır. İklim krizine bağlı olarak sıcaklıkların artması, yağışların düzensizleşmesi, su kaynaklarının azalması gibi hayati sonuçlar ortaya çıkmaktadır, bugün de bunlardan geniş bir şekilde söz edildi.

Sayın Genel Başkanımız 9 Haziran tarihli grup toplantımızda yani bu yaz yaşadığımız orman yangınlarından, sellerden haftalar önce şu ifadeleri kullanmıştı: "İktidarın beceriksiz ellerinde ülkemiz hayati risklerle karşı karşıya kalıyor. Bütün yapılan çalışmalar iklim krizinin sonucu olarak bu sene yaşadığımız benzer kuraklıkları önümüzdeki yıllarda da yaşayacağımızı gösteriyor. Sıcaklık artışları bu yüzyılın sonunda 6 dereceyi bulacak. Sıcaklığın 1 derece artması kuraklıktan aşırı yağmurlara, sayısız felakete neden olurken sıcaklık 6 derece arttığında yaşayacaklarımızı bir düşünün. Önlem almadığımız takdirde her şey çok daha kötüye gidecek. Bu sözlerimi felaket tellallığı zannetmeyin tam tersine eğer zamanında önlem alırsak çocuklarımızı susuzluğa mahkûm etmemek hâlâ elimizde. Yapmamız gereken tek şey hep birlikte adım atmak." tınağı kapatıyorum.

Bizim anlayışımıza göre toprağı, havayı, suyu, çevreyi korumak Türkiye'yi sevmektir. Milleti, geçmişi, bugünü ve geleceğiyle bu vatan sathında sevmektir. Maalesef iktidar, insanlığa olumlu gündem ve olumlu fikirler sunma konusundaki devlet geleneğimizi heba etmiştir. Uluslararası sisteme kısır meydan okumaları ve gösterişli rüküşlüklerle böbürlenmeyi tercih etmektedir. Yarattılan pozitif gündemlere iştirak etmekte bile gecikilmektedir. Ülkemiz 2005 yılında yürürlüğe girmiş olan Kyoto Protokolü'ne 2009 yılında taraf olduğu gibi, Paris İklim Anlaşması'na taraf olmakta da geç kalmıştır. Uluslararası itibarımız ve ulusal menfaatlerimiz de böylece aşındırılmıştır. Oysa, küresel düzeyde bir iklim anlaşması hazırlanmamış olsaydı bile Türkiye'ye yakışan böyle bir gündeme öncülük etmek, böyle bir anlaşmanın hazırlanmasını teşvik etmek olmalıydı çünkü ülkemiz 3 bini endemik olmak üzere 10 bine yakın bitki türüne sahiptir.

Son yıllarda, iktidarın yanlış politikaları nedeniyle çok gerilemiş olsak da tarımda dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer alma potansiyeline sahibiz. Az önce partimizin araştırma önergesinde de belirttiğimiz ve birçok hatibin değindiği gibi su yönetiminde sınıfta kalınarak, çiftçiler ve ekosistem kuraklıkla karşı karşıya bırakılmış olsa da ülkemiz sınıraşan sular da dâhil olmak üzere önemli su kaynaklarına sahiptir. Sınıraşan sular meselesi iklim krizi nedeniyle ülkeler arasındaki gerilimleri daha da arttırma ihtimali taşıyan bir meseledir. Ülkemiz bu gerilimleri en kritik şekilde yaşayacak memleketler arasındadır. Salt bu vasıflarıyla iklim krizine karşı mücadelede öncü rol oynaması gereken Türkiye, dünyada bu anlaşmayı henüz onaylamamış olan 6 tuhaf ülke arasına sokulmuştur. Bize göre iklim anlaşması, geçmişimize, bugünüme ve geleceğimize, gelecek nesillere karşı en önemli vecibelerimizdendir. Bugünkü adımın devamını getirmek hem ülkemize hizmet hem de küresel dayanışmaya katkıda bulunmak anlamını taşıyacaktır.

İktidar, anlaşmanın onay sürecini başlatmakta yerindeliği tartışmaya açık bazı gerekçeler nedeniyle çok geç kalmıştır. Ek-1 listesinde yer almamızdan dolayı Yeşil İklim Fonu'ndan yararlanamıyor oluşumuzu öne sürerek anlaşmayı onaya sunmamıştır.

Bugün Ek-1'de bulunmaya devam edecek olmamıza rağmen Paris İklim Anlaşması'nın Meclis gündemine getirilmiş olması "Türkiye açısından ne değişti de bu karar alındı?" sorusunu akıllara getirmektedir. Konunun bugün gündeme gelmesinin arkasında birtakım maddi motivasyonlar, parasal motivasyonlar olduğu dile getirilmektedir. Sayın Cumhurbaşkanının ABD ziyareti sırasında haberdar olduğu tahmin edilen yeşil fonlardan dolayı bu sürecin hızlandırıldığı konuşulmaktadır, bugün de bu konuya çok değinildi. Anlaşmanın Meclis gündemine getirilmesinin ardında Dünya Bankası ile Fransa ve Almanya'nın iklim projeleri için Türkiye'ye vermeyi taahhüt edeceği kredilerin etkili olduğu belirtilmektedir. Dün yapılan Dışişleri Komisyonu toplantısında da Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Sayın Birpınar'ın ifadelerinden Dünya Bankası ve diğer iki ülkeyle bu konudaki müzakerelerin sürdüğünü anlıyoruz. Oysa, Türkiye, kredi beklentisi nedeniyle iklim kriziyle küresel mücadelede ayak sürüyecek bir ülke değildir, olmamalıdır, böyle bir izlenim yaratılmış olması dahi bizatihi zafiyettir.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesi karşılığında elde edilmesi umulan kaynağın nerelere harcanacağıyla ilgili de şüpheler, maalesef mevcuttur. Umuyoruz ki kaynaklar özel sektörde bazı şirketlerine rant yaratmaya yönelik inşaat projeleri yerine, küresel ısınmayı sınırlandıracak ve farklı toplum kesimleri üzerindeki olumsuz sonuçları bertaraf edecek projelere yönlendirilir. Fonların tahsisinin belirli koşullara bağlanması şüpheleri dağıtacaktır.

Değerli arkadaşlar, iklim krizi bilhassa gelişmekte olan ülkelerde, çoğunluğu kırsal kesimde yaşayan kırılgan nüfusu yerlerinden ederek mevcut mülteci krizlerini daha da vahim hâle getirebilir. Bunun ülkemize yansımaları elbette olacaktır, başta gıda olmak üzere çeşitli güvenlik tehditleri de ortaya çıkacaktır. İklim krizi böyle devam ederse 2030'dan itibaren yaşanacak sorunlar dünya barışını doğrudan tehdit edecektir. Anlaşmanın Mecliste onaylanarak yürürlüğe girmesi, iklim kriziyle mücadelenin adımlarından sadece biridir, farkındalığın artması yolunda kritik bir merhaledir. İklim kriziyle mücadelede önemli olan samimi bir arzuyla gerekli tedbirleri rahat almaktır. İklim kriziyle mücadele çabası sadece sera gazı emisyonlarından ibaret değildir, "yeşil ekonomi" olarak adlandırılan bu yaklaşım devlet politikalarına, ekonomik faaliyetlere ve sosyal pratiklere yeni kurallar ve

parametreler getirmektedir. Ormanların rant uğruna katledilmesi, tamamen ticari gerekçelerle, makro büyüklükte yapay su yollarının, lüzumsuz su kanallarının inşa edilmemesi iklim kriziyle mücadele kapsamında değerlendirilmelidir. Yeşil ekonomi, esasen, kapsamlı bir dönüşüm öngören, yeni bir bütüncül modeldir. Benden önceki hatibimiz Sayın Sıdali bunu çok güzel izah etti. Dün Nobel Ödülü'nü paylaşan 3 fizikçiden 2'si iklim değişikliği alanında çalışan bilim insanıdır, bu da iklim krizine atfedilen önemin başka bir ifadesidir.

Sayın milletvekilleri, Avrupa Birliği tarafından iklim kriziyle mücadele kapsamında açıklanan Yeşil Mutabakat, Paris İklim Anlaşması'na ek hedefler öngörerek Avrupa'nın 2050 yılına kadar karbon nötr hâle getirilmesini amaçlamaktadır. Avrupa Birliği, kendi sınırları içinde üretim yapan işletmelerden karbon vergisi almaya başlamıştır. İthalatta ise menşe ülkede karbon vergisi alınmayan ürünlerden 2023 yılından itibaren sınırdan karbon vergisi almaya başlayacaktır. Yeşil Mutabakat, Avrupa Birliğiyle olan ilişkiler ve ticaret hacmi bakımından ülkemiz için çok büyük önem taşımaktadır. Ürünlerimiz üzerinde oluşacak olan bu ek maliyetin pazar kaybımıza neden olmasının önüne geçmek için, sanayideki karbon emisyonlarına yönelik düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesi çok önemlidir. Avrupa Birliğiyle gümrük birliğini derinleştirmek, genişletmek için de bu adım âdeta bir mecburiyet hâline gelmiştir. Bu yönüyle anlaşmanın kabulü ulusal menfaatlerimiz açısından son derece hayatidir.

İktidar, anlaşmaya bir ulusal beyanla taraf olacaktır. Bu ulusal beyan formülü de daha önceden düşünülebilir, anlaşma yürürlüğe konulabilirdi. Paris Anlaşması'nı geliştirmekte olan bir ülke olarak onaylamakta olduğumuza yönelik bir beyanda bulunulmasının, Sayın Cumhurbaşkanı'nın sürekli dile getirdiği ekonomisi güçlü ve büyük ülke vurgusuyla, en çok insani yardım yapan ülke olma iddiasıyla çelişen bir tutum olduğunun da altını çizmek istiyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, biraz sessiz lütfen.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Paris İklim Anlaşması'yla paralel şekilde yenilenebilir enerjiyi elbette önemsiyoruz fakat denetimsiz jeotermal elektrik santralleri -JES'ler- örneğinde olduğu gibi, bu kaynakların insan sağlığı, tarımsal üretim ve çevre üzerinde ağır zararları neden olmasının önüne geçilmelidir. Bu tahribatı bertaraf etmek özellikle memleketim Aydın ve civar vilayetler için elzemdir.

Son olarak, İdlib başta olmak üzere bölgemizde yaşanan gelişmelere dikkatinizi çekmek istiyorum değerli arkadaşlarım. Son günlerde İdlib ve civarında Rusya'nın ve Suriye Arap Cumhuriyeti'nin saldırıları büyük ölçüde artmıştır. Hareketlilik Soçi'deki çok mahrem baş başa görüşmeye rağmen sürmektedir. Keza Moskova'nın İdlib ve Suriye'ye dair açıklamaları aynen devam etmektedir ancak Türkiye açısından büyük tehditler taşıyan durumla ilgili olarak iktidar temsilcileri, ne Genel Kurulu ne de Dışişleri Komisyonunu bilgilendirmeye yönelik henüz adım atmamışlardır. Suriye başta olmak üzere Doğu Akdeniz, Libya, Irak ve Afganistan'da yaşanan gelişmeler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi en kısa sürede bilgilendirilmelidir. Bu, Parlamentoya ve millete saygının aşgari gereğidir.

Yeni yasama yılının hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, gruplar adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi, şahıslar adına ikinci söz Sayın Sera Kadıgil'in.

Sayın Sera Kadıgil, İstanbul Milletvekili, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

Saliha Sütü diyecektim, kimse tanımayacaktı, o yüzden böyle yaptım.

Evet, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın üyeler; 279 sıra sayılı Kanun Teklifi üzerine söz almış bulunuyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Evet, altı yıl gecikmeyle Paris Anlaşması'nı onaylamak üzere nihayet buradayız. Öncelikle Yemen, Libya, İran, Irak ve Eritre'yle birlikte bu anlaşmayı onaylayan sondan 5'inci ülke olma gururunu bize bahşeden saray rejimini yürekten tebrik etmek istiyorum. Bugüne kadar bu kürsüden ne zaman ağzımızı açıp iklim krizi desek, çevre desek "Bırakın bu boş romantik işleri." diyen cahil cesaretlileri de unutmuş değiliz ama özellikle geçirdiğimiz berbat yaz mevsiminin ardından beni cankulağıyla dinleyeceğini bildiğim birileri de var. Basiretsizliğiniz yüzünden cehenneme dönen Manavgat'ta arıları için ağlayan Muhammed ağabey, yangın sıçramasını diye gece gündüz nöbet tutan Ahmetler köyünün şahane kadınları, Karadeniz'deki sel felaketlerinde sevdiklerini yitiren acılı aileler, Sinop Babaçay köyünde tanıştığım evi başına yıkılan Haşim amca, Akdeniz'in küle dönen koylarına, Karadeniz'in sellerine, katledilen derelerine ağlayanlar için konuşuyorum çünkü beni en iyi onlar anlayacak biliyorum çünkü başımıza gelenlerin kaderden, fitrattan falan değil, para uğruna doğanın dengesini yok sayan bu rezil sistemden kaynaklandığını onlar gayet iyi biliyor. Dünya, patronların açgözlülüğü yüzünden 6'ncı büyük yok oluşun içinde. Önümüzdeyse bir çıkış çabası olarak şu anda görüştüğümüz Paris İklim Anlaşması var. Lakin hiçbir yaptırım gücü olmayan, kirliliğin esas sorumlusu sermayeyi ve askerî faaliyetleri sınırlamayan bu anlaşmayı onaylayarak biz sadece iyi niyet beyan etmiş oluyoruz. Güzel, edelim -bu arada biz de kabul edeceğiz- ama bilin ki bu anlaşma asla tek başına yeterli bir anlaşma değil çünkü yeryüzünün niyetten öte somut adımlara ve somut adımların atılmasına ihtiyacı var ve biz bu adımları zihnen göremiyoruz. Bu anlaşmanın ilk imzacıları karbon salımında hâlâ ilk sıralarda yer alıyor. Demek ki sermayedarların ve onları koruyan hükümetlerin verdiği sözlerin bir anlamı yok. Yeryüzünü bir avuç uluslararası tekelin ve politikacıların boş vaatlerine bırakamayacağımız açık. Ya dünya çok yakın bir gelecekte hepten yaşamaz bir yer hâline gelecek ya da sadece çevreye dair iyi niyet ve temennilerimiz değil, bizi bu noktaya neyin getirdiğini konuşacak ve gerçek düşmanla açıkça yüzleşeceğiz. Tavan akmaya devam ederken yerleri silerek hiçbir yere varamayız sevgili arkadaşlar çünkü bu kritik eşiğe durduk yere gelmedik. İki yüz yıldır kârdan başka bir şey bilmeyen, insanı sömürdüğü gibi doğayı da sömüren, elinde tuttuğu kömürü, petrolü, doğal gazı istediği gibi satsın diye tertemiz enerji kaynaklarını elinin tersiyle iten kapitalizm bizi bu noktaya bile isteye getirdi. Patronlar öyle istedi diye fosil yakıt tükete tükete bugünlere geldik. Hiçbir şeyde olmadığı gibi iklimde de adalet yok, dünyanın en zengin yüzde 1'i en yoksul yüzde 50'sinin 2 katından fazla kirliliğe sebep oluyor. Bugün de AKP buraya sözde bir niyet beyanı koyuyor aslında ama biz gerçek niyetin iklim, çevre falan olmadığını, emin olun çok iyi biliyoruz, zaten hiçbir zaman da saklamıyorsunuz. Cumhurbaşkanı, BM'de yaptığı "İklim mühim." konuşmasından sadece bir hafta sonra Putin'e dönüyor ve diyor ki: "Sizinle 2 nükleer santral daha yapalım." Çevre Bakanlığı, Paris Anlaşması'nı müjdeliyor, bir hafta sonra Enerji Bakanlığı "Yerli kömür, yerli enerji." diye reklam yapmaya başlıyor. Saray rejiminin gözü kömürden, petrolden, inşaattan, termik santralden yani paradan başka hiçbir şey görmüyor.

İklim krizini durdurmak için niyetiniz gerçekten ciddi mi? Öyleyse, buyurun cevap verin sevgili arkadaşlar: O bayıldığınız 5'li çetenin doğa katili projelerini iptal edip tüm varlıklarını kamulaştıracak mısınız? Türkiye'nin coğrafi değerlerini talan etmekten, şirketlere peşkeş çekmekten vazgeçecek misiniz? Karadeniz'de metalik madencilik yasaklayacak mısınız mesela? Kanal İstanbul gibi deli saçması projelerden vazgeçecek misiniz? Vanaları kapatıp Marmara'yı müsilağdan kurtarmayı hiç düşünüyor musunuz? Koca Avrupa'nın çerini çöpünü ithal edip memleketi devasa bir çöplüğe dönüştürmekten vazgeçecek misiniz mesela? Bulduğunuz her metrekareye beton dikmekten, şehirde kalan üç beş yeşil alanı millet bahçesi gibi dâhiyane buluşlarla talan etmekten, tüm bunları savunmaya çalışan köylüyü, kadını, genci terörist ilan etmekten vazgeçecek misiniz? Uzatmaya gerek yok biliyorum, yapmayacaksınız, yapmazsınız. Hatta bir şey diyeyim mi? İsteseniz de yapamazsınız, yapamazsınız çünkü siz suyumuzu,

havamızı, toprağımızı para için şirketlere peşkeş çekerken İkizdere'de, Cerattepe'de, Kaz Dağları'nda doğası için direnen halka saldırmayı marifet sanan bir düzenin neferlerisiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın.

Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (Devamla) – Ayrıca, son olarak eklemek isterim ki: Biliyorum, kapanışta buraya çıkıp Meclise teşekkür edeceksiniz, “Oy birliğiyle geçti. Harika oldu. Zaten biz aşırı çevreciyiz, 100 bin milyon fidan diktik.” falan diyeceksiniz, böyle uluslararası sözleşmelerde Meclis mutabakatının ne kadar önemli olduğundan dem vuracaksınız ya, işte, onu sakın yapmayın. En son böyle övüne övüne getirdiğiniz ve burada oy birliğiyle kabul edilen başka bir uluslararası sözleşmeden, milyonlarca kadının canının teminatı İstanbul Sözleşmesi'nden tek bir adamın lafıyla, tek bir gecede çıktığınızı unuttuk sanmayın sakın. Sizin çevreyi bir tırnak ucu kadar düşündüğünüze ya da hukuka saygı duyup da yükümlülüklerinizi yerine getireceğinize ihtimal veren biri varsa hâlâ, bilin ki en kibar tabiriyle saftır diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 3'üncü madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İç Tüzük 86'ya göre, lehte ve aleyhte olmak üzere iki söz talebi vardır.

İlk söz lehte Sayın Muhammet Emin Akbaşoğlu, Çankırı Milletvekili.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi hürmetle muhabbetle selamlıyorum.

Tabii, 27'nci Dönem Beşinci Yasama Yılı'nın ilk kanun görüşmesinin, hakikaten çevreyi yakından ilgilendiren iklim değişikliğine ilişkin Paris Anlaşması'yla ilgili olması gerçekten anlamlı. Bu vesileyle, başta Küresel İklim Değişikliği Araştırma Komisyonumuza, Çevre Komisyonumuza, Dışişleri Komisyonumuza, katkı veren bütün milletvekillerimize teşekkür ediyorum ve hakikaten uluslararası ilişkilerin kendi mehabeti, iç dinamikleri çerçevesinde bir süreç yaşandığı hepimizin malumudur. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yapmış olduğu devrimci nitelik arz eden manifesto niteliğindeki konuşmasında, gerçekten bütün dünyaya çevrenin, kâinatın hepimize ortak bir emanet olduğu bilinciyle hitap edilmiştir. Hep birlikte “Kıyametin kopacağını bilseniz elinizdeki fidanı dikiniz.” tavsiyesiyle büyümüş insanlarız, bunun bilincindeyiz. Kainatın hepimize emanet olduğunun büyük bir şuuru içerisinde hareket etmemiz gerektiği ortak kanaatimizdir. Hepimiz aynı gemideyiz, dolayısıyla bu manada sorumluluklarımızı kuşanarak üzerimize düşen vazifeleri hakkıyla ifa etmeliyiz. Biz, yapmış olduğumuz çalışmalarda çevre bilincini ön plana çıkardık ve seksen yılda bölünmüş yolları 6 bin kilometreden aldık, 30 bin kilometreye çıkardık; emisyonu, karbon salımını bu şekilde azalttık. Allah'a çok şükür, 2053'te gençlerimize emanet etmeyi düşündüğümüz bu vizyonumuza bir altlık hazırladık ve sıfır karbon hedefimizi en yüksek, gür sedayla, hem Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda hem de hep birlikte burada beyan ettik.

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen biraz sessiz...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – İnşallah, bu konuda, 5 milyarın üzerinde fidanı toprakla buluşturmış bir yaklaşımın temsilcileri olarak, 21 milyon hektar ormanı 23 milyon hektar alana çıkarma başarısını göstermiş, bu şekilde yutak alanları çoğaltmış bir iktidar olarak ve Avrupa'da en fazla orman varlığını geliştiren bir sorumluluğun temsilcileri olarak buradayız.

(Uğultular)

BAŞKAN – Arkadaşlar, sayın milletvekilleri; lütfen biraz sessiz...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Özellikle, Sıfır Atık Projesi'yle son üç yılda geri kazanım oranımızı 9 puan artırarak gerçekten önemli bir başarıya imza attık. Bu, bütün dünyada da örnek gösterilen bir proje olarak Birleşmiş Milletler HABİTAT Başkanlığı tarafından gerçekten herkese tavsiye edildi, önerildi ve örnek gösterildi. Dolayısıyla, biz büyük bir vakıf medeniyetinin mensuplarıyız. Selçuklu'dan Osmanlı'ya, Osmanlı'dan cumhuriyete intikal eden bu medeniyet şuuru içerisinde hakikaten canlılara, insanlara, hayvanata, nebatata yönelik muazzam vakıflar kurmuş bir medeniyetin çocuklarıyız. Dolayısıyla, bu ortak sorumluluk duygusu içerisinde ileriye doğru bakacağız ve cumhuriyetimizi teslim edeceğimiz, emanet edeceğimiz gençlerimize daha yaşanabilir bir Türkiye'yi, daha yaşanabilir bir dünyayı emanet edeceğiz inşallah.

Değerli arkadaşlar, bu çerçevede bizim hedefimiz büyük ve güçlü Türkiye'dir. Bunun altyapısını ilk yirmi yılda oluşturduk. İkinci yirmi yılımızda da inşallah, Allah'ın izniyle hep beraber...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, tamamlayın sözlerinizi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – İnşallah, ikinci yirmi yılımızda da büyük ve güçlü Türkiye'nin öncülüğünde adil ve merhametli bir küresel düzeni bütün insanlığa hediye etme şuuruyla çalışacağız.

Bu merhamet duygusu çok önemli. Merhametin başka dillerde karşılığı yok maalesef, bu merhamet kavramı bize özgü bir kavram. Bu nedenle adil ve merhametli diyorum; sadece adalet değil, aynı zamanda merhamet. İşte, atalarımız, ceddimiz bunu bütün insanlığa gösterdi. Kafkaslarda, Balkanlarda, Orta Doğu'da, Avrupa'da, Afrika'da, her tarafta aynı şuurun hep beraber temsilcileri olarak, inşallah, 2053 ve 2071 vizyonlarımızla, gençlerimizle, a'dan z'ye bütün kuşaklarımızla gelin yepyeni bir dünya kuralım diyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Özel, Sayın Bankoğlu'nu dinledikten sonra versem söz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok, öncesinde rica edeceğim Sayın Başkanım, bir dakika bile değil.

BAŞKAN – Peki, açıyorum yerinizden.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, Grup Başkan Vekili olarak görev yaptığım altı yıl boyunca sayısız kez basın toplantısında çağrısını yaptığım, gündeme gelmemesini eleştirdiğim ve bugün burada görüşülüyor olmasından büyük bir memnuniyet duyduğum bu anlaşmada grup adına oyumun rengini açıklamak üzere söz kaydı yaptırmıştım ancak hiç kıramayacağımız bir yerden, “Z kuşağının temsilcileri” olarak kendilerini ifade eden Türkiye genç iklim hareketinden Meclise bir mesaj var. Bu mesajı benim okumam uygun olmaz, o yüzden söz hakkımı grubumuzun en genç milletvekiline devretmiş bulunuyorum.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Ben de sizin değil de Sayın Bankoğlu'nun konuşmasını istediler diye düşünmüştüm, bana da öyle geldi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Aynen öyle.

BAŞKAN – Evet, aleyhte Sayın Aysu Bankoğlu, Bartın Milletvekili.

Buyurun Sayın Bankoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, iklim krizini ve Paris Anlaşması'nı nihayet bu Parlamento çatısı altında tartışmamız gerçekten çok sevindirici. İklim krizi her ne kadar gündemde hak ettiği önceliği bulamasa da gençler bu krizin farkındalar, bu kriz gençlerin gündeminde ve bu konuda Türkiye genç iklim hareketinin yani gençlerin hepimize gönderdiği bir çağrı metni var. Ben de şimdi bu metni kayıtlara geçmesi için partimizin en genç milletvekili olarak grubum adına sizlere okumak istiyorum.

Metin şöyle: "Sizlere Z kuşağı temsilcileri olarak bir çağrımız var. Bizler tüm canlıların ve ekosistemlerin yaşam haklarını savunup iklim kriziyle bilimin ışığında mücadele etmek için bir araya gelen gençleriz. Amacımız; iklim krizinden en çok etkilenen bölgeler ve topluluklar için ses olmak, gezegenimizi ve haklarımızı savunmak, yıllardır dile getirdiğimiz taleplerimizi duyurmak ve karar alıcılara ulaştırmak çünkü artık, doğanın yok edilmesini, yaşam hakkının ihlal edilmesini, geleceğimizin elimizden alınmasını değil, iklim krizine karşı somut çözümler görmek istiyoruz diyor gençler. Geleceğin biz gençlerin olduğunu söylüyorsunuz ama gelecek iklim krizi nedeniyle tehdit altında. Bilim insanları iklim krizini kontrol altına alabilmemiz için hiç vaktimizin kalmadığını, bugün eyleme geçilmesi gerektiğini söylüyor. Bu mücadeleyi ancak nesiller arası diyalogu sağlayıp birlikte hareket edersek kazanabiliriz. İklim kriziyle mücadelede en çok sizlere, karar vericilere ihtiyacımız var. Paris İklim Anlaşması'nın onaylanacağına dair haberler geleceğimize dair umudumuzu artırdı. Ancak, yaşanabilir ve adil bir geleceğimizin olabilmesi için daha güçlü hedefler koymamız gerekiyor. Tam da bu yüzden iklim krizi için yıllardır dile getirdiğimiz taleplerimizi tekrar hatırlatmak istiyoruz. İklim acil durumu ilan edelim, karbonsuz düzene geçiş adımlarını hızlandıralım ve emisyon azaltımı konusunda daha güçlü hedefler koyalım. Fosil yakıtları terk edelim, kömür yatırımlarını sonlandıralım. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim; yeşil alanları, ekosistemleri koruyalım. Bizler yaşanabilir bir gelecek düşünüp sizlerle paylaşıyoruz geleceğimiz için sizlere güveniyor ve sizin de biz gençleri dinlemenizi istiyoruz." Çağrı bu kadar. Gençlerin bu çağrısına sessiz kalınmayacağını umuyorum çünkü geleceğimize dair gerçekten bir şeyleri değiştirmek istiyorsak bu sözleşmeyi onaylamakla kalmayıp hakkıyla uygulamamız da gerekiyor çünkü ancak böyle daha iyi bir ülkeyi, daha iyi bir dünyayı, daha iyi bir doğayla birlikte gelecek nesillere bırakabiliriz.

Biz altı yıldır Cumhuriyet Halk Partisi olarak defalarca ve sürekli bu sözleşmeyi gündeme getirerek onaylanması gerektiğini söylüyoruz ve bugün Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak tam kadro bu sözleşmeye onay vereceğimizi, "evet" oyu vereceğimizi ifade etmek istiyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın ve bugün yapılacak diğer açık oylamaların elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen üç dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Paris Anlaşması'nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

"Kullanılan oy sayısı : 353

Kabul : 353 (x)

Kâtip Üye

Emine Sare Aydın

İstanbul

Kâtip Üye

Sevda Erdan Kılıç

İzmir"

(Alkışlar)

BAŞKAN – 2'nci sıraya alınan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1801) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 88) (xx)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 88 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde söz talebi? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

KULLANILMIŞ YAKIT İDARESİNİN VE RADYOAKTİF ATIK İDARESİNİN GÜVENLİĞİ ÜZERİNE BİRLEŞİK SÖZLEŞMEYE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN BEYANLARLA BİRLİKTE KATILMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR .

KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) "Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşme"ye Türkiye Cumhuriyeti'nin beyanlarla birlikte katılması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN –Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

(xx) 88 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü elektronik oylamaya tabidir.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen üç dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı : 349

Kabul : 246

Ret : 83

Çekimser : 20^(x)

Kâtip Üye

Emine Sare Aydın

İstanbul

Kâtip Üye

Sevda Erdan Kılıç

İzmir”

BAŞKAN – Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

3'üncü sıraya alınan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2369) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 210) ^(x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerde.

Komisyon Raporu 210 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde söz talebi? Yok.

Görüşmeleri tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesine oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

28 OCAK 1964 TARİHLİ EK PROTOKOL VE 16 KASIM 1982 TARİHLİ PROTOKOL İLE DEĞİŞTİRİLEN 29 TEMMUZ 1960 TARİHLİ NÜKLEER ENERJİ ALANINDA ÜÇÜNCÜ ŞAHISLARA KARŞI HUKUKİ MESULİYETE DAİR SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİREN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 12 Şubat 2004 tarihinde Paris'te imzalanan “28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokol”ün çekince ile birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebi? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen milletvekillerimizin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen üç dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucunu:

“Kullanılan oy sayısı : 352

Kabul : 249

Ret : 23

Çekimser : 80^(x)

Kâtip Üye

Emine Sare Aydın

İstanbul

Kâtip Üye

Sevda Erdan Kılıç

İzmir”

Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Her 3 teklif de hayırlı uğurlu olsun inşallah.

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

^(x) 210 S.Sayıli Basmayazı tutanağa eklidir.

^(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

Sayın milletvekilleri, gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 7 Ekim 2021 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.27